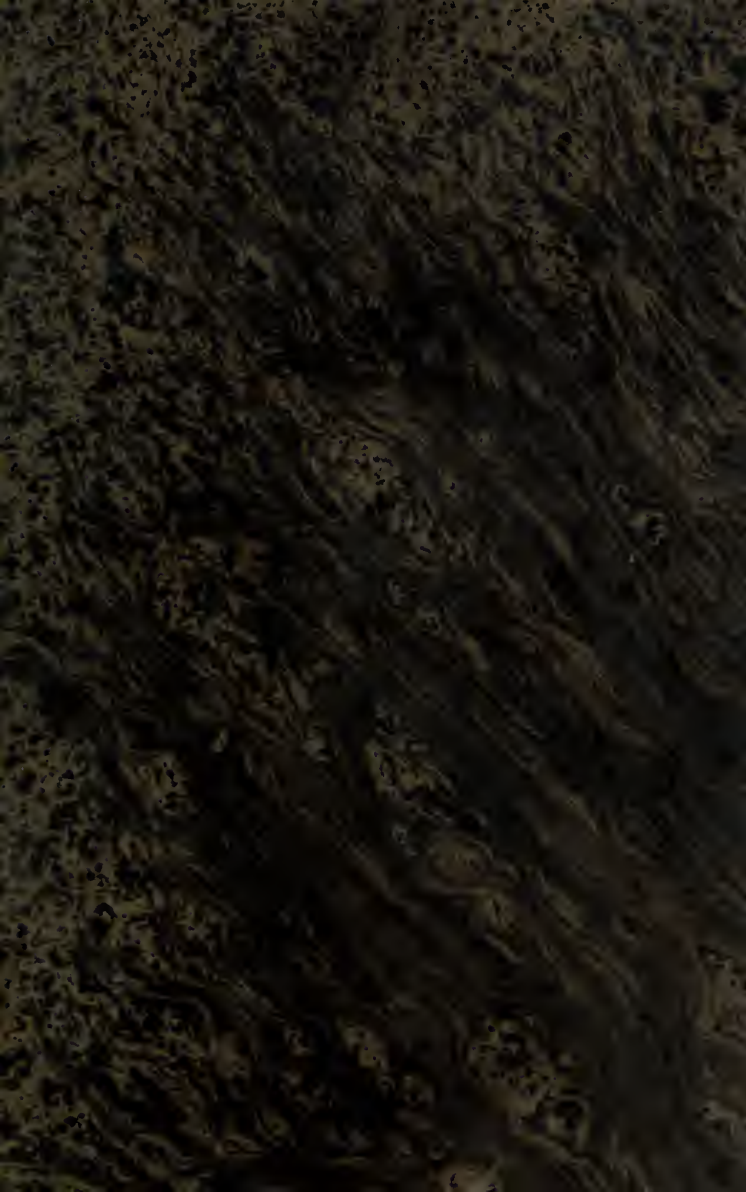
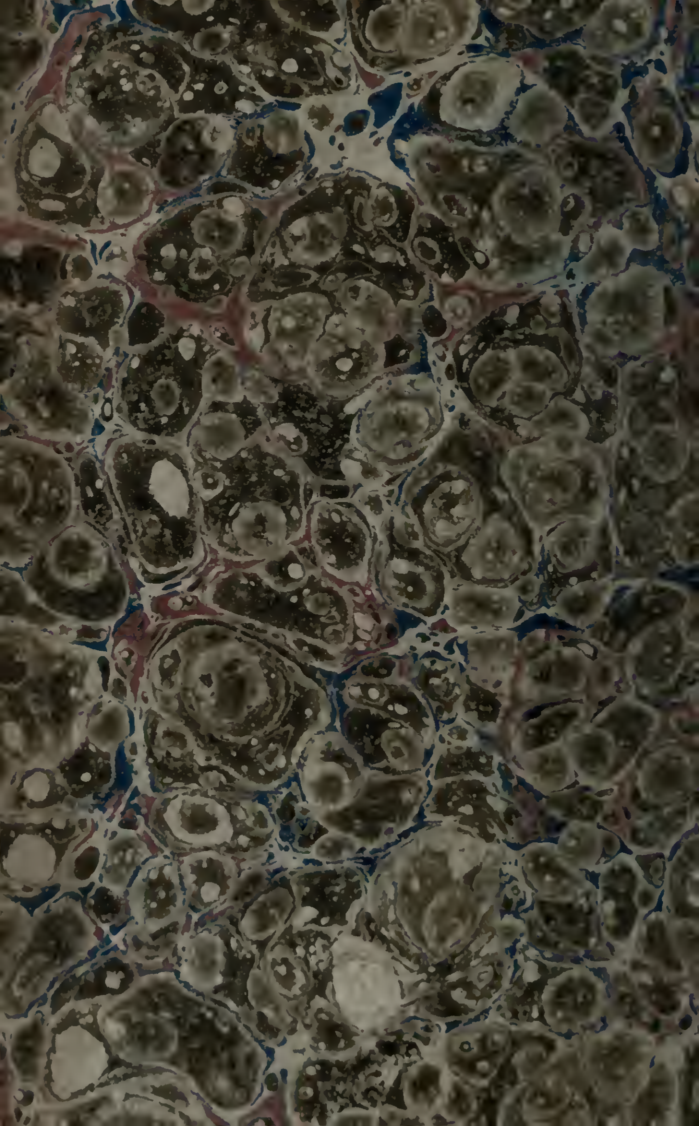
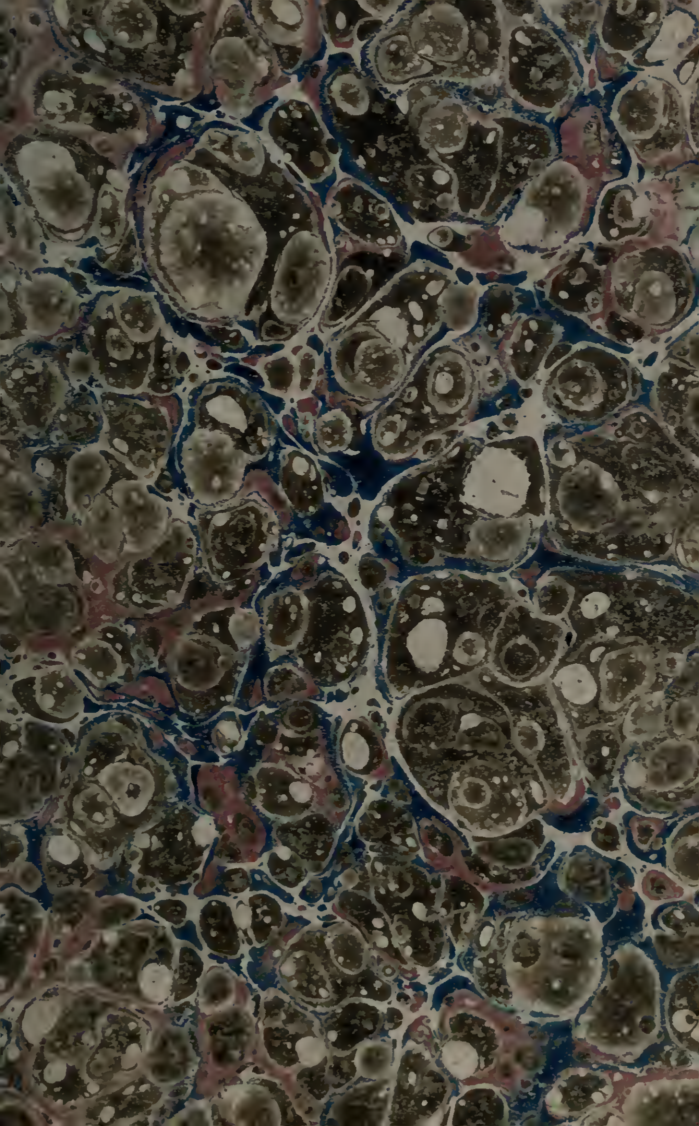

CALENDARI CATALÁ

DEL ANY

1868,

ESCRIT PELS MES CONEGUTS ESCRIPTORS Y POÉTAS CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS,

COL-LECCIONAT Y PUBLICAT

PER

FRANCESCH PELAY BRIZ.

Any quart de sa publicació.

BARCELONA.

JOAN ROCA Y BROS, EDITOR,
CARRER DE L' ARGENTERÍA, N.º 44.
1868.

TAULA dels escriptors que han prés part en lo CALENDARI CATALÁ des del primer any de sa publicació (1865) ensá.

SENYORAS.

Na Assumpta del Vallés.
» Belloch, Maria de.
» Herreros, Manela dels. (*de Mallorca.*)
Na Massanés de Gonzalez, M. J.
» Penya, Victoria. (*de Mallorca.*)
» Villamartin, Isabel de.

SENYORS.

En Aguiló, Marian. Mestre en Gay saber. (*de Mallorca.*)
» Aguiló, Tomás. (*de Mallorca.*)
» Alcántara, Joaquim A.
» Amer, Victoriá. (*de Mallorca.*)
» † Aribau, Cárles.
» Aulestia, Antoni.
» Balaguer, Víctor. Mestre en Gay saber.
» Barallat, Celestí.
» Bartrina, Francisco. (*de Reus.*)
» Blanch, Adolph.
» Bofarull, Anton de.
» Brossa, Jaume.
» Calvet, Damás.
» Careta, Antoni.
» Cuixet, Lluis.
» † Estrada, Salvador.
» Ferrer, Rafel. (*de Valencia.*)
» Forteza, Guillem. (*de Mallorca.*
» Fonts, Marian. (*de Reus.*)
» Girbal, Enrich. (*de Girona.*)
» Labaila, Jacinto. (*de Valencia.*)
» Llorente, Teodor. (*de Valencia.*)
» † Martí, Miquel Anton.
» Maspons, Francisco.
» Milà, Manel.
» Miquel, Francisco.
» Molins, Antoni.
» Monserrat, Joan.
» Morera, Francisco. (*de Tarragona*)
En Palau, Joseph.
» Penya, Pere. (*de Mallorca.*)
» Perez, Pasqual. (*de Valencia.*)
» Picó, Ramon. (*de Mallorca.*)
» Pizquela, Felix. (*de Valencia.*)
» Pons, J. Lluis. Mestre en Gay saber.
» Renart. Pere Nanot.
» Roca, Joseph.
» Roca, Lluis. (*de Lleyda.*)
» Roselló, Geroni. Mestre en Gay saber. (*de Mallorca.*)
» Rubió, Joaquim. Mestre en Gay saber.
» Roumanille, Joseph. (*d' Avinyó* PROVENSA.
» Subirana, Joseph. (*de Sabadell*)
» Siljar, Joaquim. (*de La Bisbal.*)
» Siljar, Joan. *de id.*
» Thos, Terenci. (*de Mataró.*)
» Thos, Sylví. *de id.*
» Ubach, Francisco
Milord Wise, Guillem Bonaparte. (*de Irlanda.*
En Verdaguer, Jascinto. (*de Riudeperas*)
» Vidal, Eduart. (*de Vilafranca.*)
» Vidal, Gaetá. *de id.*
» Viza, J.
» Zavaleta, Miquel. (*de Mallorca*)
Lo trovador del Monserrat.
Lo trovador del Montseny.

FIRAS, MERCATS Y FESTAS MAJORS.

FIRAS.

Janer. 1 Artés, La Bisbal y Pons. 6 Amer, Manlléu, y Monclar. 7 Igualada. 14 S Hilari. 17 Borjas de Urgell. Malgrat. Navata, Palamós. S. Celoni, S. Quirse de Besora y S Pau. 19 Besalú. 20 Arbucias, S Feliu de Pallerols y S. Pere de Torelló, 21 Castelltersol. 22 Espluga de Francolí y Taradell 23 Cervera. 24 Sort. 25 Torrellas y S. Pol de Mar. *Movibles.* 12 Tarrasa. 26 Pla.

Febrer. 2 Centellas, Mataró, Molins de Rey, Calonje y San Llorens dels Piteus. 8 Isona. 22 Figueras y Tortellá 24 Crespiá. 25 Cervera.

Mars. 3 Cardona. 25 Alpens. *Movibles.* 1 Seu de Urgell, Mare Deu de Pinós y Tortellá. 5 Berga. 8 Salas y Manresa. 15 Calaf. 29 Ripoll 31 Bellpuig

Abril. 1 Mayals. 5 Calaf. 15 Corsá, Lleyda. Pobla de Segur y Prades. 16 Agramunt. 25 Castelló, Martorell, Selva y Verdú. 27 Sallent. 28 Piera. *Movibles.* 6 Guisona 13 Palafrugell.

Maig. 1 Hostalrich, Olot, Tárrega, Perellada, S. Feliu Sasserra y Vilafranca del Panadés 3 Agramunt, Figueras y Vich. 8 Calella. 9 Alcarraz. 13 S. Llorens dels Piteus. 15 Arbucias, Balaguer, Cardedeu, Palamós, Tortosa, Torroella de Mongrí y Moyá. 20 Vidreras. 21 Manresa. 22 Llagostera y Pobla de Segur. 24 Tortellá. 26 Palautordera. 27 S. Antoni de Vilamajor. 31 Molins de Rey. *Movibles.* 3 Tarrasa, Tarragona y Torredembarra 21 Cambrils, Lleyda. Manresa, S Culgat del Vallés y Torelló. 24 Alpens.

Juny. 2 Sort y Granollers. 11 Salardú, 13 Centellas y Sta. Pau. 24 Pineda. 29 La Bisbal, Pons, *Movibles,* 1 La Bisbal, Molins de Rey, y Guisona.

Juriol. 9 Arenys de Mar 13 Calonje. 17 Malgrat, 25 Amposta, Reus, Torroella de Mongrí, Sabadell y S. Salvador de Oló, 27 Mataró *Movibles.* 12 Esparraguera. 19 Vilaseca y Vidreràs

Agost. 1 Cervera. 2 Mora de Ebro 4 Massanet de la Selva y Piera. 9 Olot, 10 Agramunt. Ardós, Castelló, Espluga de Francolí, Moya y Riudoms. 15 Barbará 16 Lleyda y Caldes de Malavella. 17 Navata. 18 Bellpuig y Borjas de Urgell. 20 Olesa de Monserrat. 24 Figueras, Prades, Ripoll, Solsona y Torroella de Mongrí. 28 Manlleu y Montblanch. 29 Granollers. Igualada, Torras de Segre y Pineda. 30 Alcarraz. *Movibles.* 1 Prats de Rey y S. Martí de Sasgayolas. 2 Sallent, Manresa. 13 La Bisbal. 23 Martorell.

Septembre. 1 Alcarraz. 8 Balaguer, Calaf, S Culgat del Vallés, Viella y Villamur. 10 Manresa. 11 Isona. 14 Almenar, Cardedeu. La Granadella, Torroella de Mongrí, Tortosa. S. Sadurní. Saladú. Perellada y Sta. Coloma, 15 Viella. 16 Bagá. 21 Berga. 28 San Llorens dels Piteus. 29 Hostalrich, Lleyda Sampedor, Corsa y Vich. *Movibles.* 6 S. Llorens Saball y Badalona. 13 Castelltersol. 20 Calella. 27 Tortellá

Octubre. 8 Viella 10 Caldas de Monbuy. 12 Arbucias. 13 Esterri de Aneo. 14 Besalú y Ripoll. 15 Campdevanol S. Joan de las Abadesas. Vendrell y Verdú. 17 Hostalrich. 18 Figueras. Olot. Tremp y Vilafranca. 23 Alcover. 25 Mora la Nova y Tortellá 28 Cardona, Perellada, Pons y Vilafranca del Panadés. 29 Girona y Turbiá. *Movibles.* 4 Alforja. Brafim y Palautordera. 18 Palafrugell. 25 Tarrasa.

Novembre. 1 Mayals. S. Feliu Sassera y Seu de Urgell. 2 Puigcerdá. 3 Guissona. 6 Olot. 8 Sort. 11 Amer, Cervera, Solsona y Ullastrell. 24 Bañolas. 25 Arbeca. Centellas, Tora y Pons. 27 Hostalrich. 30 Falset, La Llacuna, Manresa, Olot, Organyà, Puigcerdá, Torà, S. Feliu de Torelló y Torroella de

Mongrí. *Movibles.* 8 Tortosa, Sallent Vilarrodona, Gandesa, Arenys de Munt y S. Quintí de Mediona.

Decembre. 1 S. Feliu de Llobregat y Torroella de Mongrí. 4 Agramunt y Cardona. 6 Tarrasa. 8 Ager Palafrugell, Cardedeu y Saral. 13 Arbós. Balaguer, Castelló. Hostalrich y Taradell. 21 Barcelona, Blanes, Cervera, Falset, Lleyda, Montblanch, Olot, Vilafranca y Tremp. 27 Pineda. *Movibles.* 6 Sabadell y Viladrau.

MERCATS.

Dilluns de cada semana. Lleyda, Reus, Manresa, Agramunt, Olot, S. Feliu del Llobregat, Manlleu y S. Martí de Sasgayolas.

Dimars de idem. Girona, Vich, Cervera, Seu d' Urgell, Montblanch, Caldas de Monbuy y Arbós.

Dimecres de idem. Tarrasa, Igualada, Valls, Banyolas, S. Celoni, Torelló y Balaguer.

Dijous de idem. Girona, Lleyda, Manresa, Agramunt, Figueras, Granollers, Cardona, Tárrega, S. Sadurní de Noya. Palafrugell y S. Hipolit de V.

Divendres de idem. Cervera, Balaguer, La Bisbal y Seu d' Urgell.

Dissapte de idem. Girona, Balaguer, Vich, Valls, Sabadell, y Vilafranca del Panadés.

Diumenge de idem. Tarrasa, Ripoll, Puigcerdá, Esparraguera, Capellades, Piera, Moyá, S. Cugat del Vallés. Malgrat, Mollet, Castellà, Artesa de Segre, Roda, S. Pere de Riudevitlles, S. Quintí, Sarral, Sentmenat, Tortellá, Calonje y Valls.

FESTAS MAJORS.

Janer. 8 Tarrasa 17 Vilanova. 20 Palafrugell 22 Besalú.
Febrer. 12 Sarriá.
Abril. 25 Balsareny. 26 Tortellá. 28 S. Genís.
Maig. 13 Tároega, 21 S. Boy.
Juny. 5 Montblanch. 21 Vilasá. 29 Masnou. 30 Tarrasa.

Juriol. 1 Sabadell y Horta. 5 Vich. 9 Arenys de Mar, 30 Palafrugell. 22 Masquefa. 25 Monistrol de Monserrat y Reus. 26 Vendrell. 30 Hortas de San Bertran y Sarral.

Agost. 3 Vilaseca. 4 Salou. Tarrasa. S. Pere de Riudevitlles, Alella y S. Feliu de Torelló. 6 San Just Desbern. 7 Papiol. 10 S. Feliu de Llobregat. 15 Gracia, Badalona, Montmaló, Martorell. Corbera, Capellades, Bruch. Vallformosa, Cardedeu, Gélida, Cornellá, Tortellá, La Bisbal y Hospitalet. 23 Sitges. 24 Sans, Igualada y Vallbona. 25 S. Ginés. 27 Mataró y San Vicens dels Horts. 28 Premiá. 29 S. Juan Despí y Manresa. 30 Ripollet y Vilafranca.

Septembre. 1 Torá 2 Granollers. 5 Rubí. 7 Viladecans. 8 S. Andreu de la Barca, Olot, Cadaqués, S. Adriá de Besós, Viladrau y Piera. 10 S. Gervasi, 11 Agramunt. 13 Cornellá. 14 S. Sadurní y Horta. 17 Tiana. 22 Sta. Coloma de Farnés. 23 Tarragona y Calella. 28 Sallent. 29 Sarriá y Molins de R.

Octubre. 2 Hostafranchs. 10 Corts de Sarriá.

Novembre. 9 Balaguer. 11 S Celoni, Palafrugell y Tayá. 21 S. Martí. 23 S. Climent del Llobregat. 30 S. Andreu de Palomar.

Decembre. 10 Berga. 27 Pineda.

ESTACIONS.

Primavera: entra 'l 20 de Mars á la 1 y 53 m. de la tarda.
Estiu: entra 'l 21 de Juny a las 4 y 20 m· del matí.
Tardor: entra 'l 22 de Septembre á las 6 y 40 de la tarda.
Hivern: entra 'l 21 Decembre á las 12 y 38 m. del dia.

JANER.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' allargan 1 h. 14 ms.

1	Dime. ✠ C. d'any
2	Dij. S. Macari.
3	Div. S. Genoveva
	á las 4 y 11 m. del matí.
4	Dis. S. Tito bis.
5	Diu. S. Telesphor
6	Dill. ✠ Los Reys.
7	Dim. S. Ramon P.
8	Dime StaGúdula.
9	Dij. Sta. Urraca.
	á las 11 y 1 m. de la nit.
10	Div. S. Agat.
11	Dis. StaHonorata
12	Diu. S. Arcadi.
13	Dill. St. Verónica
14	Dim. S. Hilari.
15	Dime. S. Mauro.
16	Dij. S. Fulgenci.
	á las 5 y 12 m. de la tarda.
17	Div. S. Anton.
18	Dis. C. de S. Pere
19	Diu. D. nom de J.
20	Dill. S. Sebastiá.
21	Dim. Sta. Ignés.
22	Dime. S. Vicens.
23	Dij. S. Anfós.
24	Div. S. Timoteo.
	á las 7 y 27 m del matí.
25	Dis. Conv. S. Pau
26	Diu. Sta. Paula.
27	Dill. S. Joan Cris
28	Dim. S. Juliá.
29	Dime S. Franc. S
30	Dij. Sta. Martina.
31	Div S Pere Nolasc

FEBRER.

Aquest mes té 29 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 34 ms.

1	Dis. S. Ignaci.
	á las 6 y 24 m. de la tarda.
2	Diu. *La Candel.*
3	Dill. S. Blay.
4	Dim. S. Rambert
5	Dime. Sta. Agata.
6	Dij. Sta. Dorotea.
7	Div. S. Ricart.
8	Dis S. Joan de M.
	á las 9 y 44 m. del matí.
9	Diu Sta. Apolonia
10	Dill. Sta. Escol.
11	Dim. Los 7 sirv M
12	Dime Sta. Eulalia
13	Dij. Sta. Catari R.
14	Div. S. Valentí.
15	Dis. Sta. Jovita.
	á las 9 y 25 m. del matí.
16	Diu. S. Honest.
17	Dill. S. Rómul.
18	Dim. S. Simeó.
19	Dime S. Mansuet.
20	Dij. S. Nemesi.
21	Div. S. Secundi.
22	Dis. La c. de S Pere
23	Diu. Sta. Margar.ª
	á las 2 y 29 m. de la tarda.
24	Dill. S. Pere Damiá
25	Dim. S. Matias.
26	Dime. *Cendre.*
27	Dij. S. Baldomero
28	Div. S. Leandro.
29	Dis. S. Romá.

MARS.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 43 ms.

1	Diu. S. Rosendo.
2	Dill. S. Simplici.
	á las 4 y 57 m. del matí.
3	Dim. S. Hemeteri.
4	Dime. S. Casimir.
5	Dij. S. Adriá.
6	Div. S. Olagué.
7	Dis. S. Tomás A.
8	Diu. S. Joan de D.
	á l. 8 y 31 m. n.
9	Dill. S. Paciá.
10	Dim. S. Meliton.
11	Dime S. Constanti
12	Dij. S. Gregori.
13	Div. S. Salomó.
14	Dis. Sta. Matilde.
15	Diu. St. Madrona
16	Dill. S. Heribert.
	á l 3 y 37 m. m
17	Dim. S. Patrici.
18	Dime. S. Gabriel.
19	Dij. S. Joseph.
20	Div. S. Nicet.
21	Dis. S. Benet.
22	Diu. S Deogracias
23	Dill. B Joseph Or.
24	Dim. S. Timolao.
	á las 7 y 7 m. del matí.
25	Dime. ✠ An. M. D.
26	Dij. S. Brauli.
27	Div. S. Llatse.
28	Dis. S. Sixto.
29	Diu. S. Eustasi.
30	Dill. S. Quirse.
31	Dim. St.ª Balbina.
	á las 12 y 34 m del dia.

ABRIL.

Aquest mes té 30 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 20 ms.

1	Dime St. Teodora
2	Dij. S. Fra.° de P
3	Div. Dolor M. D.
4	Dis. S. Isidoro.
5	Diu. *Rams* S.V. F.
6	Dill S. Celesti.
7	Dim. S. Epifani.
	á las 7 y 25 m del matí.
8	Dime S. Albert.
9	Dij. *Sant.*
10	Div. *Sant.*
11	Dis. S. Lleó.
12	Diu. *Pasqua.*
13	Dill. S. Hermene.
14	Dim. S. Telm.
	á las 10 y 43 m. de la nit.
15	Dime. Sª Anast.ª
16	Dij. S.ª Engracia
17	Div. S. Elias.
18	Dis. S. Eleuteri.
19	Diu. S. Hermog.
20	Dill. Sta. Ignés.
21	Dim. S. Anselm.
22	Dime. M. D. Angustias.
	á las 8 y 28 m. de la nit.
23	Dij. *S. Jordi.*
24	Div. S. Fidel.
25	Dis S. March ev.
26	Diu. S. Cleto.
27	Dill. S. PereArm.
28	Dim. S. Vidal.
29	Dime. S. Robert.
	á las 6 y 26 m. de la tarda.
30	Dij. S. Peregri.

MAIG.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 10 ms.

1	Div. S. Felip.
2	Dis. S. Atanás.
3	Diu. Sta. Creu.
4	Dill. Sta Mónica.
5	Dim. C.S Agustí.
6	Dim. S. JOAN-ANTE
	á las 2 y 4[illegible] m. de la tarda.
7	Dij. S. Estanislau
8	Div. La A. de S. M.
9	Dis. S. Gregori. N.
10	Diu. M. Desampar
11	Dill. S. Pons.
12	Dim. S. Domingo.
13	Dime. S. Pere Rt.
14	Dij. S. Bonifás.
	á las 5 y 24 m. de la tarda.
15	Div. S. Isidro.
16	Dis. S. Ubalt.
17	Diu. S. Pascual B.
18	Dill. S. Venanci.
19	Dim. S. Ibo. adv.
20	Dime. S Bernardí.
21	Dij. ✠ L' Asenció
22	Div. S.ª *Quiteria.*
	á las 6 y 24 m. del matí.
23	Dis. La Ap. de S. J.
24	Diu. Sª Susagna.
25	Dill. S Gregori VII
26	Dim. S. Felip Neri.
27	Dime. S. Emili.
28	Dij. S. Just. de U.
	á las 11 y 50 m. de la nit.
29	Div. S.ª Teodosia.
30	Dis. S. Fernan.
31	Diu. *Pentecost s*

JUNY.

Aquest mes té 30 dias.

Los dias s' allargan fins al 21, 27 ms.

1	Dill. S. Fortunat.
2	Dim. S Marcelí.
3	Dime. S Isaac.
4	Dij. S. Fr.° Car.
5	Div. S. Sancho.
	á las 7 y 4 m. del matí.
6	Dis. S.ª Candia.
7	Diu. *La Trinitat.*
8	Dill. S. Salustiá.
9	Dim. S. Feliciá.
10	Dime. S.ª Marga.
11	Dij. ✠ *Corpus.*
12	Div. S. Joan de S.
13	Dis. S. Ant.° de P
	á las 10 y 22 m del matí.
14	Diu. S Basili.
15	Dill. S.ª Crescen.
16	Dim. S.ª Julita.
17	Dime. S. Manel.
18	Dij. S. Ciriach.
19	Div. St. cor de J.
20	Dis. S.ª Florentin
	á las 2 y 54 m. de la tarda.
21	Diu. S Lluis Gonz
22	Dill. S. Paulí.
23	Dim. S.ª Agripina
24	Dime. S. Joan B.ª
25	Dij. S. Guillerm.
26	Div. S Joan y S P
27	Dis. S Benvingut
	á las 5 y 59 m. del matí.
28	Diu. S. Lleó II.
29	Dill. ✠ S. *P. y S. P.*
30	Dim. La C. de S. P.

JURIOL.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' escursan 1 hor...

1 Dime. S. Galo.
2 Dij. La Visitació.
3 Div. S. Jacinto.
4 Dis. S. Llaureá.
á las 8 y 48 m. de la nit.
5 Diu. S. M. dels S.
6 Dill. S. Isaias.
7 Dim. S. Fermi.
8 Dime. Sta Isabel.
9 Dij. S. Zenon.
10 Div. S. Cristófol.
11 Dis. S. Abundi.
12 Diu S. Félix.
á las 12 y 49 m de la nit.
13 Dill. S. Anaclet.
14 Dim. S Bonavent.
15 Dime. S. Enrich.
16 Dij. M. D. Carme.
17 Div. S. Aleix.
18 Dis. S. Federich.
19 Diu. S. Vic. de P.
á l. 10 y 5 m. de la nit.
20 Dill. S. Geroni E.
21 Dim. S.ª Praxedes
22 Dime. S.ª Maria M.
23 Dij. S. Libori.
24 Div. S.ª Cristina.
25 Dis. ✠ *S. Jaume.*
26 Diu. Sta. Ana.
á las 2 de la t.
27 Dill. S. Pantaleo.
28 Dim. S. Nasari.
29 Dime. Sta. Beat.
30 Dij. S. Non y S Nen
31 Div. S. Ignaci.

AGOST.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 36 ms.

1 Dis. S. Pere.
2 Diu. M. D Angels
3 Dill. La inv. de S. E
á las 12 del dia.
4 Dim. S. Diumenge
5 Dime. M D de las N.
6 Dij. Transfigura.
7 Div. S. Gayetá.
8 Dis. S. Ciriach.
9 Diu. S. Román.
10 Dill. S. Llorens.
11 Dim. S.ª Filomena
á las 12 y 37 m. del dia.
12 Dime. Sta. Clara.
13 Dij. S. Cassiá.
14 Div. S. Eusebi.
15 Dis. ✠ *La Assunc.*
16 Diu. S. Joaquim.
17 Dill. S. Lliberat.
18 Dim. S.ª Elena.
á la 5 y 20 m. del matí.
19 Dime. S. Magi.
20 Dij. S. Bernat.
21 Div. S.ª Joana F F.
22 Dis. S. Sinforiá.
23 Diu. P Cor. de M.
24 Dill. S. Bartomeu
á las 12 y 55 m. de la nit.
25 Dim. S. Lluis rey.
26 Dime S. Ceferi.
27 Dij. S Joseph de C
28 Div. S. Agustí.
29 Dis. D. de S. Joan.
30 Diu. S.ª Rosa de L.
31 Dill. S. Ramon N.

SEPTEMBRE.

Aquest mes té 30 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 46 ms.

1 Dim. S. Gil.
2 Dime. S. Antoli.
á las 3 y 42 m. del matí.
3 Dij. S.ª Serapia.
4 Div. S.ª Rosa V.
5 Dis. S.ª Obdulia.
6 Diu. S. Faust.
7 Dill. Sta. Regina.
8 Dim. Lonaix. M. D
9 Dime. S Gorgoni.
á las 10 y 13 m. de la nit.
10 Dij. S. Nicolau T.
11 Div. S. Jacinto.
12 Dis. S. Lleonci.
13 Diu. D. nom de M.
14 Dill. La exal. C.
15 Dim S Nicomedes.
16 Dime S. Corneli.
á la 1 y 28 m. de la tarda.
17 Dij. S. Pere Arb.
18 Div. S. Tomás. V.
19 Dis. S. Genaro.
20 Diu. Los D. M. D.
21 Dill. S. Mateu ap.
22 Dim. S. Maurici.
23 Dime. Sta Tecla.
á las 3 y 30 m. de la tarda.
24 Dij. La M. Mercé.
25 Div. S.ª Maria S.
26 Dis. S. Cipriá.
27 Diu. S. Cosme.
28 Dill. S Wenceslau
29 Dim. S. Miquel.
30 Dime. S. Geroni.
á las 8 y 27 m. n.

OCTUBRE.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 48 ms.

1 Dij. S. Angel.
2 Div. L' Angel G.
3 Dis. S. Candi.
4 Diu. S. Francesch
5 Dill. S. Placit.
6 Dim. S. Bruno.
7 Dime. S. August.
8 Dij. Sta. Constan.
9 Div. S. Dionís.
☾ á las 6 y 22 m. del matí.
10 Dis. S. Franc. de B
11 Diu. M. D. del R.
12 Dill. M. D. del Pil.
13 Dim. S. Eduart.
14 Dime. S. Calist.
15 Dij. S.ª Teresa.
● á las 11 y 10 m. de la nit.
16 Div. S. Galo.
17 Dis. S.ª Eudivigis
18 Diu. S. Lluch. ev.
19 Dill. S. Pere Alc.
20 Dim. Sta. Irene.
21 Dime. S.ª Ursula.
22 Dij. S.ª María S.
23 Div. S. Joan C.
☽ á las 9 y 31 m. del matí.
24 Dis. S. Rafel.
25 Diu. S. Crispi.
26 Dill. S. Llució.
27 Dim. S.ª Sabina.
28 Dime. S. Judas.
29 Dij. S. Narcís.
30 Div. S. Claudi.
31 Dis. S. Quinti.
○ á las 11 y 14 m. del matí.

NOVEMBRE.

Aquest mes té 30 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 16 ms.

1 Diu. ✠ *Totsans.*
2 Dill. *Los morts.*
3 Dim. S. Armengol
4 Dime. S. CarlesB.
5 Dij. S. Sacarías.
6 Div. S. Sevér.
7 Dis. S. Aquiles.
☾ á la 1 y 55 m. de la tarda.
8 Diu. Pat. de M. D.
9 Dill. S. Teodor.
10 Dim. S. AndreuA.
11 Dime. S. Martí.
12 Dij. S. Millá.
13 Div. S. Arcadi.
14 Dis. S. Serapi.
● á las 11 y 4 m. del matí.
15 Diu. S. Eugeni.
16 Dill. S. Eustaqui.
17 Dim. S. Aciscle.
18 Dime. S. Maxim.
19 Dij. S.ª Isabel.
20 Div. S. Felix V.
21 Dis. La Presen.
22 Diu. Sta. Cecilia.
☽ á las 6 y 55 m. del matí.
23 Dill. S. Climent
24 Dim. S.ª Flora.
25 Dime. Sta Catalin.
26 Dij. Las Esposallas de la M. D.
27 Div. S. Primitiu.
28 Dis. S. Gregori.
29 Diu. *Ad.* S Saturni
○ á la 1 y 9 m. de la nit.
30 Dill. S. Andreu.

DESEMBRE.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' escursan 10 m. fins al dia 22.

1 Dim. S. Eloy.
2 Dime. S.ª Bibiana
3 Dij. S. F. Xavier.
4 Div. S.ª Bárbara.
5 Dis. S. Sabas.
6 Diu. S. NicolauB.
☾ á las 9 y 42 m. de la nit.
7 Dill. S. Ambrós.
8 Dim. *La Purísima.*
9 Dim. Sta Leocadia
10 Dij. S.ª Eul. de M.
11 Div. S. Damás.
12 Dis. S. Sinesi.
13 Diu. Sta. Llucia.
14 Dill. S. Nicasi.
● á la 1 y 42 m. del matí.
15 Dim. S. Eusebi.
16 Dime. S.ª Adelaidª
17 Dij. S. Llatse.
18 Div. M. D. de la O
19 Dis. S. Nemesi.
20 Diu. S. Dom.º de S
21 Dill. S. Tomás.
22 Dim. S. Demetri.
☽ á las 4 y 36 m. del matí.
23 Dime S.ª Victoria
24 Dij. S. Delfi.
25 Div. ✠ *Nadal.*
26 Dis. S. Esteve.
27 Diu. S. Joan ev.
28 Dill. Los Ignoce.
29 Dim. S. Tomás C.
○ á la 1 y 36 m. de la tarda.
30 Dime. La T. Jaume
31 Dij. Sta. Coloma

Advertencia.—Hi mancan los dias de dejuni.

BONS RECORTS.

I.

Podém dir ab tota la véu, que la nostra llenga, matrona que ans seya en un escambell d' or, al menys avuy está seguda en un escambell d' argent. Algun jorn que potsèr no es molt llunyá, tornará á tenir la grandesa y gloria que tingut havia en altres temps, pus sembla bè qu' está de Dèu que 's deixondeixi, perque escoltarne puga las dolsas cantarellas ab que sos aymants la regalan, y Dèu es poderòs.

Enguany senzilleta com las violas y englantinas, que son front coronan, plena de gracia com la donzella de quinz' anys que de dia en dia va fentse mes hermosa, ha rebut de mans de sos aymadors galanas flors tant olorosas com senzillas, tant bellas com olorosas.

Los dos jóves de Reus En Francesch Bartrina y En Josehp Martí y Falguera li han regalat com á bèll present, tendras y bonicas *Aubadas* y *vespradas*.

No ha sabut lo que li passava d' alegria 'l veure en dos volums recullidas una munió de *Cansons de la terra*, hermosas violetas boscatanas de nostra aymada Catalunya, y de las que casi bè comensava á pérdrersen la mena, arreplegadas lletra y música per En Francesch Pelay Briz.

En Francesch Ubach y Vinyeta, premiat en los Jochs Florals de 1866, li ha ofert unas *Celistias*, las quals tenen molta dolsesa y fan esperar fruyts encara de millor mena de part de son jove autor.

Lo trovador del Onyar N' Enrich Claudi Girbal, li ha cantat també unas bellas trovas, plenas d' amor á la nostra terra,

En Francesch Bartrina, li ha fet dòna de un florit *Ramet de ginesta* aplegat al peu de Montserrat.

En Gaetá Vidal ha sapigut pintarli ab los colors de la veritat *La vida en lo camp*, y per ell ha vist que encara los fills de nostras montanyas y planuras, guardan intacte l' esperit catalá que 'ls sèus avis los deixaren.

Derrarencament En Manel Milá y Fontanals li ha fet presentalla de una *cansó* que de segur li ha plagut molt com molt haurá plagut tambè á tots los quins coneixen lo ver catalá literari y la vera poesia popular. *La cansó del pros Bernat fill de Ramon* es de lo mes notable que escrit en catalá se ha publicat enguany. Sobre tot lo romans II es un tros de poesia que no podem llegir sense recordarnos tot seguit dels cants de nostres bons romancers, aixís com tambè de la literatura del nort que tan á fons coneix l' autor de la *Cansò*. En Milá diu en los derrarenchs versos

no menysprehéu les noves—del vell juglar.

Pot estar ben segur de que no solzament no serán menyspreadas sino qu' al revés tothom los apendrá de memoria.

Tambè lo editor Manero li ha fet coneixe *Las set baladas fetas per En Francesch Pelay Briz*. Totas ellas son fillas de un llarch estudi que son autor ha fet dels cants populars de totas las nacions. Pera poder estimar en lo que valen lo que en ellas á primer cop d' ull semblan estranyesas, es menester haver conegut la font ahont ha anat á beure en Briz abans de ferlas. Son llurs titols *La nuvia de marbre*, *A las portas del cel*, *Lo castellá de Vall-llóbrega*, *Lo cap de cassa*, *La espasa del mort*, *Lo beyre d' or* y *La veu de Déu*. De totas ellas la que te mes tirada á la heróica literatura antiga del nort es *La espasa del mort*.

Los consistoris dels Jochs Florals de 1866 y 1867 no han deixat de durli los llibres de las poesias llorejadas en dits anys, que son unas quantas flors mès, afegidas á la corona que durant nou anys seguits li han anat teixint, y que en res desdiuhen de las sempre frescas, xamosas y tendras flors de las altras anyadas.

II.

No solzament polidas cansonetas ha escoltat la nostra regina, també sas orellas enguany se regalavan ab las festosas composicions que 's feyan en nostre teatre. Una boyra qu' ha tapat lo sol que lluminava nostra naixent escena, ha sigut la causa de que desprès de la gaubansa, vinguès lo plant y 'l dolor per nostra lliteratura dramática. L' ordre que 'ns priva de representar en nostra llenga, ha sigut la dalla que ha tallat lo fil d' or que las musas catalanas filavan ab tanta d' alegría. Mes nosaltres creyem que aqueixa ordre no será altra cosa qu' un nuvulot d' istiu que Dèu ha permés que surtis per probar nostra resignaciò: demá l' alé del mateix Dèu lo fará fugir; y demá passat los raig del sol de la gloria tornarán á caurer de plé á plé damunt de nostra escena, pus sempre après de la tempesta ab mes alegría 'l sol guayta la terra, y com diu lo poeta Blanch en sa poesía premiada enguany ab la englantina,

¿Qué hi fa, qué hi fa que 'ns vinga d' ardenta ponentada
l' enfallonit, enmustiador alé?
Deixáune que s' aixeque la fresca marinada
y 'l cel de Catalunya
tornará al de tots temps, blau, pur, serè:
per 'xo no ha de acotarne 'l Montseny son front altissim,
ni caurá un pich tant sols del Montserrat,
ni perdrán nostres rius sòn burbullar suavissim,
ni 'l catalá llengnatge
los qui als pits de llurs mares l' han mamat.

Ab tot y l' ordre aquest any s' han donat á llum moltas y molt bonas composicions.

Sols farém menció de l' *Honra, patria y amor*, qu' es dels dramas qu' hem vist fins avuy dia lo que 'ns ha plagut mes y que si be tè alguns defectes en la forma y versificació, fa esperansar de son jove autor altres dramas de mes empenyo que li guanyarán un envejable lloch entre 'ls aplaudits autors dramatichs catalans. Mes també per ser justs devem demanarli á n' aquet novell escriptor dramátich que pensi un poquet ab la llenga; bo es que un drama tinga vida, empero es millor si la vida va acompanyada de un bon llenguatge.

III.

Lo sostre del Saló de Cent ha sentit ressonar també enguany los repicaments de mans ab que eran rebuts pel poble catalá los poetas llorejats en la novena festa dels Jochs Florals.

No 'ns entretindrém en descriure un per un los actes d' aqueixa cerimonia: massa que son coneguts per tothom; massa que tot lo mon sab que son plens de vida, grans y encisadors: massa que ningú desconeix qu' allí las flors de la naturalesa s' agermanan ab las flors del cor, que es lo mes hermòs que Dèu ha criat.

Oberta la sessió pèl Senyor Alcalde Corregidor, llegit un original y bonich parlament pèl qui presidia lo Consistori En Marian Aguiló y Fuster y una memoria pèl senyor Secretari En Francisco Maspons; oberts los plechs que tancavan los noms dels llorejats poetas; nombrada regna de la festa la senyora Na Dolors Llopart de Muns per En Joseph Lluis Pons y Gallarza qui guanyat havia la flor natural, dits ab véu alta los noms de N' Arméngol de Montsech guanyador del primer, y 'l d' En Pere d' Alcántara Penya guanyador del segon accésit á la flor natural; obert lo plech del poeta premiat ab l' englantina d' or N' Adolf Blanch; y dits los noms d' En Joseph Lluis Pons y Gallarza; y 'l d' En Damás Calvet guanyadors respectius del primer y segon accéssit á la englantina; dit en veu alta lo nom d' En Tomás Aguiló, guanyador de la viola, y ls d' En Miquel Victoriá Amer guanyador del primer accéssit: y de N' Adolf Blanch del segon; obert lo plech que tancava 'l nom del mateix N' Adolf Blanch, que guanyat havia la cigala d' argent, oferta pèl Ateneo Balear; 'ls de 'N Pere d' Alcántara Penya guanyador del primer accéssit y d' En Joseph Lluis Pons y Gallarza qui guanyat havia lo segon; dit lò nom d' En Joseph de Palau, guanyador del clavell d' argent y 'ls d' En Guillem Forteza y d' En Joaquim Riera, guanyadors dels dos accéssits respectivament; cridats ab veu alta,los noms d' En Anton Molins qui conseguit havia lo brot de semprevivas, 'l de En Ramon Picó y Campamar guanyador del primer accéssit y 'l de N' Antoni de Bofarull qui havia obtingut lo segon; saludats

los noms y las personas dels llorejats ab forts picaments de mans, llegidas y aplaudidas las composicions que guanyaren joya; plorant alguns dels joves premiats justas llágrimas d' alegría; y aixamplantse 'l cor de tot ver fill de la terra catalana; acabá la festa ab un parlament d' En Gaetá Vidal, mantenedor del Consistori; desprès de haverse donat lo titol de MESTRE EN GAY SABER á En Joseph Lluis Pons y Gallarza, títol, que fiu glatir de esperança y de noble enveja lo cor de mes de quatre que treballan per abastarlo y que un jorn vindrá que, mitjançant Dèu, l' abastarán.

IV.

Aquells que diuhen que la llengua catalana fa la revivalla de la mort, que girin los ulls endarrera y que guaytin lo que ahí va fer: que s' aturin una mica per mirar lo que avuy fá; y qu' ovirin, si ulls tenen per ovirar, lo que fará demá. Primerament sabem qu' En Francesch Pelay Briz no sols está arreglant un ters volum de *Cansons de la Terra*, sino que, ab lo titol de *Flors de Cementiri*, s' amaneix per fer una colecció de composicions de poetas que com N' Aribau, Sol y Padris, Permanyer, Martí, y altres moderns, han trobat la tomba á la meytat de son camí de gloria. En Marian Aguiló está á punt de donar á l' estampa un aplech de Nadals, dels poetas antichs y moderns que á aqueix género de poesía s' han dedicat. En Francesch Ubach te preparada una colecció de baladas y altres composicions. En Joaquim Asensi d' Alcántara, está imprimint una munió de corrandas ab lo títol de *A la bora del foch*. En una paraula tothom en general s' esforsa en agradar á la matrona que sembla que ja may mès ningú podrá desbancar del gloriós escambèll en qu' está asseguda, per honra dels passats, gaubansa dels presents, y gloria dels esdevenidors.

V.

Tambè de nostres bons germans de Provensa enguany hem rebut moltas obras. Del *Capoulié* del *Felibrige* En Frederich Mistral hem vist lo superbo inspirat y magnifich poe-

ma en dotze cants, *Calendau.* ¡Oh com nos ha plagut lo cant XI, quan lo pobre pescador d' anxovas s' alsa dret y pegant un cop de puny á l' taula esvalota á un aplech de lladres y bagassas que ab los trajos de nobles cavallers y honradas damas empestan la cambra ab son alé de vici! Tambè nos han fet batre lo cor y rumiar mes d' una y de dos vegadas aquells versos ab que 'l poeta saluda á sa llenga.

Lengo d' amour, se i a d' arleri:
e de bastard, ah ¡per sant Ceri!
aurás dou terradou li mascle á toun coustat.
é tant que lou Mistrau ferouge
bramará dins li rouco aurouge
t' apararem á boulet rouge
car es tu la Patrio, é tu la libertá.

D' En Joseph Roumanille hem llegit las preciosas *Oubreto* en vers y *Lou liamo de raisin* (*penjoy de rahims*) col-lecció de las millors obras de Adolph Dumas, Castil-Blaze, Joan Reboul, y Pousin que ha editat ab molt luxo y bon gust, lo mateix Roumanille.

D' En Lluis Roumieux hem rebut sa joyellada comedia *Quan vou pendre dos lebres á la fes n' en pren gès,* y á mès un aplech de las rimas d' Antounieto de Beucaire, titoladas *Li belugo.*

D' En Francesch Vidal, lo preciós llibre *Lou tambourin,* llibre que fa l' historia del instrument que li serveix de titol, l' ensenya á tocar y porta en sos fulls un gros aplech d' ayres populars que li son propis.

Y d' En Teodor Aubanel la colecció de *Nadals* de autors antichs y moderns. Es un llibre que contè cansons de alta inspiració y molta poesía.

A tots ells, dem de tot cor las mes francas enhorabonas.

VI.

Gracias á Dèu! Al últim los diaris de Barcelona s' han convençut de que nostra lliteratura val tant com un' altra. Per li hem llegit ab molt plaher en las páginas de quelcuns d' ells, articles benescrits sobre bibliografia catalana. Ja era hora.

Devem dir que no podia falagar gayre als bons catalans lo veure, que mentres per un mal llibrot castellá no hi mancava qui escriguès llargas planas donantne compte y rabò als fills del país, en contra ni una sola ratlla que no fos *gacetilla* dava á coneixe als de fora casa que aqui 's fan certamens, que 's publican novas obras, que 's reimprimeixen poemas, que s' estampan códices, en una paraula que 'l moviment literari del país está aquí á Barcelona, molt mes desarrotllat que en altras ciutats no solzament d' Espanya si que tambè de fora d' ella. Dem pèls citats articles la enhorabona als llibres que 'ls han merescut, á las plomas que 'ls han escrit y als diaris que 'ls han portat, perque á mes á mes de que honrant á la llenga á ells mateixos s' honran, contribuixen així, per obra, á la lluminosa renaixensa de nostra antiga, hermosa. rica, flonja y encisanta llenga.

Ara fins al any que vè.

JOSEPH ROCA Y ROCA.

¡SI ELLA NO HI ES!

Donzelletas del saber,
mes dolsas que melmeladas,
no 'm demanau las tonadas
que ans alegravan los cors.
Passá lo temps falaguer
de cantar lo Taberí,
pus perduts los meus amors
penjí la gayta y plorí.

Lo rossinyolet amant
que penjat de la rameta,
ofereix á sa amadeta
mes carinyosos favors,
no repeteix lo meu cant
com altre temps repetí,

pus perduts los meus amors
penjí la gayta y plorí.

Y plorí la bellesa mal-lograda
que de mi no 's feu joch,
ans me rebé ab plaher pura besada
en lo séu front de foch.
Y no me la pagá ab desdeny esquiu,
més ab amor etern
que no 's fonia ab la calor de estiu
ni ab lo gebret de ivern,
quant lo seu bras esquer en ma cintura
me lligava ab dols llas,
y lo dret, envejós de la ventura,
me robava un abrás,
y reposava jo mon cap, pesat
y defallit de amor
al demunt de son muscle tornejat,
á propet de son cor.....

¡Ay! no torna, no, ninetas,
aquell antich temps felís,
en que al reull de una mirada
trobava jo un paradís,
ni las quinze primaveras
que per mon mal han fugit;
llavors ma gayta sonava
ans de posarhi los dits.

No naixen riallas
regadas ab plors;
sis anys de plorallas
han secat mon cor;
despenjar la gayta
fòra per demés,
¡quins sons ne trauria
¡ay!... si Ella no hi es!

† M. A. Martí y Cortada.

L' ALCHIMISTA.

(VALENCIÁ).

Vinguè de Valencia un xocarrer fingint que savia de alchimia, lo qual posá cartells, que al qui le donaria un ducat en or ne tornaria dos; y al qui dos, quatre; y al qui tres sis; en si tots temps al doble.

La gent per probarlo acudia en pochs ducats, y ell devant ells posava la cantitat de cada hu en la gresola de terra, escrivint lo nom de qui 'ls portava en un paperet posat dins d' ella, y de allí á pochs dias los tornava dobles.

Cebantlos de esta manera, acudiren molts ab grossa cantitat y ell desaparegué ab mes de mil ducats.

Venint los burlats á regoneixer las gresoles trobárenles buides, ab escrits que deyen:

«Casas con dol ab son gresol.»

Y de llavòs ensá ha restat est refrani entre la gent.

† JOAN DE TIMONEDA. (*Sobre mesa y alivio de caminantes.*)

LAS FLORS.

SONETO.

La ròssa nina extremament gentil,
reyna absoluta de mon tendre cor,
á qui la sort ab entranyable amor
gronxá en un bres de tornejat marfil,

en bellas capsas de morisco estil
guarda sa herencia de un crescut tresor,
mòlts fils de perlas, mòltas joyas d'or
ab ricas pedras del remot Brasil.

Mes ella tals adornos té en menyspreu,
y sols ab flors son pentinat compon,
que sa modestia virginal bè creu

que res com ellas la embelleix, puig son
lo fiel retrato del sonrís de Dèu
al acabar de fer est mágich mòn.

† SALVADOR ESTRADA.

LA LLENGUA LLEMOSINA. (*)

A MARIANO AGUILÓ Y FUSTER.

¿Qué 's féu lo fort llenguatge que 'n ronchs cantars dé guerra,
Mesclats ab croxits d' armes, l' Europa va axordar?
¿Qué 's féu lo dolç llenguatge que arreu, arreu la terra,
Devant dels qui 'l parlaren los llors feya brostar?

¿Qué 's féu la llengua esquerpa, guerrers aragonesos?
¿Qué 's féu la llengua blana, poetes llemosins?
¿La qu' esglayava eczércits ó 'ls cors tenia presos,
Segons si la parlaven cantors ó paladins?

¿Qué 's féu?... Abans, quant era del mon reyna y senyora,
Calláren els monárques devant lo d' Aragó;
Mes ara ja no callen, que 'l mon ja no l' adora,
Que 'l mon n' ha fet esquexos del provensal penó.

Un temps, baix daurats sótils, sos cántichs s' entonaveu,
Devant gentils donzelles, de l' arpa acompanyats:
Un temps ardits monarques ses ales arrufaven,
Quant lleys la llengua nostra dictava á les ciutats.

(*) Fa vint y un any que l' autor d' aquesta poesía la dedicava á son amich coral, al despedirse de la terra catalana per anarsen á la de castella, abont cultivá ab afany gloriós l' idioma nacional, sens oblidar lo natiu; mes d' hont en lo ple de sa jovenesa ¡malagonyat! ne torná malalt y moridor, pera trobar una tomba primerenca entre les montanyes de sa benvolguda Mallorca. Aquets rims foren son primer ensatx poétich en llengua catalana, y encara que ja se publicaren anys enderrera (21 de Maig de 1854) en un diari de Palma titulat: *El geni de la llibertat*, nosaltres havem cregut que 'ls lectors del *Calendari* agrahirian que 'ls estampessem de nou, per recordansa sisquera dels que en aquella temporada conreaven nostre matern llenguatje.

Mes ay ! que d' altres llengues, que 's troben reynes ara,
N' anam captant ausili, plorant els seus bocins;
Des que ab irada enveja Castella alsá sa cara,
Rompé 'l llenguantge noble dels nobles llemosins.

Ja prest del rey en Jaume la llengua será morta,
Fugir, prest, la veurém dels murs de la ciutat,
Vivint arreconada per la montanya y l' horta,
Ben prest les *tres surades* fará en el Llobregat.

Mes jo beuré de l' aygua d' est riu quant morta siga,
Y encara en la mort seva tendrá vida per mi;
Honrant la meua boca jo vull que sempre estiga,
Que quant no fos tant noble, vatx naixe mallorquí.

¿Y qué si sos lays dolços no dona ja á l' oratge
La lira catalana, rompuda per dissort?
L' ambat en morta alzina no fá parlá 'l fullatge,
Mes lluu al sol sa soca que guarda un gran recort.

¿Qu' importa que una llengua tan sols visca á l' historia?
¿Qué hi fa que 'l mon li diga: « llenguatge, jo no 't vull? »
Est vil escarn tal volta li robará la gloria
D' haver sigut parlada per l' inclit Ramon Llull?

¿Li pot robá 'l despreci les gales que l' adornen,
Los fruyts que dalt ses branques mostrá per temps tant llarch?
¿Podrán fer may los setgles, per mes que 'ls anys no tornen,
Que deix d' esser la llengua del dolç Ausias March?

¿Qué hi fa, donchs, que l' enjeguin de sales adornades?
¿Qu' importa l' escarnesca aquell qu' es féu senyor?
¿Qu' importa qu' agonisi en boques renegades,
Y sols honrada estiga quant parla 'l llaurador?

Qu' importa que altres llengues li moguen forta guerra?
Qu' importa, mentres guayti Mallorca per la mar?
Quant cap mes lloch ne trobi ahont regná en la terra
Allá sabrán les ones l' imperi seu guardar.

JOSEP IGNASI VICH.

Barcelona 1846.

L' HOME AGAFAT À LA SEVA.

Hi havia un home tan agafat á la sèva que quan ell deya una cosa volia que tot lo mòn lo creguès valdament diguès lo disbarat mes gran de la terra: y quan algú parlava de quelcuna cosa que á ell no li xocava, ó se'n reya ó contradientlo passava horas sançeras fins que l' altre 'l deixava sol. Tot ho contradeya.

Vinguè que aquest home tinguè un treball y quedá com mort. Lo ficaren al bagul y cap á enterrar. Ans de soterrarlo un metje 'l vejè y fent algunas probas dix :

—Est home no es mort.

En efecte, Joan, que aixis se deya 'l qui duyan á la fóssa, ab lo sotrach del camí s' havia rebifat, y escoltava lo que deya 'l metge.

—Est home no es mort, repetia 'l doctor puntxantlo.

¿Creuriau que per fer la contra al metge no va xisclar quant lo puntxavan, va tindre los ulls aclucats y 's deixá soterrar?

INSCRIPCIÓ POSADA AL PEU DE UNA ESTATUA

de

CRISTOFOL COLON.

Quan lo veyan passar un jorn las turbas
lo front pensivol, la mirada trista,
Es un foll! deyan, y la gent, llavoras,
ho creya, se 'l mirava y l' escarnia.
Un foll! un foll! un foll!... Santa Madona!
Deu vos ne do per cert d' eixas folias!

—

Ay! en tots temps s' ha vist y á totas horas
que al geni sempre la brivalla xiula.

Tots los homes com tú, Colon il–lustre,
sols ab la mort ne naixen á la vida.
Enveja, ara 'l tens viu... Upa! destrossal!
Posteritat, aquí 'l tens mort. Admirall!

LO TROVADOR DE MONTSERRAT.

Paris 6 *Febrer de* 1867.

LAS TERRAIRES.

Veuse aqui que un dia—aixó va passar en lo passeig de Gracia—tres senyorets que cavalcavan trobaren tres terraires á dalt de tres burros que ab prou feyna se tenian drets. Un dels letxuguinos volent fer mofa de las pobres donas aturant son cavall va dirloshi tot burlantsen:

—Eh! noyas ¿com van los ases?

—A dalt de cavall, contestá una de las terraires.

Y seguí passeig amunt sense girar lo cap.

¿PERQUÈ TE 'N VAS?

¿Ahont te 'n vas amor?
¿Perqué te 'n vols anar?
¿Perqué tota soleta,
Soleta 'm vols deixar?

Me deixas y ans d' anarten
ni 'm dius tan sols «adeu.»
Ingrat! ¿Y perçó, digas,
vás cativá 'l cor meu?

¿No sabs que jo t' estimo
molt mes del que 's pot dir,
que lluny de tú m' anyoro
y es l' anyorar morir?

Allí hont tú te 'n vás ara
que 't ayman be 't dirán,
mes per molt que t' estimen
may com jo t' aymarán.

T' ensenyarán riquesas,
te mostrarán tresors;
potser amors novells
maten antichs amors!

Ay! vesten amor, vesten;
ets jove, 'l mòn es tèu,
de goig farás cullitas,
jo las farè de greu.

Mes ay! per mes que 'm deixes
jo no t' oblidarè,
que visch per estimarte
y aymante morirè.

Potser ans de que tornis
ja será fret mon si,
potser ja serè cendra
quan pensarás en mí.

Mes si algun dia ploras
y so dins del fossar,
vina, alsaré ma llosa
y 't vindrè á consolar.

MARÍA DE BELL-LLOCH.

Janer 1867.

—¿D' hont ets?—¿Hont vas?
¿Com te dius?—¿Ahont estás?
—Vinch de fira.—Vaig á Verdú.
Me 'n diuhent *Pere*.—Y no estich ab ningú.

—

—Qui sembra rahons cull discordias.
—Casa de pobres Deu los dò son.

BREU NOTICIA DELS JOCHS FLORALS (1)

CELEBRATS EN LO MONESTIR DE JERUSALEM DE LA CIUTAT DE BARCELONA, LO DIA 5 D' ABRIL TERCERA PASCUA DE RESURRECCIÓ DEL ANY 1580.

(*Acabament.*)

Axis com en nostres jochs florals, lo mantenidor que del carrech de Segretari está revestit, dona compte del judici que han merescut al Consistori las composicions presentadas, era avans costum,—si per lo que 's véu en los que describim, havem de judicar—emetrer lo tribunal sa propia opinió; fundar la sentencia com diriam en termes juridichs, ab lo cual no sols donaba mostra de son saber, sino que tácitament demostraba las rahons que militat havian en sa decisiò. La veritat es que procehint de semblant modo era com millor podia obrar, y donaba mes estimada penyora de sa justicia y rectitut, puig no sent anónimas las poesías com al present, y publicantse totas—distinció que are mereixen sols las premiadas y dignes de menció honorífica ó accessit,—demostravan als mes descontentadissos que no havian anat á la babalá, y posaven un mos á la boca dels que sempre tenen entre llabis *«los compares y comares.»*

En comprobació de lo que acabam de dir, citarém los següents fragments de la invocació feta per Calliope, (lo Tribunal).

O Phenix excellent
suplich quant puch á vostra omnipotencia,
que á mon enteniment
doneu intel-ligencia
pera poder descriure esta sentencia.

. . . .

(1) En lo *Calendari* del any passat página 105, hi ha lo comens d' aquest treball literari.

A mon sentit posat
en un profundo mar de pensaments,
suplich vostra bondat
ab tots mos sentiments
l' encaminéu al fi de sos intents.
Perque pretench cantar
com l' esperit nostra es inmortal,
y clarament provar
com pot lo natural
que 'l ser d' aquell no pot esser mortal.
Açó vull discursar
abans que la sentencia gran publique
y á tot sentit mostrar,
y ab mi que 's certifique
ser inmortal per mes que 'l falç replique.

Y en efecte passa á demostrarho; mes abans de donar sa particular opinió, apunta cuant en la antiguitat y en los temps mitjans sobre semblant assumpto havia consignat la sciencia. Per axó diu:

Tractant donchs del libell lo gran subjecte
qu' es del sperit nostre lo poder
y la causa, perque junt ab l' effecte,
qu' es æviltern d' aquell lo noble ser.
Y encara que ha esplicat bo son concepte
quiscu en son bell cantar, fentlo dever
diré lo que 'ls gentils part d' ell scriuen
y concloure ab lo que 'ls Doctors Sants diuen.

Democrit, Anaxagoras y Empedocles; Sócrates, Aristotil y Plató; Séneca, Virgili y Avicena, cuants filosops d' algun renom tingueren Grecia, Roma y los Rabins, son citats en eixa gran revista, consignant suscintament cuant digueren respecte á nostre inmortal sperit. Axó fet anyadeix:

Temps es que deix las opinions part vanes,
destos gentils privats de llum de fe;
y que 'n mon cant publique lo que se,
de les que son catoliques y sanes.
Carsi mos dirs han fet de las profanes
aquell discurs en la present sentencia,

sols es perque se unir la differencia
que d' ellas es ab estes soberanes.

y desde San Joan *boca d' or* fins á San Tomás ; desde San Agustí á San Bernat, cuants han merescut l' envejable nom de Pares de l' Iglesia, cita 'l Tribunal, consignant que

Tots los doctors sagrats que d' Arena scriuen
son concordants en sos bells repertoris.

Finalment despres de haber transcrit las opinions dels filosops de la gentilitat y las dels doctors de la Iglesia respecte á tant important questió formula son pensament particular—be que conforme, com se pot compendrer á lo sostingut per los Sants Pares,—en una composició com las presentadas obtant á premis, es á dir en set estrofas ó revingudas. Sols citarem d' ellas la següent:

Conclourer vull ab un dir del Propheta
sobre de açò y 'l que l' Apostol feu:
desija l'hu, com Cervo l' aygua, á Deu
y l' altre que sa carn sia desfeta
pera gozar de aquella llum perfeta
perqui te llum lo nostre enteniment
del qual es fi y sol manteniment
y sens aquell tos temps está inquieta.

Segueix á tot lo referit, lo judici de las composicions manifestant haberse distingit massa en son treball, y demanant de nou ausili á la Providencia pera obrar dretament, sens tenir pera que temer als maliciosos, y consignant que tractará primer dels autors que trobaren en llatí, dels qui ho feren en catalá despres, y per últim dels qui en castellana llengua escrigueren. Com lo metro en est assumpto empleat difereix de los demés, donarém los següents fragments á fi de que 's vege cuant es fácil y cadenciós.

Mol allargat
he lomeu cant,
no remirant
que 'n est libell
quiscun amell
ab son cantar
é bell volar,
excedit m' ha
. . . . .
. . . . .

Al qui tos temps
está en un ser
e sempre fer
pot tot quant vol
á ell tot sol
de cor suplich
que 'n lo que 'scrich
me done llum
perqué lo fum
de la innorancia
ni d' arrogancia
no 'm tape 'ls ulls,
ni que 'ls esculls
dels maliciosos
vils envejosos
no 'm fassan por.

Ab la major voluntat del mon, donariam are lo júdici critich que las composicions meresqueren, pera que 's veges l' esperit alegórich que en tot ell domina; mes puig no havem transcrit mes composició que la catalana que obtingué premi, nos limitarem á copiar los següents passatges.

Tractant donchs dels aucells
de plomes y bechs subtils
qui per sos vols y cants bells
merex be qualsevol dells
richs premis y molt gentils.
Pero contant solament
no sien molt mes de tres,
havem honrat lo talent
de cada qual rectament
com mostra 'l següent procés.

. . . .

Dorda nostre deffensor
s' es com sempre senyalat
lo qual es de tal valor
que 'n est mon no tenim flor
que fruyt no li haja dat.
Ser aucell tant important
testifiquen las sententies
adornades de eloquenties
que 's noten en son bell cant
d' admirables diferenties.

. . . .

Ausias March en son cant
mostra que 's notable aucell
pero no l' anem lloant
puys basta que per avant
se diga lo que 's sent d'ell

. . . .

Torres, Olivo y Guzman
Gil Polo, Çapila Artseda
Arles, Rebolledo y 'l gran
Leon, competents stan
en esta nostra arboleda.
La qual se manté per ells
ab molt excel-lent frescura
y tots los demes aucells
imiten á sos cants bells
en qualsevol coyuntura.
Per estos lo bell Pegás
procrea l' insigne font
y per ells del gran Parnás
excedeix la bella fas
mes que la del u és alt mon.
Als quals per tostemps fruyts dona
de noble manteniment
y may los falta Elicona
y en son cap una corona
per nos del arbre excel-lent.
De quiscu en particular,
lo cant y notable vol
imposible es explicar
puys es poch lo comparar
al Signo y al Rusinyol.
Tant sols ses obres denoten

qui son, com sempre veyem
á las quals nos remetem
puys ninguna falta 'ls noten
los Jutges com be sabem.
Empero perqu'es usança
en consemblants altercats
ser los Jutges la balança
han de dir qui ab mes puxança
se senyala en sos dictats
y no per differencia
entr' ells ni notes errades
sino perqué 'n competencia
ocells de tal preminencia
qui millora son jornades.
Y puys no hi ha ningú d'ells
que no 's sia senyalat
ab molt importants libells,
y á tots los demes aucells
no 'ls baja lo priz guanyat.
Si li falta aquesta volta
no hu prenga per detriment
puys veure pot clarament
que si la joya li estolta
es per jutjar rectament.
Y ab esta protestació
nostre judici 's publica
certificant ab rahó
que ninguna passió
en nostre cor s' edifica.
Tant sols havem fet censura
conforme als gays documents
y la millor compostura
de tres que 'l cartell figura,
publiquem los rims següents.

Vejam are la sentencia, que com se pot compendrer te tota la solemnitat de descisió d' un tribunal juridich. Era aixó reminiscencia de las práctigas establertas en las antigas corts ó tribunals d' amor tant arrelats en lo mitjorn de Fransa, en lo temps en que s' instaurá l' institució dels Jochs Florals, y ademés trobava un natural precedent en los usos lliteraris del segle setze, dels cuals existeixen multiplicats exemplars en las sentencias dels dramas religiosos, coneguts baig lo titol de *Autos sacramentales*. Diu aixis:

SENTENCIA.

Donchs les obres y be examinades
ab gran diligencia y molt fel intent,
tenint per obgecte al Omnipotent,
qui es vera justicia de totes errades
Entre las obras per nos aprovades
millor de llatines en nostre Libell
es la del gran Dorda que com á mes vell
li dam una joya de tres nomenades.
Y al doctor Ferrer per ser dels galants,
do flos li donam un parell de guants.
Las veus catalanes ab diligent cura

havem remirades en l' art y cantar
y cosas molt dignes d' oyr y notar
trobades habem en llur compostura.
Pero lo qui mes d' açó 'ns assegura
y ha mes guardat lo cant y l' estil.
es Ausias March que com mes subtil
li dam una joya de gentil hechura.
Y á Castanyer per ser dels millors
en premi donam també guants de flos.
De las castellanas nos par ser millor
en tó y en la veu, en cant y bell vol
perquant en la joya ningú no li tol
la joya de tres d' un ser y valor.
Y encara qu' alguns ab molta primor
han á son bell cant en part igualat
mes puys que Leon va mólt mes fundat
li dam ab va or lo priz y l' honor.
Y al gran Rebolledo y als qui son estats
sos competidos, uns guans adobats.
Y puys es tant noble aquest exercici,
es be l' exerciten los nobles ingenis
no com se solia usar per trienis
sino que ja 's dignen de fer d' ell offici.
Car redundará en gran benefici
per ben ocupar á molts ociosos
y dará á coneixer als homens curiosos
quant val la virtut y que fá lo vici.

De semblant modo terminaren los Jochs florals y per lo que d' ells havem dit y per lo que 's veu en totas ó la major part de las composicions en lo certamen presentadas pot deduhirse que si be aumentava de jorn en jorn la influencia castellana, no inundava per axió l' esperit, lo noble esperit de provincialisme en los cors verdaderament catalans. Testimoni son de lo primer lo nombre extraordinari de fills de la terra que trobaren en castellá, comparativament ab los que emplearen la llengua ab la que pregavan á Dèu; y las moltas paraulas castellanas que com *celestes* , *acerca* , *tenor*, *conforme*, *profundo* , *redundará* , etc. trobam ja usadas en los fragments translatats , aixis del sermó de Calliope y lo cartell d' avis, com del dels Jutges y la Sentencia : y provan perfectament lo

segon, ademés de las al–lusions consignadas en dit sermó, las expressions del Tribunal sempre y cuan ve á tom parlar de las poesías catalanas. Aixís trovam por exemple que cuan determina l' orde ab que judicará, després de dir que s' ocupará primerament de las escritas

en la llatina
qu' ab gran doctrina
s' es senyalada,

anyadeix:

la no *afectada*
seguira aprés.

Y mes endevant, volentse escusar de la Sentencia, per la dificultat qu' oferian las bonas condicions de las poesías, ó cants, diu

y per ço notificam
que lo juy d' aquells deixam
als savis qú' están presents.
Los quals, com á ben discrets
y pera molt mes idóneos,
judicarán los perfets,
y aventni de *contrafets*
veurán en que son erróneos.

Resulta donchs de tot lo dit, ó per lo manco, creem que hi ha prou rahons pera que puga dedubirse, que en lo temps en que 's soscavava la basa de nostres llibertats, no faltava qui protestás com podía d' aquellas determinacions, que encaminadas anaven á fer perdrer lo que de mes sant te l' home: la llengua en que llensá al mon son primer vagit. La llengua, la lliteratura patria, ab aixó hi guanyaven, puig no sols donavan testimoni elocuentísim del valor que tenian, sino que probavan fins á la evidencia, sa capacitat pera combatrer sens temor de veurers venudas ab altres tant pulidas y gloriosas com ho son las llatinas y castellanas, que—sobre tot estas—tanta forsa adquirian, cuan las manejava tot un Fr. Lluis de Leon. Ab tot, ni Vileta, ni Mir, ni Calsa, podian imaginar que arrivás un temps en que los catalans deguessen consultar los noms dels carrers que de nou obrissen y que sa consulta me–

resques tal resposta com la de que « no convenia transmetrer á la posteritat tals memorias. » Y estas memorias son las dels qui lluitaren pera demostrar que la Provincia pot viurer dintre la Nació, fent que mes prospere esta. Dèu los ho pach als qui tal pensen, Dèu los ho pach.

GAETÁ VIDAL.

Vilafranca del Panadés. Septembre de 1866.

SONET.

Tot menjant fulles de morer, la blanca
cuca de seda, per un brot s' enfila,
llavores ab ses dents la seda fila,
y adins de l' ametlló qu' ha fet se tanca.
Dins l' ametlló que ne sosté la branca;
reposa endormiscada y ben tranquila
fins que ab ses dents que lo desig afila
l' hi fa un forat quan llibertat li manca.
Surt de dins d' ell llavors, y l' abandona
blanqueta com la nèu la papallona
que als núbols puja ab ardorós anhel
Donchs l' home fa 'l mateix; naix, mor, s' enterra:
lo fruyt de son treball deixa á la terra,
y l' ánima s' empuja cap al cel.

RAMON PICÓ Y CAMPAMAR *de Pollensa de Mallorca.*

UN CONCELL BEN APROFITAT.

Un mal pagador aná á trobar á un advocat.

—Senyor advocat, va dirli, he vingut pera esplicarli que 'm veig embolicat de mala mena. Es lo cas que jo dech sis duros á un altre y cada vegada que 'l trobo me 'ls demana ; mes

d' una manera que quasi m' avergonyeix. Es un qualsevol. Aixó com s' ho pot figurar m' enfada y mòlt. Voldria saber si hi hauria algun medi pera... no pagarli... lo que... li dech.

L' advocat li responguè:

—¿ Li 'n féreu recibo dels diners ?

—Ja me 'n vaig guardar com d' escaldarme !

—¿ Tè ell testimonis de que 'us los ha deixat ?

—No senyor.

—Pus aixis quan vos vinga ab cansons tiráulo á rodar.

—Gracias. Passi-ho-be.

Encara no era á la porta que l' advocat me 'l crida y li diu :

—He ! bon home ! la consulta val deu pessetas.

—¿ Tè V. cap paper que ho acrediti ? respon lo qui se 'n anava.

—No.

—¿ Tè V. testimonis ?

—¿ Qué juguém ?

—¿ No ? Donchs vágissen á rodar !

PASTORELLA DE NADAL.

Oiume, pastors,
Oiume un' estona
Que-us vinch á portar
La mes bona nova.
Tan petit
Tan petit y no plora
Tan petit.

He vist un noyet
Que tot m' enamora,
Que del mon es rey
Y fill de la gloria.
Tan petit etc.

D' ensá qu' ell es nat
La terra s' enjoya,
Los monts mes nevats
De raigs se coronan.
Tan petit etc.

Tots los aussellets
Ixen de la brossa;
Com si fos l' estiu,
Volan que mes volan.
Tan petit etc.

Qui estava enujat
Ara ja no plora,
Qui estava malalt
Ab ell s' aconorta.
Tan petit, etc.

Seguiume, pastors,
A ferli gran honra;
Veniu aviat
Que 'l meu cor l' anyora.
Tan petit,
Tan petit y no plora,
Tan petit.

M. Milá.

Nadal del any 1866.

—Qui guineus vol enganyar
molt matí s' ha de llevar.

Una barca pel riu baixa
tota plena d' estisoras

per tallar totas las llengas
de portadoras de novas.

P.

—Per Sant March
lo llop ja es nat;
per santa Creu
lo llop ja hi veu;
per l' Assenció
ja degolla un moltó.

LOS REYS. (1)

I.

Deixau, nins, vostras joguinas,
veniu, enrotllaume tots,
y parlarém d' una cosa
que vos agradará molt.
Avuy de posar es dia
la sabateta al balcò,
qu' esta nit los tres Reys passan
y vos posarán quelcom.
¡Oh! y posan cosas molt ricas
á tots quants son bons minyons;
als dolents posa 'l Rey negre
deixuplinas y carbò.
Van acompanyats de música
tots vestits d' argent y d'or
¡y unas coronas que portan!
¡Si 'ls vejesseu! Fan un goig!
Pero no 'ls vulláu pas veure,
sino no vindrian, no...
O pot ser vos succehiria
lo que á un noy molt curiòs.

(1) Del llibre inédit *«Festas de ma terra.»*

Veus-aquí que una vegada
volguè véurels lo tal noy,
y al mateix punt qu' ells s' adonan
de que obria 'ls finestrons,
Li tiran confits y ametllas,
y sempre mes, cego fou.
¡Dèu nos guart d' una tal cosa!
Val mes retirar dejorn.
Des del llit ja s'óu la música,
anéuvosen al llit, donchs;
mes poséu abans d' anarhi
la sabateta al balcó.

II.

Dormiu, tendras poncelletas
estimadas del Senyor,
gosáu mentres esteu lliures
de las borrascas del mon.
Quan ja dormir no vos fassan
al so de tendras cansons,
quan no vos do al despertarvos
una mare son bes dols,
Quan dels Reys en la diada
no sentiu infantil goig;
be podreu dir: «¡A Dèu, ditxa,
à Dèu, que per mi ja has mort!»

1865. ANTONI CARETA Y VIDAL.

BON MOCADOR.

Entran á cal jutge fets uns dimonis.
—Senyor jutge mon marit es un estrafalari.
—Fassa callar ma muller, senyor jutge.
—M' ha pegat.

—Qué no!
—Qué sí!
—Be, bona gent, un poch de quietut. Parláu vos.
La dona parla.
—Ha de saber que avuy aquest m' ha pegat.
—¿Es cert?
—Cá! ¿y vosté ho creu? Ha sigut per broma. Vegi vosté mateix quin mal li puch haver fet, l' hi he pegat ab los espolsadors.
—Es que, senyor jutgé, tè de sapiguer V. que mon marit espolsa la roba ab un látigo.

CANÇO.

(IMITACIÓ POPULAR.)

Tota la vila he rodat,—moltes vegades
Per tot arreu t' he cercat,—No 't só trobada!

—

Lo cementiri he voltat!—¡Ay! ¡á Dèu gracies!
Cap mort hi ha soterrat,—d' aquesta anyada!

—

Les monjes del Hospital—he visitades,
Jo per tu 'ls he preguntat,—totes ploravan!

—

Vatx correns á ca 'l Domer,—le trob' tancada!
Al veinat pregunto d' ell,—cap rahó 'm davan.

—

Al Batlle, desatinat,—ja 'm presentava...!
Ja 'm mostrava un papé blanch!.....—Lo cor sé 'm glassa.

—

« La moreneta del Mas,—á matinada,
« Ab lo Compte en un cavall,—se 'n es anada.»

—

Senyor Compte del cavall,—¡ Mala mort haja !
¡ Fossers, no deixéu passar,—cap mes aymada !

JOSEPH DE PALAU Y DE HUGUET.

S. Joan de las Abadeses 11 *Agost de* 1866.

—Per sant Jordi
ves á veure ton ordi;
si veus una espiga ensá, un' altra enllá
tornaten á casa que bona anyada hi haurá.

—

Ella diu qu' es cusidora
y que sab molt de cusir;
pera fer una camisa
nou mesos y un dematí.

P.

—

—Qui sol s' aconsella, sol se penedeix.
—Aiga á coll y peu aixut.

ANYORANSA.

Las fullas cauhen dels arbres
y al menos ne fa vint jorns
que l' espessor de la boyra
no ha esqueixat ni un raig de sol!
Un vel de color de cendra
en sos plechs ho abrassa tot...
cel, camps, palaus, moniments,
tot es negre, tot es fosch.
¡Viurer sota d' aquest cel
quina tristesa, Senyor!
¿Viurer sota d' aquest cel
que mes desterro en lo mon?

¿Qué 'm pot donar eixa terra
del cel tan negre y boyrós
quan ni sisquera, Dèu meu,
me pot dar un raig de sol?
Lo sant record de la patria...
¡no hi ha pas mes dòls recort!
L' anyoransa de la terra...
¡no hi ha pas mes greu dolor!
Ay, que m' anyoro, m' anyoro,
sota d' aquest cel de plom!

—

Paris ab sas maravellas,
Bruselas ab sos tresors,
Amberes ab los palaus
que guarda dels espanyols,
ab lo brugit de sas festas,
ab lo fausto esplendorós
del moviment de sa vida
que desborda de sas corts
no han pogut impressionarme
ni per un moment tan sols,
que pel qu' es lluny de sa patria
sa patria es millor que tot.
¿Qué m' importan sas bellesas
si res no parla á mon cor
mes que 'ls recorts de la patria
qu' es un dolcíssim recort!
¡La patria, Dèu meu, la patria!
¡La santa patria, Senyor!
Si prompte no puch tornarhi
¿qué 'n faig de ma vida donchs?
Ay, que m' anyoro, m' anyoro,
sota d' aquest cel de plom!

—

A voltas jo tancó 'ls ulls
y Dèu qu' es tan bondadós
me permet véurer ma terra
dantme al menys aquest consol.

Y veig llavors Barcelona,
la ciutat de mos amors,
y 'l mar que sas plantas besa
ab onas de plata y or:
y 'l Llobregat que la plana
cruza serpentejador
rodolant capdells de plata
per en mig de camps de flors,
y allí al lluny, tot dibuixantse
sobre 'l blau del horizò
las penyas del Montserrat
ab son santuari famòs,
y tot hermòs y joliu,
ple de vida, seductor,
y tot sota d' un cel pur,
tot nadant en llum de sol!
Ay, que m' anyoro, m' anyoro,
sota d' aquest cel de plom!

—

Be 'n fa de temps que mas penas
ne passejo per lo mon
portantne de vila en vila
lo fardo dels meus dolors!
N' es ja tan gran ma tristesa
que ha fet arrels en mon cor.
¡Quin dolor es lo que sento
lluny de ma patria, Senyor!
Ja totas las oranetas
que hi havia en eixos vols
á sos nius d' allá del mar
son anadas de retorn.
Tan sols jo, pobre oraneta,
sota d' aquest cel del nort
no puch tornarmen al niu
qu' es lo niu de mos amors.
Si ja es hora que mas penas
ne pugan tenir consol,

la patria, la dolsa patria,
la santa patria, Senyor!
Ay, que m' anyoro, m' anyoro
sota d' aquest cel de-plom!

VICTOR BALAGUER.

Amberes, octubre de 1866.

CAPUTOVIA.

Estant de tertulia deya l' altre dia un americá.

—Senyors, tantas vegadas que 'ls hi he contat mos viatges y que may haja pensat en parlarlos de l' illa qu' envers l' any 49 fou per mí descoberta y batejada ab lo nom de *Caputovia!* Es aquesta illa á l' Australia. Sos moradors tenen lo cap de color y forma de un ou de gallina. D' aixó vaig pendre peu jo al fer lo nom de *Caputovia* ab que bateji l' illa. *Caputovia* es compost de *Caput* (cap) *Ovum* (ou). Pus com anava dihent las gents d' allí tenen 'ls caps fixats al cap d' amunt d' un coll del gruix de un panillo de fer mitja y de la llargaria de deu pams quan lo posan tot estirat. Perque tenen de saber que 'l poden moure en tots sentits y direccions com los dels cisnes y á mes lo poden arronsar com las tortugas los seus. De modo que quan del tot arronsat lo tenen no se 'ls veu gota de cap, pus la caixa del pit li fa de capsa.

No venen al mon com naltres, res d' aixó. Ixen de un ou com las gallinas, ab la estranyesa de que la mitat de la escorfolla del ou se 'ls queda al cap fixo, com si fos un barretet xino. En la punxa de la escorfolla del ou hi naixen (quan l' individuo tè tres mesos) alguns pels. Per aquí 's coneixen los mascles y femellas. Si 'ls pels venen á parells es senyal de que l' individuo es femella; si al revés, es mascle. Quan ixen del ou caminan y menjan per ells mateixos com los polls. Y als tres dias parlan tan clar y tan bè com sos pares. Son parlar es un parlar entre 'l parlar de bestia y 'l parlar de persona. En sa llenga hi suran molt las Ks. Tenen la veu molt

prima y una cabellera molt fina y llarga que 'ls ix de la espinada y 'ls serveix de abrigay. Bons de genit: mes si se 'ls enfada son temibles. Tenen las unglas com agullas de cosir y llargas de uns 5 quarts. Quan se volen dar una sangría se gratan un xich las plantas dels peus y desseguida brolla la sanch. Jo y mos companys que varem descobrir l' illa calcularem que deu homes d' aquells podrian en un no res batre un exercit de cent mil homes dels nostres. Sols tenen una part del cos vulnerable y per hont si se 'ls hi clava una agulla moran desseguida, y es 'l punt que deixa 'l pel del bell mig de son cap un pich ha sigut arrencat. Menjan mosquits (que allí s' hi fan molt grossos) y formigas. Dormen cada sis horas 'l temps de beure un vas de aiga; pel comú s' ajocan dalt dels arbres, encara que també poden ferho dins dels rius si volen, pus l' aiga no 'ls fa res y s' hi poden estar setmanas sanceras. Als peus no mes hi tenen tres dits y 'l del mig tè tres unglas en forma de gantxo, que 'ls serveixen per esgratinyar la terra quan furgan algun niu de formigas. Lo qui 'ls mana ó fa de rey es un que ja te cinch cents anys y que fou elegit per la rahó de haver nat ab tres pels mes al cap que tots los altres. Es uua gent qne dona molta estima als pels del cap. Jo quan ho vaig descobrir ho notifiquí al gobern de Inglatera y ara crech que ja saben parlar inglés gracias á las escolas y mestres que 'l gobern de la Gran Bretanya hi va fer anar. Lo gobern espanyol may hi ha volgut enviar cap comissió aixis es que alló tot s' ho menjarán los inglesos. Segons tinch entés aquests també 'ls ensenyan de fer paparinas d' anís, y diu que 'ls d' allí hi tenen tanta afició que fins retallan los colls de camisa dels comisionats inglesos per ferne; y si aquests se hi oposan 'ls ensenyan las unglas y no hi ha mes sino donals pel gust. ¿Veritat que es estrany y nou aixó, senyors?» digué quan acabá.

—Encara he vist quelcom de mes grandiós y nou jo que axó que 'ns acaba de contar vosté, li respnoguè un de la tertulia.

—Conti, home, conti; diu, lo primer, mortificat.

Lo segon pren la paraula. Tothom escolta.

—Vosté á l' Australia l'any 49, jo á la Palestina l'any 34. No li parlaré dels rahims de 2 y 3 quintars que s' hi cullen, ni de las gallinas llocas de dos y trescents polls, perqué d' axó allí

ningú 'n fa cas. Sols si li diré quatre paraulas no mes de un convent que jo vaig veure. Tenia sis horas de llargaria cada costat, perque 'l convent era de quatre cayres. Hi feyan penitencia trescents mil frares. No li diré mes sino que per escumar l' olla, lo frare llech cuyner tenia que ficarse dins d' una llantxa, que posava en moviment una xica maquineta de vapor y ab tot y aixó trigava unas dos horas per trauren l' escuma. A cada un dels quatre cantons del convent hi havia una pessa de vintiquatre. Tots los canons s' etjegavan á l' hora per cridar á refetor, y encara á voltas hi havia frares que mancavan á la taula perque no 'ls havian sentit.

Aquí l' americá s' alsa d' un bot y diu:

—Senyors, aixó no pot ser, aixó es mentida.

—Aixó es cert, respon l' altre parlant ab los demés de la tertulia, es tan cert com lo que abans nos ha contat lo senyor.

CANT DE AMOR.

I.

A la guerra se 'n van, á la guerra
Los meus amors,
A la mort me durán, si ells no tornan,
Mos grans dolors.
Una á una he arrancades les cintes
Del mèu capell,
Puis no vull agradar á cap home
Com no sia ell.
He cobert ab bardisses de murtra
Los rosés seus,
Que no 'm plau que altres ulls los se miran
Sino los meus.
Ja no vest mos vestits de alegria,
Negres los port:
Los que 's riuhen de mi no comprenen
Mon desconhort.

Los vehins que ma pena aconsolan
Son molt estranys,
Los qui ploran y senten mes penes
Son bons companys.
Mare meua á n' el ball de la plassa
No hi vull anar,
A les hores l' esglesia está oberta,
Jo hi vull resar.
A passetj ahont tots dos sempre anavem
Ab alegría,
Ja may mès m' hi veurán tota sola
Ni ab companyía.
¿Qué 'n feré d' aquell ram de violes
Del meu jardí ?
Si no puch á mon bé regalarlo,
No fá per mi.
Dins l' hortet ahont las flors jo sembrava
Ja tot s' hi mor,
Perque sols vull regar l' esperansa
De dins mon cor.
A la guerra s' en van, á la guerra
Los meus amors,
A la mort me durán, si ells no tornan,
Mos grans dolors.

II.

Ja han vingut tots los joves del poble,
Jo los he vists,
Mes tornant, pel camí no cantaven,
Han vingut trists.
Perque un d' ells del benfet ja no gosa
De la claror.
Molt bonichs té los ulls , mes no hi veuhen ,
Oh gran dolor !
Entre tots sos companys caminava
Descolorit,
Es galan entre tots, minyonetas,
Ben aixerit.

Quant l' ha vist, ay, sa mare estimada,
Crit espantós
Ha donat que semblava la verge
De los dolors.
Dins sos brassos estret lo tenia,
Fill meu! dient....
Los seus ulls de plorar pareixian
Tot un torrent.
Quant l' ha vist sa promesa, á les hores
Tothom plorava,
L' ha mirat fit á fit, en silenci,
Ay! no alenava!
Y despuys s' hi ha acostada, donantl'hi
Un dols pató
Sobre 'ls ulls, esclamant,—mare meua,
Dèu me perdó.
Aquests ulls que jo bes son los meus,
Mos ulls seus son,
Que disposts á guiarlo están promptes
Per tot lo mon.
Espos meu, si ho vols ser, de ma vida,
Donam la má,
Lo rectó bé 'ns coneix y tot d' una
Ens beneirá.
No 'm fesseu, mare meua, la caixa
Com deya ahí,
Que vuy viure per ell, com volia
Per ell morir.
Y ell joyós á nosaltres ens deya:
—No ploreu, no,
Mes m' haguera dolgut que 'ls ulls, perdre
Semblant amor.

VICTORIA PENYA DE AMER.

—Calla y porta, com los burros de Mallorca.
—Qui per setmanas va contant, tretze mesos troba al any.

LA LLIBERTAT.

Quan á la terra va vindre
los ángels la van baixar;
mes los homes la espantaren
y á n'al cel se 'n va tornar!

B.

—¿Qué vè á ser la societat?
—Molta gent dolenta que tracta de viure ab la esquena de la poca gent bona que hi ha al mòn.

LO CASTELL DE LA NINETA.

ROMANS.

Dalt d' una serra escarpada
s' aixeca un hermòs palau,
tè las torres fins als núvols,
una creu, y un campanar.
Dins lo palau una nina
vetlla ab trista soletat:
al seu costat no hi te patges,
ni caballers, ni soldats.
¡Qué n' es bonica la nina!
¡Qué n' es d' hermòs lo palau!
Peregrins que á dalt ne pujan
se 'n tornan enlluernats.
Fills de reys l' han demanada
y han baixat montanya avall:
pastorets de las montanyas
no s' hi gosan acostar.
Un rey d' aquellas comarcas
se 'n puja cap al palau;
lo cavall que el rey muntava
plé va d'or dels peus al cap.

Cent patges porta al darrera,
cent soldats com un mirall,
de robas d' argent y seda
n' ha carregat cent cavalls.
—Nina, la nina bonica
obram la porta, si 't plau,
¡ ay si m' obrissis la porta !
¡ ay si 'm volguessis aymar !
La reyna foras, nineta,
la reyna, y jo ton vassall,
d' or, d' argent y d' esmeraldas
n' ompliria ton palau.
—Rey, que trucáu á la porta,
fugiu d' eixa soletat,
ne vull sols los cors que plorin
y no reys que no han plorat.
Se 'n torna el rey enderrera
un sabi se 'n puja á dalt;
diuhen los vells de la terra
que es mes sabi que 'n Brican.
—Nina, la nina bonica,
escolta un poquet si 't plau,
¡ ay! si 'm obrissis la porta !
¡ ay! si 'm volguessis aymar !
Ay si 'n fossis muller meva
que 'n sabrias de veritats,
assentada dins ma cambra
llegirias en lo espay.
Per tú no foren misteris
ni lo vent, ni 'ls trons, ni 'ls llamps,
ni 'l granar de las floretas,
de las floretas dels camps.
—Sabi, que 'n sou á la porta,
fugiu d' eix pobre palau,
ne vull sols los cors que plorin
y no sabis que no ho fan.
Lo sabi fuig en derrera;
un pastor se 'n puja á dalt,

pastor d' aquellas montanyas,
pastoret sense remat.
Sarronet porta á la esquena,
los vestits tots estripats,
descalsos los peus en terra,
mes lo cor com un brillant.
—Nineta, bona nineta,
òbram la porta si 't plau,
pastoret sò d' eixa terra,
pastoret sense remat.
¡ Ay ! si 'm volguessis nineta
baix ton mantell abrigar !
consol tindrian mas penas
qu' es un bálsam ton esguart.
—Pastoret, bon pastoret,
entra aquí dins mon palau,
felissos aquells que ploran,
perque élls serán consolats.
No cerco duchs, ni vull comptes,
ni tampoch coronas reals ,
cerco als horfans y á la viuda,
cerco als presos y al malalt.
Dins la terra molts m' estiman ,
per la terra tinch palaus.
Sapiau, los que 'n teniu penas,
que 'm diuhen la *Caritat.*

F. MIQUEL Y BADIA.

23 *Maig de* 1865.

PER SI PASSA.

Cert compte que va presentar un fadrí sastre á un parroquiá, estava posat de aquesta manera:

Per fil.	13 quartos.
Per panyo.	7 duros.
Per forros.	14 pessetas.

Per mans.	6 duros.
Per si passa.	8 duros.
Tot.	23 $ 4 p. 13 quar.

Lo qui rebé 'l compte llegí; emperó quan va arribar al últim se detingué.

—¿Qué vol dir «per si passa»? preguntá al sastre.

—Vol dir, per si passa; va respondreli aquest.

—Mès ¿qu' es aixó que tan car costa?

—Es..... es..... Ben clar qu' ho diu, es per si passa.

—¿Perque serveix? ¿Que se 'n fa? ¿Pera que es bó?

Y 'l fadrí sastre á totas aquestas preguntas responia fent lo tonto.

Lo parroquiá veyent que no 'n podria pas tráure l' aiga clara, agafá 'l compte y tornantlo al qui li havia presentat li diu:

—Quan sápiga qu' es aixó, llavors ho pagaré.

—Mès, senyor.....

—Res..... res.....

—Mès....,

—Ja ho he dit.

—Bè, bè ja que tant s' hi empenya, prou li diré:

Y el sastre tot gratantse 'l cap afegí:

—Aqueix *per si passa*, es per si vosté m' ho haguès pagat sense déurermho y sens fer cap observació. Mes clar, es una quantitat que V. no me la déu y que jo li demano aixís sense malicia. Si vosté m' hagués pagat sens fer observacions, no ho veu, haguera *passat*. Ara com que no ha pogut *passar* vosté no me la paga y jo tinch de consolarme ab no cobrarla.

LA REYNA DE LAS ROSAS.

BALADA.

Las ninas de la plana
á Barcelona van,
matí dematinada

la cistalleta 'l bras,
si l' una hi du violas,
du l' altre clavallets,
mès quan á casa tornan
sols tornan lo cistell.

—

De totas las ninetas
com una no ni ha cap,
los ulls los tè com moras,
los llabis ni pintats,
la reyna de las rosas
per nom tothom li diu,
y no es per las que baixa
las de sas galtas, sí.

—

Un jorn quan torna á casa
la nina canta ab goig,
quan vèu á sa mareta
ben prest l' abrassa fort.
—Qué tens filleta meva?
—Ni jo m' ho sè esplicar,
l' amor y la follía,
ben cert que son germans.

—

La nina á mercat baixa,
las flors sempre las vèu,
si ple lo cistell porta
sols torna un pensament,
si hi baixa la primera
es l' última en tornar,
la tarda li es molt llarga,
lo dematí no may.

—

Al arriva' á la rambla
l' aymant ja trova allí,
si aquest dolset la mira,
la nina se sonriu.
Rosetas á las galtas,

rosetas al cistell,
l' aymant que molt l' estima,
ni tira moltas mes.

—

Passá la primavera,
vingué prest la tardó;
matí dematinada
al Pi tocan á morts,
la nina 'l cistell buida,
se 'n va y llensa un sospir,
l' aymant que tan estima
tres jorns fa qùe no ha vist!

—

—Qué tens filleta meva?
—Al Pi han tocat á morts,
lo cor d' amor vivia
y haurán tocat pèl cor!
—Ta mare que t' estima
fará oblidarlo prest.
—No mare, no pot ésser,
ja may l' oblidaré!»

—

Las ninas de la plana,
á Barcelona van;
la reyna de las rosas
aquesta no hi va pas;
matí dematinada
un jorn ne va morir!
Las rosas tan ploráren...
que totas s' han marcit!!

F. Ubach y Vinyeta.

LA FESTA DELS TROVADORS EN PROVENSA.

Coneguda cosa es de tots los aymadors de la llenga, com enguany ha tingut lloch una gran festa en Provensa. Un princep-poéta, de la familia dels Bonaparte, home de gran cor, de

gran intel-ligencia, un dels erudits mes versats en la coneixensa dels idiomas meridionals antichs y moderns, autor de magníficas poesías provensals, volguè donar una festa als poetas, als *felibres* y amichs de las lletras en los idiomas derivats del romá, la llenga armoniosa dels antichs trovadors. Fou escullit Avinyó per lo lloch de esta solemnitat poética y lo dia de la Ascenció (30 de maig) com una fetxa especial y que devia donar joya ab son patrocini. Milord Bonaparte Wyse dirigí galants invitacions als mes renomats poetas y autors de Provensa, Catalunya, Valencia, Mallorca, Languedoc, Roselló, Gascogna y Llemosí. En las esquelas de convit, coronadas per las armas unidas de Catalunya y Provensa, se llegia entre altres espresions cáracterísticas, lo tros seguent:

«Prench, molt senyor meu, la llibertat de convidarvos, com fidel mantenedor y aymant notable de la noble y santa causa que tenim á cor, á un amistós banquet hont podreu, ab tot pler, apretar entre vostres mans las mes amigas de bons confrares y brindar leyal y francament en mig del entussiasme de jolius pensaments.»

Entre altras de las personas invitadas á eixa festa ho foren, de Catalunya, los senyors Milá, Bofarull, Cutchet, Vidal, Balaguer, Roca, Rubió y Ors, Aguiló, Maspons, Blanch, Alcántara, Pasqual, Calvet, Bartrina, Briz, etc. de Valencia los senyors Boix, Llorente y de Mallorca los senyors Roselló y Pons. Casi tots eixos poetas responguercn en vers á Milord Bonaparte, mes solzament tres d' ells van poder acceptar lo convit.

Trenta foren los escriptors de Provensa y dels altres indrets que aceptaren la invitació. La festa tingué lloch, durant tres dias, de una manera espléndida, y los mes importants periódichs de Fransa ne parlaren ab entussiasme.

Veusaqui l' article que féu per esta solemnitat poética lo periódich de Paris, nominat *La opinion nationale.* Preferim publicar la relació que de la festa va dur lo diari anomenat, millor que ferne una nosaltres traduintla al peu de la lletra. Diu aixis:

Opinion Nationale del 12 *de juin de* 1867.

«Davant lo burbull que fan en estos moments á Paris los

divertiments impérials y reyals; davant lo soroll que causan en la gran ciutat las festas de la industria, la poesía se 'n es fugida á brida batuda com un aucell esparuguit.

«Ha volat á refugiarse en la antiga terra de Provensa, la patria renomada dels trovadors. Un gran senyor, un veritable gentilhom, un poéta inglés, que s' es apassionat per la reneixensa de la llenga romana, es qui li ha donat un alberch. Lo net de Llluciá Bonaparte, que, com son avi, sembla no voler ser rey jamay, Milord Bonaparte Wyse li ha fet los honors del castell de Font-Segugno, un *Buen Retiro* de poeta, que l' hospitalari castellá ha escullit á dos passos de Avinyó, la ciutat papal, á pochs kilómetros de la renomada font de Vaucluse, hont trová Petrarca sas mes grans y mes bellas inspiracions.

«Per recébre mes dignament la pobre poesía fugitiva, lo princep-poeta convidá tota sa cort, y á la fresca hombra de las vellas alsinas de Font-Segugno aplegá als dignes suscessors de Bernat de Ventadour, de Nicolau Saboly, de Despourrins, del rey René y de la bella comptesa de Die.

«A aqueixa noble aplech del *Gay saber* y á la gentil y amistosa invitació del princep contestaren ab sa presencia Frederich Mistral, lo gran autor de *Mireio* y *Calendau*, Joseph Roumanille, Teodoro Aubanel, Anselm Mathieu, Joan Brunet, Boudin, Goubet y David, de Avinyó; Victor Balaguer, valent poeta y noble orador. Lluis Cuchet, historiayre y Joaquim Ascensi de Alcántara, poetas tots tres de Barcelona; Bourelly, Verdot, Remy, y Legré, de Marsella; Girard, de Sant-Remy; J. B. Gaut y Francisco Vidal de Aix; Victor Thuron, lo respectable y vell president de la Academia de Tolon; Crouzillat, de Salon; Lluis Romieux, de Bellcaire; Tavan, de Castell Nou; Felix Gras, de Malamort; Gabriel Azais, lo president dels jochs florals de Beziers; Marcellin, de Carpentrás; Alfons Michel, de Eyguiers; Ernest Roussell, director del *Courier du Gard*, de Nimes; y altres encara.

La comitiva sorti de Avinyó y arrivá á Font-Segugno, en los quals jardins entrá als dolsos acorts de una aubada que tocava un mestre provensal, Vidal, lo tamboriner de Aix. A la entrada del castell los nobles convidats foren rebuts per Lady

Bonaparte Wyse, amiga dels barts irlandesos y dels trovadors de Provensa, que feya, ab Na Manela Carbonell de Balaguer, los honors de aquella residencia reyal.

«Despres de haver fet los homenatges á la poesia desterrada, despres de haver saludat de dalt de la terrassa las crestas del salvatge Ventoux y respirat los penetrants aromas de las flors que 's despertan ab las primeras caricias del sol, los poetas foren introduits en la sala del festi sumptuosament adornada de flors y garnaldas. En mig de coronas de llorer se llegian los noms dels principals poétas y trovadors antichs. En lo centro de altres coronas d' eura y sempre-viva resaltavan los noms dels poetas morts en aquest segle, Aribau de Barcelona, Gierard de Avinyó y Antonieta de Bellcayre. En lletras d' or sobre grans cartells se llegian inscripcions, sentenças y llegendas en cinch idiomas neo-llatins:

«En Romans:

Bon cosselh vos don e gen,
amats e cantats soven.

Peirols.

«En provensal de Arles:

Dis Aupo i Pirineu, e la man dins la man
troubaire, auhouren dounc lou viel parlá rouman.

F. Mistral.

«En catalá:

Lo llemosí es la llengua en quo ma mare
m' ensenyá un jorn á benehir à Deu.

V. Balaguer.

«En provensal de Aix:

O moun pais, bello Provenso,
toun dous parlà pou pas mort.

J. B. Gaut.

«En Gascó:

.......semblo qu' en cantant
lou fel dels pessaments n' amarejo pas tant.

Jasmin.

«Sobre la xemeneya hi havia una planxa de bronze y gravada en ella ab lletras d' or la estrofa del *Calendau* de Mistral

que glorifica la llenga de Provensa. Sobre la planxa, encreuhadas, se veyan dos banderas: la dels poetas provensals, de color blau, ab una estrella de plata y la llegenda: *Luse tout ce qu' es beu,* y la dels jochs florals de Catalunya, vermella y groga, ab un harpa coronada de flors, y la llegenda *Patria, fides, amor.*

«Lo antich pais romá tot enter fou posat en contribució per lo banquet: no se serviren mes que viandas, fruits, llegums y vins provensals.

«Presidia la festa Milord Bonaparte Wyse, tenint á sa esquerra á Mistral y á sa dreta á Balaguer, y al arribar l' hora dels postres, Lluis Romieux, que havia estat anomenat *batlle* ó director, fou donant la paraula als qui devian trincar, llegir ó perlamentar.

«Mistral recitá sa magnífica y celebrada oda *als trovadors catalans*; Balaguer respongué ab un' altre oda de gran mérit dirigida *als felibres de Provensa.* Ab gran entusiasme, ab grants picaments de mans, ab grants crits de alegría foren rebudas aquellas dos poesias, y l' entussiasme pujá de punt quan los dos nobles poetas se donaren davant tots una abrassada.

«Azais llegí una oda; Alfons Michel cantá algunas de sas admirables cansons; Thouron fou espiritual, com sempre, y aquell dia mes entussiasta que may; Milord Bonaparte Wyse y Roumanille, ab elocuents improvisacions, remogueren los cors d' aquells poetas ardents y plens de fe, per quins lo amor de la patria, la fraternitat, la llibertat del pensament y la estima del art no son per cert sentiments materialisats per la afany del modern benhestar; los demes concurrents, cada un á son torn, llegiren, recitaren ó cantaren admirables trovas, y á mitja nit encara estavan tots sota los árbres escoltant, cada volta ab mes entusiassme, los inspirats accents de Frederich Mistral ó la robusta veu de Victor Balaguer, que revelá sas grands dots de orador ab un parlament ple de foch, de sava y de patriotisme. (*)

(*) Y no es pas solzament com á orator y poeta catalá que En V. Balaguer s' ha donat á coneixe á Provensa. Tambe s' ha fet aplaudir pèls del pais cantantlos llur propia patria ab la llur propia llenga. Proba d' aixó es la poesía que segueix al present article.

«La festa dels poetas provensals, la *felibrejada* de Font-Segugno, durá tres dias. Allí, amanyagada per son il-lustre Mecenas, Milord Bonaparte Wyse; allí, en mig de aquella cort del *Gay saber*, que recordava los temps del rey René; allí, en aquell lloch hont los ecos repeteixen encara los noms de Petrarca y de Laura, nostra poesia desterrada ha oblidat per un moment lo soroll de las máquinas que ressonan en lo Camp de Mars, los burbulls y los hurras de la turba, y las cansons de las cervesserías y las coplas de la *Gran duquesa de Gerolstein*.»

LA MORTO VIVÉNTO.

(POESÍA ESCRITA EN PARLA PROVENSAL.)

I.

O Provènsço benurado
lou cèu de ta destinado
resplendis de rai nouveu.
Sies encaro la patrío
d' amour e de pouësío,
la patrío dou soulèu.
Toun cèu a de rai de glóri,
toun terrau d'ome de cor;
la pajo de toun istori
soun touti de pajo d'or.
Toun pas vai vite, as uno bono caro...
Vai, vai, Provençο sies pas morto encaro!

II.

Li cant de ti calignaire
e la voues de ti troubaire
i bord dou Rose ai ausi.
Escoutant sis inne ardento
de pouësio resplandento

dins moun amo ai fernesi.
Ti troubaire van per orto
escampant lou fio de Dieu...
Quand la lengo n' èi pas morto,
la patrío encaro vieu.
Toun pas vai vite, as uno bono caro...
Vai, vai, Provenço, sies pas morto encaro!

III.

As un aveni de glòri;
per aco t'a mes l' histori
couronno d'or á toun front.
Se charres d' amour encantes;
se la Marsilleso cantes
ta man relargo leu tron.
Au! lou mounde te pou veire
fiero d'un nouveu destin...
As lis ombro de ti rèire
per la mostra lou camin.
Toun pas vai vite, as uno bono caro...
Vai, vai, Provenço, sies pas morto encaro!

IV.

Te fassien passá per morto,
mai, encaro as la man forto
per aubourá lou drapeu :
te cressien frejo, paurouso
mai, ia la terro poumpouso
souta lou lançòu de neu.
Quand la terro fau defendre
lou cor s' escranco jamai...
Dou recalieu de si cendre
toujour lou Phenis renai.
Toun pus vai vite, as uno bono caro...
Vai, vai, Provenço, sies pas morto encaro!

Mandadis i felibre
Frederi Mistrau e Milord Bonaparte Wyse.

Vai, o cansoun. A Fontsegugno,
dins sa charmanto sauvajugno ,
dous prince trouveras, Milord emai Mistrau.
Vai dre camin, alerto e lesto,
vestissènt ta raubo de fèsto,
e clinaras ta fiero testo
per faire tout ounour i mestre provençau.
Le diras: «siéu umblo, paureto,
siéu rèn qu' une simplo flooureto
perdudo dins li bos de voste grand terrau;
siéu rèn qu' une cansoun, pecaire,
que de valour n' en ai pas gaire,
mai, vuei m' a 'scricho moun troubaire.
soulament pour l' amour dou drapeu provençau.

VÍCTOR BALAGUER.

Avignoun 25 *juin* 1867.

—Amor de senyor aiga en cistella.
—Poch á poch se va lluny.

TRADUCCIÓ DE CÁTULO.

—

Odi et amo. Quare id faciam, fortasse requiris.
Nescio: sed fieri sentio et excrutior.
Am y aborresch.—Com pot sè aixó? dirás.
No 'u sè; mes es y corsecantme vás.

—Per ahont anirás farás lo que veurás.
—Son mes los amenassats que 'ls nafrats.

FOLLÍAS. (*)

—«Quánta papallona blanca!»—

(*) Del llibre inédit «A la bora del foch.»

diu l' infant.—«Una, dos, tres.....»
—«Per cada ninxo que 's tanca,»
diu lo fosser, —«una mes.»

De ton orgull la gent fuig,
perque la dona orgullosa
es com aquells árbres alts
que may poden donar ombra.

Quan vestit de seda 't posas,
plorant l' ánima se 'm queda....
Ab lo sèu cruixit la seda
¡va contantme tantas cosas!

Dins d' eixa boca de mel
infern y cel hi tinch jo.....
Quant ton llabi diu «sí» 'l cel,
l' infern aixis que diu «no.»

Totas las campanas tocan...
una caixa fa 'l fuster...
la gent diu: —«un germá menos...»
Dèu respon: —«un ángel mes...»

Lo fuster treballa y canta...
totas las campanas tocan...
campanar avall, á morts:
campanar amunt, á gloria.

Tinch una capsa d' or fi
tancadeta ab pany y clau...
no la obriu, que hi ha la ditxa
y aixis que la veig se 'n va.

Aixis que la veig se 'n va,
se 'n va tot dret á la gloria,
y lo que á la gloria fuig
may mes á la terra torna.

Diu l' aucell: —«¿Qui hi ha en lo mon
que com jo, guanyant al vent
puji al cel?»— Y Dèu respon:
—«Aucellet, lo pensament.»

Joaquim A. de Alcántara.

Barcelona Juny 1867.

RATONERA.

Havian robat una gallina á un mas. Al endemá del robo l' amo de la masía convida á tots los del poble á fer beguda.

Eran vinticinch personas; per que lo poble se componia no mes que de cuatre casas.

Un pich los te aplegats, tanca la porta y diu:

—Ahi 'm varen robar una gallina y ara anéu á veure com jo endevino qui es lo qui me l' ha presa.

Posa una caldera tapada al mitj de la cambra.

—Aqui dintre, diu aprés, hi ha un gall, tots lo tocareu, quan lo toqui qui l' haija robada lo gall cantará. Aixó si, ço 's te de fer á las foscas.

Apaga 'l llum.

Comensan á fer la passada.

Fica la ma 'l primer y crida:

—Ay! ay! ay! No hi ha tal gall: jo toco un such...

—Qu' es aiga, afegeix l' amo de la gallina, jo l' he posada perque era de lley ferho ¿Heu acabat?

—Sí, sí, responen los demés.

S' encen llum. L' amo guayta las mans de tots; tots las tenian negres, la caldera estaba plena de tinta. L' amo canta:

—23, 24, ¿y 'l que fa 25?

Se gira y veu un bordegás al peu de la escala, ab las mans ficadas á la butxaca.

L' agafa, li treu las mans á fora, les tenia netas.

—Tú m' has pres la gallina, diu lo pages robat, lo gall ha cantat.

AL VENTIJOL.

—Oh ventijol aymat
que lo meu front orejas !
Oh dòls ventet que tocas
la cara petonera
de la qui jo n' estimo
de la gentil donzella
que n' es la meva joya
qu' es la esperansa meva !
Esplicam los teus pares
qui son, com s' anomenan,
en quina terra 't crias,
per quins llochs te passejas ?
—Jo de la mar so fill
la onada es mare meva,
mon pare n' es l' espay
que tanca l' ampla esfera,
ma terra es del Migdia
allí hont hiverns no hi regnan
ni caldejants estius,
ni tardors fredolencas,
ma terra es allí hont niuha
la hermosa primavera.
Amich só de las flors,
amich de salzaredas,
de palmeras florits
de orenetas lleujeras.
Ne xiulo en las teuladas,
ne brunzo en las pinedas
y en las galtetas rojas
de las tendres donzellas
tot rondinant m' hi atanso
y un frévol bes hi deixo.
—Si es cert ventijol, párat

y á lo que 't dich atentue,
quan á ma dolsa aymia
en la finestra vejas
digali de ma part
de part del qui es tot d' ella....
Mes no, ventijol vina
t' ho diré á cau d' orella
perqué parlant d' amors
las galtas se m' encenen.

ANTONI AULESTIA.

Maig 1867.

—Si vols pau, preparat per guerra.
—Al qui no vol sella, Dèu li dòna bast.

Be n' es de gran, vida mia,
l' espay entre cel y terra!...
Donchs molt mes gran es encara,
cent voltas mes, l' amor meua.

C.

—Qui dona un pa vol un còch.
—No hi ha poch que no baste ni molt que no 's gaste.

A LA LLUNA.

Astre blanch de la nit, no te m' amagues
Darrere de eixos nubols vagarosos
De nevat cotompel; tinte; no apagues
Tos raigs esplendorosos;
Y deixa que contemple
Sinse vèl ta hermosura en son alt temple.
Desde gic m' agradaben nits de lluna,
Y en elles entregarme als joes d' infancia.
Ya fadrinet vaig tindre á gran fortuna

Recórrer y estudiar en fòc y en ansia.
Les que de tú se conten maravelles,
Y els llibres repasar, que parlen d' élles.
  A tú, com sa senyora
Coneix la inmensa mar, y tú l' avees,
A ostentar ses fenómenos magnífics,
Y el secret secular de ses marees,
Ella per tú atesora
Prodigis sinse fi; pues cuanta soberbia
Se agita y alsa inquieta
Hasta els núbols la esquena com atleta,
Y ses térboles ones al sèl puja,
De nevada bromera coronades,
Tots á tú, ó lluna, giren ses mirades,
Y en tú veuen la causa de la plutja,
De la serenitat, de la tormenta.
Hasta el mal, que atormenta
Al misero mortal, desde tú abaixa,
E influencias llunátiques el mòuen,
Mentres els uns de llástima plens l' ouen,
Y á uns es desbaratat á atres en caixa.
  Y tú entretant sequixes solitaria
Eixa ruta ordinaria,
Ahont te vem apareixer per la via,
Hon Deu te senyalá, y eres amiga
Del sol astre del dia.
Y cuant este s' amaga, tú de gloria
Plena y de magestat deixes les ones,
Pera ocupar son llòc, redona, hermosa,
Y platetjant la superficie undosa,
Al mon en espectacle aixina et dones.
Protes del aigua gran, y rotja ; y luego
A mida que t' alluntes,
Te tornes blanca, pura y mes xiqueta
Y per el vuit espay gloriosa muntes.
  ¿Y qué, cuant allumenes
Durant les nits serenes
Velles mansions en eixes llums divines,

Que fan que te nomenes
Astre de les ruines?
¿Y yo que ara respire,
Y yo que are te mire,
Y á eixes pedres els ulls admirat gire,
Aixi com tú las veus, y com les vees
Vint sigles fa, cuant fees
Lluir baix de ton disco
El ample anfiteatro,
Que era de esenes bárbares teatro?
Vint sigles han pasat, y tú perene
Sequixes desde entonces ta carrera.
Vint sigles han passat, y eixos penyascos
Que de sa sanc y agena ompli una fiera,
Inmóvils, silenciosos
Veuen correr els evos presurosos.
Vint sigles han passat, y yo ser débil
Contemple murint las épоques lluntanes,
Y fentme centro de elles,
A tú, antorcha perpétua de la terra,
Y á vosatros que un dia soberanes
Fóreu tant en la pau com en la guerra,
Morades dels Senyors, hui cases velles.
Axó, lluna, m' amostres, y te gires,
Part de ton disco descubrint asòles
En creixent y menguant, y aixi redòles
Del cel per les magnifiques planures,
Com un blanc semicircle en nits oscures,
O lluna, no t' amagues.
Deixam vòret despay, desde que aguaites
En ton sircle rotjench, y hermosa vagues
De la mar oriental sobre les blaves
Aigues, muda y graciosa encantadora.
Sempre pera mi hu eres,
Ya en ton ple rozagant donant ventura
Al que te mira pura,
Ya cuant un tros informe vóre deixes,
Eixint com si estigueres

Cansada de la mar. Les meues queixes
Que aplequen hasta tú: benigna acull-les,
Y dónali á mon cor la calma aquella,
Que ta presencia mágica y sublime
A atres ha ya donat; pues n a querella
Sempre es igual á aquelles, que plorosos
Atres t' han dirigit; els portentosos
Efectes de ta llum en mi s' estampen;
Y aixi com desde antic has segut una,
Senyora de les mars y de la terra.
Y en el pla y en la sèrra,
Sinse rival domines,
Sigueslo nostra, ó lluna,
Y et pregue que amorosa asi te inclines,
Llevant de nòstra vida les espines.

Valencia. PASCUAL PEREZ.

RIU AMUNT.

Un home y una dona passavan un riu; ell á péu, la segona á cavall. Tot d' un plegat la bestia s' espanta, pega un bot y la dona cáu al aiga. L' home que era son marit, comensa á cridar y á dolrerse: lo riu s' emportava cavall y dona.

Lo marit corra que corra tot planyentse.

Troba un altre y 'l atura.

—Hon vas? le diu.

—Busco á ma dona que m' ha caigut al riu y vull salvarla.

—Que estás boig?

—¿Perque m' ho preguntas?

—¿No dius que cercas á ta dona?

—Si.

—¿Pus perque la buscas riu amunt en lloch de seguir la corrent del aiga?

—Jo 't diré: ma dona sempre ho ha fet tot al revés de l' altra gent: aixis es que jo ja sé 'l que 'm faig quan la busco riu amunt en lloch de cercarla allí per hont seria regular cercar als altres.

Y riu amunt va seguir cercant á sa dona. No sabém si ab tot y fer sa dona las cosas al revés de las altres personas, la va trobar al naixement del riu, per compte de haverla trobada á la boca del mateix. Creyém que no.

LO PROMETATJE.

Romans dedicat á D. A. Vidal y Domingo.

La fosca s' es allunyada
la boyra s' es esbargit...
tant sols una estrella brilla,
qu' es la estrella del matí.

Un aucell en cada branca
amplena l' ayre ab sos píus,
y anuncia ja la rosada
la vinguda del matí.

Dessota un roser, que ombreja
sa cara de llesamins,
gentil nineta respira
la fresca del bon mati.

Mireula: ses rosses trenes
com madeixes son d' or fi,
niu d' amors es sa boqueta,
nevada tossa son pit.

Mireu: les flors de ses galtes
fa algun temps s' han engroguit,
mes si es com un llir sa cara
son cor tambè es com un llir.

Un pastor de bella fila,
de negres ulls y axerits,
embadalit se la mira
de l' altra part del camí.

Abdos una cosa pensan,
á abdos los mou un desitx,
abdos cors sommou depressa
l' alenada del matí.

Callades restan ses boques...
lo pastor s' atansa un xich,
ab má trémola una rosa
del arbre d' amor cullint.

Y donantli un bes la posa
de la nineta en los dits,
y vergonyosa la nina,
la clava demunt son pit.

—— ——

Ja l' pastor puja la serra,
la puja trist y afligit;
ella, cercant sa caseta,
devalla ran del camí.

De la serra que 'n pujava
lo pastor arriva al cim;
del portal de sa caseta
ella trepitja 'l padrís;

Y ans que puga un munt de terra
ses mirades compartir,
exten ell sa barretina,
ella son mocador fí.

Y l' adeu qu' abdos s' envian,
y sols ressona en sos pits
ho murmura en ses orelles
l' alenada del matí.

Les flors badan ses ponselles,
l' aigua entre l' herba sonriu,

jemegan per l' enramada
los ventijols del matí.

Guarnida d' argent y grana
se mostra l' auba gentil,
vestint la blavenca esfera
dels colors del dematí;

Demunt les crestes dels núvols
texinthi rosers y llirs,
que fins lo cel s' engalana,
quant punteja un amor fi.

S. Thós y Codina.

Agost de 1862.

—Petit feix—pèl camí creix.

Al carrer d' amunt, senyoras,
jo no se lo que m' hi han dat,
alegría quan hi entro,
tristor quan me 'n haig d' anar.

P.

—Aiga roja y cap á vall
no la passis ni á cavall,

LA VREMA.

Ja de l' istiu los fochs
No caldejan los rochs
Ja Setembre s' acosta,
Ja canta l' estorlich
Aturat dalt d' un pich
Mirant del sol la posta.

Lo ventijol de nit
De goig ompla lo pit,
Ja la calor no ofega,
Lo vent en los boscatges
Tot gronxant los fullatges
Apar que no sossega.

Los tendres cotolius
Piulant deixan llurs nius,
Las aygas del torrent
Que s' istiu ha secat
Ab l' alé enmatxinat,
De nou ne van corrent.

Las brancas las doblegan
Puig los fruyts las carregan
Lluheix lo gros rehim,
Los grans negres y blanchs
Del camí en los voranchs
O dels turons al cim.

Fadrins y minyonetas
Com un vol d' oranetas
Baixan de la montanya,
Portan al cap cabassos,
Portan á pes de brassos
Covas de groga canya.

En las vinyas s' aplegan
Y 'ls ceps feixuchs doblegan,
¡Ay! ja las verdas fullas
Mentres los reims saltan
La terra entorn esmaltan
Y son del vent despullas.

Cada jorn la maynada
Treballa atrafagada
Al só de cent cansons,

Tots los reims arrencan.
Los gotims que no trencan
Los pican los moixons.

Las ninetas traydoras
Omplan las portadoras
Que 'ls fadrins las carregan:
Las vellas y casadas
Prop d' un marge sentadas
Los cossis llestas fregan.

Los matxos van y venen
Ab los mossos que 'ls menan,
Sa vista 'l cor alegra
Que 'ls cups de la masía
S' omplan de malvasía
De mistela y vi negre.

Quan s' acaba la vrema
Lo sol 'ls camps no crema,
De l' arbre cau la fulla,
Lo pampol sech rodola,
L' oratge lluny odola,
Lo niu de l' au s' esbulla.

De blanch las vest la terra,
La neu las flors enterra,
S' acaban las brenadas,
Se glassan las fontetas
Y lluny las oranetas
Ne fugen á bandadas.

¡Ay horas de dolsura!
¡Ay jorns plens de ventura
De la estació florida!
¿Perqué tant poch duréu?
¿Perqué no m' ajudéu
A soportar la vida?

PERE NANOT-RENART.

A. B. C. R.

Quan los joves estudiavan en la Universitat de Cervera, succehia que tots los jorns que no hi havia aula, se 'n anavan á passejar pèls poblets y masías vehinas al poble-ciutat dejá anomenat mes abans. Aixó no agradava pas mòlt als pagesos; mès tenian de pendre paciencia.

Succehi donchs, que una tarda en que alguns se n' anavan á una masía de mòlt aprop de Cervera vegeren damunt del portal de la mateixa aquestas quatre lletras A. B. C. R. pintadas en negre sobre fondo emblanquinat.

Comensaren á rumiar.

—Si será aixó!

—Si voldrá dir alló!

Res en clar ne pogueren traure.

Al dia següent tota la Universitat savia lo de las quatre lletras, y al vinent dia de festa la major part dels estudians se 'n anavan al mas pera desxifrar en comú lo que 'ls primers no havian pogut endevinar per sí sols.

Lo mes avispat se va adelantar y comensá á llegir las lletras. L' amo de la masia s' estava en la finestra sobre 'l portal y se 'n mig reya. Comensa l' estudiant.

—A... a...

Y 'l pagés repeteix:

—A!...

Llavors l' estudiant cremantse, de cop, se 'l guayta y li diu:

—¿Qué 'us burlèu de mi?

—No pas.

—¿Donchs per qué 'm feu lo ressó?

—Jo no faig lo ressó á ningú.

—Sembléu mòlt espabilat.

—Pot ser sí!

—Vamos si sou tan guapo, á veure llegiu y digáume ¿qué volen dir aquestas quatre lletras?

—¿Qué volen dir? Res mes que aixó: *¡Ah Burro Com Rumias!*

Tots los altres se clavaren á riure y embossantse ab los manteos giraren qua. May mes lo pagés va veure estudiants.

FOLLIES.

Quan miro les estrelletes
Me fan pensar molt ab tú;
En elles veig lo reflexo,
De les nines dels tèus ulls.

Jo no sè que passa en mí
Quan estás al costat meu!
No sabs le dessort que 'm donas
Al sentirte dir... ¡adeu!...

Queda tant trist lo meu cor,
Sols jo se lo que sofreix,
Per consol li dich, aguántat
Encara patirás més.

Poch sab ell lo que li espera
Sens trigar, un dolor gran!
Mes llavors tindrá l' alivi
Que 'ls ulls l' acompanyarán.

Si les nines á qui agradas,
T' estimessen tant com jo,
Podrias ben dir que totes,
Te portan verdade' amor

Una mercé te 'n demano,
Si es que hajas de partir,
Quan arribes á posada,
Envíam un sol sospir!

A la lluna li encomano,
Pus que de nit tot ho vèu,

Que tot arreu hont te trobi
Te dongui de mí, un *adeu.*

ASSUMPTA DEL VALLÉS.

—Qui es honrat, viu mal mirat,
mes del cel es desitjat.

¿ Qu' es la mort ? La mort es lo terme de la vida,
la vida dels engayns, del amarch pló y del fel,
es la clau d' una font d' hont rajan sense mida
dias vestits d' aurora, amors vestits de mel.

B.

—L' honra no tè preu.
—Home mort, ni vinya ni hort.

L' ESGLESIA.

Dos fills havia—la bona mare:
l' un té 'ls ulls negres,—blaus de cel l' altre.
Aquell enveja—te de son frare,
y aquet l' hi dona—lo bes de l' ánima.
La nit y 'l dia—son llur semblança:
la nit replega—lo mon y 'l tanca,
lo dia l' obre—de tot en ample.
Ay ! los germans—no s' agermanan,
mes son abduys—devant llur mare
sos fills aymats—tan l' un com l' altre.
La mare 'ls deya:—fills sou vosaltre
del Dèu de amor—que amor ens mana.
Jo so sa esposa,—d' Ell ben aymada,
pus son les joyes—de mes noviances
les tres mes belles—qu' Ell ha esmaltades:
Fe 's diu la una,—Caritat l' altre,
no menys dols nom—du l' Esperansa.
Dèu es lo terme—de mon romiatge:

llarga carrera—y á voltes aspre,
mès pera l' bé—jamay tancada.
Fills meus, veniu—á acompanyarme:
l' amor de Dèu—vindrá ab nosaltres
si á n' el prohisme—be l' estimassem.
Lo fill d' ulls blaus—seguí á sa mare,
lo fill d' ulls negres—volgué apartarse 'n.
Mès ay ! com ella—sos fills aymava
y l' bè volía—de l' un y l' altre,
lo fill lunyat—sempre cridava:
Fill meu, dientl'hi—la mort t' encalça,
¿ perqué 'm rebujas—si vida 't dava ?
Torna á mí, torna,—jo sò la mare,
jo sò de Dèu—l' Esglesia Santa,
y ¡ ay ! qui no vulga—viure á ma casa
tindrá 'l cor buit—á est mon y l' altre.

MIQUEL V. AMER.

¡ BEN PENSAT !

A la entrada de una masia s' estava un home ajagut sobre un banch fent mig-diada, quan s' ensopegá á entrar lo fill dels amos, al qui (conegut per tothom) li mancava que sé jo en lo pis de dalt de tot; en bons termes, era un d' aquells que 'n diu lo poblç: «no hi es tot», «es un beneyt», y assó ab veu compassiva. Entrá, donchs, (pus anava sol ¡ com no feya mal á ningú!) y poch-a-poquet mig rient, prenguè una destral esmolada del mateix dia y d' un cop tallá la testa al home del banch. Després la agafa ab una ma y amagantla darrera la porta dix tot satisfet:

—Lo riure será en despertarse, que es trobará sense cap!

LO SAGRAMENT DE 'N SANTA CILIA.

Un donzell estés á terra
nafrat dels peus fins al cap,

senyida sa vestidura,
tenyida ab la seva sanch;
á tenir un xich de vida
sos ulls hauría fixat
en son germá, que plorava
ple de rabia al seu costat,
ab la sanch de sas feridas
sas llágrimas barrejant.
A poder moure los brassos
li hauria dat un abrás:
á poder moure sos llabis
molt bè l' hauria besat;
á tenir un gra de vida
l' hauria anat empleant
en escoltar las paraulas
terribles del seu germá.
Clós los ulls després ja hauria,
clós los ulls ab santa pau,
lo seu desig de venjansa
al veure mig comensat,
ab molt de gust la sèva ánima
de las nafras pèls forats
hauria llansat alegre
després d' ohí' al sèu germá.
Al veure que s' arrencava
la cabellera á grapats:
al veure que n' estenia
ab furor las sèvas mans:
al veure que las paraulas
que li anava 'l cor dictant,
ditas per un Santa-Cilia
no podian pas mancar.
«Oh traidors qu' assessinareu
»á mon estimat germá!
»Encar que vos amaguessiu
»en los abims infernals,
»ma venjansa 'us trobaria,
»y ab vostra villana sanch,

«las tacas qu' avuy n' heu fetas
«molt bè sabria rentar!
«Oh butxins que li clavareu
«vostres malehits punyals
«ab tota la fellonía
«pèl detrás, no pèl davant!
«Aclucáu los ulls deprèssa,
«morius', morius' abiat,
«si no voléu la venjansa
«d' un Santa-Cilia tastar!
«Matéu á las vostras donas,
«matéu á vostres infants,
«mateu á n' als vostres pares,
«matéu á vostres germans;
«perque si no 'u feu vosaltres,
«qui 'u faja no 'n mancará!
«Tremoléu los qui clavaréu
«á mon germá los punyals,
«jo de rabia ara tremolo,
«tremoléu valtres d' espant!
«Ja 'us arribará lo dia,
«ja 'l dia 'us arribará,
«me mati Dèu si no arriba,
«que ja 'l sabrè fè arribar!
«La sanch en ma cara 's pinti
«la sanch del meu bon germá,
«y 'l mon *fratricida* 'm cridi
«si ab sanch no la sè esborrar!
«Un infern mon cor se torni,
«que mon pit vaja cremant,
«si la flama que m' abrusa
«ab sanch no la sè apagar!.....
«Y lo pa se 'm torni pedra
«y l' ayga se 'm torni sanch,
«y la terra allá hont m' ajegui
«d' escorpins siga un esbart,
«si no sè pendre venjansa
«de la mort de mon germá!»

Aixís parlava 'l donzell
tenint estésas las mans
sobre lo ja fret cadávre
de son germá mes aymat.
Aixís parlava 'l donzell
aixís parlava, y en tant
de dintre 'ls sèus ulls eixia
á cada paraula un llamp:
aixís lo donzell parlava
per la venjansa cegat.....
Son cor á cada paraula
li feya un terrible salt.
Y 'l mort á moure los brassos
li hauria dat un abrás,
y á poder moure sos llabis
molt bè l' hauria besat:
y á tenir un grá de vida
l' hauria anat empleant
en escoltar las paraulas
terribles de son germá.
Clos los ulls després hauria,
clos los ulls ab santa pau,
al veure qu' eixas paraulas,
que li anava 'l cor dictant,
ditas per un Santa-Cilia
no podian pas mancar.

Joseph Roca y Roca.

29 *Mars de* 1867.

—Qui no plora no mama.

LA VIDA.

La vida es com uns rosaris,
cinquanta grans, cinquanta anys;

tots son de pena: 'ls de gloria
ben aviat son contats.

Ben aviat son contats,
cinch se n' hi troban no mes
hi encara despres del últim
per mes dolor una creu.

F. UBACH Y VINYETA.

—Lo bou per la banya y l' home per la paraula.

IDILI.

—Cánem com lo que filas
Maria may he vist.
—L' he tret de la gavella
y á fe qu' es tot aixis.
—Potser, mes ans que 'l toquis
ab ta boqueta y dits
no crech que tan blanch sigui.
—M' apar que rè hi vol dir:
Que 'l toqui ó que no 'l toqui
n' ha d' esser sempre aixis.
—Si bonas mans lo pastan
lo pa blanqueja un xich,
la neu ¿per qué n' es blanca?
perque del cel ha exit...
—Bah! mira't la parella
del solch; se 't va sortint,
coneix que 'l que la guia
se n' es distret un xich.
—Com vols que no 'm distregui
si 'm tens lo cor ferit!
—¿Ferit? ay, pobre jove,
¿cap metge te l' ha vist?
—¿Te 'n rius de mí? ¡Traidora!
—Que estás malalt?
—Ho èstich.

—De qué?
—D' amor.
—Qué 't passa?
—Me sento foch al pit.
—Remey pósahi ben prompte.
—Y com?
—Tirantlo al riu.
—Ay! ja que de mí 't burlas
y m' en respons aixís
que Dèu permeta y fassa
que si algun jorn estims,
lo jove á qui tu vullas,
com ara has fet ab mí ,
se riga de tas penas
com ara tu t' en rius.

Y ell se 'n va anar tot apretant l' arada
y ella 'n fují tot retorçent lo fil;
ell ab la pena dins del cor clavada,
ella ab lo rostre joganè' y tranquil.

Juriol de 1867. F. Maspons y Labrós.

AMOR ES VIDA.

Jo n' estich enamorada
Jo de dos so la estimada
Y axió causa mon dolor;
Digam' cor
¿Qué faré si en m' anyoransa
Ja mitj morta la esperansa
Quasi tinch de mon amor?

COR.

No es amor bon conçeller
Y com naix amor del cor,
No pot conçells dá al amor
Aquell que lo sent primer.

. . . .

—¡Ay de mí! Ningú m' consola,
Trista lluito tota sola;
¿Qui de amor los secréts sabs?
Digam cap
¿Que faré si sens ventura
En mon cor plé de amargura
Mes amargura no cab?

CAP.

Enemich jo so del cor,
Jo no so bon conçeller;
Aquell que amor sent primer
Conçell pot dar al amor.

. . . .

¡Ay, Verge del bon consol!
Lo meu cap y cor en guerra
Ma vida amplenan de dol:
¿Qué faré sola en la terra?
Pare y mare se 'm moriren,
Orfe sò ja fa molts anys,
Ilusions en mi floriren
Y s' tornaren dessenganys;
¡Ay amor!
¡Ay llum de mas alegrías!
Si t' amargor ja savias
¿Perqué volgueres mon cor?

COR.

Jo só lo goig de la vida
Jo só dels pesars conort,
Jo só la estrella del nort,
¡No ploris nina aflijida
Que junts entrarem á port!

CAP.

Lo amor com lo vent varía
N' oblidis nina ta sort.....

COR.

Lo amor es la vida mia
¿Que faré despres de mort?
. . . .
—Sens conçells ó conçellers
Cap y cor sempre m' feu guerra;
¿Qué fare sola en la terra
Y en mitj d' enemichs tant fers
¡Ay amor!
¡Ay, llum de mas alegrias!
Si t' amargura sabias
¿Perque volgueres mon cor

AMOR.

Dos vents forts t' han combatut;
La guerra entre cap y cor
T' ha fet sentir lo dolor
En la dolsa juventut;
¿Pero qui venç al amor?
Jo só lo goig de la vida,
Jo só dels pessars conort,
Jo só la estrella del nort,
¡No ploris, nena afligida
Que junts entrarém á port!

Barcelona 24 *de Setembre de* 1866.

ANTONI MOLINS Y SIRERA.

LO METGE PAU.

Era una vegada un metge que cuidava un malalt; mès li portava la malaltia de una manera que en lloch de curarlo lo que feya era matalt de fam.

Los de la familia bè li deyan:

—Miri, senyor Doctor, que 'l malalt tè gana. ¡Miri que fa tants dias que ni caldo ha près!

—Deixenlo estar, responia 'l matassans, quan sia hora de donarnhi ja 'ls avisaré.

Vè qu' un dia al entrar lo metge en la casa lo primer que li diuhen es que 'l malalt s' havia mort aquella nit.

—Com á Pau que 'm dich, esclamá éll, bona pila de greu me sab. Y vés! justament avuy que volia que li donguesen menjar.

BORDONETS EN PROVENSALES

ALS TROBADORS ASSEMBLATS EN AVIGNON PER UNA FESTA.

Platzme vostre gai saber
E vostra ciutat murada
Vostre gentil captener
E la festa benaurada.
Ver Dieus vos done plazer
E sa gracia tan prezada
Car del anar e vezer
La gaudenza m'er negada.

M. MILÁ.

—De vegadas los capellans fan aubadas,
—Qui 's grata ahont li pru no fa mal á ningú.

Mare de Deu de la Roca,
sant Cristo de Balaguer,
si voleu que 'm fassa monja
deixaume casar primer.

P.

—Qui dòna un aglá vol un roure.
—No hi ha res abarganyat que no sia freturat.

TRISTESA Y ALEGRIA.

Una tortra afligida
Sa viudesa plorava,
Plorava sa viudesa tota sola
Donant sancer esbars á sa anyoransa.

Com plorallas agenas
Fan de bon escoltar,
Un rossinyol que s' escaigué á passarne
Vers hont los plors eixian s' atansá.

«—Desconhortada, lassa,
¿Com ho faré, ay de mí?
Ni una ánima piadosa
Se dol del meu patir;
Desconhortada, lassa,
¿Com ho faré, ay de mí?—»

Tantost n' hagè finida
La tortra aquesta queixa,
Quan l' aucellet cruel á sa amargura
Ne respongué ab alegre cantarella:

«—Tot en torn meu es vida,
Ton en torn meu somriu;
A qui ab mí no s' alégria
Dèu li dó mal morir;
Tot en torn meu es vida,
Tot en torn meu somriu.—»

La desgraciada tortra
Suspirant alsá 'l vol,

Pero per tot, per tot hont se posava
Igual cant responia á lo seu plor.

Per fi trista y mes trista
De migransa 's morí,
Y mentres la mort sos ulls li n' aclucava
Pobreta, piulejava encar' aixís:

«—Desconhortada, lassa,
¿Com ho faré, ay de mí?
Ni un' ánima piadosa
Se dol del meu patir;
Desconhortada, lassa,
¿Com ho faré, ay de mí?»

Y tot just, just bleixava
Quan encara n' ohia
La veu del rossinyol molt aprop d' ella,
Alegra com may tant l' hagués sentida.

«—Tot en torn meu es vida,
Tot en torn meu somriu;
A qui ab mí no se alégria,
Dèu li dó mal morir,
Tot en torn meu es vida,
Tot en torn meu somriu.»

JOAQUIM RIERA.

Girona y Agost 1867

¡QUIN BOIG!

Hi havia un boig molt conegut per sas agudesas á qui tota la gent de bon humor feya preguntas per' oir sa parla sempre festiva y moltas vegadas discreta y sentenciosa.

Veus aquí que un jorn li preguntaren:

—¿Qué fa Déu en lo Cel?

A lo qual respongué:

—Fa creus de moltas midas, y las tira á la terra, ó mes ben dit, als que hi vivim, pera que tothom tinga la seva (qui mes grossa, qui mes xica) segons plau á sa divina voluntat. Al un li cau als ulls y lo fa cego, al altre á la cama y lo fa coix, al altre al bras y resta manco, á l' altre á la esquena y es jeperut... A mi va tocarme al cap, y desde llavors sò boig.

ORFANESA.

I.

Bè n' es de bell ton sol, joyosa primavera,
bè n' es grat ton alé,
bè 'n veig tots jorns com núvia atansarne falaguera
la tendra matinada
al astre ruent sòn rosat front seré.

Y terra y cel omplintne de mágica armonia
ab aromós incens,
de novellas grandesas tas fadas cada dia
¡quántas, quántas n' estenen
sota 'l trespol de ton palau inmens!

¡Qué enramellats boscatges richs d' ombra embalsamada
vetllant tos nius de amors,
y ab delitosos cálzers de la gentil rosada,
las finas perlas vessan
ab que enjoya sòn front ta cort de flors!

¡Quánt bè de Dèu per tot fá náixer ta alenada!
¡la bella fló', 'l fruyt dòls!
la vida se sent bátrer devall de ta petjada,
y 'l vell mon reviscola
fentne senti' adalit l' alterat pòls.

¡Cóm la placent tornada de ton faustuós imperi
aixampla 'ls esperits,

y volan á confóndrerse iniciantse en ton misteri
las ánimas gojosas
que ab cants t' exalsan y fèstosos crits!

II.

Anau, joyosos cors, pels quatre vents llansantne
himnes de festa á dolls,
sòn carro engarlandat ab salts de goig voltantne,
méntres la tramontana
jau ensopida en los feréstechs colls.

Anau, á la bonhora, si no la haveu perduda
la prenda mès gentil,
si encara un vent gelat no se vos ne l' ha enduda
eixa fló' ensisadora
que no 'us rebrotará en cap mes de abril.

Deixaume que com l' arbre faltat de sol m' incline
cap allá hont veig mon sol,
ó com l' orb de naixensa en mas galtas endevine,
al firmament parantlas,
lo bes que 'n fá dormir mon desconsol.

Que tambè en l' aspre bosch y ample verneda
hi ha brots y arbres migrats,
y l' aixa ab trist ressó en la salzereda
y 'ls vents y pedregadas
y las plujas y 'ls llamps deixan pelats.

Anáu; desde 'l brancal de ma orfe jovenesa
vos veig deixar lo niu,
cors fetillers, anau, si encara hi ha qui us bressa,
pels desenganys guardantvos
sempre en sòn pit revifador caliu.

III.

Somnis vells, il-lusions, recorts m' ubriacan
tan sols de mon dols bè,

las fredas realitats ab són greu baf me tacan
quant matineras venen
á recolzarse en mon capsal seré.

Llavors que del deliqui en las puras bategadas
s' unfla de goig mon pit,
y mon front desarrugan las maternals besadas
en las fonts carinyosas
gronxantme de uns bells brassos adormit;

Llavors que una veu tendra, melosa cantarella,
com cant de serafins,
de la mare de Dèu murmura en la mia orella
las notas misteriosas
ab que las mares fan dormí' á llurs nins;

Llavors que á mí 'm la torna 'l desitj que 'm la fá véurer
¡ó benehit desitj!
y que á sòn cel portantme que hi ha un cel me fa créurer...
llavors una visió esborran ,
cridantme al mon de ma visió al bell mitj.

Robat me trobo y sol, y endormiscat encara
no 'm se créurer despert,
y com fillet perdut m' afanyo á cridar: ¡Mare!
y ma veu tremolosa
séns qui 'm responga en l' ample espay se pert.

IV.

« Ton temple es allá dalt; la terra es lo calvari,
lo foch ahont crema incens »—
un suau accent murmura—«y ahont res pot arrelarhi;
tant hermosa com sembla
no es mès tot ella que un fossar inmens.

La planta que s' exhala allá sòn perfum envia
com l' ánima sos prechs,
com plega 'l sol sos raigs al afinarse 'l dia,

com en la nit callada
fá senti 'l mon sos ofegats gemechs.

Tot plora arreu aquí sa orfanitat migrada;
tothom se troba sol;
la vida un á un havemla desgranada,
y adalint per confóndrerla,
allá anyorem un dia estendre 'l vol.

Y sento en mon desfici sobre mon cor las notas
de aquest cant celestial,
cáurer com de rosada aconsoladoras gotas,
l' esprit bat sas alas,
y ple de fé s' empuja endalt... endalt...

Y encara en los espays la célica armonía
umplena mos sentits,
y en un y altre horisont, ahont naix y ahont mort lo dia,
del sentiment que 'm brolla
ressonan misteriosos los clapits.

V.

Bréssam pur sentiment de amor, vulgas gronxarme
en ton beneyt bressol;
si de estas il-lusions aquí haig de aconsolarme,
somniem, somniemne sempre,
que la mare, del cel, ja 'm fa que ho vol.

Adolph Blanch.

—Lo que no 's puga saver no 'n digas á ta muller.
—Qui conta sense l' host, ha de contar dos cops.

—

Ma mare quan vares naixe
de la mort te deslliurá.
¡Qui li haguès dit, pobre mare,
que m' havias de matar!

C.

LO PAS DE L' HONRA.

Munt á cavall: en mitj de boyra espessa
Marxo pe 'ls camps en busca del combat,
Munt á cavall: la guerra es ma promesa,
Dòls es al cor son bés de fedeltat.

Lluyto pe 'l dret; malhaja qui 's retorna
Contra son Dèu, sa patria y sos germans;
Lluyto pe 'l dret; la Fé me 'n dona forsa;
Poch es l' infern per imposarme espants.

L' arma en lo puny, la pensa al cel girada,
Vull conquerir los llors del ben obrar;
L' arma del puny jamay será leixada
Fins que la mort me vinga á deslliurar.

¿Companys no tinch? combatre sol me toca,
Mils d' enemichs no m' han de fer esglay;
¿Companys no tinch? Mes gloria me pertoca ,
Si mort no tem ¿com puch haber desmay?

¡Guerra, aquí soch! Mon elm es mon coratge;
Port per escut lo signe dels cristians;
¡Guerra, aquí soch! Sagrat es ton carnatge
Puig Dèu lo vol per destruir vilans.

Fuig l' alsinar dels camps á la borada,
L' host n' es aprop, ja sent' olor de sanch;
Fuig l' alsinar, l' olor de sanch s' atansa,
¡Ferro, al aguayt! ¡Firám en l' host, firám!

Fletxa ¿que 'm vols? Traidora es ta ferida;
Caich del cavall, ¡pe 'ls morts á Dèu pregáu...
Fletxa ¿que 'm vols? ¿Mon còs tant sols volias?
Jo aquí te 'l deix perque se 't torne fanch.

CELESTÍ BARALLAT Y FALGUERA.

—Llenga muda may fou batuda.
—Qui infants tè massa may mor grassa.

¿Perque veyéu ma pobresa
menyspreáu lo meu amor?
No mereixéu la riquesa
que hi ha tancada en mon cor.

C.

—Com mes prop de missa, mes prop del diable.

PRIMAVERA ETERNA.

BALADA.

Cap davall de una montanya
Se n' aixecan dos xiprès,
Los dos arbres ne fan ombra
A ne 'ls morts de un fossaret;

Quan la lluna se 'ls aguayta
Ne pareixen dos fossers,
Quan lo vent mou son brancatge
Son dos arpas del desert.

Roig lo sol se 'n vá á la posta,
Cap á joch van los aucells;
Des de 'l cim de la montanya
Dret la vall baixa un vellet.

Quan n' es al peu del fossar
S' arrupeix sota una creu,
Y 'n despenja sa bandola
Y 'n canta ab marrit accent:

«La primavera torna
S' atansa ja 'l bon temps.»

«Ja apuntan campanetas
«Pels tronchs dels esbarzers,
«Y violas boscatanas
«Per entre 'ls flochs de neu;
«La frau y la montanya,
«Ja 'n reverdejan be
«Y 'ls pitolius ne cantan
«Absoltas al ivern.»

—

«La primavera torna
S' atansa ja 'l bon temps.»

—

«Miráula com los nuvols
De or y zafir rubleix,
Com du en sa falda toba
La mare dels clavells,
Ab jassamins flayrosos
Ginesta y pensaments
Y aixam de papallonas
Voltantla la segueix.»

—

«La primavera torna
S' atansa ja 'l bon temps.»

—

«¡Ah! bella primavera,
Del cor consol beneyt,
Que 'm portas en bonhora
De mos prims anys l' oreig,
¿Perqué perque no paras
Ton vol de sech en sech?
Mes no, que ets flor de ametlla
Que naix y esfulla 'l vent.»

—

«La primavera torna
S' atansa ja 'l bon temps.»

—

«¡Oh! imatge de la vida!
¡Oh! núvol passatger!
Detén tas blancas alas,

Fes niu en mig del cel.
Las neus que 'n porto sobre
Desglassa ab ton alé;
No passes, primavera,
No tornes mes, hivern !»

—

«La primavera torna
S' atansa ja 'l bon temps.»

—

Ja n' ha callat la bandola,
Ja 'n suspira 'l pobre vell,
Y 'n fa estona que en la serra
Ja no guayta 'l sol ponent.

—

Estrelletas de la nit
Ja 'n parpellejan pel cel,
Del fossar per baix la tanca
Ja 'n coetejan fochs follets.

—

La marinada ja n' entra
Fent bellugar los xiprès
Y entre 'ls brins de son brancatge
Barbolla al avi estas veus.

—

«Si cercas flors que no passen,
Bon temps sempre, maigs eterns,
Dona un pas mes en ta via:
La *primavera* es al cel.»

EUSEBI ANGLORA.

TANT PER CENT.

Un pobre pare de familia que necessitava quartos se 'n va aná á trobar á un d' aquests que deixan diners.

—Si 'm puguesseu deixar cent duros?...

—¿Cent duros? Bè, bè, 'us los deixaré.

—¿Quin tant per cent me fará pagar?

—Una cosa enrahonada... lo cinquanta per cent.

—Lo cinquanta! Bah! Bah! pagarè 'l cinquanta!

—Contanthi l' interés: vull dir que 'us daré cinquanta duros y vos me faréu un recibo de cent.

—Un recibo de cent! Bè! bè! farè 'l recibo.

—Donchs passéu demá, que avuy es diumenge y tinch d' anar á missa. Ja tocan la última batallada.

—Vindrè demá... Passihobé!

—Adeussiáu.

Aquell mateix dia tot dinant lo usurer va contar aquest negoci á sa dona.

—¡Com, va dir aquella, li deixarás cent duros per un any cobrantne lo cinquanta per cent avansat! ¿Perqué no 'ls hi deixas per dos anys y aixís no n' hi tindrias de donar cap...

UN TRESOR D' AMOR.

Dins una galería
Que mira á n' es carrer,
Té sa meua María,
Un test emb un roser.
Cap dia se descuida
D' aguaitá es demati;
De sas rosas se cuida
Mèntras m' espera á mí.
Jo pas y ella totduna
Que 'm veu gira cantó,
Tria d' emb una emb una
De sas flors sa milló.
Damunt aquella rosa,
Mentras qu' á mí me mira,
Una besada posa
Y á n' es carrer la 'm tira.
Dès qu' estim ne María
Molt de temps j' ha passat,

Sas rosas cada dia
Còm un tresó he guardat.
Ay ! rosas qu' estojadas
Tenc á damunt es còr,
Daume aquellas besadas
Que son es meu tresor.
Digáu quinas d' aqueixas
Fuyas ella tocá,
Que damunt sas mateixas
Are vos vull besá.
Digáu, rosas ditxosas,
Si sas besadas séuas
Eran tan amorosas
Com son aquestas meuas.
Digáum'ho flors amadas,
Que jó vos assegur
Tenirvos ben guardadas
Tant com la vida em dur;
Y que quant s' hermosura
Vos ròb d' es temps sa má,
Y aromas y frescura
Darme no poguéu ja.
Es vostro lloch encara
Pròp d' es meu cor tendréu,
Y tant com voléu ara
Per mí sempre valdreu.

Manela dels Herreros. (*Mallorca.*)

—Segons ab qui 't farás dirán tú qui serás.
—Qui dona, son cor abandona ; qui pren, lo seu cor vén.

LOS TARONGERS DE SOLLER.

Dedicat á donya M. A.

A la marjada ombrívola
Los tarongers s' acopan :

Son fruit com l' or grogueija
Dintre la ufana fosca.
Ben haja l' ombra quieta
Dels tarongers de Soller.

Passa l' oreig que arriba
Tot capdellant las onas,
Y de las flors mes blancas
Porta la flayre dolsa.
Ben haja l' ombra quieta
Dels tarongers de Soller.

La busquera que hi nía
Per lo brancatje bota,
O fugintne s' hi atura
Dels olivars la tórtera
Ben haja l' ombra quieta
Dels tarongers de Soller.

Lo rossinyol refila
Y 'n lo silenci escolta
Com l' acompanya l' aigua
Que fil á fil degota.
Ben haja l' ombra quieta
Dels tarongers de Soller.

Altivolas montanyas
Amunt la vall coronan;
Lo sol sas llums hi senya,
Sos trenchs hi fan las ombras.
Ben haja l' ombra quieta
Dels tarongers de Soller.

Llunyanas las singleras
Ahont l' áliga s' ajoca,
Lo blau del cel retallan
Ab sos cayrells que 's rompen.
Ben haja l' ombra quieta
Dels tarongers de Soller.

L' aigua de la riera
Sota 'ls pollanchs s' escorre;
Fuig lo vent que batega
Las fullas remorosas.
Ben haja l' ombra quieta
Dels tarongers de Soller.

Pe 'l cor que amor somnia
L' hora d' avuy s' escola.....
La de demá s' atansa;
Mes la de ahi no torna.
Vina á somniar á l' ombra
Dels tarongers de Soller.

Maig 1867. JOSEPH LLUIS PONS Y GALLARÇA. (*Mallorca.*)

—Mesura dura apesar de la fortuna.
—Molts amens pujan al cel.

No 'us penséu que sia vostre
lo infant que Dèu vos ha dat
no 'us penseu que sia vostre
que 'l teniu encomanat.

P.

—A cavall donat no li miris lo dentat
—Amichs fins als ochs, á la bossa no hi tochs.

LA REYNA MARGARIDA.

Flor que en desventura naix,
la vida del sol la crema.

I.

—Si no fos vostre mirar
que aqui m' atrau y 'm subjecta,

vos jur que may mes á Prades
vindria, bella comtesa;
deya, desde son cavall
que ab lo mur del castell frega,
l' enamorat don Joan.
Plaume 'l timó de la serra,
la papallona del bosch
y l' aire que aqui m' alenta,
pero mes encára 'm plauhen
las flors que en jardins s' orejan,
las palomas que 'l Rey cria
y l' alé de la grandesa.
Si en secret vos he de amar
al menys consolau ma pena:
feu que us porte vostre pare
á la cort Barcelonesa:
allí, sens ningú saberho,
nostra ditxa será entera:
pera mí seréu, senyora,
de mon jardí la flor bella,
de mon carinyo paloma
y l' oretj de ma noblesa.
Deixáu aquests vells marlets,
veniu á la cort depressa,
si no voleu que algun dia,
saltant mon roci las penyas,
mentres jo distret vos miro,
rodole y ab mí peresca.
—Santa Llum de Puigcerver!
may tan trista cosa veja.
Bella es la flor dels jardins,
la paloma que 'l bosch deixa,
l' ayre que la cort respira,
pero encara son mes bellas
la papallona del bosch,
lo timó de la alta serra
y l' aire de estas montanyas
que mas llágrimas asseca,

ab perill ó sens perill
vinga l' amant saltant penyas,
que may per perill del cos
he vist que l' amor se perda.
Si tal cosa no pensau
deixáume aqui en ma tristesa,
deixáume en la nit de Prades
que es nit de lluna serena,
no vull lo sol de la cort,
pus sempre m' ha dit ma estrella
flor que en desventura naix,
la vida del sol la crema.—
Fixos los ulls de la dama
quedáren , vehent ab pena
com son amant s' allunyava
ab la vista cap á terra ,
exhalant ays y sospirs
per entre rischs y senderas,
deixada al coll del cavall
la brida que 'l fre subjecta.
Cada volta que en un roch
lo dócil rocí ensopega,
com á pedra marbre 's torna
la blanca fas de la bella;
á cada espurna de foch
que despedeixan las pedras,
en foch viu se torna 'l cor
de la que estima y no espera;
cada cop que 'l rocí cau,
perlas cauhen dels ulls de ella.
—¿ Qué 'us passa, la meva filla,
digué 'l Comte á aquella prenda
de son amor y esperansa,
vehent que trista 's passeja.
Si trista estau, Margarida,
remey sé á vostras tristesas.
Ja sabeu que sanch reyal
corre per las vostras venas,

y com la reyna María
vól prop de ella á una parenta,
prest anireu á la cort
á ser dama de la reyna.
—No 'm feu anar á la cort,
que en Prades ja estich contenta:
deixaume en la nit de Prades
que es nit de lluna serena:
no vull lo sol de la cort,
pus sempre m' ha dit ma estrella
flor que en desventura naix
la vida del sol la crema.
—Donchs anirèu á la cort,
que mès mana 'l Rey quant prega.

II.

De entre las damas reyals
la mès trista es la mès bella.
Quant don Joan la vegé
somni creya sa sorpresa.
—Are que 'l timó ja es flor,
y que es paloma casera
la papallona del bosch,
l' ayre que en la cort oreja
unint los nostres sospirs
nos dará ditxa complerta.
—May ho cregau, don Joan,
no cregau en qui no espera:
en soledat sempre us amo,
no penso en vos fora de ella;
no vull lo sol de la cort,
pus m' ha dit sempre ma estrella
flor que en desventura naix
la vida del sol la crema.
—A Prades vaig olvidar,
don Joan digué ab tristesa,
deixant mon cor allí en vos,

mès si en la cort persevera
lo temor que abans teniau,
crech que hauré de fugir de ella.
—¿Y ahont aniréu don Joan?
—M' en aniré á llunyas terras,
ma espasa podrá servir
á nostre rey en Sardenya.
—¿A la guerra, don Joan?
—Sí, Margarida, á la guerra.
—Mon amant, l' ángel vos guarde,
pus no voldria en mas penas
que 'l que de mi fuig, del mòn
s' en anás per culpa seva.

III.

Passat havian dos anys,
y corrent per mars y terras
may ab la mort se trobava
lo que fugi en busca de ella.
Lluhint la aurora de pau
¿que no anyora 'l bè que deixa?
Torná á la cort don Joan,
y al saltar de la galera,
dret al palau s' en aná,
de desitj la ánima plena,
Mès qual fou sa admiració
vehent que plens de tristesa
y endolats van tots los patges
que per las salas passejan.
Vegé á las damas passar,
no 'n conexia á cap de ellas.
—¿De qui dol portau, senyoras?
s' ha mort lo Rey ó la Reyna?
—Pel bo del rey don Marti
es per qui avuy la cort prega.
—¿Lo rey mort? digué don Joan;
ho sento per sa viudeta.

La pobre reyna María..!
¿qui consolará sas penas?
—Se coneix, bon foraster,
que veniu de llunyas terras:
dos anys fa que aquella esposa
al bon rey deixá en viudesa.
També la Reyna morí.
—Donchs llavors ¿qui será aquella,
digué admirat don Joan,
que per la sala atravessa?
en son cap porta corona,
y un patge negre al derrera
que 'l negre rossech li aguanta
tot gornit de martas negras.
—La nova reyna es que vá
sola á plorar à la iglesia:
vuyt mesos reyna ha sigut,
y ha sigut flor sens poncellas.
Pobre reyna Margarida!
qui sab lo que se li espera!—
Mentres baixava la escala
lo foraster se presenta.
—Deixaume besar la ma,
trista y desditxada reyna;
tot cubert vinch de feridas,
per vos ab gran gust sofertas,
mès si mòltas n' he rebut,
cap de ellas al cor penetra,
que mal podian ferirlo
si 'l guardavan aquí en prenda.
—Fuja, fuja 'l cavaller
que, al véurer sola y en pena
à la esposa de son rey,
li deté 'l pas y la prega.
—Penas que en la cort s' avivan
lo camp las cura y dispersa:
si sola reyna 'us trobau,
de vostra sort no feu queixa,

que mès que á la flor, amáreu
sempre al timó de la serra.
—Fugiu, fugiu, cavaller
que si algú dels patjes veya
l' amor ab que enrahonau,
farian caurer depressa
la corona de mon cap,
y pot ser mon cap ab ella.
Feu que no haja de dir mes,
com en altre temps vos deya,
flor que en desventura naix
la vida del sol la crema.
—Deixáu cáurer la corona,
digué, besant sa ma dreta
y ple de amor don Joan;
fugiu, si, de est sol que crema,
tornau á la nit de Prades
que es nit de lluna serena.
Jo viuré ab vos, Margarida,
en qualsevol aspre terra;
junt mon alé allí ab lo vostre
será l' ayre que 'ns sostenga,
y si com á reyna fòreu
trista flor sense poncellas,
plantada vos en mon cor
ja veuréu quant bè 'ns espera.
—Si la esperansa valgués,
digué la afligida reyna,
jo mateixa la corona
me llevaria á la iglesia,
y de esta, en lloch de tornar
á la cort que aquí me espera,
sola ab vos m' en aniria
ahont viurer pogués ben quieta,
mès temo, pus ja sabeu
que m' ha dit sempre ma estrella,
flor que en desventura naix
la vida del sol la crema.

IV.

Dintre 'ls murs de Santas Creus
gran tristesa y dol s' observa:
son abat agonisava:
poch temps de vida li queda.
Al fer sos últims badalls
no resisteix sa conciencia:
vol descubrir un secret
que fá molt temps té en reserva.
—Vinga 'l monjo don Joan,
vinga prest á ma presencia.
—¿Aquell que no té altre nom,
que sols Joan s' anomena?
diuhen perturbats los frares
que á son abat morir veyan.
—Sí, contestá 'l moribund,
aquell que ja en sa infantesa
fou ofert al monestir,
aquell que tan noble sembla.—
Entrat dins la celda 'l monjo
ab l' abat tot sol lo deixan.
—Don Joan, digué l' abat
vehent al frare que espera;
no dech morir sense dirvos
un secret que 'us interessa.
Sanch de il-lustres reys circula,
don Joan, per vostras venas,
que descendí vostre pare
dels reys que en Ungría regnan.
Don Joan es vostre nom,
don Joan á ell li deyan.
Noble fou y cavaller,
que mòlt bè ho probá en Sardenya,
rebent cops dels que ben prompte
quedá sa esposa en viudesa.
—¿Y ma mare com se diu?

ahont se troba? qui era..?
preguntá lo jove frare
ple de goig y de impaciencia.
—Mès que 'l pare era la mare,
que fou vostra mare reyna.
Al entrar á Barcelona
un gran monestir s' aixeca :
anau allí, don Joan,
y anomenau á la retxa.
«Sor Margarida de Prades,
que es monja de Valldonzella.»

Al preguntar á sa mare
lo fill ¿perqué allí la veya?
perqué al mon abandonava?
li respongué trista aquella:
—Flor que en desventura naix,
la vida del sol la crema!

Antoni de Bofarull.

ESPOSICIÓ UNIVERSAL DE 1867 EN PARIS.

Tant s' ha parlat de la esposició universal de Paris d' enguany que fora fer un mal paper lo *Calendari* si no 'n deya quelcom. Tambè á semblansa dels periódichs y diaris hi tenia lo *Calendari* un enviat pera que contás lo mes notable que veyés. Heuse aqui la carta que 'ns ha tramés ab aquest objecte lo qui estava encarregat d' aquest afèr.

Paris y Septembre de 1867.

Ahí vaig arribar per donar un passeig per lo palau de l' Esposició á fi de poderne dir quatre cosas. Anem al grá. No li vull parlar del home de fusta que parla, canta, riu, plora y fa mitja; ni del port de Gibraltar ab tres naus de tres ponts dins, tot aixó del ampla y gruix d' un pinyol de cirera ¿qué volen dir aquestas cosas al costat de las quatre que acaban de ser

exposadas ab maravella de tot lo poble parisí? Jo sino ho hagués vist per mos propis ulls ne dubtaria; apar que no pot esser tan progués, tanta perfecció. Las quatre cosas may vistas, son lo *barret-paraigas*, *los coloms-escribents*, *l' estuig-de-mill* y las *bombas-fortalesas.* Li esplicaré fil per fil.

Al mig de un dels jardinets que voltan lo xato palau de la esposició hi ha una botigueta de barretaire, tota de cristall, ab uns aparadors plens á curull de sombreros que á primera vista semblan iguals als altres. Son barrets de copa baixa y alas amplas en tot y per tot semblants als de palla, sols que son de feltre. Aquella botiga es la fábrica de *barrets-paraigas*, los barrets dels aparadors son d' aquesta classe. Dès de fora per mes que vaig guaytar no pogué trobar lo *paraiga*, sols veya 'l *barret;* per poder fermen carrech vaig entrar á la botiga y me 'n fiu ensenyar un. Lo barreter me prengué la mida y me 'n posá un al cap.

—Aquest li ve bè, 'm va dir.

—Mes y 'l paraiga?

—Ah! 'l paraiga... ¿No sab com s' arregla això?

—No.

—Llavors vosté haurá vingut de poch, pus no coneix una cosa que es la admiració del mon. Miri, dix lo fadrí que 'm despatxava, ¿veu aquí 'l mig de la copa un botó?

—Sí.

Me torná á posar 'l barret.

—Apreti 'l botó cap á baix tant fort com puga.

Ho vaig fer. Mes quína no fou ma maravella quant tot de cop sentint damunt ma testa lo soroll de mil rodets que anessen al vapor vaig veurer eixir del gruix de las alas del barret una tela inglesa engomada molt fina que no pará fins á tocar á terra de tot voltant. Semblava que m' haguessen ficat dins d' una garita: mes una garita tapada del davant fin á la alsada del pit. Lo demés era destapat per poderhi veure. No dáva pes, no embrassava per caminar y un no 's mullava gens, com que allí á la botiga per fer la prova ja tenian unas regadoras expressas y á un lo ruixavan y ni espurna de gota arribava á la roba.

Estirant lo botó cap amunt; la tela se torna á colgar dins

de las alas y un se queda ab un barret que no sols no te gota de lleig sino que al revès es molt ayrós y bonich.

Crech en va dirli que tinch un *barret-paraigas.*

Al eixir de casa del barretaire, un dels que estavan aprop meu, coneixent que jo havia anat á la Esposició per veure cosas notables me va dir :

—¿No ha vist encara los *estuigs-de-mill* ?

—No. ¿Qu' es aixó?

—Res, vajiu á veure.

—Ahònt ho ensenyan?

—Allí baix.

Arribo al lloch senyalat. La gent hi era allí á millers. Despres de una hora d' esperarme vaig poder admirar de aprop un d' aquets estuigs que 'n diuhen de mill. Lo qui me l' ensenyá, ans de tot me doná un bon microscopi, y après fentme estendre la má y posantmhi un granet diguè: «Miri.» Sobre la meva má hi havia una taronja que ab un ressort se mig badava; dins de la taronja no hi feyan falta unas estisoras, un didal, un canó, un passador, un puntxonet y un petit mirall, tot aixó ben aconduhit sobre un fons de bellut carmesí. Tret lo microscopi del ull la taronja no era altra cosa que un gra de mill. ¡Ha vist vosté! ¿No es veritat que sembla mentida? Donchs es cert. No n' hi podré ensenyar mostra com del barret perque me 'n volian massa diners.

Los *coloms-escribents*; era un vol de mil cinqcentas parellas de coloms tots negres y á la veu de son amo tot volant feyan lo que aqueix los manava. Aixis per exemple aquest los deya: «Feu lo nom de María» y V. haguera vist com los coloms s' apilotavan de modo y manera que quedava format en lo espay lo nom de la Verge, y aixó tot volant y sense haverhi ni un sol trencat. Jo 'ls vaig veure fer la Verónica, lo nom del Emperador, un O y moltas altres cosas.

Acabaré esplicantli aixís cuyta corrent lo de las *bombas-fortalesas:* figuris unas bombas de ferro de trenta pams de diámetro, ab un rengla de forats que va de dreta á esquerra passant pel bell mig de la panxa de la bomba. Sab lo que son aquells forats? Troneras. La bomba es buyda. Dintre hi ha vuyt artillers y un cabo de canó pera servir las sis pessas de ar-

tillería. Lo ayre hi entra per las troneras y 's renova ab la ajuda de un ventilador per estil del dels barcos que van per dessota del aiga. Una de las bandas de la bomba pesa molt mes que las altras. La bomba sempre cau d' aquell costat y queda fixa. Això 's fa perque 'ls canons y gent de dins al vindre á terra caigan en posició de fer servir los canons. Ja compren vosté que tres ó quatre bombas d' aquestas tiradas dintre d' un fort lo pòsan en lo cás de tenir de donarse tot seguit. Que farán los pobres soldats de un castell si mentras están al mur fent foch als que volen dar l' asalt se 'ls presentan dos ó tres de aquestas bombas y comensan á ferls guerra des de adins? Aixó es un invent prussiá. Segons m' han dit encara 's te de fondre lo canó qu' ha d' etjegarlas. Mes ningú dupta de que surtirá ab la seua lo inginyer que dirigeix tan esposada y difícil operació.

Aixó es tot quan puch dirli de aquesta torre de Babel, ja hi ha altres cosas, emperó lo mes notable son aquets quatre descobriments.

Mani y disposi de son servidor y amich.

X.

P. S. Acaban de dirme, jo no he vist, que en lo café turch del Jardí de la Esposició, aquest dematí hi ha arribat un alarb, lo qui díu que entre mig de moltas altres maravellas que mostra, ensenya un alkorá escrit en lo gruix de un paper de fumar. Penso anarlo á veure. Y á la barraca india diuhen que des d' ahí se hi ensenya un preciós mantell pussa.

AL ARRUINAT CASTELL
DE S. VICENS DE BURRIACH.
SONET.

Dedicat á 'N. O. Miró y Borrás.

Ja tos merlets y torras no ressonan
Al sech cruixit de férrea armadura;
Ni ondeja ta senyera; ni ab véu dura

Tas bel-licosas trompas l' ayre atronan;
  De ton castellá al crit, ja no responan
Los de ta host, que vence ó morir jura;
Sols torban ta quietut, per mes pahura,
Famolenchs corbs que fréstech cant n' entonan.
  Castell de Burriach! Dalt la singlera,
Dés d' eix turó aspadat, ferm nit y dia,
Cent pobles á tos peus valent guardavas:
  Mes si bè tu ab orgull un jorn t' alsavas,
Avuy nos mostra 'l temps ab ironía,
Que en fum t' ha convertit, y en runa y quera.
  Y á qui bè 't considera,
Débil mortal, li diu, ¿de qué t' ufanas?
Si com ell son del mon las glorias vanas!

JOAN MONTSERRAT Y ARCHS.

En lo mateix Castell, als 27 de Septembre de 1863.

—Qui d' altres casas fa hostal, de la seua fa corral.
—Lo fart no coneix al dejú.

Pera dar trèva á las penas
diu que no hi'ha com cantarlas;
las que en lo meu cor anihuan
se senten, pero no 's cantan.

C.

—¡Festas me 'n fas y no me 'n sols fer!
O 'm vols trahir ó m' has menester.
—Dona ni tela no te la miris ab candela.

RACANÇA.

Plagués á Deu—qu' ab mi mateix fes pau...

Auzias March.

A Deu jorns de m' infantesa
qu' engolí l' eternitat;

á Deu jorns de l' innocencia
que may pus heu de tornar!

Mes claror feya al trench d' auba
que quant lo sol s' ha fet alt,
perço, casi á la mitxdiada,
n' anyor sa llum blanquejant...

A deu dies lleneguívols
que fugireu tan aviat
com la fontenella clara
que rient brolla d' un tossal,

Reflectint lo sol, la lluna,
les esteles y 'l cel blau,
besant les flors de sa vora,
y ab els pedrolins jugant...

D' exa font la jovenesa
me n' ha fet un torrental
d' aygues rojes escumoses,
d' aygues negres amargants.

Ay! com brunzint sen devallen
entre rochs y penyalars,
axecantne espessa boyra,
moguent fort terrabastall!

Si al menys dins sa polsaguera
l' arch de Sant Martí 's pontás!...
Mes vuy sols ses ones térboles
retraten trists nubolats,

Les vermellós que senyalen
los trebolins del mestral,
lo foch dels vehins boscatges,
les vergues grogues dels llamps.

Axí se empenyen ses ones
y s' esclafen udolant,

fent guerra á quant les detura
no mes frissen d' esse' al mar....

A Deu jorns de m' infantesa
qu' engolí l' eternitat;
á Deu jorns de l' innocencia
que may pus heu de tornar!

Dia de capdany de 1851. M. Aguiló y Fuster.

—Aucell vell no entra en gàbia.
—No la fassas y no la temis.

—

—Lo mes pesat son los anys.
—Lo fiar fa pobre.

DEVINA, ENDEVINARÁS.

IMITACIÓ.

—

Seu de la hermosa nineta
Lo pastoret al costat:
—Endevinalla! li 'n dehia,
Devina, endevinarás!

«Dos estelets de llum clara
N' han caigut de lo cel blau.
Y en lo teu front com un lliri
Tots dosets s' hi son posats.»

Devina que t' endevina,
O si no 'ls volrè besar.—
No endeviná la nineta
Y en los *ulls* la va besar.

Li 'n torna dir á la nina
Lo pastor enamorat:
—Devinalla, endevinalla!
Devina, endevinarás!

«Quan ella n' está tancada
N' es una rosa del prat;
Jeseminets si ella s' obri;
Demunt tú ne va brotar.»

Devina que t' endevina,
Si no la volré besar.—
No endeviná la nineta
Y en la *boca* la besá.

Li 'n torna dir á la nina
Lo pastor enamorat:
—Devinalla, endevinalla!
Devina, endevinarás!

«Blanquetas son y rodonas,
Semblan alas per volar;
Mes tu las retens cativas,
Ahont nasqueren tan iguals.»

Devina, que t' endevina
Si no las volré besar.—
No endeviná la nineta,
Y en lo *pitet* la besá.

GERONI ROSSELLÓ.

Palma de Mallorca.

BONA RESPOSTA.

Anava un ubriach pels carrers tot fent tentinas y la gent que 'l trobava tot era dirli.

—Desgraciat! No haguesses begut no estarias aixís. No veus quan mal has fet...

Y 'l ubriach responia.

—En beure no he fet mal; en lo que faig mal es en voler caminar aprés de haver begut.

BON PARROQUIA.

En cert poblet del Vallés, un dia de la Quaresma, lo vicari feu un sermó tant bonich y ple de sentiment religiós que tothom qui l' estava escoltant plorava á doll. Un pagés ab tot hi havia que no plorava, y estranyat d' això un vehí seu li preguntá perque no 'l conmóvian las santas rahons d' aquell noble varó que dalt de la trona predicava.

—Y perque tinch de plorar, respongué 'l preguntat, si aquest vicari no parla ab mi. «Per ventura só de aquesta parroquia?»

A LA VIERGE DE MOUNTSERRAT.

Divin soulas! ó nostro-Damo,
Bèl ile blanc de Mount-serrat,
En qu' as lou front lusènt d' estello,
Eme lou scètre d' or en man,

A ti geinoun, ó Santo Maire!
Vole, en plourant, te counsacra
Lou soul enfant que vuei me resto...
Car lou bon Diéu á fa sa part!

Sout toun mantèu se me l' assoustes,
Te lou proumeto escalarai,
Escalarai á tu capello
En caminant à ped descaus!

O puro flour de la mountagno,
Ti dous prefum m' assoularan...
Pièi á ti ped metrai un cire,
E moun enfant l' atubara.

J. Roumanille.

Avignoun, 24 de Setembre de 1867.

COMPLIMENT.

Passejávas' un dia un rey pèls entorns de una rica masía y, voltat de son servey y amichs, contempalva tot sorprés una cort hont hi havia mes de doscents tossinos. L' amo del mas se 'l guaytava ab la gorra á la má y dés de lluny.

—Eh ! li cridá 'l rey, vina aquí! Pagés, en honra de la veritat dech dirte que aquesta téva es la cort mes numerosa que he vist.

Y 'l bo del home no sabent que contestar á aqueixas paraulas, digué:

—Senyor, mes numerosa es la vostra encara !

Á LA VERGE DE MONTSERRAT.

Consol diví! Oh Verge pura,
bell lliri blanch del Montserrat,
tú que 'l front tens voltat d' estrellas
y 'l ceptre d' or dús á la má.

A ta faldeta, Verge santa,
vinch á portarhi tot plorant
lo únich fill que avuy me queda...
perque 'l bon Dèu ha fet sa part!

Baix ton mantell si tú me 'l salvas,
jo t' ho promet vindré á muntar,
vindré á muntar á ta capella
tot caminant á peu descals.

Oh pura flor de la montanya
Ton flayre dols m' alenará...
Puix á tos peus deixarè un ciri
Y lo meu fill te l' encendrá.

B.

Avinyó, 24 de Septembre de 1867.

ANYORANSA.

Sobre una roca sentáda
á la vorcta del mar
una nineta endolada
las onas s' está mirant.
Un dia ab fragil barqueta
partir vegé á son aymat
que li prometé esposarse
al cap d' un any al tornar.
Ja comensa l' anyoransa
á la nina á contristar
y ay que la anyoransa mata
com á las flors l' huracá.

—

La malaurada nina
del donzell ne dupta ja
car se n' es passat lo temps
y no ha tornat son aymant.
Y ensá n' espera la trista
qu' entre las onas bramants
al retornar l' aymador
la sepultura trobá.
La nina desconhortada
la vida ja 's sent mancar...
¡ ay ! que mata l' anyoransa
com á las flors l' huracá.

Enrich Claudi Girbal.

(Extreta del *Trovador del Onyar*. 2 volúm.)

—Eixir del fanch y caure al barranch.
—Per bona cuynera no hi ha com la fam.
—Qui ha begut, beurá.

A LA NINA DEL MÈU COR.

Sempre que los mèus ulls fixo
En una nina gentil,
Gentil y tan tendra encara
Que sòls tè los *anys bonichs*; (1)
No sè lo qué per mí passa,
No sè qué sento en mon pit.

Si 'l tot mir' de sa figura,
A la que Dèu concedí
Alsada magestuosa,
Gest graciós, noble y senzill;
Mès que tingués greu tristesa
Lo goig entra en mon esprit.
Si mir' sa cara que pinta
Lo rubor de bell carmí,
Si sos llabis que dilata
De serafí pur sonrís;
Ab ardor mon pit alena
Mòlt mès fort y mès sovint.

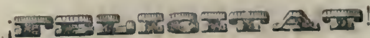
Si sos ulls, que rayts ne llansan
De foch deliciós, subtil,
Qué no crema sas pestanyas
Y abrasa, enter, lo mèu pit;
Llavors es quant ne sè menos
Lo que pas' dintre de mí.

Mes, veyent que 'l mèu cor salta,
Tant, que no 'l puch conteni',
A cada raig que la nina
En sa ignocéncia me tir';
Sospito si será *amor*
Lo qué bull dins de mon pit.

JOAQUIM SITJAR.

La Bisbal, 1859.

(1) Los quinze.

Ibit homo in domum æternitatis suæ.
Eccles—12—5.

Los dias van á mes correr
y lo mon rodola sempre,
l' home darrera los plers,
qu' haja de morir no pensa;
sols s' afanya per tenir
en aquest mon ditxa plena
y per ço sens parar may
per totas bandas la cerca.
—¿Qui 'm sabria dir hont es
la felicitat complerta?

—Vullaume escoltar, vosaltres,
oh voladoras aucellas,
que al istiu cercau lo fret,
y al ivern terras calentas;
vosaltres, que tot volant
veyeu terras y mes terras,
y que sentiu grans secrets
amagats entre l' arbreda,
digaume, digaume, hont es
la felicitat complerta?—
Mes las aucellas s' allunyan
y no l' escoltan sisquera.

—Digam, digam, campanar
de las campanas mes vellas;
tú, que des que fores fet
has avisat tantas festas;
qu' has fet pregar á tans homens
al matí, mitjorn y vespre;
que 'ls fas cantar d' alegría,
que 'ls fas plorar de tristesa,

¿no 'm podrias dir hont es
la felicitat complerta?—
Lo campanar no respon,
puig no l' escolta sisquera.

—Escoltam, escoltam, riu,
que vens d' enrocadas serras;
que desque 's forman tas ayguas
de mil argentadas llencas,
fins que ab las onas saladas
del mar immens se barrejan,
tant de pobles grans y xichs
tot enjogassat ne llepas
¿no 'm podrias dir hont es
la felicitat complerta?—
Mes lo riu va mormolant
y no l' escolta sisquera.

—Digam, tú, Sol resplandent
que tot lo mon enllumenas.
Digam, digam, blanca lluna.
Digaume, valtres estelas,
que vostra trista claror
me mostrau en nit serena;
que de tants flibblats galans
ne sentiu las amoretas.
¿Sabeu per ventura, hont es,
la felicitat completa?—
Sol, lluna y estelas callan,
puig no l' escoltan sisquera.

L' home de cercar no 's cansa
lo que son cor tan enveja
y una nit sens saber com
dintre d' un fossar se 'n entra
à l' hora que tots los morts
en forma de llumanetas,
la dormida del fosser

ab gatzara y balls festejan.
—Per Deu morts, digaume hont es
la felicitat complerta.—
Mes los morts esporuguits
s' allunyan de sa presencia,
y ab veu plena de sarcasme
que tota la sanch li gebra
quiscun dintre de sa tomba
li respon d' esta manera:
—Mortal, quan ta materia aqui repose
pera esser altre volta pols y cendra;
quan ton esprit ne deixe las despullas
y de la carn ne rompe las cadenas;
si en esta vall de penas y de plants
ne foren tas accions justas y dretas,
allavoras derrera de la tomba,
trobará ton esprit ditxa complerta.

J. Viza y Martí.

Desembre de 1866.

—A grossa bestia, morral gros.
—Per traure ayga del pou no esperis á tindre set.
—Quan lo gat no hi es las ratas ballan.

INQUIETUT.

¡Oh sempre lo mateix! bramant alèna
ona per ona la revòlta mar;
desfentse tòtes al tocar l' arena
viuhen la curta vida d' un instant.

—

Aixi en la mar del còr naixen y viuhen
tots los desitjos del alé del pit,
ona per ona que á la platja arriben
á tocar en l' arena y á morir.

—

¡Oh sempre lo mateix! ¿qui pot contindre
del còr humá lo fluig y lo refluig?

¿Qui de les aigues blaves pot detindre
les revoltoses ònes d' etern bull?

—

Lo còr es com la mar: si per la bòra
apareixen tranquils, quiets y suaus,
es que á la vista enganyen desde fóra,
per dins may gotjen ni quietut ni pau.

—

¡Oh sempre lo mateix! en esta tèrra
tot naix y despareix en un instant:
¿Perqué el desitj nos mou tan cruda guèrra
si mór en quant el hom lo pot gotjar?

—

Si no huiden lo pit, devaes ixen
en desori del còr les il-lusions,
perque les foses, ahon unes perixen,
altres, que naixen, prenen per bressols.

—

Y el home que avuy queda ab melentjia
per bore despareixer un desitj;
demá s' alsa gotjós, perque ensomía
naixents desitjos que borá perir.

—

De lo cel este mon es lo desterro;
desitjem... y plorem lo desitjat,
y som, tancats en un cercòl de ferro,
de Sisifo á la pena condenats.

JACINTO LABAILA.

Valencia, Setembre, de 1867.

¿Vols ser felis un dia? Estrena un vestit.—¿Vols ser felis una setmana? Mata porch.—¿Vols ser felís un mes? Guanya un plet.—¿Vols ser felís un any? Càsat.—¿Vols ser felis sempre? Sias honrat.

CASTAS ESPINAS.

¿Saps Ramellera hermosa,
Perque contenta

Sempre com las flors mostras
Ta cara fresca?
  Perque tú, nina,
Ets ponzella á qui guardan
Castas espinas.

—

  ¡Ay! quantas papallonas
Te fan l' aleta,
Com si fossen tas galtas
Rosas vermellas.
  Cuidado, noya,
Pus venen, fiblan, fugen,
Y may mes'tornan.

—

  Ramallera disposta,
Mata eixa oruga
Que per ta ma nevada
Poch á poch puja;
  ¿No veus, mesquina,
Que sa baba argentada
Los rams mustiga?

—

  Esquivat pressurosa
Las drollas vespas,
Que al entorn de tos llabis
Burinoteijan;
  Perque es mes dolsa
Que mèl de sajolida,
La de ta boca.

—

  Com en las toyas lligas
Brancas diversas,
Mil voluntats esclavas
Tindrá la teva,
  Mentres que altiva,
Conserve ta hermosura
Castas espinas.

1850. MARÍA JOSEPHA MASSANÉS DE G.

BON CRIAT.

—¿No t' hi dit animalot, que 'm cridesses dematí?
—Si senyor, es cert, fins hi entrat al seu quarto; mes com he vist que dormia!.....

A CATALUNYA.

(Dedicada á mon pare.)

I.

Algun temps se t' humillaren
los mes grans reys de la terra,
mes avuy ¡oh Catalunya!
¿que 'ns queda de ta grandesa?

Quan Borrells y Berenguers
sas aguerridas banderas
ab tas armas ostentavan,
ab tas armas patria meva,
quan valerosos la duyan
á las llunyadanas terras
hont los teus fills abordavan
ben armats y en sò de guerra
per venjar rebuts agravis
pera venjar tas ofensas
per tot molt ben arribada
Catalunya era t' ensenya,
que tots temian las barras
las quatre barras vermellas
que jamay vencer podian
ni dins la mar sas galeras
ni humillarlas llurs soldats,
llurs soldats en lleal guerra.
Mes avuy ¡ay Catalunya!
¿que 'ns queda de ta grandesa?

II.

Quan Fivallers y S. Joans
arbolavan ta bandera
y alegres la passejavan
ab timbalas y trompetas,
quan tenias Consellers,
quan tenias Coronelas
braus defensors de tos drets,
defensors de tas senyeras,
quan lo toch de somaten
cridava al poble á la guerra
y á batrers aquest anava
per los seus drets ab fermesa
llavors erats respectada,
¡de respectada si ho erats!
Mes avuy ¡oh Catalunya!
¿que 'ns queda de ta grandessa?

III.

. . . . (1)

JAUME BROSSA Y REIXACH.

EN PERE Y 'L BUROT.

Pere l' altre dia aná á fer pesca de granotas. Quan ne tingué una bona enfilada, va lligar los caps del jonch y cap á Barcelona.

Al esser al portal de Santa Madrona, troba un guarda. No sabent hont amagar tanta bestiola no tingué altre remey que ensenyar lo que havia pescat; mes á fi y efecte de caure en gracia del burot y per pareixel' amable als ulls del que fit á fit

(1) Per rahons que no han estat en nostra ma vence, no publiquem lo tercer romans d'eixa composició.

se l'esguardava, si atansá ab la gorra á la má y tot mitg rient li diu:

—Dèu lo guart ¿me faria 'l favor de dirme si pagan las granotas?

Y casi li plantá al nas aquell penjoy de cosas verdas.

Lo burot li va respondre:

—Ni pagan las granotas ni 'ls galipaus, ab això ja pots passar tú y ellas.

DES DE LA BARCA.

Al balandreix de la onada
que bressa ma embarcaciò,
enviar vuy ma cansó
á ma vileta estimada.
Vuy remétrerla un recort,
que 's deber de qui bè estima;
un tant sols, dels mils que ensima
per ella sempre mon cor.
Y 'ls ventijols missatgers
de las aymas amorosas
ab l' aroma de las rosas
li portaran juganers.

A Dèu, platje catalana
que besa el mar mès salat,
vullguia Dèu que aquella platja
retorni aviat.—Retorni aviat.
Vola lleugera
pobre barqueta.
¡Ay ma vileta!
voga remé.
Mira que hi deixa
l' ánima mia
pau y alegria
ventura y fé.

Lo mistral infla las velas
las onas bressan la nau,
á Dèu platjas de ma terra,
á Dèu siau.—A Dèu siau.
Vira depressa
tú que la canya
portas ab manya
vell timoner.
Vira de popa
y torna enrera
ves que m' espera
qui m' aima bè.

Ja 'ls remers assotan l' aigua
aixecant pluja d' argent
y la nau fuig de la platja
á impuls del vent.—A impuls del vent.
Llaura la quilla
la mar dormida,
¡llum de ma vida
quant tè veuré!
Boga depressa
que 'l plor m' asalta,
cremant ma galta
ja 'l sento á fé.

A Dèu platjes! A Dèu vila!
recorts d' infantesa á Dèu
per mes que 'l fat vuy m' allunyi
mon cor guardeu.—Mon cor guardeu.
La barca corra
la barca vola
á impuls de l' ola
¿no tornará?
Ja sols me resta
trista migransa

freda esperansa
y etern plorá.

Pescador que te 'm emportas
¡ay pescador!
per Dèu retorna á la platja
que 'm deixo 'l cor
que 'm deixo 'l cor
torna á la platja
torna á la platja
bon pescador.

Valencia y Maig 1867. EDUART VIDAL VALENCIANO.

LO LLADRE MORALISTA.

Passant per un camí un pobre va tindre la mala sort de topar ab un lladre.

—La bossa ó la vida, li digué aquest.

Lo pobre resta un ratet espalmat.

—Com vols que tinga bossa, va respondre al últim. ¿Qui no te diners que vols que 'n fassa de la bossa ? Te juro per la meva sanch que no duch res.

Lo lladre no se 'n va contentar d' aquesta resposta.

—Afluixa 'ls diners, que si de bona no me 'ls donas per forsa te 'ls faré sortir.

Y com lo pobre 's resistis, lo lladre 'l va matar.

L' escorcolla, ja perdia la paciencia quan tot d' un plegat li ve un pensament. Li talla 'ls botons del jech y á dins de cada botó hi troba una dobleta de cinch duros tota nova encara.

Llavors lo lladre plegantse de mans mirant al cel y ab veu plena de indignaciò exclamá:

—Senyor, es possible que se salvés l' ánima de aquest perdut, que ha jurat en fals! Válgam Dèu! A quin temps hem arribat! Hi ha gent que no s' hi mira gota en fer un jurament fals! Ah! ah! La moralitat se 'n va depressa, depresa de aquest mon.

Y tot dihent aixó feya trincar las dobletas per veure si eran falsas.

¿LA ROSSETA Ó LA MORENA?...

Ab veu trista... ó falaguera,
pus no sè si *canta* ó 's plany,
com si un consell demanava,
canta així un jove galan:
«Conech dos hermosas ninas,
¡quínas floretas de maig!...
dos flors que 'l cor embalsaman,
que 'l tenen com encisat.
Conech dos bellas donzellas,
y sa bellesa n' es tal...
que, si 'm miran amorosas,
perdo la tranquilitat.
Y ab tot, quant ellas me parlan,
sa dolsa veu me complau;
sento goig y... sento pena...
crech que estich enamorat.
Una tan sòls, una sòla,
diu que 'n vol lo cor amant,
y... ¡m' agradan totas duas!...
jo no sè quína triar.
¡Ay, ninas, las amorosas,
no 'us hagués conegut may!...
Peró... també 'm recaria,
pus val un cel son esguart!
L' una n' es modesta y ròssa,
rosset son cabell rissat,
sas galtetas com la rosa,
son llabi com un coral;
vos encanta la mirada
de sos ullets purs y blaus!
N' es falaguera, galana,
tè un cor senzillet y franch,

y 's vesteix tan bufoneta...
que, si 's posa 'l vestit blanch,
vos apareix una fada
que surt del mitj d' un estany!
Gentil n' es la nina ròssa!...
¡ditxós qui 'l sèu cor haurá!
L' altra nina es moreneta,
mes, aqueix color, li escau:
es una cara expressiva,
ben perfilada y oval;
sòls una mica rojeta,
un nasset ben afilat,
una boca... que 'us encisa
si 'us sonriu ó vól parlar,
las dents tan blancas com perlas,
un cabell negre... y... l' esguart...
que si 'us dòn una mirada,
s' en pórta 'l cor... y 'us fá mal!
¡Qué bella la moreneta!...
Voldria... que no hu fos tant!...
Las dos donzellas... ¡qué hermosas!...
Jo no sè quina triar,
no sè quina mès m' agrada,
quín amor mès me complau:
l' una m' apar com un ángel,
ab sa mirada suäu;
l' altra... (lo cor me tremola!...
jo no hi voldria pensar!...)
¡Ay ninas, las amorosas,
no 'us hagués conegut may!...
Peró... també 'm recaria...
¡sòn ellas tan bellas... tant!...
que voldria... (¡se m' abrusa
lo cor y... depressa 'm bat!...)
¡Folla n' es ma fantasía;
lo que jo vull... no hu sè pas!....
Mes... ¿si m' en aconsellava...
¿Qui sab... pot sér s' en riurán.

Si gosás..... demanaria.....
peró, penso... ¿qué 'm dirán?...
. . . .
Y una padrineta vella,
la cegueta del costat,
que passa de porta en porta
tot demanant caritat,
li diu: «Pensho bè, 'l bon jove
créume, lo jove galan:
si vóls concixer la nina
que mès plau al cor amant,
acluca 'ls ulls com la cega,
fesne pérdre' l' esme al cap;
fès que recobre la calma
lo tèu esprit agitat,
y aqueix cor te dirá prompte
quí mès ditxós lo fará.
Lo cor busca la bellesa
del amor mès pur y cast;
la ditxa es mès duradera
en quant es l' amor mès sant.»

La Bisbal, 26 *de juliol de* 1867. JOAN SITJAR Y BULCEGURA.

UN GENERAL.

Veuse aqui qu' una vegada era un molt aficionat á fer los soldats, ab tal que passava totas las horas que podia manant sos exercits d' homes de plom, lo qual no podian sufrir sos majors, pero ell continuava ab la mateixa aficiò. Un jorn que ab sos arréus militars, una banda feta de trossos de cinta y una pila de condecoracions de paper retallat anava fet un general, entrá son pare com una pólvora, y banda y créus, tot de pessa en pessa, li llansá al carrer. Tal efecte causá al infant esta degradaciò, que per espay de duas horas estiguè clavat en lo mateix lloch plorant com una Magdalena, fins que al vespre sa mare veyentlo trist lo agafá y li diguè amorosament:

—Vina, vina, general mèu.

Mes tantost senti aquesta paraula lo noy quan ab véu entre llacrimosa y enujada esclamá:

—¡General! Avuy encara ho era... ¡mes ara ja no sò res!!

TIRANT Á LA JOYA (*)
(VALENCIÁ ANTICH)
FRAGMENTS.

. . . .

III.

Lo bòn Gilabert Jofré
Ja temps qu' estava cercant
Pera fer la santa Imatge
Algun artiste afamat,
Quan tres jóvens molt garrits,
Com peregrins aviats,
A la pòrta se presenten
Del mateix sant Hospital.
Les ròses cobejarien
Lo color de lurs semblants
De bonesa es lur mirada,
E lurs ulls, com lo cèl, blaus.
—«Ave María Puríssima.
—Concebuda sens pecat.
—Que Deu sia en esta casa.
—E ab los en ella hospedats.
Això nósaltres voldriem,
Si fesen la caritat....
—Avant, los bòns peregrins
Que veniu peregrinant;
Vòstra es aquesta maysó
E jo so vostre criat.

(*) Aquest romanç fou presentat, y prémiat ab la medalla d' or, en lo certámen poétich celebrat en Valencia, lo mes de Maig últim, ab motiu del Centenar de la *Mare de Deu dels Desamparats*.

—¿A qui, ham de donar les gracies?
—A una Senyora molt gran,
Qu' atorga hostal y vianda
A tots los peregrinants.
—¡Be n'haja la gran Senyora!
—Que ella vos guart, bòns germans.
—Permet, dònchs, qu' abans d' aseure,
Sos pèus li pugam besar.
—Ni demprés, bòns peregrins,
Axó podrá esser, ni abans.
—Ya, puix, que no se pòt veure,
E menys, besarli la ma,
D' eixa tan bòna Senyora
Ensenyamos lo retrat.
—Tampòch vos puch, peregrins,
La seva Imatge ensenyar;
Ni es en lo mon cap d' artiste
Que còpie l' original.
Lo Pare Jofré que 'n cerca
Hu no n' ha pogut trobar.
—Artistes, puix, som nosaltres,
Que de lluny hem arribat.
—Artistes de llunyes tèrres,
Que veniu peregrinant;
Tal vegada sou d' Italia....
—Som de la pátria de l' art.
—¿Alli hau deprès?
—Mes amunt.
—¿E devalleu?...
—De mes alt.
—Vòstre nòm?...
—No es conegut.
—Vòstres òbres?...
—Les vorás.
Ves, dili al Pare Jofré,
Qu' así l' estém esperant
Los artistes que cercava
Pera fer eixa obra d' art.»

Axió ohint, s' en ix corrent
Tot gojós lo guardiá,
A sa muller qu' es malalta,
Ab los peregrins deixant.
Cega é baldada es la pòbra;
En lo llit fa temps qu' está;
Ha ohuit l' enrahonament,
E, ab los ulls pechs, veu molt clar,
Qu' es aquella aparició
Miracle providencial.
¡La vista alcança molt lluny:
Pero la fe veu mes alt!

IV.

Los capitols del contracte
En secret son concertats
Ab lo bòn Pare Jofré,
Qu' es varó molt reservat.
Si de vençut ó vestreta
Es la paga, dengú ho sap;
Mes pronte eixirán del dubte,
Car lo terme no es gens llarch.
Tres jòrns, pera finir l' obra,
Los jóvens han demanat,
Sense que á la ermita, ahont son,
Dengú aguayte mentres tant.
. . . .

V.

Axí s' en pasen tres jòrns,
Axís aplega lo quart,
E l' ermita permaneix
Sempre en lo mateix estat.
Dengun roido s' escolta,
Ni 's veu nenguna senyal,
Pera qu' es puga compendre
Que son dintre treballant.

Tòca y retòca á la pòrta,
Lo maysoner acuytat,
E vent que nengú respòn
Creu que tot ha segut frau.
  No axí la sèva muller,
Que baldada com está,
Ab ajuda de vehins
A l' ermita 's fa portar.
  Un gran rògle de curiosos
E de devòts, també va,
Cascú dells pensant la seva
Per la estranyesa del cas.
  —«¿Qui 's fia de forasters
Que, d' ahónt vènen, Deu ho sap?
—¡Si no podien cumplir,
Oferint tan pronte y tant!»
  De vaes la pòrta aporretjen
E d' ella miren per baix;
A la força per fi la obrin,
E romanen esglayats.
  ¡No son alli los artistes!
¡L' òbra arrematada está!
¡Les ahines, no gastades!
¡La vianda, sens tocar!
  Així ho veuhen los presents,
Fins la cega que ha curat,
Car sos ulls ja no son pechs,
Son còs moviment té ja.
  Al veure tant de portent,
Fins los que habien dubtat,
Als pèus de la santa Imatge
De genolls jauhen, clamant:
—«¡Que beneit siga Deu!
—¡Miracle, miracle gran!
—¡Esta si qu' es véra Imatge
De la Verge celestial!
—¿Ahón son, puix, los que l' han fet?
—¿Quí son, donch, aquells forans?

—¡Angels del cèl devenguts,
Que al cèl s' en han en tornat!»
¿E quí pogués fer tal còpia,
Si no hagués vengut d' allá,
E membrara lo recòrt
Del mateix original?

VI.

Tot es bellesa son gest,
Tot amor es son mirar,
E humil, vèrs tèrra encorvada,
Está dient «Caritat.»
Dos inocents la demanen,
Nuetets é degollats....
Ella ab sa vista els da vida,
E ab son mantell els da escalf.
Coronada de Regina
No ostenta sceptre daurat:
La inocència es son realme....
¡Per ço es son sceptre un lir blanch!
Los ángels no la vestiren
Ab rich é feixuch brocat;
E mills que d' or é d' argent,
Posárenli altre fermall.
Son Fill, lo bon Jhesuset,
Es son tresor pus preat,
Que ab sa creu sembla que diu:
«També inocent patixch ja.»
E la Mare diu als homs:
«Lo patir vos fa germans,
Car so, com Mare de Christ,
Mare de Desamparats.»
. . . .
La ciutat á sa patrona
Li edificá un nou altar,
Dedicantli, ab gran lahor,
La capella hont ahuy está.

Lo pòbre li fa allí ofèrtes,
Lo rich li posa brocats,
É les senyores, lurs jòyes;
Les regines, lurs fermalls.
Qui travesa solitari
Del mon per la eixòrca vall;
Qui l' affalach de una máre
No ha pogut rebre en jamay;
Còr que navega sens brúxola,
De les pasions per la mar;
Nauxer que socos demana
Al anegarse ab sa nau;
Per lo camí de la vida
Peregrí, del bòrn ja llas;
Lo qui 's despedeix del mon,
Camí de la eternitat;
Pura inocència, menada
Per la injusticia è lo frau;
La que lo vici cobeja
Astruga verginitat;
Tot qui es freturos d' ausili,
Tot qui se tròba malalt,
Tot qui, sens espera, tem;
Tot qui, sens conòrt, se plany;
Tots s' aclamen á la Vèrge
MARE DELS DESAMPARATS.

Los seus miracles, per jòrns
Se conten, com incesants:
Pero son cult, com etèrn,
Se conta per centenars.
¡Astruchs los que, en lo present,
La poden be festejar,
E guanyarse ab lurs festejs
Lo seu amor paternal!
¡Ella sap quant jo 'l desitje!
Pero, ¡ay, trist! altre regal

No ne tinch, pera oferirli,
Que aquest valenciá romanç.
Ja sé qu' estima la llengua
Ab que Jofré li parlá,
La de san Vicent Ferrer,
La d' En Jaume é d' Ausias March.
Be siga ab mòts de poeta,
Be siga ab humils dictats,
¿Cóm esta *llengua matèrna*
La Mare no ha d' escoltar?
Pera ella son los meus vèrsos;
Los hòms jutjarlos podrán....
Pero la Fe qu' els inspira,
Verge meva, Tú la saps.

Rafael Ferrer y Bigné.

—Qui menja fel no pot escupir mel.
—Barco fet may está quiet.
—L' obra alaba al mestre.

LO CANT DEL DESTERRAT.

Bora 'l gran riu de la Provensa
los ulls en plors, lo cort nafrat,
sentintne sols tristesa immesa,
cantava aixis lo desterrat:

I.

Oh Catalunya, pátria estimada,
ó noble terra de mos passats,
¡quant vindrá l' hora tant desitxada
que 't torne á veure lo desterrat!
Avuy recorra terras estranyas
malalt y pobre lo trovador...
La dolsa brisa de tas montanyas
pot sols tornarli la pau del cor.

II.

Busco ma pátria, com llum d' estrella
buscan los náutas en negra nit.
La veig en somnis... Pensant en ella
suspirs arranco del fons del pit.
Oh noble terra d' altas proesas,
ó santa terra del meu amor
prou me 'n recordo de tas bellesas,
¡ó Catalunya, pátria del cor!

III.

Aquellas dolsas valls perfumadas
totas cercadas per esbarzers,
aquellas planas tant regaladas
plenas de boscos de taronjers,
aquellas serras ricas de gloria,
d' independencia, de llibertat,
aquellas vilas que en las historias
d' altas memorias nom han deixat.

IV.

Aquellas hortas que semblan salas
ab sos tapissos de tots colors,
aquellas brisas que donan alas
als velers barcos dels pescadors,
y aquellas costas que la mar banya.
y aquellas planas del Llobregat,
y aquella perla de la montanya,
la Santa Vérge del Montserrat.

V.

Allí, hont la tomba hi ha de mon pare,
mos ulls s' obriren al sol naixent;

allí ne plora ma pobre mare
lo llarch desterro del fill ausent.
Oh pátria amada ¡ si Dèu volia
que á tas montanyas ne fos tornat!
Oh Catalunya ¡quin será 'l dia
que 't torne á veure lo desterrat!

Víctor Balaguer.

Avinyó (Provensa) 28 Novembre de 1866.

—Si voleu ser vells joves, siáu joves vells.
—Los grans lladres penjan als petits.
—Paret blanca, paper de boig.

AL PRINCEP W. BONAPARTE WYSE.

(QUE 'M CONVIDÁ PER ANAR Á LA FESTA QUE EN HONRA DE LA LLENGA D' OC, FEU EN SA BONICA TORRA DE FONT SEGOUGNO.)

—Vina á cantar, tu 'm vares dir un dia,
«á la terra del sol y del amor.»
Jo be vindre volía;
mès una estranya y trista malaltía
son niu havia fet dins de mon cor.

Lo grèu, lo dol, lo fel y l' anyoransa,
ne foren esparons de mon neguit,
quan lo jorn acostanse,
vaig perdre la esperansa
de poder arrancar mon cos del llit.

Y no podent venirhi,
y essentme aixó un martiri,
vaig di' al cos:—«Tros de carn que m' encadenas
» quédat ab mí, per' augmentar mas penas;
» mès veshi tu d' un vol mon penssament.»

Y ell va venir sens perdre un sol moment.

F. Pelay Briz.

LO DOMINICO Y 'L FRANCISCÁ.

Anavan de companya dos frares, un dominico y un franciscá. Arribaren á bora d' un riu que tenian que passar á péu descals, y llavors lo dominico digué á son company.

—Germá, per passar lo riu 'us tindrèu de mullar. Si jo 'm mullo, germá, vos no hi anéu á guanyar res. Vos aixís com aixís ja aneu descals. Per estalviar temps, pus de altre modo jo 'us tindria de fer esperar trayentme y posantme las mitjas y las sabatas, porteume á coll-y-bé y aixís tots ne rebrem benefici.

S' hi va avindre 'l franciscá; se 'l carrega y passan. Mes aixís qu' es al mig del riu lo franciscá se detura y diu al dominico:

—Pare dominico, portéu quelcom diner sòbre?

—Sí, diu lo que era dut, uns quinze quartos.

—Ah! Pus jo no puch trancar la santa regla... jo no puch dur diners sobre.

Y dihent y fent en un obrir y tancar d' ulls posá al dominico de peus al aiga.

ALS FELIBRES.

Fills de la gran Isaura, felibres de Provença;
Avuy entre vosaltres present de cór y pensa
Ab un suspir amarch,
Jo vinch á saludarvos perque oblidat no sia
Parlar que al Amor feren dependre en gloriós dia
Jaume Roig y Ausias March.

Com los ocells que fugén del au que 'ls dona cassa
Tornen al tronch hon tenen lo niu, axí que passa
L' enemich esparver,
Los llemosins poetes, als qui la sort féu guérra,
Ab goig filial tots corren vers d' eixa dolça terra,
Bressòl del gay saber.

Corren cercant aquella gloriosa poesía
Que de flors esclatades y de llorer cenyia
La front del trovador.
Quant en dolços ensòmits sentia tremolosa
En ella á una regina posar llavis de rosa
Ab innocent amor!

Mes ¡ay! eixa garlanda avuy mústia y desfeta,
Com guerrejant apòstol, corre menyspreat propheta,
Ab veu dolenta vá
Lo vat de poble en poble membrant santes memòries
Y els esperits desperta cantant les noves glòries
Del segle que vindrá.

Vosaltres d' eixes glòries veu clarejar l' albada,
Y á sa llum ajuntantvos, ab l' ánima aflamada,
Per lo mateix sant fóch,
Correu tots de Cerdanya, Provença y Catalunya,
Correu fins de les terres hont s' ou sonar mes lunya
La dolça llengua d' Oc.

Correu als camps ombrivols hon noble veu vos crida
Pera que de flòrs nòves la jove front cenyida,
Les mans entre les mans,
Al mon que incredul dupta y que afanyós vos guarda
Digau, pensíus poëtes, lo que en sonar ja tarda
Sant himne del germans.

¡Oh! trovadors ditxosos! Quant en los vostres llavis
Esclate en eixa llengua dels nostres comuns avis
Lo cántich llemosi,
Membreuvos que del humil Riu Blanch en les riberes
A l'ombra de les paumes d' orient, y les llimeres
Del valenciá jardí,

Lo pobre soldat últim de la valenta host nòva
Als vostres brussents himnes unix sa feble trova
Ab un sospir amarch,
Perque mut no romane, perque oblidat no sia

Parlar que al Amor ferén dependre en gloriós dia
Jaume Roig y Ausías March.

TEODORO LLORENTE.

Valencia 27 de maig de 1867

LLETRAS.

—¿Quina es la A mes bestia?
—La A-sa.

—

—¿Quina es la O mes salada?
—La O-nada.

—

—¿Quina es la P mes tonta?
—La P-rruca.
—Y la mes cohenta?
—La P-brera.

—

—¿Y la Q mes llarga?
—La Q-a.

CANTS BÍBLICHS.

(FRAGMENTS DE UN LLIBRE INEDIT.)

I.

Plora, filla de Sion, en ta ruina!
Plora, filla de Sion, amargas llágrimas!
La sanch de Dèu goteja de tos temples;
Ton front porta dels réprobos la marca!
Ahí érats de la gloria y 'l pler empori.
Avuy ets la mansió de la desgracia!..

Jerusalem, Jerusalem impia,
Ay de tú, Reina cruel y desditxada.
Quan soni la trompeta del Judici
Y l' Angel de la mort bati las alas!!

II.

¿Perqué aixi suspirau, oh castas verges
Que habiteu las vessanas del sant Moria?
¿Perqué ab las cabelleras destrenadas
Per los boscos vaguéu, totas plorosas?...

Ay, que de la montanya en l' alta cima
Espira, en creu clavat y entre congoixas,
Lo Senyor de Israel, lo que algun dia
Esplendor li doná, riquesa y gloria!—

Bé féu donchs, en plorar amargas llágrimas;
Bé féu en sospirar, verges hermosas!!..
¿Si de Judá lo Rey mort entre afrentas,
Qué li queda á Israel mes que vergonya?...

III.

—Amunt y sempre amunt! La Creu alsánne:
Jesús es arribat á l' alta cima!
Aixi esclama ab veu ronca per la cólera
Un de la turba impia.

—Jesús es arribat ja! Mori! mori!
Repeteixen cent bocas plenas de ira...
Y la Creu s' alsa; y 'l fill de Dèu hi clavan;
Y 'l poble; mori! crida.—

Aprés, passan las horas, horas feras
Pel Mártre del amor; y al caure 'l dia,
Tremolava Judá, 'l fill veya al Pare,
Y 'l mòn se redimia!

IV.

—La nit avansa;—xisclan los vents.
¿De hónt ne véns ara,—pobre romer,
De hont ne véns ara,—si fá tan vent?
—Só 'l Juhen, que un dia—vaig negá á Dèu
Aygua per veure—quant tingué set!
—Camina, corre,—corre, romer:
Quant de la terra—s' acabi 'l temps,
En la Vall santa—nos trobarem.
Jo, só 'l Samari—qu' ajudá á Dèu,
Sò 'l bon Samari—qu' en Dèu esper.
Ja pòts tornarten,—pobre romé?
Dupte tingueres:—tindrás l' Infern.
Lo cel m' espera,—qu' he tingut fé!

FRANCISCO BARTRINA, *de Reus.*

COSAS QUE SE 'N VAN.

I.

LO DINAR DE MORTUORUM.

Quan una casa de pagés ha tingut la desgracia de perdre á un dels seus, á mes á mes de las parts de rosari que resa al mort cada vehí, aquella lo dia del enterro dona un dinar á tots los parents y vehins al acabarse las missas. Aquest dinar s' anomena de *mortuorum.* Al rodador de la taula se sehuen los de la casa, 'ls parents y demés convidats, sent cosa d' esmentar que las donas de la casa del mort portan caputxa negra, y las demés mantellina blanca. La taula está parada ab dos estoballas y la sopa del dinar ha de ser arrós ben groch y no altra cosa: no s' hi pot menjar cap classe de biram. Quan son á las postras, se trauhen las estoballas de sobre y queda la taula ab las que tenia á sota totas ben netas y lo mes novas possible. Llavoras se dona una cerilla á cada hu dels convidats: entran los capellans que han cantat l' ofici del mort, se tancan totas las finestras, si n' hi ha, y quan tot es ben fosch, llavors, en-

cesas que son las cerillas, lo rector se posa al cap de la taula y 's cantan ab tota solemnitat unas absoltas. Finidas eixas cada capellá cobra un duro, que se li dona embolicat ab un paper, y un pá blanch de lliura y mitja, com també se 'n dona un á cada hu dels convidats. Axó son las postras del dinar del *mort*, aprés de las que tothom se 'n torna á casa sua, excepte 'ls parents que se quedan alguns dias á fer companyia y consolar als que han tingut la desgracia de perdrene un dels sèus.

II.

LAS CAMILLERAS.

Se celebran lo dissapte de Pasqua. Tot lo jovent del poble se congrega y en joliu aplech va de casa á casa trucant á totas las portas demanant quelcuna cosa per la mare de Dèu, acompanyantlos una numerosa cobla y cantant uns goigs de la Verge. Quan s' ha fet tota la aplega llavors al mig dia se troban de nou y fan un dinar ahont deu haverhi de precis un gran plat de caragols; axó es lo que caracterisa aquella dinada. També hi corra 'l bacallá de dos ó tres menas. Allí cada hu hi diu la seva y dura fins al entradafosch, hora en que 'ls joves corren á sas casas á cercar unas cistelletas, totas enflocadas y ab picarols y flors boscatanas, que tenen lligadas al cim de llargas y encintalladas canyas. Tots al plegat, ab la cobla al darrera y cantant cansons aixaridas y dolsas, van de finestra á finestra trucant á las casas de las donzellas y eixas obran y ab rezel guaytan, y trémolas de mans agafan la cistella é hi posan lo que millor los sembla. Tot lo que llavoras s' arreplega es pèls de la colla. Quántas ulladas de jove á donzella 's travessan! Quántas citas esperadas llavors se donan! Es un bè de Dèu: élls á baix canta que canta, y ellas á dalt, ab las galtetas rojas com las cireras, guaytant y mig rient, y amagant lo cap cada vegada que un dels joves 'ls hi diu alguna dolsa parauleta. Aixís se passa 'l vespre. Tot lo poble está en moviment fins ben tart de la nit. Y tot son crits d' alegria, y música y cansons! Y 'ls noys forman qua á la quadrilla, y 'ls vells per oure la veu de sos fills també 'ls van al darrera ab lo bastó de gantxo en la má y la llarga barretina fregantlos la esquena. Axó la

vigilia. Ara al endemá, al dia de Pasqua tot lo bo y millor del poble corra á la plassa y allí á damunt de una taula hi ha 'l joch del *guinot*. Lo *guinot* consisteix en una agulla qu' está posada y 's mou com la de la brújula ; sota d' ella hi ha pintat un cercol ab números y dos ninots ; l' un representa una dama, l' altra un ninot que té per nom lo *guinot*. Qui vol jugar fa rodar l' agulla ; si eixa s' atura en un número alt, bó; si 's para sobre la dama , millor ; mes lo que l' ha fet rodar qúan s' atura sobre 'l *guinot* tot ho guanya. Pus bè , aquell es lo dia de jugar á semblant joch. Los que tenen la taula son los que la vigilia al matí han fet la aplega per la Verge , y cosa particular, en nom de ella jugan, posant al joch lo que per ella 'ls han donat. Tot lo que 's guanya es per la mare de Dèu, tot lo que élls perden es del que guanya. Aixís hi hagut anys que la Verge ha tingut mòlt y altres que tot ho ha perdut. Mes per ço, diuhen los del poble, may s' enfada y sempre desde dalt de son guarnitcamaril nos mira dolçament ab la rialleta á la boca.

Fins al any que vé, y si Dèu ho vol parlarém dels *cóssos* , de las *torras* , dels *balls del ciri* , del *ram* , de la *coca*, del *bano* y moltas altras mes cosas.

B.

LA COPA.

Oh Musa, escolta: deixa per los sabents gramátichs
lo arrenglerar los mots en ordre simetríu,
lo batejárls, ab noms qu' ells volen fer dogmátichs,
los pensaments teixits per lo teu geni viu.

Allúnyat de la via de la ficciò triada,
no vullgas ser lo poltro que ja n' está bridat;
soltas las clins , estimat mes ser lliure en la prada
que no arrossegar carro de conxa y d' or crostat.

Oh Musa, vina ab mi, ta rossa cabellera
sobre ta esquena fassa tota ella un flonjo embull;
m' agradas mes aixís senzilla y falaguera
que no feta una regna guaytantme de rehull.

Aném al bosch, y alli de flors tota voltada,
damunt de l' herba tova jaguda, 'm contarás
lo goig immens que dòna l' ardent febríu besada
al cor de una donzella que tè l' aymat pel bras.

Tambè dels aspres ceps me 'n contarás las glorias
y quants Amors en ells sas teyas hi han encés;
me dirás, tu qu' ho sabs, de totas las historias
d' amor, quins y quants son los secrets de mes pés.

Jo 't donarè una copa en pach de lo que 'm digas:
la vaig comprar un dia en un mercat llunyá,
ne diuhen que ella acosta las horas mes amigas
dels plers, de quinas l' home tan desitjòs está.

Veurás qu' está ben feta! Per nansas tè dos gossos
que sembla que s' abeurin quan l' aiga arriba á dalt,
á l' un costat dos pins ben drets, alts, resinosos
tots carregats de pinyas que lluhen com l' esmalt.

Sota dels pins un noy cassant una llagosta,
ab una má aixecada, los ulls fixats al sol;
sobre de un roch, aquella ne guayta com s' acosta
la má del nin, posantse á punt de pendre vol.

Mes enllanet, dessota d' un emparrat que ombreja,
sobre una grossa pedra una donzella hi há:
ab una má s' aguanta d' un pal y ne tanteja
si pot un rahim mur cullir ab l' altra má.

Encara es tota nova, flamanta n' es encara,
y del groch boix s' hi senten los flayres grats y fins.
Cántam l' amor, oh Musa, y aquesta copa qu' ara
tothom vol, jo 't darè ab lo meu cor á dins!

Lo trovador del Montseny.

Juriol 1866.

TAULA.

ERRADAS.

Pag.	Ratlla.	Diu.	Dèu dir.
36	2	cap mes aymada!	cap mes anyada!
48	23	sempre las veu	sempre las ven
110	13	En qu' as	Tu qu' as
110	21	á tu capello	n ta capello
112	18	Y ensa	Y enva

CALENDARI CATALÁ

DEL ANY

1869,

ESCRIT PELS MES CONEGUTS ESCRIPTORS Y POÉTAS CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS,

COL-LECCIONAT Y PUBLICAT

PER

FRANCESCH PELÁY BRIZ.

Any quint de sa publicació.

BARCELONA:

JOAN ROCA Y BROS, EDITOR,

GIRITI, NÚMERO 2, PIS SEGON.

1868.

EN PUBLICACIÓ.

Lo *Gay Saber* periódich literari quinzenal escrit per tots los mes acreditats y coneguts poetas catalans, mallorquins y valencians. N' han sortit ja dinou nombres. Se reparteix per folletí un manuscrit del segle XV.

Tres mesos, á Barcelona. . . . . . 6 rals.
« á fora. . . . . 7 ½ »
« al estranger. . . . . . 9 »

S' hi suscriu á totas las principals llibreterias.

ERRADAS GROSSAS.

Plana	*ratlla*	*hont diu*	*deu dir.*
17	1	N' es al vespre son llit	Y al pobre vell qu' está sofrint y calla Y de dia te fam, y un jas de palla N' es al vespre son llit.
32	1	quan hi ets	quan hi es
88	37	Gaytan!	Guaytáu!
94	20	á la serra	á la terra.

Per equivocació també s' ha repetit la numeració de las páginas 65 á 72 inclusiva. Aixís es que despres del 72 torna al 65; mes perçó la obra segueix bè. En la taula hem senyalat los vuyt nombres repetits ab una *: cada hu pot senyalarse també ab una estrelleta, en lo cos de la obra, los vuyt nombres que corresponen als nostres senyalats y aixís s' estalviará lo equivocarse quan busqui algun treball.

FIRÀS, MERCATS Y FESTAS MAJORS.

FIRAS.

Janer. 1 Artés, La Bisbal y Pons. 6 Amer, Manlléu y Monclar. 7 Igualada. 14 San Hilari. 17 Borjas de Urgell, Malgrat, Navata, Palomós, S. Celoni, S. Quirse de Besora y S. Pau. 19 Besalú, 20 Arbucias, S. Feliu de Pallerols y S. Pere de Torelló. 21 Castelltersol. 22 Espluga de Francolí y Taradell. 23 Cervera. 24 Sort. 25 Torrellas y S. Pol de Mar. *Movibles.* 12 Tarrasa. 26 Plá.

Febrer. 2 Centellas. Mataró, Molins de Rey, Calonje y S. Llorens dels Piteus. 8 Isona. 22 Figueras y Tortellá, 24 Crespiá. 25 Cervera.

Mars. 3 Cardona. 25 Alpens. *Movibles.* 1 Seu de Urgell, Mare Deu de Pinós y Tortellá. 5 Berga. 8 Salas y Manresa. 15 Calaf. 29 Ripoll. 31 Bellpuig.

Abril. 1 Mayals. 5 Calaf. 15 Corsá, Lleyda, Pobla de Segur y Prades. 16 Agramunt. 25 Castelló, Martorell, Selva y Verdú 27 Sallent. 28 Piera. *Movibles.* 6 Guisona. 13 Palafrugell.

Maig. 1 Hostalrich, Olot, Tárrega, Perellada, S. Feliu Saserra y Vilafranca del Panadés. 3 Agramunt. Figueras y Vich. 8 Calella. 9 Alcarraz. 13 S. Llorens dels Piteus. 15 Arbucias, Balaguer, Cardedeu, Palomós, Tortosa, Torroella de Montgrí y Moyá. 20 Vidreras. 21 Manresa. 22 Llagostera y Pobla de Segur. 24 Tortellá. 26 Palautordera. 27 S. Antoni de Villamajor. 31 Molins de Rey. *Movibles.* 3 Tarrasa, Tarragona y Torredembarra 21 Cambrils, Lleyda, Manresa, S. Culgat del Vallés y Torelló. 24 Alpens.

Juny. 2 Sort y Granollers. 11 Salardú, 13 Centellas y Sta. Pau. 24 Pineda. 29 La Bisbal, Pons. *Movibles*, 1 La Bisbal, Molins de Rey y Guisona.

Juriol. 9 Arenys de Mar. 15 Calonje. 17 Malgrat, 25 Amposta, Reus, Torroella de Montgrí, Sabadell y S. Salvador de Oló. 27 Mataró. *Movibles.* 12 Esparraguerra. 19 Vilaseca y Vidrerás.

Agost. 1 Cervera y Prats de Rey. 2 Cervera, Mora de Ebro, Sellent y Manresa, 3 Cervera, Massanet de la Selva y Piera. 9 Olot. 10 Agramunt, Arbós, Castelló, Espluga de Francolí. Moya y Riudoms. 15 Barbará. 16 Lleyda y Caldas de Malavella. 17 Navata. 18 Belpuig y Borjas de Urgell. 24 Figueras, Prades, Ripoll, Solsona y Torreella de Montgrí. 27 Olesa de Monserrat. 28 Manlléu y Monblanch. 29 Granollers, Igualada, Torres de Segre y Pineda. 30 y 31 Alcarraz. *Movibles.* Primer dissapte del mes, Prats de Rey y S. Martiu de Sasgayolas. Primer diumenge. Sellent y Manresana. Segon dijous. La Bisbal. Quart diumenge, Martorell.

Septembre. 1 Alcarraz y La Bisbal. 2 Granollers. 5 Monistrol de Montserrat. 8 Balaguer, Calaf. S, Cufgat del Vallés, Viella y Villamur. 14 Isona. 14 Almenar, Cardedeu, La Granadella, Torroella de Montgri, Tortosa, S. Sadurní, Salardú, Perelada y Sta. Coloma. 15 Viella. 16 Bagá 21 Berga. 23 Cassá de la Selva. 25 Mataró 28 S. Llorens dels Piteus. 29 Lleyda, Hostalrich, Sampedor Corsá y Vich. *movibles.* Primer diumenge, S. Llorens Saball. Primer diumenge y dilluns, Badalona. Segon diumenge, Castelltersol. Ters. Calella. Quart, Tortellá.

Octubre. 8 Viellá. 10 Caldas de Montbuy. 12 Arbucias. 13 Esterri de Aneu. 14 Besalú y Ripoll. 15 Campdevanol, S. Joan de los Abadesas, Vendrell y Verdú. 17 Hostalric. 18 Figueras, Olot, Tremp, y Villafranca. 21 Alcover. 25 Mora la Nova y Tortellá. 28 Cardona, Perellada, Pons y Vilafranca del Panadés. 29 Girona y Turblá. *Movibles.* Primer diumenge despres de S. Miguel, Tarrasa. Segon diumenge. 4 Alforja Brafim y Palautordera. Ters diumenge. 18 Palafrugell. Quart diumenge, 25 Tarrasa, La bisbal y Manresa. Darrer diumenge, Altafulla y Plá de Cabra

Novembre. 1 Mayals, S. Feliu Sassera y Seu de Urgell. 2 Puigcerdá. 3 Guissona. 6 Olot. 8 Sort. 1 Amer, Cervera, Solsona y Ullastrell. 24 Bañolas

23 Arbeca, Centellas, Tora y Pons 27 Hostalrich. 30 Falset, La Llacuna, Manresa, Olot, Orgaño, Puigcerdá, Torà, S. Feliu de Torelló y Torroella de Montgrí. *Movib és* 8 Tortosa, Sallent. Vilarrodona, Gandesa, Arenys de Munt y S. Quinti de Mediona.

Desembre. 1 S. Feliu de Llobregat y Torr ella de Montgrí. 4 Agramunt y Cardona. 6 Tarrasa. 8 Ager, Palafrugell, Cardadeu y Saral. 13 Arbós. Balaguer, Castelló, Hostalrich y Taradell. 21 Barcelona, Blanes, Cervera, Falset Lleyda, Montblanch, Olot, Vilafranca y Tremp. 27 Pineda. *Movibles.* 6 Sabadell y Viladrau.

MERCATS.

Dilluns de cada semana, Lleyda, Reus, Manresa, Agramunt, Olot, S. Feliu del Llobregat, Manlleu y S. Martí de Sasgayolas.

Dimars de idem. Girona, Vich, Cervera, Seu d' Urgell, Montblanch, Caldas de Monbuy y Arbós.

Dimecres de idem. Tarrasa, Igualada Valls, Banyolas, S. Celoni, Torelló, y Balaguer.

Dijous de idem. Girona, Lleyda, Manresa, Agramunt, Figueras, Granollers, Cardona, Tárrega, S. Sadurní de Noya, Palafrugell y S. Hipólit de V.

Divendres de Idem. Cervera, Balaguer, La Bisbal y Seu d Urgell.

Dissapte de idem. Girona, Balaguer, Vich, Valls, Sabadell, y Vilafranca del Panadés.

Diumenge de idem. Tarrasa, Ripoll, Puigcerdà, Esparraguera, Capellades, Piera, Moyá, S. Culgat del Vallés, Malgrat, Mollet, Castellá, Artesa de Segre, Roda, S. Pere de Riudevitllets, S. Quintí, Sarral, Sentmenat, Tortellá, Calonge y Valls.

FESTAS MAJORS.

Janer. 8 Tarrasa. 17 Villanova. 20 Palafrugell. 22 Besalú.

Febrer. 12 Sarriá.

Abril. 25 Balsareny. 26 Tortellá. 28 S. Genís.

Maig. 13 Tárrega. 21 S. Boy.

Juny. 5 Montblanch. 21 Vilasá. 29 Masnou. 30 Tarrasa.

Juriol. 1 Sabadell y Horta. 5 Vich. 9 Arenys de Mar. 30 Palafrugell 22 Masquefa. 25 Monistrol de Montserrat y Reus. 26 Vendrell. 30 Hortas de San Bertran y Sarral.

Agost. 3 Vilaseca. 4 Salou. Tarrasa, S. Pere de Riudevitlles, Alella y S. Feliu de Torelló. 6 San Just Desbern. 7 Papiol. 10 S. Fel u de Llobregat. 15 Gracia, Badalona, Montmaló, Martorell. Corbera, Capellades, Bruch. Vallformosa, Cardedeu, Gélida, Cornellá, Tortellá, La Bisbal y Hospitalet. 23 Sitges. 24 Sans, Igualada y Vallbona. 25 S. Gines 27 Mataró y San Vicens dels Horts. 28 Premiá. 29 S. Juan Despí y Manresa. 30 Ripollet y Vilafranca.

Setembre. 1 Torá. 2 Granollers 5 Rubí. 7 Viladecans. 8 S. Andreu de la Barca, Olot, Cadaquès, S. Adriá de Besós, Viladrau y Piera. 10 S. Gervasi. 11 Agramunt. 13 Cornellà. 14 S. Sadurní y Horta. 17 Tiana. 22 Sta. Coloma de Farnés. 23 Tarragona y Calella 28 Sallent. 29 Sarriá y Molins de R.

Octubre. 2 Hostafranchs. 10 Corts de Sarriá.

Novembre. 9 Balaguer. 11 S. Celoni, Palafrugell y Tayá. 21 S. Martí. 23 S. Climent del Llobregat. 30 S. Andreu de Palomar.

Decembre. 10 Berga. 27 Pineda.

ESTACIONS.

Primavera: entra 'l 20 de Mars á la 1 y 53 m. de la tarda.
Estiu: entra 'l 21 de Juny à las 4 y 20 m. del matí.
Tardor: entra 'l 22 de Septembre á las 6 y 40 de la tarda.
Hivern: entra 'l 21 Decembre á las 12 y 38 m. del dia.

JANER.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' allargan 1 h. 14 ms.

1 div. ✠ Cap d' any.
2 dis. S. Macari.
3 diu. Sta. Genoveva.
4 dill. S. Tito. bis.
5 dim. S. Telesphor.

á las 6 y 30 m. del matí. plujas.

6 dime. ✠ Los Reys.
7 dij. S. Ramon de P.
8 div. S. Teofil.
9 dis. S. Juliá mr.
10 diu S. Nicànor.
11 dill. S. Higini.
12 dim. S. Arcadi.

á las 7 y 1 m. de la tarda. Frets.

13 dime. S. Gumersindo
14 dij. S. Hilari.
15 div. S. Pau. hermitá
16 dis. S. Fulgenci.
17 diu. Lo d nom de J
18 dill. Là c. de S. Pere
19 dim. S. Canut.
20 dime. S. Sebastiá.

á las 12 y 34 m. de la nit. Variant.

21 dij. Sta. Agnés.
22 div. S. Vicens.
23 dis. S Anfós.
24 diu. S Timoteo.
25 dill. La C. de S Pau.
26 dim. sta. Paula.
27 dime. S. Joan Cris.
28 dij. S.ª Julia y Cirilo.

á la 1 y 38 m. del matí. Gels.

29 div. S. F.° de Sales.
30 dis. Sta. Martina.
31 diu. S. Pere Nolasch.

FEBRER.

Aquest mes té 28 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 34 ms.

1 dill. S. Ignaci y Cecili
2 dim. ✠ La Candelera
3 dime. S. Blay.

á las 5 y 4 m. de la tarda. Vents.

4 dij. S Rambert.
5 div. Sta. Agueda.
6 dis. Sta. Dorotea.
7 diu. Quing. S. Ricart
8 dill. S. Joan de Mata.
9 dim. Sta. Apolonia.
10 dim. s. Guillem.
11 dij Los 7 s. de María

á las 2 y 2 m. de la tarda. gebre.

12 div. sta. Eularia.
13 dis. s. Benigne.
14 diu. s. Valentí.
15 dill. s. Faustí y Jovita
16 dim. s. Honest.
17 dime. s Rómulo.
18 dij. s. Simeó.
19 div. s. Mansuet.

á las 5 y 14 m. de la tarda. b. t.

20 dis. s. Nemesi.
21 diu. s. Secundí.
22 dill. La cat. s. Pere.
23 dim s. Pere Damiá.
24 dime. s. Matías. ap.
25 dij. s. Victorino.
26 div M. D. Guadalupe

á las 12 y 12 m. de la m. frets.

27 dis. s. Leandro y s. Baldomero.
28 diu. s. Roman y Rufino.

MARS.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s allargan 1 hora 43 ms.

1 dill. s. Rosendo.
2 dim. s. Simplici.
3 dime. s. Emeteri.
4 dij. s. Casimiro
5 div. Lo B. Nicolau F.

á las 5 y 51 m. de la m. variable.

6 dis. s. Olaguè.
7 diu. s. Tomás de Aq.
8 dill. s. Joan de Deu.
9 dim. s. Paciá.
10 dimé. s. Meliton.
11 dij. s. Constantí.
12 div. s. Gregori.
13 dis. s. Ramir Rodrigo y Salomòn.

á las 8 y 54 m. de la m. revolt.

14 diu. sta. Florentina.
15 dill. sta. Madrona.
16 dim. s. Heribert.
17 dime. s. Patrici.
18 dij s. Gabriel.
19 div. s. Joseph.
20 dis sta. Solina sama
21 diu. *Rams*. s. Benet

á las 6 y 2 m de la m. nuvols.

22 dill. s. Deogracias.
23 dim. Lo B. J. Oriol.
24 dime. s. Timolau.
25 dij. *sant* L'anunciació
26 div. *sant* s. Brauli.
27 dis. sta. Lidia.

á las 9 y 45 m de la nit. plujas.

28 diu. *Pasqua*. s Sixto.
29 dill. s. Eustasi.
30 dim. s. Joan Climàco.
31 dime. sta Balbina.

ABRIL.

Aquest mes té 30 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 20 ms.

1 dij. sta. Teodora.
2 div. s. Franc.° de P.
3 dis. s. Benet.

á las 8 y 56 m. de la nit. vario.

4 diu. s. Isidor.
5 dill. s. Vicens Fer.
6 dim. s. Celestí.
7 dime. s. Epifani.
8 dij. s. Albert lo mo.
9 div. sta María Cleofé
10 dis. s. Ezequiel.
11 diu La Divina Past.
12 dill. s. Victor.

á la 1 y 55 m. de la m. plujas.

13 dim. S. Hermenegil.
14 dime. s. Telm.
15 dij. sta. Basilisa.
16 div. s. Toribi.
17 dis. La b. Mariana J.
18 diu Lo p. de s. Joseph.
19 dill. s. Hermógenes.

á las 3 y 13 m. de la t. bon temps.

20 dim. sta. Inés.
21 dime. s. Anselm.
22 dij. s. Sotero y Cayo.
23 div. s. *Jordi* p. de C.
24 dis. s. Fidel.
25 diu. s. March evan.
26 dill. s. Cleto y Marc.

á las 6 y 29 m. del m. nuvols.

27 dim. s. Pere Armen.
28 dime s. Prudenci.
29 dij s. Pere y s. Rober
30 div. sta. Catalina de S

MAIG.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 10 ms.

1 dis. s. Faliph y Jaume
2 diu. s. Atanasi.
3 dill. sta. Creu.

á la 1 y 48 m. de la tarde. vari.

4 dim. sta. Mónica.
5 dime La c. de s. A.
6 dij. ✠ L' Ascenció.
7 div. s. Estanislao.
8 dis. La ap de s. Miq.
9 diu. s. Gregori Nac.
10 dill. s. Antoni.
11 dim. s. Pons.

á las 4 y 15 m. de la tarda vents.

12 dime. s. Deminguin.
13 dij. s. Pere Regalat.
14 div. s. Bonifás.
15 dis. s. Isidro.
16 diu. *Pentecostès.*
17 dill. s. Pasqual Bay.
18 dim. s. Félix de Ca.

á las 9 y 37 m. de la nit. b. temps.

19 dime. s. Pere Celestí.
20 dij. s. Bernardi de S,
21 div. s. Secundi
22 dis. sta. Rita de Ca.
23 diu. La Trinitat.
24 dill. sta Afra.
25 dim. s. Gregori VII.

á las 3 y 31 m. de la tarde plujas.

26 dime. s. Faliph Neri.
27 dij. ✠ *Corpús.*
28 div. s. Just.
29 dis sta Teodosia.
30 dill s. Fernando r.
31 dim. sta. Petronilla.

JUNY.

Aquest mes té 30 dias.

Los dias s' allargan fins al 21, 27 ms.

1 dim. s. Fortunat.
2 dime. s. Marceli.

á las 7 y 29 m. del matí. nuvol.

3 dij s. Isaach.
4 dij. Sm. Cor de Jesus
5 dis. s. Sano.
6 diu. s. Norbetr.
7 dill. sta. Sabinia.
8 dim. sta. Salustia.
9 dime. s. Prim.
10 dij. sta. Margarida.

á las del matí bon temps.

11 div. s. Bernabé.
12 dis. s. Onofre
13 diu. s. Anton de P.
14 dill. s. Basili.
15 dim. s. Modest
16 dime. sta. Lutgarda
17 dij. s. Manel.

á las 2 y 23 m. del matí calor.

18 div. s. March y Mar.
19 dis. s. Gervasi.
20 diu. s. Silveri.
21 dill. s. Lluis Gonza.
22 dim. s. Pauli.
23 dime. sta. Agripina.
24 dij. *S. Joan.*

á las 1 y 47 m del matí. Vario.

25 div. s. Guillem.
26 dis. s. Joan y s. Pau.
27 diu. s. Lalislao
28 dill s. Lleo II. papa.
29 dim. ✠ *s. Pere s. Pau.*
30 dime. sta Emiliana.

JURIOL.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' escursan 1 hora.

1 dij. sta. Leonor.
á las 12 y 34 m. de la nit. revolt.
2 div. La Visitació.
3 dis. s. Trifò.
4 diu. La P. sanch N. S.
5 dill. S. Miql. dels Sts.
6 dim. s. Isaías.
7 dime. s. Fermí.
8 dij. sta. Isabel.
9 div. s. Zenò.
á la 1 y 46 m. de la t. bon temps.
10 dis. s. Cristophol.
11 diu. s. Abundi.
12 dill. s. Joan Gualter.
13 dim. s. Anaclet
14 dime. s. Bonaventura
15 dij. s. Henrich.
16 div. M. de D. del Cme
á las 6 y 56 m. del matí. calors.
17 dis. s. Aleix.
18 diu. sta. Sinforosa.
19 dill. s. Vicens de Paul
20 dim. s. Elias profeta
21 dime. sta. Práxedes.
22 dij. sta. Maria Magd.
23 div. s. Libori.
á las 2 y 2 m. de la t. vents.
24 dis. sta. Cristina.
25 diu. S. *Jaume.*
26 dill. sta. Ana.
27 dim. s. Pantaleó.
28 dime. s. Nazari.
29 dij. sta. Mª y sta. Bs.
30 div, s. Non y s. Nen.
31 dis. s. Ignaci de Loy.
á las 3 y 14 m. de la t. vario.

AGOST.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 36 ms.

1 diu. s. Pere y s. Feliu
2 dill. M. D. dels Ange.
3 dim. La I. d. c. s. Es.
4 dime. s. Diumen. G.
5 dij. M. D. de las Neus
6 div. ss. Just y Pastor.
7 dis. s. Gayetà.
á las 10 y 16 m. de la nit. calor.
8 diu. s. Ciriach.
9 dill. s. Roman.
10 dim. s. Llirens.
11 dime. sta. Filomena
12 dij. sta. Clara.
13 div. s. Casiá y s. Hip
14 dis. s. Eusebi.
á las 12 y 49 m. del m. vario.
15 diu. *L' Ascunció.*
16 dill. s. Roch y s. Jas
17 dim. s. Liberat.
18 dime. sta. Elena.
19 dij. s. Magí y s. Mar.
20 div. s. Bernat.
21 dis. sta. J.ª F.ª Frc.
22 diu. s. Joaquim.
á las 4 y 31 m. del matí. bon temp
23 dill. s. Felip.
24 dim. s. Bartomeu.
25 dime. s. Lluis r. Fr.
26 dij. s. Ceferí.
27 div. s. Joseph de Cs.
28 dis. s. Agustí.
29 diu. Lo P. cor de Mª
30 dill. sta. Rosa.
á las 2 y 5 m. del matí, nuvols.
31 dim. s. Ramon.

SEPTEMBRE.

Aquest mes té 30 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 46 ms.

1 dime. s. Llop.
2 dij. s. Esteve rey.
3 div. s. Nonito.
4 dis. sta. Càndida.
5 diu. sta. Obdulia.
6 dill. s. Faust.
á las 6 y 15 m. del matí. plujas.
7 dim, sta. Regina.
8 dime. ✠ Lo n. d. Mª
9 dij. s. Gorgoni.
10 div. s. Nicolau de T.
11 dis. s. Proto y Jascº
12 diu. s. Lleonci.
á las 9 y 31 m. de la nit. vario.
13 dill. s. Eulogi
14 dim. La E. d. l. Creu
15 dime. s. Nicomedes.
16 dij. s. Corneli.
17 div. s. Pere Arbues.
18 dis. s, Tom. de Vil.ª
19 diu, Los dolo. de Mª
20 dill. s. Eustaqui.
á las 8 y 49 m. de la nit. nuvols.
21 dim. s. Mateu apost.
22 dime. L ss. Mss. T.ª
23 dij. sta. Tecla.
24 div. La M.D. d. l. M.
25 dis. sta. M. del Socós
26 diu. s. Cipriá.
27 dill. s. Cosme y Dam.
28 dim. s. Wenceslao.
á las 9 y 18 m. de la nit. bon tem.
29 dime. La D. d. s. Mi.
30 dij. s. Geroni.

OCTUBRE.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 48 ms.

1 div. L' angel custodi.
2 dis. Los angs. d. l. Gª
3 diu. M. D. del Roser.
4 dill. s. Francesch.
5 dim. s. Placit.
6 dime s. Bruno.

á las 10 y 27 m del matí. revolt.

7 dij. s. August.
8 div. sta. Brígida.
9 dis. s. Dionisi.
10 diu. M. D. del Remey
11 dill. s. Nicasi.
12 dim. M D. del Pilar.

á las 10 y 10 m del matí. vents.

13 dime. s. Eduart.
14 dij. s. Calixto.
15 div. sta. Teresa de J.
16 dis. s. Galo.
17 diu. sta. Eduvigis.
18 dill. s. Lluch evang
19 dim. s. Pere d' Alc.
20 dime. sta. Irene.

á las 2 y 5 m. de la t. frets.

21 dij. sta. Ursula.
22 div. sta. Maria Salom
23 dis s. Pere Pasqual.
24 diu. s. Rafel arcang.
25 dill. s. Crispí y Crisp
26 dim. s. Evarist.
27 dime. s. Vicens.
28 dij. s. Simó y s. Jud

á las 8 y 42 m. del matí, bon tem-

29 div. s Narcís.
30 dis s. Claudi.
31 diu. s. Quintí.

NOVEMBRE.

Aquest mes té 30 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 16 ms.

1 dill. ✠ Tot Sants.
2 dim. Los morts.
3 dime. s. Armengol.

á las 11 y 43 m de la nit. plujas.

4 dij. s. Carlos Borrom
5 div. s. Zacarias.
6 dis. s. Sever.
7 diu. s. Florenci.
8 dill. Los 4 m. coron.
9 dim. s. Teodor.
10 dime. s. Andreu Avº
11 dij. sta. Mena.

á las 3 y 3 m. del matí, vario.

12 div. s. Martí papa.
13 dis. s. Estanislau.
14 diu. Lo P. de la M.D.
15 dill, s. Eugeni.
16 dim. s Elpidi.
17 dime. sta. Gertrudis.
18 dij. s. Maxim.
19 div. sta. Isabel r. d IIª

á las 7 y 26 m. del matí, bon tem.

20 dis. s. Felix de Valois
21 diu. La P. de la M.
22 dill. sta. Cecilia.
23 dim s. Climent.
24 dime. s. Joan de la C.
25 dij sta. Catarina.
26 div. s. Conrado.

á las 6 y 22 m. de la t nuvols.

27 dis. s Facundo
28 diu. s. Gregori III.
29 dill. s. Saturni.
30 dim. s. Andreu ap.

DESEMBRE.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' escursan 10 m fins al dia 22.

1 dime. s. Eloy.
2 dij. sta. Aurelia.
3 div. s. Franc. Javier

á las 10 y 49 m del matí. frets.

4 dis sta. Bárbara.
5 diu s. Sabas.
6 dill. s. Nicolau de B.
7 dim. s. Ambrós.
8 dime ✠ La P. Conc.
9 dij. sta Leocadia.
10 div. M. D. de Loreto.

á las 11 y 20 m de la nit. vario.

11 dis. s. Damás.
12 diu. s. Sinesi.
13 dill. sta. Llucia.
14 dim s. Nicasi y Pom
15 dime. s. Eusebi.
16 dij. sta. Adelaida.
17 div. s. Llatzer.
18 dis. M. de D. de la O.

á las 11 y 58 m de la nit. neus.

19 diu. s. Nemesi.
20 dill. s. Diumen. de S.
21 dim. s. Tomas ap.
22 dime. s. Zenon.
23 dij. sta Victoria.
24 div. s. Delfí.
25 dis. ✠ *Nadal.*
26 dium. s. Esteva.

á las 2 y 41 m. del matí, plujas.

27 dill. s. Joan ap. y e.
28 dim. Los ignocents.
29 dime. s. Tomas Cant.
30 dij. La T. de. s. Jau.
31 div. s Silvestre.

BONS RECORTS.

I.

Grat sia á Dèu, la llenga catalana segueix encara lo camí de la gloria, y no cansada y agonejanta com la voldrian algunas ánimas petitas, sino lleugera y plena de vida, ab tal que los tirs de la enveja li serveixen d'esparons pera ferla corre mes y mes vers lo que ella desitja atenye. Es que Dèu ho vol, y contra Dèu ningú hi pot res. Lo esperit catalá es com los arbres, com mes los podan mes ufana prenen; es com los homes de grans virtuts, que si la enveja ó la malavolensa vol acabar ab algun d' ells llevantli la vida, tothom conta las prendas del finat y s' escampa com per art d' encantament la fama d' ellas. Ja diu bé lo Virgili de Mayana: «*Los pobles tenen ánima, y las ánimas sòn inmortals.*»

Y no es açó vent de boca, no, es la pura veritat; ó sino parle per nosaltres, lo nombre d' obras qu' enguany s' han publicat.

Ab lo titol de «*A la vora del foch*» ha donat á llum En Joaquim A. d' Alcántara una coleccioneta de *cantars* (corrandas) *y armonías*.

En Jascinto Labaila, de Valencia, en recordansa de sa estada en Barcelona, ab motiu d' esser elegit mantenedor dels Jochs florals, ha deixat un volum de rimas que 's titola «*Flors del Turia.*»

N' Enrich C. Girbal, de Girona, ha estampat un quadernet de «*Follias.*»

En Lluis Cutxet ha donat á coneixe sa «*Historia del siti de Girona en* 1809.»

En la Bisbal s' ha fet una edició de las obras del *Trobador de Montserrat*.

Ab lo titol de «*Ramellets*» s' han publicat deu quaderns de poesias de diferents autors.

En Francesch Pelay Briz ha fet sortir «*Lo llibre dels poetas, cansoner d' obras rimadas dels segles XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII y XVIII.*»

Ha eixit també lo volum dels *Jochs florals,* ricament estampat per son editor en Alvar Verdaguer.

Un gran pas fou l' aparició del periódich quinzenal «*Lo Gay saber*» que va surtir pel mars. No mancá qui digués que no viuria, ni qui li fes guerra, mes per ço encara sura, y en cada nombre ixen firmas novas conegudas y respectables. Veus aqui las que fins ara s' hi han vist.

Victoria Penya, María Josepha Massanes, Margarida Caymari, María de Bell-lloch, Manela dels Herreros, Miquel V. Amer, Jaume Brossa, Anton Molins, Marian Franquesa, G. M., Adolph Blanch, Lo Trobador de Montserrat, Joseph Lluis Pons, Lluis Roca, Joseph Roca y Roca, J. de Palau y de Huguet, Ramon Picó, Jascinto Labaila, Pere d' A. Penya, Francisco Bartrina, Rafel Ferrer y Bigné, Francesch Ubach y Vinyeta, E. Vidal, Jaume Collell, Joan Tomás y Salvany, E. Claudi Girbal, Jascinto Verdaguer, Damás Calvet, Lo Trobador del Montseny, Joaquim Sitjar, Manel Martí y Hortal, Teodor Llorente, Felip Jascinto Sala. Enrich García Bravo, Francisco Maspons, Celesti Barallat, Antoni de Bofarull, Joan B. Ferrer, Marian Aguiló, Pere Nanot-Renart, Joan Sitjar, Pio Pi, Domingo Gulteras y Joseph M. Pellicer.

II.

La festa dels Jochs florals enguany s' ha celebrat ab molt mes lluiment del que s' acostuma, pus la honraren nostres germans los *felibres* de Provensa En Fraderich Mistral En Lluis Roumieux, En William Ch. Bonaparte Wisse junt ab lo erudit critich Pau Meyer. De nostra aymada Valencia vingueren En Llorente, En Querol, En Ferrer y Bigné; de Lleyda En Lluis Roca y molts d' altres de diferentas parts de nostre antich reyalme; de Castella també 'n vingueren, un d' ells fou En Ventura Ruiz Aguilera, autor de la preciosa *Balada de Catalunya.*

Dels humils obsequis que á tan honorables hostes feren Barcelona y altras vilas y pobles per hont ells passaren y que sens dupte convenceren als *felibres* de lo molt que se 'ls estima, no 'n parlaré, sols vull dirvos lo titol de las obras premiadas en la festa y lo nom de cada autor.

Premi de la flor natural: Lo castell feudal, d' En Adolph Blanch.—*Primer accéssit: Ruinas*, d' En Pere Ventalló.—*Segon accéssit: L' espigolera*, d' En Gabriel Maura.—*Premi de la englantina d' or: Lo darrer Pallars*, d' En Francesch Ubach y Vinyeta.—*Primer accéssit: Lo rey del vent*, d' En Joseph Roca y Roca.—*Segon accéssit: Canumunts y Canavalls*, d' En Ramon Picó.—*Premi de la viola d' or y argent:* No s' adjudicá.—*Primer accéssit: Penediment*, d' En Francesch Pelay Briz.—*Segon accéssit: Afany*, d' En Félix Pizcueta.—*Premi d' un brot de taronger* donat pèl consistori: *Lo palau enchantat*, d' En Pere d' Alcántara Penya.—*Primer accéssit: Chants d' amor*, d' En Ramon Picó.—*Segon accéssit: A la inspiració*, d' En Antoni Camps y Fabrés.—*Premi de la medalla d' or* ofert per lo Ateneo Catalá: *Historia del siti de Girona en* 1809, d' En Victor Gebhard.—*Accéssit d' una medalla d' argent: Historia del siti de Girona endressada á las clases populars*, d' En Joaquim Riera y Bertran.

Y no han sigut los Jochs florals lo únich certámen d' enguany, pus també la vila de Reus ne feu un pera lloar á sa patrona la Verge de la Misericordia. Veus-aqui los noms dels que foren llorejats per poesias catalanas :

En Pere d' A. Penya, ab lo *primer premi d' una rosa d' or.*—En Francesch Pelay Briz, ab lo *segon premi d' un pensament d' argent y or.*—En Antoni Molins , ab lo *accéssit* de dit premi.—En Joseph Roca y Roca, ab lo *ters premi d' una ploma d' argent.*—Mossen Francisco Ribas y Servet, prebere, ab lo *accéssit* del quart premi.—En Lluis Roca y Florejachs, ab lo *premi cinqué d' una papallona d' or y argent.*

Be 's pot gaudir Cataluyna ab lo dit certámen, pus de cinch premis que hi havia , los quatre foren guanyats per composicions catalanas, l' altre se 'l ne va dur també un catalá, N' Anton de Bofarull, si be escribint en llenga de Castella.

Tambè l' Academia bibliográfica-mariana , de Lleyda, que anyalment celebra una festa poética, aquest any ha ofert

tres premis als que millor canten en catalá á la Verge dels Desamparats, de Valencia.

Los quins los han guanyat son lo seguents:

Premi de la rosa de plata, En Francesch Pelay Briz—*Premi del Gessamí de plata*, En Pere d' Alcántara Penya, de Mallorca. —*Premi del brot de olivera*, En Josep Pastor Aicart, de Alicant. A mes guanyaren los accessits los senyors Briz, Martí, Molins, Candela y Ribas.

III.

Lo teatre catalá va seguint; de las obras representadas enguany no' n parlaré pas, que seria un may acabar. De lo molt que ha surtit hi ha quelcom de bo, y lo que surtirá encara!

MORTS.

¡Qu' es cert qu' en lo món no hi ha ditxa cumplerta! Una familia viu alegre, joyosa perque es felissa, y espera serho mes encara en lo esdevenidor; mes tot plegat la mort que no 's descuyda descarrega sa terrible dalla sobre algun d' aquells sers, y l' alegría dels que restan se torna dol. Aixis nos succeheix enguany á naltres, pus havem de donar comte de la mort de tres conreadors de las lletras catalanas.

N' Assumpta del Valles, que 's doná á coneixe l' any passa en est *Calendari*, ha passat á millor vida en la etat del amor y de las il-lusions.

En Pasqual Perez y Rodriguez. que fou un dels primers qu' en Valencia arboraren lo penó de nostra renaixensa, finá quan pensava haver eixit d' una grossa malaltia. Valencia guardará per llarch temps la memoria del bon fill que, sens altras cosas, hi fundá periódichs é hi introduhí lo art de la fotografia.

En Joan Cortada y Sala, lo savi catedratich, lo historiayre entès, també es mort. Era un home d' aquells que per son tracte y honradesa se fan estimar de tothom. Fou gran aymador de tot lo de Catalunya, y en sas llissons d' historia ne doná provas sempre. Traduhí al catalá lo poemet de Tomás Grossi

« *La noya fugitiva* », y ajudá á fer lo « *Diccionari quintilingüe.* » En lo consistori dels Jochs florals fou mantenedor una vegada y president un' altra; en esta ocasió feu un discurs en que pintá molt be los Jochs florals de la época primera, discurs que li valgué forts picaments de mans.

¡Déu haja premiat á tots tres son amor á la patria!

A. Careta y Vidal.

A LA MEMORIA

DEL REY DON JAUME EL CONQUISTADOR

AB MOTIU DE LA TRASLADACIÓ
DE SOS RESTOS A LA IGLESIA CATEDRAL DE TARRAGONA.

Augustas cendras, que en sepulcre digne
prop de sis sigles en Poblet jagueren
¿Com mudas se quedaren quan reberen
la escarni orat de un populatge indigne?
¿Com los forts brassos de eix guerrer insigne
mil micas als sacrilegos no feren
als bárbaros moderns que en poch tingueren
al rey mes brau, mes just y mes benigne?
Recobren son repos en regia tomba,
ja reparada tal afrenta grave:
de nou la fama, que sos fets esbomba,
sobre la llosa est epitafi grabe:
«Son geni feu vassalla á la Fortuna,
y sòn alé entelá á la mitja lluna.»

† Salvador Estrada.

Com naturalment es de práctica que quan portan á enterrar á algú demanan als capellans ¿qui es lo que pōrten? saber si es home ó dona ó persona coneguda, demani un dia á un capellá portant una dona á soterrar:

—Diga, reverent, ¿qui es lo cos?

Respongué:

—No es cos, sino faldetas.

† Joan de Timoneda.

LA MORT DE GALIND.

BRANQUÉTA DEL PROS BERNAT, AFEJIDA EN LO MES DE AGOST DE MDCCCLXVII.

En aquell temps que l' herba al prat floreix
Galind del riu Essera passa 'ls destrets;
Bons caballers menava y bons servents.
Un fort baró de Jaca va davanter.
Bernart de la reguarda n' es lo capdell:
Un esbars capdellava de jovencels
Que cantant lo pas guien de llurs destrers.
De maridats n' hi havia mes tots de fresch,
Les dones novensanes ploren per ells.
Los de Galind pels margens van á plaher
Quant d' un recost que tapen penyes y abets
Un gros aguait de moros los escomet.
Los cristians se giren ab viu dalé,
No 's destorben de moure los blanchs acers,
Si un colp d' acer fallia l' altre fereix.
Lo bon Galind s' adressa sobre 'ls estreps:
«Jo so lo barbut comte bon manyader,
Ja sabem com se lluyta per nostra lley,
Afanyem la soldada pus l' hora n' es,
Tan bons som en la plana com en castell.»
En son puny la Preclara com rellucix!
Dotse moros fa jaure en un gorct,
Un fort alcait feria de Balaguer.
Mes la munió dels moros apar que creix
Mentr' esten sobre l' herba tan bon jaquès!
Molts no podrán mes veure llurs bons alberchs,
Dol hi haurá per les mares y les mullers.
Gran sort que la reguarda en sobrevé
Y ja afadigats sopta als agarens.
Ab gran delit treballen Bernart y 'ls seus;
La batalla fenecixen, vens santa creu;
Los qui catius no resten fugen correns.
Un serrahí n' empayten qu' es barbaresch,
De sos pits y ses cames mostra lo pel:
«Ja sabreu de mi noves si catiu rest.»
Sos ulls á Galind cerquen per tot arreu,
Son bras nirviós despara siulant cayrell,
Que á trobar lo bon comte s' en va tot dret:

Per lo cotó li entra dalt del asberch.
La batalla es fenida, vencé la creu,
Mes per Galind lo comte no hi ha remey.
Los pros Bernart s' esclama ab dolor greu;
Galind confessa á un monge los seus secrets;
A pres lo cors aixeca y va dient:
«Adeu bona maynada, sant monge adeu.
Ja es arribat lo dia del partiment,
Si á Deu plau en bon' hora nos reveurem.
Mes dels catius la tayfa per allí veig;
¿Qui la mort m' ha donada? cerquen quin es»
Lo barbaresch s' atansa: «Jo som aquest.»
—«Que s' en torne á sa terra solt y llibert
Y veuran lo que ensenya la santa lley.
Ara propet t' acosta, car gendre meu;
Escolta 'm perque 't diga mos pensaments.
Bon germá serás sempre per mon hereu;
Lo mesquí poch de forses encare n' es,
Mes per ell y per ella val ma muller.
Bon pa te que guanyarne y tú també,
Bona terra d' Espanya vos partireu:
Qu' ell tire d' enllá 'l Cinca cap Aragués,
Tu tira vers las terres del sol naixent.
Les soques son plantades, sahó tindréu,
Gentils branques y fulles munten al cel.
Ay lo meu cor s' ennua tot s' enfosqueix!
Sols un nuvol oviro de cavallers,
!Mirau que lleugers porten feixuch arnés!
Veig á 'N Pelay d' Asturies que 's dels mes vells,
Brandint sobre una roca l' acerat fer.
Veig un N' Anfós y un altre, valent parell,
Johan, primer pugnayre barcelonés,
Y ab son capuig de monge lo gran Guillem.
Tots roden per la neula prop dels estels,
Al mitg dels raigs que llansa encesa creu.
Me riuhen y 'm fan signes que vaja ab ells;
Lo comte Arnau me crida... Pare, aquí 'm tens»!
Galind cau en los brassos del gendre seu
Qui li clou les palpebres fort piament.
Per tota l' host esclaten crits y gemechs,
A l' entorn de deu hores lo plant se sent.
Lo comte es mort....mes noves ja contarem.

M. Milá y Fontanals.

COLOMA BLANCA.

Sovint, sovint, quan l' ánima entristida
Sent lo dolor de la anguniosa vida
Que als indigents consum,
Quan tants ne ploran sens lo goig que alegra
De altres los dias, y en sa nit tant negra
Ni un raig véuhen de llum,

Al paradis son vol d' ágil coloma
Alsa, y prenent—pus es d' amor idioma—
D' un serafi la veu,
Ab tot l' afany de qui pietat reclama
L' ánima, encesa en amorosa flama,
Parla aixis ab son Deu.

—Senyor! Hont vulla que un esguart jo giri,
Sempre germans en dol, sempre martiri
Solen veure mos ulls;
Si un troba fortunat, sort ben amarga
Prou ni ha que apuran; prou que en ruta llarga
Deixan sagnants despulls!

¡Y no 'ls puch conortar! Si almenys un dia,
Com ara l' pá no mes que l' Cel me envia
Tinch pel sustent precis,
L' or cobdiciat que al poderós li sobra
Per durlo á tanta gent inquieta y pobra
Senyor, jo possehis!....

¡Ay! Quanta ab ell de pena y desventura
Jo veuria fugir! ¡Com la criatura
Que ara s' pert de dolor,
Suspendria l' treball que l' exaspera,
Sols un instant, per reparar sisquera
L' esmortuit vigor!

Jo buscaria al de la pell colrada
Trist jornaler, tot-hora de la aixada
Y de la rella esclau,
Per qu' cada nou solch es nova arruga
Que al front li naix, d' hont la suor no aixuga
Que á doll en terra cau.

N' es al vespre son llit,
Y al, encara mes trist, que á la ventura
Baix fosch portal, sobre una pedra dura,
Passa l' glás de la nit....

Y á quiscú d' ells, donantli ab alegria
Una moneda al menys, jo així ls' diria
Als martirs del dolor:
«Teniu, teniu: en vostre obscur desterro
Feu que aminori la negror del ferro
Lo brill d' un poquet d' or

Alé, germans!—Lo mal que 'ns desconsola
Cessi un instant, una esberleta sola
Del sospirat metall,
Com talisman, de vostra gran cadena
Una anella romprá, minvant la pena
Que 'us don' tant de traball!...

Jo 'ls parlaria aixis, si ma fortuna
Que també m' repelleix, sempre importuna,
Lluhis ab raig mes pur,
Si á tanta gent desconortada y pobra
Pogués ab l' or que al potentat li sobra
Un poch de alivio dur!

Mes; ay, Senyor! pus en ma estreta via
Mes bens no aplech que l' pa de cada dia
Y un curt son cada nit,
Del ditxós opulent obriu la vista,
Que puga contemplar la sort tan trista
D' aquells que tè en oblit.

Y en cambi á mi, pus sò una colometa
Sens mes tresor que un hábit de poeta,
Mon Deu, y vostre amor,
Déume que ls' bens que á fer la má no alcansa
Vinga á soplir ma veu, veu d' esperansa
Que també es un tresor.

¡Ay! pláguius, si, que una paraula amiga
Qui lo cálçer impost de sa fatiga
Tan plé troba de fel.
Puga escoltar sortida de mos llabis;
Paraula de consol que 'ls fers agravis
Calmi del fat cruel.

Y un arpa dáume perqué ab fé cristiana
Jo acertí, com Cecilia la romana,
Ma veu acompanyar,
Y las criaturas á mon cant may sordas
Sentin al só de las mogudas cordas
Fúyrer son malestar.

Misatgera d' amors, á totas ellas
Un ayre adormidor de sas querellas
Portaré ab son acort.
Jo diré als homens:—Germanets, coratge!
Si Deu vetlla la mar ¿que val l' oratge,
Ni que lluny sia l' port?—

—L' óna fa horror.—Remáu sense pararvos
—Negra es la nit.—Los rems han de salvarvos.
—Gran la lluyta.—Remáu....
En calma s' tornará la marejada:
Després de la foscor vindrá l' albada,
Trás del combat la pau!»

Y al lluir la pau, duré un ram d' olivera
Com aquell que en son bech la presonera
Coloma de Noé,
Ja lliure un jorn, portá festiva al arca,
Y l' diluvi acabat lo vell Patriarca
Per sas fullas veigé

Mes com ella, bon Deu, tambè resolta
Desplegarè mon vol un altra volta
Vers l' espay vaporòs
Per no tornar, pus trobaré morada,
—¿Ahont?—Allí hont l' amant reb á sa amada,
Senyor: allí hont sou vos!—

Lleyda.

LLUIS ROCA.

PER FER PLOURE.

Molt dolorosos han sigut los resultats que duguè la primave ra passada ab sa sequedat. Academias, homs científichs, tothom ha estudiat la manera y cosas que 's podrian fer per destorbar

la tornada de semblant trastorn. Emperó ningú hi ha trobat remey: tothom ha conegut que 'n tenia la culpa la falta d' arbres; mes ¿quin medi hi ha per fer naixe un bosch de sopte? Si hi es, ningú 'l sab. Un bosch necessita 30 anys per fer ploure, ab 15 de sequedat ni hi ha prou per matar de fam á tot lo mon. ¡Si 'ls boschs se poguessen improvisar! Aixó, que per un somni per tothom se haurá considerat, s' acaba de descobrir. Als llegidors del *Calendari Catalá* se 'ls hi ha reservat lo pler de ser los primers de conéixeho. Per de comptat que esta preferta li ha costat molts diners al editor ; pero ¿qui millor s' ho mereix que 'l que fa quatre anys que s' estima mes donar 4 rals de nostre *Calendari* que no 1 quarto péls de cantó? Perçó ha comprat lo secret del invent y avuy dut de una rauixa de generositat lo diu de franch. Torném als boschs artificials. Aixó ho tindria de fè 'l gobern perque porta un xich de gasto. Si s' adoptava aquest progecte, tot soldat duria á mes á mes de la motxila y fusell, un paraiga ab un mánech de fusta de pi y birolla de çer. La tela deuria ser verda. Ara bè, figurintse que per exemple sab lo gobern que á la Mantxa no vol ploure. Passa avís á la Capitania de Castella y en menys de un parell de dias te á 10 ó 12 mil homes trepitjant la terra de D. Quixot. Un pich los tè allí, los esbarria , apilota, afilera, ó fa pendre la posició que li convinga, y quan tots están en bon ordre, tocan las cornetas á obrir paraygas. En un segon 12 mil paraigas oberts vistos des del cel semblan un bosch inmens. Los núvols se n' adonan y l' un avisa á l' altre.«Allí hi ha arbres», crida 'l tró y corra la nuvolada. Son aprop los núvols ¿ no es vritat? Llavoras puja cap dalt la olor dels mánechs y, com que son de fusta de pi , acaban de creuresho y goteta d' aqui , goteta d' allá s' hi deixan agafar que es un gust. Las birollas cridan la electricitat y aquesta al tró, y aquest ab lo llamp fa rebentar la pluja , l' ayga cáu á dojo. La terra s' amara , las herbas se rebifan, lo blat s' enlayra: quan ja n' hi ha prou, altre toch de corneta fa plegar los paraygas ; ja está llest. En lo espay de una hora cada paraiga pot fer caure tres mil galledas: contém que fossen 10 mil los paraygas ¡cada hora 30 mil galledas! ¡En 10 horas 300 mil galledas ! Y aixó per uns pochs rals que pogués costar l' adobar 'ls paraygas. S' ha vist res mes económ-

mich? Axó tambè ho podrian fer ab petita escala los mestres de estudi pèls pobles, fent sortir sos deixebles, y perçó fora bo que 'l gobern manés que 'ls fabricants de paraygas tots los fessen verts y no d' altres colors. Se créu que lo gobern aceptará aquest progecte. Lo que es lo virey de Egipte diu qu' ho vol fer per no tenirse de rafiar del Nilo. Ja sabrem tenir al corrent á nostres llejidors dels resultats que dongui la esperiencia.

¡Qui 'm diría, ma filleta,
vida de la meua vida,
que dexarías mos brassos
y á n' el cel te 'n pujarías!
¡Qui 'm diria ma filleta,
que del cel no tornarías
y que ab lo cor ple d' angoxa
ta mare al mon romandria!
¡Qui 'm diría, ma filleta,
que mos ulls ja no 't veurian
ni entre l' ombra de la nit
ni á la clara llum del dia!
¡Qui 'm diría, ma filleta,
que sense tú 's tornaría
lo mon estreta presó
restant jo en ella captiva!...
Ay, qui fos nubolet blanch
que á tota pressa s' enfila!
jo per l' espay, filla meua,
mes propet de tú estaría.
¡Qui fos lo pur blau del cel
ó l' estrelleta que brilla,
tal volta filleta meua,
entre 'ls ángels te veuria!
¡Qui fos de la fló' 'l perfum,
qui fos del cant l' armonía!
que 's ben cert, filleta méua,
que al teu costat volaría.
¡Qui fos l' angel de la guarda
que te feya companyia!
¡Qui fos l' ánima salvada
y no l' ánima captiva!...

Aucellets, voláu, voláu,
voláu y feys llarga vía,
y quan seréu molt amunt
sentiréu gran melodia...
Los angelets son que cantan
á la presencia divina.
Aucellets, cuytáu, cuytáu,
que jo 'us acompanyaria.
Mas pus me faltan les ales
per aná á trobar ma filla,
mos missatgers vulláu esser
y digáuli de part mia
que la crit perque l' anyor,
la crit de nit y de dia.
Digáuli que per mi prech
y que 'm guart una cadira,
perque 's l' ánima salvada
y jo l' ánima captiva.

Victoria Penya de Amer.

—Guardat de mala llenga.
—La casola plena, á molts trau de pena.
—Mal va qui no pensa en l' endèmá.

IMITACIÓ DE M. MARTIN.

(*En mallorquí.*)

Per dins es camp de ses tombas
me passejava tot sol:
se meua ánima endolada
digué plorant á la Mort:
—Estich cansat, Mort amiga,
donem es teu sant repós.—
Ab una veu molt faresta
em va respondrer la Mort:
—No estás, no estás madú encara
per rebrer mon sant repós.
A s' auba estás de sa vida,
ha de sorti encara es sol,
y s'estel des de cap vespre
cuant aquest sol s'haurá post.

Pe's camí de s' Esperansa
has de correr ple de foc,
y pe's camí de sa Pena
ten ets de tornar tot sol.

G. Forteza.

LO FERRER.

Y veuse aqui que n' era un hermitá que feya aspra penitencia.

Un dia va arribar á sas orellas una nova que 'l posá en desig de eixir de sa soletat.

Fou eixa nova que, en un poblet llunyadá, hi havia un altre home tan virtuós, com que la gent per l' home mes sant del món lo tenia.

L' hermitá se 'n aná al poble del hom aqueix, pus ell trobava estrany que altre en la terra fes mes santa vida de la qu' ell feya.

Arriba al poble. Truca á la casa del que le diuhen ser l' home aquell. Era un ferrer.

Conversan, se fan amichs, l' hermitá se queda á casa 'l ferrer.

Maravella y no xica fou la del hermitá al veure que aquell home tan virtuós y sant feya una vida tan regalada, y mes encara quan sabé que fins poch ab los preceptes de la esglesia complia. Quasi li 'n agafá escrúpol de ser á casa d' ell.

Lo ferrer reya, jujava, fins feya brometas y festas á las noyas del vehinat.

Arribá l' hora de sopar.

La taula abundosa, lo servey cumplert. Una criada va respostejar al ferrer y, llavors fou l' escandol del hermitá, aquell plé de rabia etjegá una mala paraula.

Creus se feya l' hermitá, y no poch rumiava sobre 'l dir de la gent.

Fineix de sopar. Lo ferrer pren un fanalet y surt de sa casa.

L' hermitá d' amagat lo segueix. ¿Que fara?

Lo ferrer entra dins d' una bauma, y l' hermitá darrera.

A la claror del fanal aquest véu á un home vell estés á terra, que ab las llágrimas als ulls pren un cistell plé de viandas que 'l ferrer li allarga.

Aquest se gira llavors y al veure al hermitá :

—Germá, li diu, ¿perqué m' havéu seguit?

—Jo 'us diré, li respon l' hermitá. Jo feya vida santa en un desert; un jorn va arribar á mas orellas una nova que 'm posá en desig de eixir de ma soletat. Fou eixa nova que, en un poblet llunyadá, hi havia un altre home tan virtuós, com que la gent per l' home mes sant del món lo tenia. Jo he anat al poble del home aquest, pus estrany trobava que altre en la terra fes mes santa vida de la que jo feya. He arribat al poble. He trucat á la casa del home aquell. Erau vos. Vos he conegut y, dit sia clar y net, res en vostre modo de viure he trobat que sia digne de tanta llohansa.

Lo ferrer respon:

—T' han enganyat, bon hermitá. Jo no faig vida santa. Jo passo 'l dia com véus, com los altres, y als vespres vinch á donar menjar á n' aquest pobre home que fa molts anys mantinch amagat de la gent.

—¿Qui es aquest home?

—Un que está condempnat á mort.

—¿Quin crim ha comés?

—Fa quinze anys que va matá' 'l meu pare.

L' hermitá llavors caigué á sos péus tot exclamant:

—Tu ets lo sant home que diuhen, y jo no sò mes que un vanidòs penident.

ESTIUADA.

Sota l' ombra rodona
Que l' garrofer sobre l' rostoll senyala
Vull sentir una estona
La perfidiosa veu de la cigala,
Recolzat ab peresa,
Pe 'l cim de las arbredas ovirantne
La vinya veig extesa,
Y del vilatge l' fum al cel pujantne,

Escolto la campana
Que per l' infant que naix al Etern prega,
Y á la plassa llunyana
Lo corn del pescador sent com gemega.
Escatayna la lloca
Escarbotant lo boll per sobre l' era,
Y estabella la soca
La destral que etsecaya l' olivera.
Tot fent cruixir l' árada
Canta lo pareller y l's muls arruixa,
Y la reya esmolada
Botant, lo solch pe l' sementer dibuixa.
De rossos fruits rebblida
L' aubarcoquer sa verda branca esqueixa,
La parra entreteixida
Penjá l's raims per sota l's pámpols deixa.
Dringa alli baix l' esquella
Del ramat que passant pé 'ls margens guayta
Y belant fuig l' anyella
Mentres lo cá glapint de prop l' empayta.
Alegre xarradissa
Mou l' estol de plascents figavaleras
Que d' enfilarse frissa
Ab ganxo y paneret per las figueras.
Y mentre ab s' alenada
L' embat brugent los amellars revolta,
Demunt la serralada
Lo blanch molí s' antena giravolta.
. . . .
¿Qui l' esperit no aixeca
Devant d' eixa bellesa encisadora?
¿A qui deixarli reca
Los falsos plers de la ciutat senyora?
Deu fé l' hom á sa imatge,
Perqué escampés l' alé per la planura,
Y la llum ab coratge
Mirés de fit á fit desde la altura
Deu li dá pensa forta
Per admirar del mon las maravellas
Y obri á sa fé la porta
Envers l' eixam lluent de las estrellas.
Bé está l' hom baix de l' arbre,
Davant del Creador que li dó vida,
Dins sas presons de marbre
D' ell y del mon y del Senyor s' oblida.

Benisalem 3 *Juriol* 1868.

J. LLUIS PONS.

—Llenga curta y mans llargas.
—Qui no va dret l' adressan.
—Amistat ab los vehins, de porta en dins.

A MA PRIMERA FILLA.

MORTA DE 33 MESOS LO 14 MARS DE L'ANY 1864.

Ta mort ploraren los estranys, ta mare
Sempre pensant en tú plora y t' anyora,
De l' ánima endolada de ton pare
Deu te prengué com la millor penyora.
Primera flor del meu amor, pus colre
Devem á Deu fins á la mort que 'ns dalla,
Deu jamay ton perfum no 'm vulga tolre,
Y sia odor del Cel en ma mortalla.
O filla! tú eras l'ángel d' inocencia
Que orfe ha dexat lo mon pe'l cel de gloria,
Que al Cel te veig devant l'Omnipotencia
Fent de nosaltres pecadors memoria.
Dels qui pera aquest mon ser te donaren
Y á la Verge Maria t' oferiren,
Y 'l nom de Deu per primer mot posaren
En ta boca y ton cor que s' esmortiren.
O filla meua, ángel de Deu, ta gloria
Es lo conort que 'ns resta y ens fa creure
En la esperansa de tornarte á veure
Aprés de aquesta vida transitoria.
Mes ay! la vida com lo suau oratge
Passa per qui la tè de plers coberta,
Y ella es per l' ánima de dol omplerta
Camí sens terme, congoxós viatge.
Ab tot vindrá lo dia en que s' apague
Pe 'ls ulls de nostre cos la llum terrena,
Y eu que jamay de l' ánima s' amague
La veritat de Deu, la llum serena.
Quant de l' Eternitat lo dia venga
Per nosaltres, ma filla; quant la porta
S' obre del nostre juhí, fes que s' encenga
La llantia del perdó que al Cel ens porta.
Fes que lo nostre cor, tacat pe 'l sutge
D' est mon, ja netejat vaja y s' axample
Ab lo penediment devant del Jutge
Que 'ns obre per tu 'l Cel de tot en ample.

Mes entretant que arriba aquest gran dia
De la gloria final, paráu l' estatge,
Esperits del bon Deu, hont l' alegría
Del cel esborra de tot dol l' imatge!

MIQUEL V. AMER.

DEIXEBLE APROFITAT.

Un mestre d' estudi tenia un xicot molt espabilat. Lo dia en que va anar á son poble l' inspector, volent fent lluhir á son deixeble lo va cridar.

—Ja veurá, ja veurá, deya 'l mestre al inspector, es un cap ¡ quin cap ! Que pochs se 'n tallan de la seua tela. A mi 'm fa quedar parat mes de quatre vegadas. Vina , Antonet ; vinám' aquí. Lo senyor vol sentir com respons á dos ó tres preguntas que 't farè. No 't gratis lo cap. Aném á veure. ¿Qu' es lo que corra mes que 'l camí de ferro?

—Lo telégrafo.

—Y mes que 'l telégrafo?

—Lo vent.

—Bè, bè, diu lo mestre tot estarrufat allargant al inspector sa capseta de polsar , mentres que ab los ulls feya com si li diguès : ¿ qué tal no li havia dit , que era viu com un arda ? Vésten , vésten Antonet , afegí après tot girantse al xicot , ja estich content de la resposta.

L' Antonet no 's movia.

—¿Qué no m' has sentit?

—Prou.

—¿Donchs perqué no te 'n vas?

—Perqué encara sè una altre cosa que corra mes que 'l vent.

—¿Tú sabs una cosa que corra mes que 'l vent , beneyt del cabás?

—Si, senyor mestre.

Lo mestre entre curiòs y mort de por de que son deixeble no fes un disbarat,

—Bè, bè, dix ¿y qu' es lo que corra mes que 'l vent ? Antonet, rumia... rumia... pénsathi forsa.

—Sab que corra mes que 'l vent?.. la vista. Y si no vegi si 'l vent arriba á las estrellas y la vista sí.

—Y tè rahò, se digueren l' un á l' allre mestre é inspector y se quedaren maravellats.

AMOR MEVA.

Jo flor del camp, y llirl de la vall....
me defallelxo d' amor.
(*Cant dels Cants.*)

Tendra y gentil poncella,—la vida es un romiatge:
per' qui té companyía—lleuger es lo camí;
quasi retut me trovo—de fer sol mon viatge,
amor de la meva ánima,—¿lo voldrás fer ab mí?

No sè si ets pobre ó rica,—só vist de part de fora
ta casa, y niu me sembla—d' amor y santa pau:
res sè de ta hermosura,—y assó que 't veig tot hora;
mes, sens donarmen' comte,—de tú me trobo esclau.

Per mes que 'm vejas pobre,—jo sò molt rich, donzella,
tresors pera tú guardo—de l' ánima en lo fons;
al sol de l' amor meva—óbrat, gentil poncella,
mon cor es una bresca—d' amor y de cansons.

De nostras esposallas—que sia aviat la festa.
¡Ditxós de mí! De vespres—afadigat vindrè,
m' adormiré en tos brassos,—sobre ton pit ma testa,
respirarè l' aroma—de ta flayrosa alé.

¡Ay, flor de l' amor meva!—si davas fruyts un dia,
en ells nostras imatges—veyent com en espills,
tot tremolòs los brassos—al coll te posaria,
dient: ¡Beneyta sias,—oh mare de mos fills!

Y quan nostres fruyts dolsos—assahonats serian,
finant tots dos á l' hora,—¿qué 'ns fòra lo morir?
Mentres los nostres cossos—en igual lloch jaurian,
l' amor de nostras ánimas—veuria 'l Cel florir.

Tendra y gentil poncella—la vida es un romiatge:
per' qui tè companyía—lleuger es lo camí;
quasi retut me trobo—de fer sol mon viatge,
amor de la meva ánima,—¿lo voldrás fer ab mí?

ANTONI CARETA Y VIDAL.

—Home vell y dona jove, no fa prova.
—Qui no sembra, no cull.
—Dona boja y burro guit, bon profit.
—Un táll no es bo per tothom.

À LA VERGE AL PEU DE LA CREU

EN LO CONVENT DE...!.

(TRADUCCIÓ DE SOR EULARIA DE S. JORDI)

A MON ESTIMAT AMICH EN JOSEPH ZORRILLA.

Perdonáume, Senyora,
si trenco la clausura
anant derrera d' una joya d' or:
mes la mare Priora
per esta travessura
m' ha alcansat lo permís del confessor.

—

No las anyoro, Mare,
perque ab l' estisorada
caygueren flochs y rams per un may mès!
Y per recort encare
me deixan 'nar cossada
ab lo cilici que mon cos tè prés.

—

Per vostre pit la envejo,
per cloure las tabellas
del vestit que us brodarem en l' estiu:
y á fer versos m' ensejo
com las crias novellas
á saltar brancas pel voltant del niu.

—

Vos m' aydaréu: que un dia
m' adormí en vostra falda
com Sant Joan en lo pit del Redemptor;
y 'l somni de poesia
mont front encare escalda,
grabat lo porto encare en lo meu cor.

Mès ¡ay! tinch por no sigan
per gent de fora reixas
mos pobres versos com mustiadas flós:
que idolatría digan
á mas sentidas queixas,
perqué no entenen la conversa ab vos!

—

No us miran dolorosa
del arbre del martiri
de vostre fill amat sentada al peu:
de vostra faç plorosa,
com las gotas d' un ciri,
cap regalar las llágrimas hi véu.

—

No se perque hi ha diadas,
en que us trobo mès trista,
y mes perlas destilan vostres ulls.
Si jo las he causadas
apartáu de ma vista
recorts del mon y de ma historia 'ls fulls.

—

Duhéume á la memoria
la nit en que 'm cridareu
pèl nom de filla, y us vegi somniant;
y aquell dia de gloria
que per criada 'm triaren,
lo vot de mas germanas inspirant.

—

D' abril las matinadas,
que ab la frescor convidan
á entoyar rosas per guarnius pitjers;
del ivern las vetlladas,
que á la pregaria 'ns cridan;
las nits de lluna á l' ombra dels xiprers....

—

La fé, que un cor d' artista
dona á aquella que us canta
tendras cansons de Maig y de Nadal;
la recordansa trista
de la Setmana Santa;
de una germana nostra 'l funeral.

. . . .

Pèls anys de ma infantesa
romántica lectura
cridava vers l' ideal mon esperit;

y en sant amor encesa
era 'l brial l' armadura
que somniava invencible per mon pit.

—

La llegenda sabia
de la tornera aquella
Na Malgalida, que 'l convent deixá;
y la Verge María,
prenent sa forma bella,
fèu de tornera fins que al niu torná.

—

De las parets l' alsaria
detura ma fugida,
y 'l vot que 'm lliga fortalesa 'm don':
mes ¡ay! fins en pregaria,
moderna Malgalida,
ma pensa criminal vola pèl mon.

—

Est vuit de l' ayma mia
veniu á omplir, Senyora
feu calíu al aucell en vostre pit.
Si l' aculliu, María,
no se 'n 'nirá defora
á cercar los brins d' herba per son llit.

Dámaso Calvet.

TARDIS PIULASTI.

Tres estudiants arriban á un hostal. Un d' ells pren la paraula.

—Bona nit. ¿Hostaler, que 'ns donaréu sopar?

L' hostaler·

—¿Sopar? Si que 'm dol! No tich res... res.... ¿Com no vulgau un ou qu' ha deixat un senyor canonge?

—Un ou. Y ¿qué 'n farem de un per tres?

—No tinch altra cosa.

Desconcertats quedan los estudiants. De sopte lo mateix qu' en tot era 'l primer d' enrahonar.

—¿Fem una cosa? diu.

—Qué?

—Que se 'l mengi qui fassa sobre l' ou un parlament mes enrahonat.

—Aceptat.

Pren un d' ells l' ou, se 'l mira, 'l palpa, 'l gira, 'l regira, rumia... al últim agafa un ganivet y l' esquerda del voltant de la punta tot dihent:

—*Coronatum est.* Y l' allarga al segon.

Lo segon pren l' ou. Rumia , mira , palpa , gira y regira.... Treu l' escorfolla y tira un pessich de sal dins del ou, tot murmullejant:

—*Salis sapientia.*

L' ou va á mans del ters. ¿ Qué dirá ? ¿Qué fará ? pensan los altres dos.

Lo ters, se 'l mira, 'l gira, 'l regira, 'l palpa, y... se 'l cruspeix en un tancar y obrir d' ulls. Mes tantost es á passarli pel coll , tot d' un plegat sent que 'l piu piu de un pollet ressona en sa gorja ; l' ou era pollat. ¿Penséu que 'l va llansar? Res d' això. Ab molta serietat y fent un gros esfors com una persona que s' ennuega, se l' empassá tot dient:

—*Tardis piulasti.*

¿Y 'ls altres dos? ¿Qué van fer?

Los altres dos van convenir en que 'l parlament d' ell havia sigut lo millor.

LO SINGLE DE VALL-DE-ROS.

Ay fonteta regalada!—ay single de Vall-de-Ros!
Sentada apropet de l' aiga—llisant son cabell hermós
se hi estava una donzella—tan bonica com un sol.
Sa cabellera es tan llarga—que li arriba á ne 'ls talons,
la pinta ab que 's pentinava—n' es joyell de gran valor,
n' es tota de plata fina,—las puas capsadas d' or.
Ab la font se hi enmiralla—la blancor de lo seu front.
Tota trista está la nina—perqué tè negre lo cor.
—Amor meu ¿perqué 'm deixavas—tota sola y sens conhort?
Tres dias fa que t' espero—á n' aquest lloch delitòs;
com no vens ó 'm tens per morta-ó es que tu potser ets mort.-
Tot dihent això se 'n puja—al penyal vehí del gorch,

si quan puja sech lo troba,—quan hi ets reverdeix tot.
Las plantas hi fan brotada,—han nat flors als cims dels brots,
y á la donzella que plora—han fet un florit redòs
una cambra misteriosa—hont plora son desconsol.
Las fadas que al gorch festejan,—al oure son amarch plor,
li envian las sevas fillas—mes bellas que 'l trench del jorn,
com la veuhen qu' ella ploran—se 'ls hi posa trist lo cor
y en sas galtetas de rosa—hi va perlejant lo dol.
Del plant de las fadas xicas—ha nat un torrent d' or fòs,
dels ulls de la donzelleta—ne cáuhen perlas y flors.
Quan pèls caramells ne lliscan—lo sol las va crostant d' or,
se 'n forman quinze cascatas—que cáuhen á baix á plom,
en mil regarons partintse—y en vuit gorchs de fons negròs.
Ay fonteta regalada!—ay single dé Vall-de-Ros!

MARIA DÉ BELL-LLOCH.

—Si ets blanch no 't fassis negre.
—La mosca fuig de la olla que bull.
—Los tests se semblan á las ollas.

ALFA Y OMEGA.

La vida al donar al fill
la seva perdè la mare;
d' un mateix pi lo fuster
traguè 'l bressol y la caixa.
Mentres de goig revan uns
ploravan de pena 'ls altres,
y á festa y á morts ensemps
las campanas ne brandavan.

A la nit des de sos llits
la mare y lo fill parlavan,
si paraulas de mel l' un
felosas paraulas l' altre.

—Que 't porta á aqueix mòn?
—No 'u sè.
Y 'n á tú, ¿que te 'n treu, mare?
—La vida que va pel mon

disfressada ab la mortalla.
—La vida! doncbs, ¿qu' es l' alé
que germina en mas entranyas?
—Lo glassat vent dels fossars
que tot lo que besa mata.
—Donchs si la vida n' es tal,
¿qu' es lo mon?
—Una rialla
qu' está fent des que hi ha sol
l' ángel caigut á son Pare.
—Y las flors, los cants, la llum?
—Se mostian, moran, passan!
—Y la gloria, 'l goig, l' amor?
—Fum, bombollas, res, paraulas!
—Llavors l' afany qu' en mos ulls
guspireja ab la esperansa,
los besos que sobre 'l front
ne sento que volant passan
com petits papellons d' or,
que son Mare?
—Sómnis!
—Mare!
llavors en lo mon, que hi ha
que ver sia?
—Dols y llágrimas,
horas de febre, durs ays
que fan trossos las entranyas,
pèls llavis fel, pèls ulls foch,
darts pèl cor que vri regalan,
afilats ársos pèls peus
y pèl pit rocas de marbre.
—Llavors la vida del mon
no es tal...
—Ni may l' es estada;
es un sospir que del pit
vol sortir y creix, y 'ns tapa,
y al exalars' al mortal
deixa sens forsas y 'l mata.
—Si n' es cert aixó que 'm dius
fesme un lloch prest en ta caixa;
que aixis, qui mes prompte mort
lo temps de sa vida allarga;
que aixi, qui respira menys,
menys agonejant badalla!
—Del cel, fill meu, has caigut
y se t' han romput las alas;
per la costa del dolor
tens de guanyar la pujada.
—Mes tot sol, qui del abim

desviará mas petjadas!
—La llum de la fé.
—A hont viu?
—En la foscor.
—Com trobarla?
—Acluca 'ls ulls...
—No la veig!
—Obra los del cor...
—Benhajas!!

———

Digueren, y allá en son llit
al fè' un sonrís lo cadávre,
en plors esclatant l' infant
omplí lo bressol de llágrimas.

J. Ubach y Vinyeta.

—Quan s' ha batejat surten los padrins.

—L' home plora quan naix, y cada dia de sa vida diu los per qué.

AL DISTINGIT POETA IRLANDÉS

EN WILIAM CH. BONAPARTE WYSE.

No al prímcep de la sanch, ab nua testa,
saluda 'l trovador d' eixa encontrada,
pus, si bè ne respecta gerarquias,
independent y libre lo cap n' alsa.
Son homenatge humil de simpatía
sols demostrarne vol al fill d' Irlanda;
al poéta gentil, de cor sensible,
qu' en varias llenguas ne punteja l' harpa:
Al noble que, content, abandonantne
lo fausto de las corts que á tants enganya,
ne viu tranquil, cantant ab fé sencera
los sentiments mès purs que ixen del ánima;
Pus bè ne sab que las coronas pesan
y cegan ab son brill moltas vegadas,
que sota 'ls mantos emporprats ne ploran
cors infelissos que de pena esclatan!...
¡Salut, poéta de la dolsa lira,
segueix per eixa via, canta, canta;
del jardí de ta pensa fés que 'ns vingan
moltas hermosas *papallonas blavas*!..

Si primceps folls d' orgull, tant sols somian
en las coronas que tants fronts aixafan,
tú ab rahó, mes gloriosa y mès lleugera
la de llorer ne créus, que al Geni 's guarda.
Peiçó món cor entussiasmat t' admira
y eixa mostra d' amor te dòna franca:
¡Salut, poeta!... ¡Benvingut ne sias
á la ciutat del trovador que 't parla!..

Girona 28 *Abril* 1868.

ENRICH CLAUDI GIRBAL.

—Bona terra fa bon tupi.
—Qui no mes tè qu' un ull, se 'n val per dos.

SALUTACIÓ (1).

Vol de cisnes de Castella,—vol de cisnes provensals,
qu' havéu vingut en bon hora—á terra de catalans.
Aixis vos dóngui mes sort—la Verge de Montserrat
qu' en vostres sómnis ditxosos,—heu volgut ó sentit may.
Aixi trobéu la niuada,—á vostra patria al tornar,
plena de goig y de vida,—plena d' esperansa y pau.
Així 'us rebin los petits.—batent las alas, piulant,
tots fets rosas los boscatjes,—la pluja cayent als camps,
de dia al cel sense boyra—y lluint los estels clars
en las vetllas falagueras—del estiu embalsamat.

Á la cort li podéu dir,—á Fransa podéu contar,
ab veu que á Castella agrada,—ab veu dolsa al provensal,
la que portáu bona nova—del esperit catalá.
No 'ns trontollejan lo cor—esperansas deslleals,
perque tenim per espills—als nostres antepassats.
Sota un cel que Dèu fa hermós,—perque á sa grandesa plau,
demunt d' una terra feta—de nostres avis fossár,
permétin qu' á Dèu preguèm—ab la llengua maternal,
que 's veu, d'hon dorman los morts,-l'etern fi dels vius molt clar.
No 'm fan aborrí 'l present—recordansas del passat;
l' amor d' ahi fa 'l de avuy,—lo d' avuy fá 'l de demá.

(1) Improvisada y llegida per l' autor en la vetllada literaria que 'l Ateneo Català doná en obsequi dels poetas provensals, castellans y valencians vinguts als Jochs florals del any 1868.

Si plenas dels nous ingenis—son tot brugit las ciutats:
si veyéu que es la mar tota—naus que venen, naus que van;
blat y vi fent las montanyas,—sent jardirns los nostres camps,
maravellas d' amor son:—¡quin amor com lo treball!

Aucells de nostras contradas,—dexáu lo cel y 'ls puigs alts,
y al veurer los mentsagers—de la nostra germandat
portantne la bona nova,—reunits en un esbart
refiláu los cants bonichs,—dihentlos adeu siau
als poetas de Provensa—y als poetas castellans.

FRANCISCO MORERA.

LO SÓPAR DE LA MORT.

Una vegada eran tres lladres; tots tres eran germans y anavan pèl mateix camí. Caminant, caminant se 'ls fiu fosch y entraren en una cova pera passarhi la nit y amagarhi lo que havian robat aquell dia á un viador que trobaren en un indret mòlt sol. Soparen y s' adormiren.

Lo mes xich fou lo primer en desvetllarse quan tot just lo gall cantava. Era mitja nit. Veyent que sos dos germans encara dormian de bo y millor, un mal pensament li vingué al magí.

—Si jo ara 'ls matés, se va dir, tindria per mí sol la part que á ells dos los toca de la presa que avuy hem fet. Matémlos.

Y ab un gros coltell que duya 'ls va traspassar lo cor. Après arreplegá tot lo robat y camas ajudáume va seguir son camí.

Las estrellas del cel aixís que 'l veyan s' apagavan. Los torrents quan sentian sas petjadas feyan sonar sas fondas y tremolosas veus com pera malehirlo. Los gossos dels masos lo perseguian udolant, y las gallinas dels corrals al passar ell escatainavan.

Y ell tras-trás, camina que caminarás cap al bosch se n' anava sens guaytar las estrellas, ni fer cas dels torrents, ni temer los gossos, ni escoltar las gallinas.

Véuse aqui que quan va ser aprop del bosch, va trobar assegut sobre una pedra un vell apuntalat en sa dalla com si fos un dallador, reposant de la fatiga del jornal.

—Dallador, bon dallador, li diguè ell quan lo va veure, me voldríau dir hont hi ha una masía pera pasarhi la nit?

—Masía per aquí aprop no 'n se cap, responguè 'l vell, com no vulgas vindre á casa.

—Tant me fá l' una com l' altra y tota vegada que la vostra es aprop, aném á la vostra.

Lo vellet s' alsá, 's planta la dalla al coll y camina que caminarás cap á dins del bosch se entorna seguit del jove malfactor. Mentres atravessavan lo bosch, aqueix va véure uns ulls mòlts resplandents y grossos que dès de la capsalada de un pí se 'l miravan. Véurels y aturar al vellet tot fou hu.

—Vell, bon vell, digáume : ¿de qui son aquells ulls? li va dir.

Y 'l vell li va respondre:

—Ho son de la conciencia.

—Y es un aucell això?

—Un aucell que va de nits.

—Caminém, caminém dallador que 'ls ulls d' aquella au m' espantan.

Y tornan á caminar.

Mes endevant troban una creu que s' alsava al bell mig de quatre camins.

Lo lladre la ovira y diu á son company lo vellet:

—¿Qué vol dir aqueixa creu?

—Vol dir, que aquell que fou causa de que s' hi plantés aqueixa creu aquí, ni en est mòn ni en l' altre tindrá perdò de Dèu.

Quan éll passá per aprop d' ella li semblá com que la creu li diguès:

—Tú, tú m' hi has fet plantar.

Y mort de por y á la llum de la lluna que llavors isqué de darrera un núvol, regoneix lo lloch ahont ell y sos germans havian despullat al pobre viador.

Arriban á la masía del dallayre. Una má invisible obra la porta. Un baf de cementiri surt pèl portal y li tapa 'ls esperits

Per tot arreu troba creuhetas de fusta negra penjant de las parets.

—¿Vols sopar? li diu lo vell.

—Sí; respont l' altre.

—¿Qué vols?

—Lo que 'm dongáu.

Y aixís que açó ha dit, entran en una cambra mólt xica tota pintada de negre. Al bell mig hi ha una taula ab tres cadiras; en las duas ja hi séuhen dos homes que portan las caras tapadas, la del mig está buida. Lo vell li ensenya y li diu:

—Séuhi.

Ell s' hi asséu, apres d' haver deixat á terra al sèu costat lo farcell del crim.

Llavors s' adona de que tè las mans brutas de sanch y vol rentárselas; mes quan va pera aixecarse lo qui séu á sa dreta l' atura.....

—No 't rentes, li diu, perqué te las tornarás á embrutar.

Llavors se gira á la esquerra: la má del altre company lo deté tot dihentlhi.

—Créu.

Y, no podent sortir d' entremig dels dos, se assenta altra vegada.

Quan son á las postras, llavors los sèus companys se trauhen las telas negras que sas fasomias tapavan y li preguntan:

—¿Nos coneixes?

—Mos germans! crida, ell y cáu estés en terra.

Y véu com de las feridas del cossos de sos germans raja, raja la sanch com si fos d' una font. Y la sanch s' escampava per terra: y sent com li humiteja 'ls vestits: y la sanch puja de nivell, y sent com se li entra pèls forats de las orellas: y puja mes, y la sent com li calenta las galtas: y creix y creix y ja li boreja la boca..... Llavors vol alsarse y no pot; volt cridar y no tè veu; vol aixecar lo bras y se 'l sent com clavat á terra: y 'l cervell li balla, y 'ls ulls li volen saltar de las concas, y la carn li tremola tota, y un ayre calent li crema 'l front...

Llavors perdut lo seny, fa un esfors de gegant, logra llansar un crit.

Lo vellet entrá: mes sense vestits.

Y 'l que finava tinguè encara temps de veure com son hoste

rient y brandant la dalla s' asseya sobre 'l farcell del tresor, esguardantlo fit á fit com si minut per minut li contès la agonia.....

Apres no va veure res. Havia finat.

Lo vellet era la Mort.

LA CARDINA Y LO CANARI.

(FAULA.)

Á EN FRANCESCH P. BRIZ.

Ab tendra veu, que 'l cel li havia dada,
Cantava una cardina,
Fent remoure de grat sa cantarella
Los arbres y bardiças.
¿Qué us diré per contarvos si bè ho feya?
Aturávas á estonas,
Y ohia lo ressó, com si nascuda
Sa veu fos d' altra boca.
Soptadament, en mitx del cant s' atura,
Cóm si fos encisada;
D' un canari l' accent fins ella arriva
Que se li emporta l' ánima.
—¿Sa dolçor no puch dar?—esclama folla—
¡Oh, si, jo farè aytal!....
¿Qué vals á son costat, pobra veu mía?
¿Qué vals, trista, qué vals?
¡Poguer cantar axis, oh suáu enveja!
Mon cant me dona enuig;
Si jo no he de cantar, com ella canta,
May, may més cantar vull.
¡Com regiran las sanchs sas armonias,
Sas cadencias gentils!
¿Y poden ser las meuas exsalzadas?...
No 's riurán més de mí.
Si, sí; com eixa veu blana qu' escolto
Per forsa he de cantar,
O, d' açí per avant, serè ben muda;
Placi á Dèu, no ara.—
Y ab il-lusió que ço ne alcansaria,
No bé es sola comensa
Las cansons á estrafer del gay Canari,
Sa parla falaguera.

Fora de sí, xaruega nit y dia,
Masega, s' afeixuga,
Més refilar no sap la parla estranya,
Enfarfegant la sua.
Y pobra, creu que si, puig certa diada
Convoca sas amigas:
—No sentiu eixa veu?—pregunta ansiosa,—
Axís canta la mia.
¡Perqué, perqué 'us guaytáu ab estranyesa?
A fé, tinch sa dolçor.
Riéu, riéu, ja ho crech, perque vosaltres
Jamay faréu com jo.
Y aixis finint, comença la Cardina
Volent mostrar quan parla,
Pero ab tan mal acert que las amigas
Esclatan en gran rialla.

Molts menysprean la sua parla bella
Pera pendre l' estranya,
Y ay! que oblidant la que 'ls doná natura,
Malmeten una y altra.

Joaquim Riera y Beltran.

OBLIGACIONS DE MARITS Y MULLERS.

L' ofici del marit es guanyar diners y comprar hisenda; y l' ofici de la muller es conservarla.

L' ofici del marit es anar á fora á guanyarse la vida; y lo que déu fer la muller es guardar la casa.

L' ofici del marit es tractar y conversar ab tothom; y 'l de la muller déu ser parlar ab pochs y esser honesta.

L' ofici del marit es parlar poch, ab judici y discreció; y 'l de la muller ha de ser preciarse de no esser xarrayre.

L' ofici del marit es serne gelòs de sa honra y bona fama; y 'l de la muller poderse gloriar d' esser ben honrada.

L' ofici del marit es de ser dadivòs ab mesura; y 'l de la muller de esser guardadora.

L' ofici del marit, per últim, es lo de ser senyor de tot; y 'l de la muller déu esser de tot donarlhi comptes.

DINS LO COR.

Un sospir á la memoria de ma volguda muller, Francesca Atard, mórta en la flòr de sa joventut, lo 7 de agost de 1865.

¿Cóm se fará que vixca sens dolor
Tenint perdut lo bé que possehia.
Ausias March.

Jo 't porte dins lo còr, jo escolte encara
De t' agonía l' amorós sospir;
Y plé de pena 't veig com te mirara
Quan del mòn á lo cèl vares sortir.

Los ulls ab melancònica tristessa
Fictes tenia jo en tes negres ulls,
Y posant en ta front bes de tendressa
Reculli gemegant tos cabells rulls.

Aquell bes de dolor l' ánima meua
Deixá tranzida, sens llatit lo côr,
Fulla só que 'l vent bat y lo mòn créhua,
Mos cants son un gemèch, ma vida un plór.

Tú sortires leixant, leixant, aymía,
Plena la tèrra de amargor y dól,
Y tot plorava, tot, y.... póbre 's ria
Nóstre ignocent infant en son bressól.

¡Malhurat, malhurat, quan en la tèrra
Se veja sense mare 'l póbre infant!
¡Malhurat, malhurat, que 'n dura guèrra
Anirá sempre cego y gemegant!

Y amparantse angoixós ab son trist pare,
A tróços fet y sanguejant lo còr,
Me dirá, nòstre fill: «¡Jo no tinch mare!
¡Mare no tinch!» y esclatará en un plór,

Si dos aus per l' amor agermanades
Lo escalf deixaren juntes del dols niu,
Y crèhuaren los cèls aparelládes;
¿Per qué quan l' una es morta, l' altra viu?

Paoroses fugint lo negre oratge,
Quan passá la tempesta rebramant,

Amagades les dos dintre 'l brancatge,
Juntes cantaven lo mateix trist cant;

Y avuy si canta la que viu dolida,
Del mòn perduda en l' infinit desert,
S' amarga queixa que á plorar convida,
Bolva es de neu que en la montanya 's pért.

Francesca del meu cór, ¿per qué 'm deixares,
Blanca assucena de preciós perfum?
Fores sól de ma vida; t' amagares,
S' ompli la térra de tristor y fum.

Te porte dins lo cór, y en la callada
Nit sempre escolte ton sospir dolent,
En lo bram espantòs de la tronada
Y en lo dolcísim gemegar del vent.

¡Te porte dins lo cor! Ses blanques ales
Un ángel d' allá dalt bat silenciós,
Y eres tú, que vestint divines gales,
Ma front corones ab ton bes ditxós.

¡Te porte dins lo cór! Les aus airoses
Copien quan canten t' argentina veu,
Querub que llaus aixeques amoroses
Ab lira d' ór enamorant á Deu.

¡Muller sempre volguda! En ma memoria
Viurá mentres yo vixca 'l teu recórt:
¡Inspiració del trovador y glória!
¡Francesca, aymia, pera mi no has mórt!

Jo 't porte dins lo cór; jo escolte encara
De t' agonia l' amorós sospir,
Y plé de pena 't veig como te mirara
Quan del mon á lo cèl vares sortir.

EDUART GOMEZ MAZPARROTA.

—Qui guarda tè.
—Qui no cáu ensopega.
—Qui bè está que no 's moga.

ANYORANÇA.

Digasmé, lluna agradosa,—¿ahont es l' espos amat?
Digasmé si se 'n recorda—de n' Ayneta y los infants;
Digasli tu qu' ara l' veus,—que jó no 'l puch oblidar,
Pensant quan vindrá lo dia—que mos ulls l' esguardarán.
Quan sent sa nina que riu—y lo ninet veig jugar,
Tota plorosa jó pens:—¡si son pare los mirás!—
Bossinets son de mon cor—los meus axerits infants
Y son pare es lo senyor—del méu cor enamorat.
Digaslí, lluna de plata,—que venga prest á 'n Joan,
Perque 'm trob molt tota sóla—sens ell en lo meu costat.
Altre temps, lluna agradosa,—mos n' anavan en es camp.
Ell emb mulas y sa reya,—jó emb lo cányom per filar
Y prop d' ell lo fus omplia—tota goijosa cantant
Cansonetas forastéras—de dos cors enamorats:
Mes ¡ay! lluna platejada,—foram despres desgraciats,
Vingueren los anys aixuts—y perderem los sembrats.
Teniam dos infantons,—y n' 's calia darlos pá;
Per ells mon espós qu' estim—á la Havana se 'n vá anar.
Pero jó no vull riquesas—que venturosos no fan;
Ni doblers per comprá albajas,—ni faldetas de domás.
Los meus fillets sempre anyoran—lo sèu pare desitjat.
Digasli, lluneta clara,—que sa nina já ha dentat
Y que va totsol á escóla—lo ninet que creix á pams.
Que enguany lo blat es molt bó,—que hi ha molt vert lo favar,
Que sa gent té molta feyna—y que pujan los jornals;
Que á san Roca cercan homos,—qu' en demanan á los camps,
Que m' estim més escudella—emb ell á lo méu costat,
Que menjar grassas gallinas—si tan lluny l' he de plorar.
No te descuides, lluneta,—de dir que venga en Joan,
Que, si s' torba, n' Ayna seua—de anyoransa morirá.

MARGARIDA CAYMARI DE BAULÓ.

ENGINY PER CASSAR CONILLS.

En un dels *Calendaris* passats vos vaig esplicar com ho teniau de fer per cassar ánechs, ara, ja que 'l temps me sobra, vos vull dir una manera enginyosa, fácil y senzilla de cassar conills.

Ja sabéu que aquests fan los nius sota terra, al peu de un marge, molt sovint ó al mig d' un camp, pero tant en lo primer cas com l' altre sempre aquest es pèl llarch y dret com una escopeta ajaguda. Pus be per cassarlos, primer vos ne anéu á descobrir lo niu, un pich lo trobéu li prenéu mida y vos ne tornéu á casa. Aquí feu l' enginy. Arranquéu un rotllo de suro de la mida del cau, (perque aquest es rodò) de la mateixa grandaria ne retalléu un altre de ferro d' un gruix de pesseta, ab un foradet al mig com també li faréu al altre. Per aquest forat hi tè de passar una cordeta. Del rotllo de suro; que tè de anar á fora, al de ferro que correspondrá á la banda del cordill, hi guarniu un corró de roba de un pam de llargada de la mateixa gruixa dels rotllos nomenats. Ve á fer com un nateјador de canò que per compte de mànech de fusta tè un cordill. Aquest passa del foradet del rotllo de ferro al de suro; allí per la banda de fora 'l feu fort ab un travesser de fusta ó de ferro mateix.

Tenint això ja es com si tinguesseu los conills á la cassola. Esperéu un cap vespre, que es quan los conills ixen á sopar. Prenéu una gavia y cap al niu. Vos amaguéu per alli prop y no trigará pas molt á arribar la hora en que de un á un y xano xano veuréu sortir del cau á tota la llorigada. L' un saltará per qui, l' altra per llá, de mica en mica tots ells lluny se farán. Llavors vosaltres convenguts de que ja son ben distrets y llunyats, anéu al cáu y com qui carrega un canò plantéu aquell taco unas tres ó quatre canas endintre, tenint compte al ficarlho, de que la cordeta vinga á la part de fora; la cordeta la deixéu plana á terra fins al peu del amagatall que 'us hauréu fet per vosaltres y per la gabia... Ja teniu açó arranjat? Encara hi manca lo darrer enginy. A la boca del cau hi poséu una pedra que tocantla de lluny caiga de modo y manera que 'n tapi la boca. Ab un cordillet ho podréu apariar al vostro bell gust Vos amagueu esperant la matinada, qu' es l' hora en que ells se 'n ván al jas. Un darrera l' altre ja 'ls veuréu de lluny com tot saltant, saltant van venint ab los ulls mix morts de son. Vosaltres res; ja podéu pensar; «tants ne venen tants hi cauhen» Entra al cau, l' un, l' altre, l' altre l' altre, l' altre, l' altre, 'l darrer. Axis que hi entra aquest estiréu lo cordill de la pedra grossa, aquesta cau y tapa la

sortida del niu. Ja son vostres. Ja 'ls teniu cullits entre lo taco de dins y la pedra de fora.

Y ara ¿per tráurels?

Ab molt seny poch á poch estiréu la cordeta, (ja s' entent que 'us trobaréu al bell darrera de la pedra ab la gavia al costat) y 'l taco anirá venint y 'ls conills reculant se atansarán cap á la eixida. Vosaltres res, estira qu' estirarás la cordeta, fins que veuréu trantollar la pedra. Alló es senyal de que un conill la empeny. Ab tota manya llavors fiquéu la má y á las palpentas l' agaféu y á la gabia.

Torneu á tapar lo cau ab la pedra. La operació se torna á fer tantas vegadas com conills hi ha. Un pich ne sou acabats, trayéu lo taco que 'us pot tornar á servir moltas dotzenas de vegadas y ab la gavia plena de conills vos ne anéu á casa.

ARMONIA RELIGIOSA.

S' abat mon esperit y 's desconorta,
Si una esperansa 'l pensament ovira,
ferestech desengany ve y se la emporta.

Ab má febrosa polsaré la lira
y al cor fará reviurer la pregaria,
religiosa armonía que m' inspira.

Vetllant damunt la llosa solitaria
la imatge de la mort mon prech escolta
y la Verge se 'n fa depositaria.

Cent sams d' amor per la blavenca volta
als prechs responen que mon llavi envia....
Del côr agenollat es la fe molta....

Molta es la convicció qu' en ell s' hi nia
al ohir la armonia religiosa
del nom dols y purissim de María.

Olors escampa en son jardí la rosa
quan al trench del matí 'l calçer esberla
la llágrima que 'l cel en ella posa.

L' oratg de la vesprada vol desferla;
y la rosa, tal volta engelosida,
ne fa al punt de la llágrima una perla.

¡També en la matinada de la vida
s' ha obert á la tristor mon côr que plora
com la rassa d' Adan sempre afligida!

De trobar un conhort n' ha arribat l' hora;
donáuli á mon trist côr una armonia,
perque naix sa tristor de que l' anyora.

Mentre 'l sol fuig llansant melancolia,
demano una pregaria religiosa
y 'l Rey de reys en lo meu llavi posa
lo nom dols y purisim de María.

Setembre de 1868.

JOAQUIM A. DE ALCANTARA.

—Qui corrent sembra, corrent cull.
—Caldera vella, bonys y forats.
—Qui no dona 'l que li dol, no alcansa lo que vol.

LA GAYA CIENCIA.

Cell qui no sent ço que pot fer mólt amar
Yo li perdó si de mi vá trufant.
(*March* XLI cant d' amor, 2.ª)

¡Miréusela! ¡allí está..! gentil, riallera,
De rosas y de murtra coronada,
Com lo bell nin de Venus, joganera,
Ab sa lira, son arch y son fiblo;
¡Miréusela! ¡allí está...! filla beneita
De las musas, las gracias y del geni,
Ella es tot entussiasme, tot ingeni,
Llums, músicas, colors, inspiració.

¿De qui l' aymia no es...? arma del poeta,
S'empeny per namorarla la natura:
La lluna entre 'ls ombrils de la espesura,
El sol quan ponse, l' auba quan sonriu;

Per ella 'ls monts de boiras se coronan,
Se vist de flórs lo vall, lo prat verdeja,
Canta l' aucell, el papalló volteja,
Leu salta 'l roll y s' adormeix lo riu.

Y 's deixa enamorar, car sa existencia,
Casi influida, inmensa, il-limitada,
Es namorarho tot, ser namorada,
Puix ella te, fins pel' posible amor...!
Per so 's corona en lo agost d' espigas,
De raims y pámpols en lo plé setembre,
De blanques volves en l' eixorch decembre,
Y en maig garlandas se cinyeix de flors.

Y ab lo vent juga entre 'l brancatge ombrívol
Y enrahona ab l' eco, ab las fontetas gira,
Per ruinas vaga, pel 's panteons suspira,
Y en los castells senyorials está.
Y en lo sól brilla, en la esplayada lluna,
De los estels en la claror duptosa,
En la llum del crepúscul misteriosa,
Y en l' auba coronada de rohuá.

Ella ha vist al Amor ab sas sagetas
Dansar als fembrers satirs y driadas,
Las nereidas de vogas coronadas,
Tritóns tocant lo caragól sonor.
Y graciosa homenivola y ardita
Ha fet volar entre pensils á Flora,
Prémer senglars á Diana cassadora,
Y soltar á Citerea 'l cenyidor.

«Si, gay saber, jo 't veig...» diu lo qui mira
Las gracias ab las mans entrellassadas:
Las musas sobre liras encorvadas,
Las amazonas als cavalls saltant.
«Si, gay saber, jo 't veig...» diu, qui á Sisifo
Y á Prometeo mira en sa greu pena,
Dels ciclops la cavorca en purnes plena,
Y 'l cel als muscles del forsut Atlant.

Per tú en los bóschs Salicio se llamenta,
D' Alexis Coridón se desconsola,
Y daurada sageta á ferir vola
De Menalca y de Amintas lo cast pit;
Per tú los papallons del pahible Tibur
De las flòrs s' adormeixen en los cálzers,
Y Galatea esfonsas entre 'ls sálzers,
Quan Dameta l' ha vist llansarli 'l fruyt.

Tan tost plena de seny, tant tost riallera,
Junys lo ver y lo fals, lo grave y fútil.
Las risas y l' enuig, lo joch y lo útil...
Facilitat difícil qu' es un dòl!
Y al brut, fas enrahonar en sa manida;
Al reptil, en la penya clevillada;
En l' aigua al peix, á l' au en l' enramada,
Y al insècte á la flòr, á la creació!

Tú, ab Homero, has cantát l' aflamá Troya
Y Ulises, en la Iliada y la Odiséa;
Tú ab Virgili, en la Eneyda, has dut á Enea
De Troya á Italia, á Dido enamorant;
Y pel' infern y el paradís volares;
Soldát de Crist, en son sepulcre 't veres;
La Mantxa ab Don Quixote corregueres,
Ab Cervantes, y Tásso, y Milto, y Dant!

Si 'l còrs fer, pecejant sos fills, Medea,
Y extrémer en Edip Layo ab sa sombra;
Si l' Heaut ontimorumenos assombra,
Y fa riure l' Ex-persa al vell y al nin;
A tú es déu, gaya ciencia, qu' ab lo Tirso
Inflamares de nit, en el silenci,
A Séneca, y á Plauto, y á Terenci,
Com á Lope de Vega y Moratin....

Sí, si, jo 't veig per tot.. . nina riallera,
De rosas y de murta coronada,
Com lo bell niu de Venus joganera,
Ab ta lira, ton arch y ton fibló;
Sí, si, jo te conech.... filla beneita
De las musas, las gracias y del geni,
Tota ets entusiasme, tota ingeni,
Llums, músicas, colors, inspiració.

. . . .

. . . .

Y t' ame ab tot lo calt, tot lo deliri,
D' uns desposats poncells qu' amor inquieta;
Te ame tant, com tú ames al poeta,
Ab un amor qu' ateny en lo ideal.
Y ab tú visch com tu ab mi, y ab tú respire,
Y ab ta imátge ensomio benehida,
Qu' est ditxa á l' arma, fruició á la vida,
Pau á l' angoixa y lletovari al mal.

¡Ah! 'ls que la vehen ab l' entusiam de Tulio,
Nodriros jòvens, avis consolarvos;

En lo astruch, de pus ditja rodejarvos;
En lo abriach ser refugi y lenitiu:
  Y que, pèl cel ahont fantasiéu, revóla,
Y 'l pus eixorch estudi vos floretja,
Y quan dormiu ab son alé 'us oretja,
Viatja ab vosaltros, ab vosaltros viu....

  Sortiula á rebrer ab llorers y palmas,
Y ab sos gays sacerdots portáula 'l temple,
Ahont gaya 's mostre y gaya la contemple,
Son infinit estól d' adoradors;
  Y al celebrar armónica sa lira
Vostre Dèu, vostres llars y vostres fastes,
Respongan per los atris entusiastes
Aplausos, violas, englatinas, flórs.

J. Arroyo y Almela.

QUAN DEU VOL DE TOT VENT PLOU.

Qualsevol qu' hagia llegit lo calendari provensal del any que corra, publicat per los honorables felibres de Provensa, á bón segur qu' haurá fet detenció en un quento, escrit ab molta gracia y desenfado, per lo conegut mestre Joseph Roumanille, é intitulat, Lo metge de Cuquinyan.

La lectura d' aquella profunda y al própi temps senzilla narració, feu rebrotar en ma memoria, una de las moltas rondallas, que pera ferme dormir quan bailet, y pera premiarme de mès gran; me contava ma bona avia que al cel sia, y com que sempre 'm dona pler recordar las delicias de la infantesa, com complau veurer naixer lo primer trench de l' albada, m' he determinat á contarla á los lectors del Calendari catalá, segur de que las mares que la llegesquian, ne tindran una mès pera entretenir á sos petits, de que aquests se 'n gaudiran, y de que los homes, que tambè hi ha homes que llegeixan rondallas, tindrán una ocasió mès pera comprobar la afinitat de las duas renaixentas literaturas.

Vaja donchs; comenso: escoltéu. Y á falta de la gracia de mestre *Roumanille*, prenéumen la bona voluntat.

En un poble de la montanya, del qual nom no 'm recordo y que tampoch me fá cap falta pel cas present y que 'l lector pot

suposarse lo primer que li vinga á la memoria solzament ab que hi hágia esglesia y campanar, hi havia un rector com pochs ne corran.

Pera probarvos la sua caritat, bastará ab que os diga que may havia volgut butxacas en cap prenda, ni calaix en cap taula, perque deya, que res tenia que guardar, com no siguesin los recorts de los serveys y favors que havia rebut de Dèu y del próxim, los que li amplenavan tot son agrehit cor.

Era, un home, de una senzillesa edificant; de una virtut sens igual, de una bondat suma; lo que se 'n diu, un sant varo. Tots l' estimavan; tots lo volian; y á bon segur que rector mès atés dels sèus feligresos era dificil trobarlo.

Com que pot mès un bon exemple que deu concells, de aqui que tota la feligresia estigues moralisada de tal manera, que lo poble de que parlem, era l' admiració del mon. Alli no era precis tancar cap porta per guardar las casas de lladres y foragits, pus que ningú copdiciaba los bens del próxim. No eran menester ni guardas rurals, ni guardias civils, perque la propietat era respectada. Las mares no tenian de acompanyar sas fillas, ni los marits vigilar sas mullers, perque lo respecte á la dona era una veritat reconeguda. En una paraula, la lley de Dèu, la mès curta, la mès santa y la mès bona de totas las lleys hagudas y per haver, se practicava com no es estil, y tot era degut als sermonets del Sr. Rector y mès que tot á son edificant y convincent exemple.

En *Banyeta*, (1) que no tè mes feina que la de fer pecar als mortals, comensá á veurer ab rabia la ventura de que disfrutavan los habitants d' aquell ditxòs lloch; y mès fou encara, quan al repassar los registres de las ánimas pecadoras, reparà que d' ensá que era pastor d' aquell remat lo venerable Rector, no havia entrat un sol condemnat d' aquell poble, en las calderas de Pere Botero.

Plé d' ira, comensá á esbufegar produint un vent calent, que resseca los brots de totas las plantas, migrá los blats y posá la terra de tal manera, que los vells digueren tot seguit qu' aquell vent portaba mala astrugancia. No content d' aixó, arriá una pedregada seca que plomá los ceps y los fruiterars, y

(1) Nom que vulgarment se dona al diable.

com si encara aixó no fos prou, vingué l' aixut, de tal manera, que las fonts s' estroncavan, s' aixugavan los pélechs y mimvavan los rius.

Veus aquí, que tot lo que era alegria en lo poble fou desconsol. La miseria comensá á fer de las sèvas. Los richs no cullint se tornavan pobres, y los pobres sens jornals, perque los richs no podian fer treballar, morian de necessitat.

Lo piadós rector, anava sense calsas de tanta caritat com feya.

Cada nit las campanas deixavan sentir son trist plany convocant á los creyents á las pregarias, perque Dèu detingués lo terrible assot que fuetejava aquella comarca.

Homes, donas y criaturas, de genolls en terra, invocavan á tots los sants y santas del cel, ab un fervor que enternia, peró l' aixut no amainava y solzament algunas tronadas secas, que per mi eran rialladas de befa del malheit *Banyeta*, retrunyian per l' espay.

Aixó feya ja mòlt temps que durava y lo mes trist era que semblava duya carrera de no haver fi. Professons, lletanías públicas, benediccions del terme, prometensas é invocacions á sants y santas, tot era en vá. Apareixia que los núvols haguessin perdut lo camí del mar y que las bromas se haguessin fos per un sempre mes.

Prou las pregarias seguian; pero 'l Senyor rector veya ab pena que, lo concurs de fidels, era cada dia en menys nombre y ab sorpresa observá que ni s' acostavan á rebrer los sagraments ab tanta frequencia, ni anavan á rosari, ni á doctrina, ni á sermó, y fins que comensavan á parlarse, si bé encara á cau d' orella, d' algun escandol gros observat en lo poble, y tingué de sortir l' arcalde y l' agutzil pera agafar á quelscuns que buscavan la perduda, com dirse sol, y á altres que aprenian á tocar l' arpa sobre l' hisenda agena, y en fi, deu mil tragedias de las que per desgracia s' aprenen sens mestre. Pero ja, ja ho veig la gana no vol rahons y aqueix terrible hoste comensava á deixarse sentir.

La fé cristiana se anava refredant y los sermonets y exortacions d' aquell sant home, no trobavan ressó en los cors dels sèus feligresos.

—¡ Aixó se 'n vá ! esclamava. Reyna dels ángels, tinguéu

llástima de mí y de mas pobres ovellas. Miréu que 'l aixut, sens vostre amparo per fortaleixer aquells cors débils, será cullita de pecat. Lliureunos, Verge santa, de tantas miserias, marqueume un sant camí ab vostra divina gracia, perque si al menys no puch remediar los mals corporals dels mèus amats feligresos, puga sisquera revifar la esmortuida fé en sos atribulats y débils pits y conservar sas ánimas lliures de la esclavitut del pecat.

Tot fent aquesta pregaria, lo bon Rector s' adormi y al despertar á punta de dia, 'l cel estava nuvol, com de molt temps en aquella part no havia sucsehit.

Lo Senyor rector, que com home de gran talent savia aprofitar totas las ocasions, cregué que aquella era la mes aproposit pera posar en planta sa atrevida idea y cridant al escolá li diguè:

—Peret, corra y repica á festa.

—Senyor rector! Quin sant es?

—Fes lo que 't dich y calla.

—Pero Senyor rector, sino es cap *sant gros*?

—Repica; home, repica.

—Mès ¿que tenim bateix?

—Toca y calla, Peret.

—Pero que vè 'l il-lustrissim Senyor Bisbe, qu' ha parit la Reyna ó que passa 'l General?

—Repica, batxiller, repica y fort.

L' escolá se rapenjá de la corda de la campana y al cap de un quart los que no deyan que 'l campaner s' havia tornat boig, se feyan las mateixas preguntas que est acabava de fer al Senyor Rector.

Pera saber lo qu' aquella novetat significava, tot lo poble se congregá de nou en lo sant temple y trobaren al Senyor Rector revestit ab sobrepellis y capa pluvial, l' altar major ab gran lluminaria y tota la iglesia enramada.

—Germans, los digui. Alséu los cors. Desconfiadas ovellas; giréu los ulls y prosternéuvos rendits als peus de la que es mare de gracia y arch sant de pau. Avuy com sempre, he acudit á la Reyna dels Angels, á aquella que es font de esperansa y estel de llum, y si 'l cor no m'enganya y resurt certa la inspiració que 'n mon pit sento, puch assegurarvos que 'l aixut

acabará dintre poch. La dificultat se reduheix solzament, en que tots nosaltres 'ns posém d'acort per demanar ab vera fé á Dèu nostre Senyor l' aygua desitjada y designar l' hora en que la pluja tinga que caure á bots y barrals sobre la ressecada terra. Creyéume; germans incrédnls, may se déu desconfiar de la que 's bondat pura y mare de misericordia, ni rendirse l' ánima cristiana á las primeras emboscadas del enemich, ni menys dessertar de las filas de la fé per aumentar las hosts del esperit maligne. Elevéu vostras ánimas pecadoras y contristadas als peus de la mare dels pecadors y dihéu á una: ¿Pera quan demanar devem la pluja?

—Per avuy, per avuy, esclamá lo concurs.

—Poch á poch. Aixó déu esser á gust de los mes posibles y si pot ser de tot lo poble, y veig ab sentiment de la mèva ánima que la iglesia resta mitx vuida Anéu donchs en nom de Dèu y á casa espero vostra determinació.

Los feligresos sortiren del temple y á poch rato tots los del poble eran á la rectoria solicitant que demanés la pluja per l' endamá que era un dimars.

Ja la cosa estava resolta, quan entrá un traginer y entre prechs y bonas paraulas comensá.

—¡Ay per Dèu! Senyor Rector, detinguim la pluja un dia solzament. Miris: tinch los matxos carregats, y si se 'm mulla la ensacada d' ordi, ab la que conto guanyar algun diner, perdo tota ma pobresa. M' arruinan si plou demá. Un dia no es cap dia y válgam Deu no conto que li vinga d' aqui al aixut.

—Bè, dons deixémho per dimecres si vos apart.

—Si, bè, molts de mala gana esclamaren, deixémho per dimecres. Pero comparagué lo Senyor Batlle, en aquell bell punt y observá al Senyor Rector dihentli:

—Tindrém que deixar l' aigua pél dijous, perque lo Senyor Gobernador envia á buscar l' Ajuntament, pera rebaixarli una part de contribucions, y ja veu vosté mateix, que si en aquell punt plovia, seria molt capás de desdirse de fernos franchs de las tersas y podria costarnos un pa de la post.

—Res, alabat sia Dèu. Deixémho pel dijous.

—Aixó si que no pot esser, senyor Rector, prorrumpiren una pila de gent. ¡Dijous! No sap sant home que 's lo dia de mer-

cat y l' únich que guanyém algun diner pera passar la setmana? Deixiu pèl divendres que no tenim res que fer.

—¡Com que no ! ¿Qui vos ho ha dit? esclamaren las donas. Tenim bugada : y si plou no aixugarem , y bona nit y bona hora. Bona la fariam.

—Y bè; bugada! deyan los homes.

—¡Y bè, bugada! Com ho dihéu, fillets. Sino torném la roba lo dissapte , no cobrarém lo rentar : y avuy ja no 's fia y jo tinch quatre bocas que 'm assolan.

—Y jo tinch lo home malalt.

—Y jo tinch.....

—Y jo.....

—Bè prou: esclamá 'l rector posant en pau aquell aixam de bugaderas. Plourá lo dissapte.

—Dissapte..... aixó si que no , senyor Rector ! Dissapte no ho fasssi, adverti lo doctor. Tinch tres consultas fora del terme, y si plou, com vol que 'm posi en camí. Ja veu vosté que la necesitat del próixim me reclama. Sap desprès que pateixo de reuma y una mullena en aquest temps me pot tirá al sot y deixarlos sense metje. ¿Y com ho farán si cáuhen malalts?

—Vaja donchs; que plogui 'l diumenge.

—¡Diumenge no! ¡ diumenge no ! esclamá tota la jovenalla. Es l' únich dia que fem festa y tenim la gralla llogada y fem ballas á plassa.

Senyor Rector, que diumenge no plogui, no, no. Comensaren los fadrins y las fadrinas.

—Bè, donchs, guardémho pèl dilluns.

—Es clar , pel dilluns , sortí lo sabater. Lo dilluns! Tothom busca sa conveniencia, y 'l dilluns que hom reposa y pot anar á fé un xiquet de boira, perqué, vo bè á uns quants , pluja y que 's penji 'l sabater. Es clar, com quo un hom es pobre, pluja. Com que un.....

—Be, sant cristiá. Calleu , calleu; ho deixarem per un altre dia. Sia 'l dimars.

—Dimars no; dimars.....

—Prou: esclamá per fi 'l rector. Anáusen en nom de Dèu y cuidado que senti á ningú queixarse pèl aixut. Ahont s' ha vist! Teniu lo remey en las vostras mans, com sol dirse, y per lo malehit egoisme particular, consentiu lo mal general. Com

voléu que plogui, si en tant que 'ls uns preguen á Dèu nostre senyor perque vingue la pluja, altres alséu oracions perqué seguesqui l' aixut. Anéu en nom de Dèu. Fássia cada hu lo que mes li convinga y plaurá quan Dèu voldrá.

Lo poble avergonyit, sortí de la rectoría; y pensant sobre aquella llissó, acudi de nou y ab mes fervor que may al primer toch de la campana que 'ls cridava á pregarias, y com que Dèu no nega may los sèus favors quan se li demanan ab vera fé cristiana, envia la pluja desitjada y calmá l' aixut, tornan la perduda verdor á la terra y la alegría á tots los cors. No per aixó sens que quedès quelcun descontent, encara que no fos altre que 'n *Banyeta*, per fer cert aquell ditxo de que may plou que siguia á gust de tothom.

Y acabat amen Jesus. A la porta n' hi ha un fus.

EDUART VIDAL VALENCIANO.

LAS TRES VEUS DEL AMOR.

Patria, Fides, Amor.

Jo conéch trés germanetas,—totas trés son trés tresors:
Des lo jorn que m' encisaren—lo meu cor no té repós.

La més xica es tant hermosa,—lo seu mirar es tant dols,
Que ni l' auba ab sa llum clara—don' á l· ánima mes goig.
Ella 'm diu;—«¡Que fora trista,—la trista vida del hom,
«Si jo ab ma veu carinyosa—no li parlás d' ilusions!
«Jo vaig per planas y serras—deixant á trossos mon cor,
«Avuy princeps m' afalhagan—demá 'm sonriuhen pastors.
«Filla de la lley divina—só dels cors llás misteriós,
«Y só l' ángel de sas penas,—de s' amargura consol.
«Per mi la gloria es més bella,—alegria la tristor,
«L' incertitut... esperansa,—riquesa... las privacions.
«Jo só lo somni del nin,—jo só del hom lo recort,
«Jo só del cor l' alegria,—jo só de l' ánima 'l foch.
«Igualtat es ma senyera,—la familia es lo meu goig,
«Si 'm voléu vos per esposa...—jo só la veu del *Amor.*»

¡Ay, amor!—¡ay ma esperansa!-¡que 'n fora ab tu de ditxòs!
Mes, ay, que las dos germanas—robat me tenen lo cor.

Espectáble, noble y bella,—fullejant son llibre d' or,
Vida 'ns dona la mitjana—que sempre 'ns sonriu per tot.
Ella 'm diu, ab veu qu' esglaya:—«l' esclavitut es la mort:
«Y, ay, del mon si en sa follia—de mi s' oblidés un jorn.
«Arrabassadas sas fitas,—las costums, sas tradicions,
«Trepitjadas sas coronas—¿ahont aniria?...¿ahont?
«Jo vaig per plans y montanyas—cercant ardits aymadors.
«Cors lleals que no 'm traeixen,—héroes d' inmortal renóm.
«Per mi afronta las tempestas—nous mons cercant lo pilot.
«Per mi 'l soldat mor' alegre—y heróicas las guerras son;
«Per mi 'l desterrat suspira,—per mi bategan los cors,
«Y fins Jesuchrist un dia—per mi plorá de tristor.
«Jo sò la vida dels pobles,—jo sò dels grands lo recor,
«Jo sò 'l crit d' independencia,—que aterra als tirans del mòn.
«Llibertat es ma senyera,—aymar ma terra, mon goig;
«Si 'm voléu vos per esposa—la veu de la *Patria* so.»

—¡Ay, Patria...quant m' enomoras!—¡qué 'n fora ab tú de ditxós!
Mes... ay, que tas dos germanas—robat me tenen lo cor.

La mes gran l' ánima encisa-pus rés tant bell hi ha en lo mòn,
Cegan los ulls al mirarla,—y embadalit queda l' hom.
Ella 'm diu;—«La vida es curta,-los seus goigs son ilusions,
«Cendre sols qu' irat escampa—l' horrible baf de la mort.
«Ditxosa, ay, 'l ánima justa—que vencentla enlayrá 'l vol:
«Ditxós, ay, qui d' eixa vida—vencer sab las tentacions.
«Jo del mòn fujo 'l bullici,—los creyents son lo meu goig,
«Son ma vida las pregarias—y de Déu es lo meu cor.
«Jo vaig per planas y serras—sembrant de virtut llavors,
«Mes quant floreixen, flayrejan—tot lo palau del Senyor.
«No vull pompas ni riquesas—que d' un buf rebat la mort,
«Mes si vull, las bonas obras—que etérnt fan lo esperit bó.
«Jo del cel sò la dressera,—jo en est mon so tranquil port,
«Jo del just sò l' alegría,—jo de Déu sò 'l sant amor.
«Caritat es ma senyera,—los creyents son lo meu goig,
«Si 'm voléu vos per esposa—la veu de la *Fé* jo só.»

—Combatut per negras penas—fores tú lo meu consol;
Tú serás ¡oh Fé! ma esposa—y téu será lo meu cor.
Més si un sospir algun dia—mon pit exhala... ¡Perdó!
Deslleal no sò a la *Patria*—n' ingrat puch sèr al *Amor*.

Juny 1867. ANTONI MOLINS Y CIRERA

LA DIADA DE SANT PERE.

Ay diada de Sant Pere—diada del meu patró
Cada any quan ta festa arriba—sento esbategar mon cor.
Cada any quan ta festa arriba—jo 'm pregunto consirós
Si he de romandre en la terra—sense ditxa ni consol
Mes ay encar que pregunto—qui me responguia no trob'
Y ab l' esment de mon passat—oblit l' esdevenidor.
¿Hont son los jorns en que, alegre-ensemps ab altres minyons
Per los cárrers de ma vila—saltavam del Sant los fochs?
En la montanya collian—de malva y ginesta poms
Cercant la bona-ventura—tant bon punt eixia 'l sol
Bona-ventura me han dada—les penes y la dissort
Y del foch que ara m' abrusa—no podré lliurarme jo.
¡Oh Dèu, perqué en aquest buyt—hem de rodar sens repós
Cada any trobant cent pesars—cada any perdent un amor?
Dels amichs que en ma infantesa—corren veya 'l meu entorn
Molts ni ha que avuy reposan—ab la fredor de la mort.
Ja no ohiré en ma diada—de ses veus lo dolç ressó,
Ja no passarém l' estona—ab alegries y jochs.
¡Qui pogués cap ells fer via—per celebrar aquest jorn
Afalagats per los ángels—prop lo setí del Senyor
Allí embadalits gosar—de son eternal amor
Contemplar com l' environa—lo séquit esplendorós
De confessors y de mártirs—portantne palmes y llors;
Y aquell temps que may acaba—aquella llum que may mort...
¡Ay ánima, ánima meva—be ho fa qu' es pesant lo cos!
Sant Patró donaume forçes—si he de romandre en lo mon.

P. Nanot Renart.

Diada de Sant Pere 1868.

—Dona bonica y marit gelós may tenen repós.

—La cosa mes tonta es la vanitat.

—Lo temps es pare dels desenganys.

—Viure per veure.

LO CONQUESTADOR.

¿Dorms ó vetllas, gran rey, devall de estas arcadas
ahont vé á morir del mon lo murmulant ressó,
lo llam de ton esguart covant mitj aclucadas
las mústigas parpellas
y á ta esquerra jahent ton lleal tisó?
Sis segles ja han passat per la beneyta terra
que aixanplaren tos brassos frisant per los perills,
sis segles que esgratinya ton brau caball de guerra
la escumejanta platja
¿qué fem? com dihent ab sos potents renills.
¡Res torba 'l son tranquil del héroe en sa darrera
tenda? Cruixit de arnesos, ramor de tempestat,
veu de blasme y de mort y flamas y fumera
com de esvahit reyalme,
¿res estremeix ton cadavre agegantat?
L' esprit, alé de un Dèu que en ta soberga nina
volgué encendrehi dels astres lo raig de llum mes bell,
dorm ensopit com la ombra que la feixuga alzina
fins al fons se n' ha enduta
de timba en timba arrossegantla á ell?
No dorm; malhaja, nó! prop de esta tomba santa
bè á fe que 'l veix rondar, fantasma vigilant,
dels braus guerrers que foren, ab veu remorejanta,
de la una á la altra fossa
lo crit de ¡alerta la host! murmullejant.
Bé 'l veig, bè el veig bè prou per má escalfada pensa
passar y repassar lo volejant mantell,
y als raigs de un sol de gloria cobrirne ab sa ombra inmensa
la patria catalana
desde Mallorca als cimerals de Urgell.
Bè sento sota 'ls peus valentas bategadas
com de cors que glaitexan per la hora del combat
so de armas y de corns, renills y calcigadas;
un mon de morts me sembla
que al ferir de sa veu s' ha despertat.
¡Guaytan! ¡qué esberchs niellats! ¡qué escuts de rojas llencas!
¡qué llansas mitj partidas y darts de almugavers!
¡qué ciutadanas atxas y espasas bordonencas!
¡que ballestas trincadas,
y caballs y peons y maynaders!
Y allá del ample mar en la ona juganera,
¡cóm branda esquerra feta la armada de Aragó!
¡que bè fá tanta nau y comunal galera

en cuns afrenellada,
tant rem de llonch y amenassant bordó!
Poder de Dèu! de ell es, de ell es la má forsuda
que estreny lo llam del cel en sòn feréstech puny;
per ell caygué Mallorca; Valéncia allá es vensuda;
la turba sarrabina,
mussas las armas, reneganta gruny.
Ombra de mort s' esten ahont guaytan sas senyeras,
y á cada esperonada que venta á sòn caball
s' escruixan los reyalmes y 's reten presoneras
illas, ciutats, armadas,
tot rey soberch y valedó almirall.
Cent vias per la terra, pel mar falló cent sendas
s' obra ab sa forta espasa ó la proa de sas naus;
sos plers son las batallas, las acampadas tendas
ahont sas fullas de gloria
vá escribintne en lo front dels xechs esclaus.
Y quant la ma pesanta del temps y greus alarmas
la espatlla al gegant corva ¿no ohiu sa veu de tró?
—Eh! enmenats mon caball é aparellats mes armes,
no 's cuydeu que mort sia;
encara alena en mi 'l Conquestador.
Si, N. Jaume, si, gran rey, encara alena, encara,
aqui, en mitj de ton poble, l' esprit que 't pertocá;
hereu de la victoria, ta mare es nostre mare;
es la sanch de tas venas
la que bull en lo pit del catalá.
Y prech á Dèu que may lo bruit de gens estranyas
vinga á torbar lo somni del áliga en sòn niu,
al crit que esparverada n' arranquen sas entranyas
de la dormida tomba
brollará flagellant ton geni altiu.

ADOLFO BLANCH.

—La casa al cantó,
la vinya al recò.
—Agafa fama y cálat á jaure.

MOMENT DE TRISTESA.

ASSEGUT A UNA ROCA....

Dolças memorias de m' infantesa
Plenas de ditxas, d' olors suaus,

Que l' pur oratje d' esta vesprada
Dormit ja l' dia, per mon pit trau.
Tristas racanças d' uns temps que foren
Y que tornarme Déu no voldrá,
Veniu, veniune mouréu las alas,
Que l' soroll basta p' el co' avifar....
Jo un aucell n' era rublit de vida
De fe y de gracia, de llibertat,
Y ab l' armonia de las aubadas
Un cant volia pode' exalar;
Jo un aucell n' era... del niu surtintne
Joyós y alegre pensí volar,
Més no m' temia qu' en espayarme
Batzers hi hauria p' entre 'ls vinyats.
Batzers hi foren y cruèls mes alas
Cruixir volguéren y 'l cor tocar,
Ay! si ab més força punyit haguéssen
Ni un raitj de vida ni hauria restad.
Are com trista viu la meua ánima
Y ab la tristesa dels desterrats
Desque marcidas per lo temps foren
De m' infantesa las fullas suaus;
Desque n' oloro novas poncellas
Que lo meu ángel m' en ha portat
Las flors primeras de jovenesa
Que mitj podridas puden com vas...

. . . .

Jo de vegadas tot solitari
Per las voreras de la ciutat,
O dins arbredas atapahidas
Fujint dels homes que m' han nafrat
Veitj acostarse tot silenciosas,
De groch vestidas y ab mantéll blau
Las magres horas de ma existencia
Que m' miran, passan, y lluny s' en van.
Un vel ne portan de sarge negra
Y 'l cos cobreixen de peus á cap;....
Llavòrs ne xupa las mias llágrimas
L' embat que s' gronxa remoretjant.
Jesús! ma vida com n' es corcada
Puix lo pervindre veitj nubolat;
Si l' alegria ne tinch de fondre
¿Perque en la terra més m' arreláu?
Un temps me deyan qu' era la terra
Verje hont regalau rius estufats,
Ah! per mi s' torne montanya axuta,
Roca xafada per ferits llamps..

. . . .

De fèl omplida n' está eixa copa
Que s' anomena la societat,
Jo ne begudas qualques glopladas
¿Y fins los baixos l' he de buidar?
Poch temps fa encare tot me sonreya
Y me ballava l' aigua devant,
Per mi dolsura, pau y armonia
La nit serena vestia als valls.
Are murmulan de mi los homes
Tal volta 'm signan veentme passar;
Los estranys riuen, los propis duptan,
Los amichs fugen de mon costat.
¿Bo tinch de serne? ¿Ferida l' ánima
En mans dels homes se posará?
Si l' núbol cobre de senzillesa
L' ánima mia ¿la puntxarán?
Sembla que s' gira la mia fortuna,
Sembla que s' torne lo goig afany;
La tristó' m' menja, ¿perdut hauría
De m' esperansa l' estel sagrat?

. . . .

Oh recordansas d' etat fugida
Que bellugosas voletejáu,
Veniu, umpliune mon cor encare,
Veniu, somniarvos encare m' plau;
M' plau rioleras y melancólicas
Junt á las rocas d' aquesta mar,
Al clar de lluna, qu ixar sentirvos,
Are que guaito l' inmensitat.

Palma 14 Agost.

JOSEPH TARONJÍ CORTÉS.

L' HERMITÁ Y LO DIABLE.

Hi havia un home que feya penitencia dins d' una cova, de la que no surtia sino per' arreplegar quelcunas herbetas y arrels qu' eran son nodriment, pus ell (que tal volta era un gran pecador repenedit) quan emprenguè aquella vida feu vot de no menjar altra cosa. Assó y las contínuas oracions que feya devian ser acceptas á Dèu, puig de tant en tant apareixia un

ángel al bon hermitá , qui alentat ab assó s' esforsava mes y mes en seguir aquella vida; pero ja veuréu lo que succehi.

Un dia (no se sap si dins ó fora de la cova) trobá un ou (y no 'us semble assó estrany, encara que pels alrodadors no hi hagués masia ni altra casa y, per conseqüencia ningú que criés viram ; pus en lo bosch may faltan aucellots que ponen allá hont se 'ls antoixa.) Donchs com deya , trobá un ou , lo culli, comensá á mirársel pensant al mateix temps:

—Me 'l menjarè..... Pero no, que trencaria 'l vot y Dèu s' enujaria ab mi.

Mes ab tot y las reflexions qu' ell mateix se feu , vensut al últim per la gurmandería resolguè coure l' ou.

Y llavors foren los treballs, perque no tenint cap eyna, ni sisquera un plat, no sapiguè com ferho ; pero com hi ha homes qu' en tenint una fal-lera sempre 'n rumian una per véncer qualsevol dificultat, lo solitari fent corre 'l magí trobá que ab un paper untat d' oli podria fer son fet. Aixís aná; y si fou cuyt l' ou ab tareya , ab mes gola fou menjat ; mes veus aqui que surt l' ángel y ja sia que atormentés al pecador lo rau rau de la conciencia ó que 'l posat del ángel li semblás de mal flayre, lo cert es que cayguè espalmat de genolls en terra y exclamá:

—¡Misericordia!... ¡Perdò!... Lo diable m' ha tentat!!

—¡Mentida! diguè apareixent llavors lo mal esperit. ¿Jo? si en ma vida havia tingut esment de que 'ls ous se poguessen ferrar ab un tros de paper!

LA MATINA

DEL DIA DE LA MARE DE DEU EN VALENCIA.

Matinet de delicies—qu' el Maig adorna
Beneida mil voltes—la teua aurora.
Quan tú t' acostes—carinyòs te desitje,
quan te 'n vás plore.

—

Filla meua d' ulls negres—y boca de ángel,

Qu' al clarejá' hui el dia—llaugera t' alses,
Vístet apresa—que les guales ya canten
en la finestra.

—

Ou la dolsa armonia—de les campanes,
Qu' el primer vól del alba—sólten al aire,
Y lo contents—qu' al ouirles desperten
els pardalets.

—

Del balcó les ventalles—obrí enseguida,
Y en el blau pur y alegre—qu' el cèl se pinta
Vorás xiqueta,—qué hui el cél y la terra
visten de festa

—

Els carrers que en silenci—fa poch dormien,
Al ouir les campanes—per punt s' animen,
Y vagues creixen—de la gent que tranzita
les veus alegres.

—

De la Séu en la plassa—hi ha una capella
Ahont sa mes rica joya—guarda Valencia;
Verge divina,—dels valencians *amparo*,
del cèl delicia.

—

Apretem lo pas, filla,—qu' en punt de quatre,
Descubrixen al póble—la hermosa imátge.
Y ja me sembla—no cabrá ni una ahulla.
dins de la iglesia.

—

Son les quatre, y á espentes—salves la pórta,
Ja el roglet se fá estelles—y el órgue sona,
Y els músichs tóquen—y á una veu mils de vitors
el aire atrónen.

—

¡Mírala quan hermosa!—reina dels ángels
Sobre núbols de gloria—les seues plantes
Divines senta,—y en son pit d' assussenes
Deu se recrea.

—

Mira vè á la patrona—que nos *ampara*;
Els teus ulls no se cansen—may de mirarla,
Que 'ls seus al vore—no hi han ulls que no ploren
llágrimes dolses.

—

De la música 'ls écos—hasta el cél munten
Y 'l incens y les róses—l' altar perfumen,

Y 'l temple brilla—ple de llums, mentres díuen
la primer missa.

—

El desvalit que pena,—la viuda pobra,
El que salut desitja,—l' órfe que plóra
Tots huí á Maria—fervorosos li preguen
qu' els protegixca.

—

Ans qu' ixcam de la iglesia,—tú, filla meua,
Que inocenteta resas—en mitja llengua,
Resa una salve,—que la millor plegaria
es la dels ángels.

—

. . . .

Fresca marge del Turia—per ahont pasetja
Sempre alegre y hermosa—la primavera,
Ans qu' el sól creme,—els teus hórts huí conviden
ah mentjar fresses.

—

En les pérles qu' al naixer—sembrá la aurora,
Dels jardins brilla encara—la verda alfombra,
Ahont receloses—entre flors vaguen sempre
les mariposes.

—

Els tarongers que ostenten—florides rames,
Els clavells y les roses—qu' al alba esclaten,
Sons perfums mesclen—en la viva fragancia
de les llimeres.

—

Y 's deleita la vista—y 'l cor s' esplaya,
Y 'ls ouits se recreen—y el pit s' aixampla
Respirant l' aire—que se riu en la fulla
téndre dels abres.

—

Matinet de delicies—qu' el Maig adorna,
Beneida mil voltes—la teua aurora
Quan tú t' acóstes—carinyós te desitje,
quan te 'n vás ploré.

Valencia

EDUART ESCALANTE.

———

—Lo pagés á la terra, lo soldat á la guerra.

—Diu, al pagés, lo garrich:
«Arrémcám, que 't faré rich;

mes quan m' haurás arrancat
jo ja t' hauré arruinat.»

GLOSAS.

Quan sent cualqu' que murmula
d' es que no 'l poden sentir,
pens que quan surt de ca meua
se 'n vá á murmular de mi.

Si no vols que mals amichs
te fassan viure' enganat,
no 't fies may d' es que 't diuen
qu' está ben fet tot quant fas.

Te mir y te torn mirar
y no sé com es això,
que essent de neu sa teua ánima,
es téus uys escampan foch.

Diuen que no' hi pot haver
amor sense jalosía;
jó dich que no 'stima bé
es qu' estimant desconfia.

Desde qu' estim uns uys negres
puch dir que cego he quedat;
lluny d' ells sa claror me falta
y prop estich enlluernat.

Desde ca-meua á ca-teua
plé de néu es camí trób;
tanta es méus pèus no 'n trapitjan,
cóm n' hi ha dins es téu cor.

Un ángel vaig somiar;
molt hermós me vá pareixer;
quan á tú te vaig coneixer
en so somni vaig pensar.
Qu' eras aquell ángel bell
de lluny me vares fer creurer,
pero de prop te vaig veurer
y tú ets molt més guapa qu' ell.

La veritat amagaren
dins un bolich de mentidas;
embuys per taparla feyan
y ets embuys la descubrian.

Perque es dever aixi ho mana
á la guèrra vá mon bé;
si qualque bala li arriba
á mi 'm ferirá també.

Un roseret me deixares
per recordansa d' amor;
sas llágrimas que me costas
em bastan per regarlò.

Indiferencia, es el llimb,
desconfiansa, l' infern,
amor tot sol purgatori
y correspondencia el cel.

Si en el mon vols sabé viurer,
no arribis may á olvidar,
que qui 't vol mal te fá riurer,
y et vol bé qui 't fá plorar.»

MANELA DELS HERREROS Y SORÁ.

Palma de Mallorca.

De la nóu ve l' ou, del ou lo sou, del sou lo bou y del bou la forca.

Qui tè tions fa estellas.

LA MORTA VIVA.

Morta diuhen qu' es
mes jo la crech viva.

V. BALAGUER.

Desperta, 's mou, s' endressa triumphal la morta-viva;
los brassos, fet á trossos lo ferro que 'ls captiva,
al cel alça lleugers;
y l' envetxós á qui era sa mort grat espectacle,

les paumes del martiri guarda en sa má, oh miracle,
mudades en llorers.

—

Lo vert ram en la dreta, la citra en la má esquerra,
renova 'l gloriós cántich ab qui encisá la terra;
y en la superba front
lo foch del entusiasme, lo goig y 'l delit pinta,
borra ab brusentes flames la vergonyosa tinta
del ja oblidat affront.

—

¡Jo 't conech, oh madona! Tos cabells d' or cenyia
corona d' englantines y roses, quan un dia
ab mots de sucre y mel
d' amor y gentilesa dictares al món regles,
y l' ombra illumenaves d' aquells boyrosos segles
ab un auba del cel.

—

Tu, ab banda d' or y seda, del paladí creuhaves
lo pit valent, y ab símbols de fe y valor pintaves
son colpejat escut;
tu sempre, quan venia la nit de dol coberta,
en los castells tenies una finestra oberta
al gemecant llaút.

—

Sens pór á rey ni á papa, garrida, solta y lliure,
corrent palaus y plaçes, mesclaves lo foll riure
al delitós cantar,
y als pobles y á llurs princeps les veritats dels sabis
ab grans rialles tu dies per los gotxosos llabis
del aplaudit joglar.

—

Oh filla primogénita de l' antigor llatina!
¡Dels benaymats trovaires subirana regina!
¡Mestra del Gay saber!
si en tes mans falagueres gents d' una dura rassa
la citra engalanada de flors, d' un cop d' espassa
á trossos varen fer;

—

Si furients arrencaren á ta front de poeta
la corona de Isaura; si flagellada y nueta
per esser mes amarch,
dels palaus y dels temples, com una esclava ignoble
al carrer te tiraren pera envilir al poble,
¡oh Musa de Ausias March!

—

No, no 's gelá paurosa dintre tes nobles venes
la sanch de los teus avis, ni en ton cor plé de penes

s' esglayá l' esperit,
perque en cibdats y en viles, en planes y en montanyes
lo bon poble escalfante al foch de ses entranyes
t' acoroná en son pit.

—

Allí, dormida al ombra d' humil trespol de palla,
als ecos carinyosos de popular rondalla,
á un altre jorn millor,
entre daurats ensomits d' amor y jovenesa
ton ánima volava, en triple foch encesa
de patria, fe y amor!

—

Y d' eixe jorn l' aubada punteja ja, oh madona;
com al cavall de guerra clarí que lluny ressona,
avuy t' ha despertat,
veu que ab accent prophetich apella nova vida,
y al art y á la saviesa, y al seny y al geni crida:
«Llibertat! llibertat!»

—

Veu santa que ensemps pinta, pera ennoblir als pobles,
los himnes del pervindre ab les antigues cobles;
ubriacadora veu
que al mon li diu: «Germanes son sempre les victories:
vingáu, vingáu, poetes, y de totes les glories
la gloria del hom feu.»

—

¡Oh Musa dels trovayres! Oh Verge llemosina!
Al grat appel responga vuy ta cançó divina,
y al cántich dels germans
unix la veu dolcíssima que 'l mon recorda encara
y que de nou á rebrer gotxós ja se prepara
ab picaments de mans.

TEODOR LLORENTE.

Valencia.

BONA CARTA.

Eran dos germans; l' un vivia á Barcelona, l' altre á casa sèua á Cardedéu. Tenian lo pare ja vell. Una tarda 'l que s' estava á Barcelona que era 'l cavaler, reb una carta del hereu en que li deya lo següent:

«Estimat germá: sabrás com l' altre dia trobantse 'l pare dalt

de la branca de mes amunt de la figuera del clos, li va cáurer á terra 'l jech; y sabrás tambè com per major desgracia lo pare hi anava dins, resultant d' aixó qu' ab la caiguda 'l jech se va estripar y 'l pare va morir.

«Sabrás tambè com la truja 'ns ha espetat déu garrins, y la vaca un vadell, y com la gossa—la Coloma—se 'ns ha tornat rabiosa y l' hem baguda de fer matar; de modo y manera que, entre 'ls plors de las donas per la mort del pare y de la gossa y 'ls crits garrins, tinch un cap com tres quartans. Quasi estich mes malalt que 'l burro, lo qui va coix de una púa que se clavá en la pota del davant. Vina prompte; ajúdam á portar al coll tantas desgracias de un plegat, que 'm tenen mort. Sobre tot porta un bon manescal perqué 'm curi 'l burro que, densá que está malalt, ni esma tè pera etjegar còssas á las que hi era tant aficionat abans. Si sabs un dissecador pórtal, perqué la muller vol que li fassa dissecar la Coloma de totas passadas, ¡Com que la estimava tant! Aqui sempre estém parlant d' ella.

Lo pare ha fet testament. Ha mort de la caiguda no 'ns ho créyam que 's moris tant abiat. Sa mort la hem plorada mòlt: nos ha dolgut tant com la de la pobra coloma!

Adèu, no t' oblides de ton germá que t' estimá de tot cor,

PERE.»

LAS DARRERAS PARAULAS.

Los móts darrers que llansan—las tremolantas bocas
Dels homs que ja ne finan,—quan prop la mort se troban,
Son móts que no 's comprenen,—paraulas son confosas,
Paraulas que ab misteri—en l' aire, en l' aire volan,
Travessan las teuladas,—y tot l' espay recorran
Buscant segur estatge—per' esperar la fosca:
Lo campanar rojench—posada 'ls don molt bona
Que n' es un lloch sagrat—y al cel s' agulla toca.
Devall de las campanas—en éll s' acullen totas;
No surten, no, de dia—que, ab pór y com á mortas,
S' están prop los batalls—tan mudas com las boyras
Qu' ab blanch mantell cobreixen—á las cayradas rocas.

Mes quan la nit ja estèn—pèl cel sas negras boyras
Y arriba l' hora baixa,—y las campanas tocan
Llantsantne sons tristissims—que nostre cor somóhuen;
Las veus esporuguidas—lo lloch prest n' abandonan;
En mitj l' espay se llansan;—correns al poble tornan;
Las portas atravessan,—y ab calma n' enrahonan
Als pares y las mares—als fills germans y esposas,
Lo que volian dilshi—aquells que en tomba dorman.
Als uns d' amor los parlan,—concells als altres donan;
A tots de gran tendresa—llurs cors per sempre n' omplan;
Y quan quelcunas llágrimas—dels ulls dels qui n' escoltan
Dessus las veus ne cáuhen—que las recullan totas,
Llavors desapareixen,—amunt depressa volan,
Puig sols aquellas llágrimas—que 's fan perlas hermosas
Son prenda que 'ls hi lliura—del Cél las altas portas.

ANTONI AULESTIA Y PIJOAN.

--Pintura sol y Senyor, com mes de lluny los miris millor.
--Lo qui jeu y no treballa molts cops badalla.

ASPIRACIO AL INFINIT.

CANT.

—

La primavera, l'horta y lo secá verdetja,
les flors obrin ses cálçers al vent que les oretja
y revolen al cel les papellones
lluint ses ales d'or;
En son espill movible la mar quieta espurnetja,
del cel lo cortinage ni un sol nubol sombretja,
y se sonriu alegre la natura
ab son florit verdor.

—

Magnífich espectable: en mitj de la montanya
tot quant en ella brilla ab alegría estranya
s' abeura de los pits de la natura
en lo plascent caliu;
Sols lo Rey de la terra, sols l'home no acompanya
este concert de gotjos, sols l'home no s'apanya

pera esta festa, sols el home plora
quan la natura riu.

—

Darrera de la dona afanyós l'home corre;
desprecis, sacrificis, no hi ha res qu' ell s' aforre
pera omplir ab l' afecte de la dona
lo tòu ample del pit;
Y ella corresponentlo ab sa passió el socorre
y ell... veu caure á tèrra la bufanera torre
de la esperança, que quan es gotjada
torna el còr á fer huit.

—

Al amor de la ciencia, qu' al home despert sega,
de nit, de dia, sempre estimulat s' entrega
ab lo desitj de conquerir com joya
la fulla de llorer;
Y son front á cenyirse eixa corona aplega,
y eixa enganyosa ditja y eixe llorer rosega
la envetja, que ab sa baba verinosa,
escup á lo saber.

—

De la ambició ab les ales putjar á molta altura
ab inquietut indómita destija la criatura;
ser, dominar jagant sobre la tèrra
viu en etern desvel:
Y llauger vóla y putja, putja sense cordura
y, ya en lo alt, encara la planta no assegura,
caurer se veu al fondo de la tèrra,
sense aplegar al cel.

—

¡Amor, ambició, gloria, triangul de la vida
qu' al home oferint gotjes y placers sense mida,
quant ell desitja ab vostre triple cara
sonrientas li oferiu!
Despres qu' el home gotja vostra ilusió mentida;
¿perqué futjiu deixantli la seua ánima huida,
com futj un vol de jòvens oronetes,
deixant gelat lo niu?

—

¿Qu' es lo qu' el home busca en la deserta térra,
si una darrer d' atra ses ilusienes soterra
la trista veritat en lo sepulcre
fondo del desengany?
Y vol lo que no l'ompli, y desitjántlo érra
y perseguint fantasmes la pau del còr desterra.....
¿perqué, si eixos plaers sols son fantasmes,
tindre per ells afany?

Este desitj perene que fá nostre còr batre,
este bull, que no es calma y que no es pot combatre,
¿si cumplirse no pot may en la terra
perqué lo cor nos bull?
Si en este mon no s'ompli y s' ba d' omplir en l'atre;
¿perqué la lluita humana arriba al home á abatre?
Com busca asi el llorer de la victoria
si en l'atre mon se cull?

— —

Es perque 's creu el home creat pera la ditja,
y creu qu' ha de trovarla en lo mon que trapitja
y sols te fé en les coses de la terra
y may mira allá dalt,
Y 'l mon es lloch de llágrimes, es lloch de la desditja,
y lo que 'l home busca, lo que 'l mortal desitja
brilla darrere de eixa blava esfera,
ab son etern esmalt.

——

Nit fosca á mi 'm rodetja y ¡oh Deu del cel! et pregue,
pues que m' arrastre cego, qu' hasta mos ulls aplegue,
perque s' apanye en mes pupiles térvoles
un raig de llum de fé;
En la mar de lo ducte desesperat m' anegue
yo no sé ahont va la barca en la que yo navegue,
no porta rumbo, ni timó, ni brúixula,
sols que navega sé.

——

Yo veig la primavera que reverdix gotjosa,
yo veig que la natura plaer y goig rebosa,
y canta alegre en acordada música
tot lo que en ella viu:
¡Oh, mon Deu! yo vullch creurer; mon ánima duptosa
prén com sarcasme, eixa alegria ruidosa;
pues, quan dels ulls del home cahuen llágrimes
naturalea riu.

— —

¡Oh mon Deu! yo vullch creurer; ab fé desitje viure;
del dupte, que m' ofega, tracte de vorem lliure;
caiga del temple la cortina trémola,
vetja á ta majestat:
Vullch que la fé m' inspire tot quant yo puga escriure,
vullch com lo sol, qu' empega, cercol etern descriure,
vullch respirar en ta infinita atmósfera
la teua eternitat.

JASCINTO LABAILA.

Valencia, Setembre 1868.

Tothom castiga la mala muller menys aquell que la tè.

TANT DE BÓ

Ma mare agonejava!...
son llavi febrosench que tremolava
me feu un dols pató!..
—Es un recort que 't deixo....
Si sufrisses fill mèu, lo que sufreixo!—
—Ay Mare ¡tant de bò!

--

que encar no patiria
lo que patirme fá vostr' agonia...
que 'm moro de dolor...
que si ab la vida mèva
poguès á vostra pena posar trèva
la daria ab amor!—

--

Los ulls se li enfosquian
y al cél perçó sos ulls se dirigian,
resava una oraciò.
—Si 'l mòn plegats deixessim
y al cél ab dos abrassadets pugessim...
Ay Mare ¡tant debó!

. . . .

Mes ay ja la vestian!...
ja dintre de la caixa la clouhian!
Mirava 'u jo abatut....
y á cada martellada
ma animeta deixava atravessada
un clau mès punxegut.

--

Y quan se l' emportavan
la gent que son enterro contemplavan
de mi deyan aixó:
«Miréus del fill la cara...
ganas tè de morirne com sa mara.»
—Ay Mare, tant debó!

Al cementiri arrivan
y de passá ·l portal, crudels me privan.
No se entendre perqué.
Fosser si n' es que encara
mort no sò com ho es ma pobre mara,
deixéu ja 'm moriré!..

—

Ja hi só!.. ma mara 's queda
pera sempre tancada en tomba freda
mon cor hi tanco jo,
mon goig, ma ditxa bella...
Si lo mèu cos poguès tancar'hi en ella!..
—Ay mare ¡tan de bó!

JOSEPH ROCA Y ROCA.

LO FRARE LLECH.

Tornava un frare llech de fer la aplega de las caritats y 's dirigia cap al convent ab un bon sarró de viandas y unas butxacas plenas de diners, quan veuse aqui que al atravessar un bosch se troba ab un lladre que plantantli una pistola als pits aixis li parlá:

—Alto aqui, vingan los quartos.

Y encar que 'l frare tenia ganas de defensarse, tinguè de deixarho corre, donchs l' altre anava armat de dos pistolas y ell no duya ni un mal ganivet. Aixis fou que's va deixar pendre tot lo que duya; mès quan l' altre se 'n anava ab los quartos, llavoras lo llech cridantlo:

—Vina, li dix, escolta : ara ja que m' has robat m' haurias de fer un favor.

—Parla.

—Si 'm presento al convent aixis com aixis, sense un xavo, no voldrán creure que m' han robat, ans al contrari potser de mi sospiten y 'm dongan un fort cástich. Si al menys pogués probarlos que me hi defensat llavors los convenceria.

—Bè, ¿qué vols que fassa?

—Mira, ja veurás.

Lo frare llech se estripa un bossi d' hábit, se deslliga 'ls cordons y s' esbulla 'ls cabells.

—Ara, afageix tot presentantli 'l davant de son hábit, pega un cop de pistola aqui: axís me veurán ab la roba ab desordre, traspassats los mèus hábits de balas y no duptarán de lo que 'ls conte.

Lo lladre tot rient etjega 'l tret de la pistola y forada 'ls hábits del llech. Y gira cúa.

—Espérat, li torna á dir aquell, voldria que 's vejés encara mes palpable resistencia. Ja veurás, pega un altre tiro aqui.

Y li presenta la caputxa. 'L lladre 's treu l' altra pistola del cinto y ¡pam! d' una altra pistolada li travessa la caputxa. Y, com se girés per anarsen, lo llech altre cop lo cridá.

—Espera, li diu, ja estich prou desgraciat; mès si 'm volias pegar un altre tiro aqui.

Y li allarga las alforjas. Lo lladre se 'l guayta de cap á peus.

—¿Qué 't pensas que sò una juguina pera divertirte ab mi? li pregunta.

—Res d' axò. Si savias lo que se m' espera al arribar al convent.

—No 'n tinch cap mes de pistola carregada.

—Bè, al menys una coltellada; una burxada ab un ganivet.

—No 'n tinch...

—¿No?

—No.

—¿Vols dir?

—T' ho jur'.

—Ah! ¿es dir que no? Pus espera.

Y arremengantse 'l frare 's tirá á damunt del lladre y aprés d' haverlo afartat de bofetadas,-perqué 'l llech savia hont era sa má dreta,—li prengué tot lo que robat l' hi havia, y tirantli las pistolas descarregadas al fons de un torrent per hont hi passava molta aiga , se 'n aná tot fresquet cap al convent, ab las alforjas plenas y las butxacas pesantas.

CONCERT DE L' ANIMA.

(Fragments.)

I.

¿Perqué sospiras, cor meu?
¿Cor meu, perque vessas llágrimas?
Resignat, ja es temps, resignat,
Y espera y confia y ama,
Que la mort no es mort, es vida,
Es vida pera las ánimas.—
Allá, dalt del Paradis,
Un ánima hi tè posada:
Es l' ánima de una nina,
De la meva enamorada.
Pot ser prest la veuré jo:
Pot ser abdós serém ángels!
Resignat, donchs, cor, resignat,
Y espera y confia y ama,
Que la mort no es mort, es vida,
Es vida pera las animas!

IV.

Rivas del Sávera,—per sempre adèu!
Allá, en la terra—dels tarongers,
M' aymada plora....—Sávera, adèu!
Tas claras ayguas,—fillas del gel,
May mes sus elles—veurán lo lleny
Que al trist poéta—gronxava un temps!
Ja en tas riveras—hónt lo pi creix
May mes, oh Sávera,—te cantaré
Las cansonetas—del pais méu!
Lo lleny m' espera;—lo Mistral vè.
Demá, quan surti—l'auba riguent,
Veuré las costas—del brau Francés:
Dins jorns escasos—mon pais veuré;
Y allá, en la terra—dels tarongers,
La bella verge—que ha l' amor meu
Ó morta ó viva—l' abrassaré.
Sávera 't deixo:—per sempre adèu!
De tas montanyas—un cant ne só

Que hi portá un dia—marí islandés:
Com ell esclamo,—prés de dol greu:
Pare, fill, dona—la patria n' es.
A ella retorno:—camina, lleny;
Vent mort. oreja:—mar, tente quiet,
D' aná' á ma terra—l' hora ja n' es....
La patria 'm crida...—Sávera, adèu!

VII.

Baix al fondal ara hi brilla
Del foch—foll la blanca flama:
Baix al fondal ara hi brilla
Per la tercera vegada.
Campanas, toquéu á morts,
Toquéu, á morts, oh campanas,
Qu' á cada flam que 'l foch treu
Un mòn s' ánima ne passa.

FRANCISCO BARTRINA, *de Reus.*

Londres, 1867.

—Quan de mal ve l' anyell
mal profit fa la pell.

—L' ase fa un compte y 'l traginer un altre.

—Aucell passat
no es engabiat.

AL PYRINEU.

Gegant que t' arreboses ab brun mantell de boyra,
Tapant, com plé de canes, lo front cubert de glas.
Al que flayrosos núvols, que fins la lluna envolpen,
Ab lur vistoses ones, servixen de turbant.

Entre nacions vehines, com qui partix la terra,
Des de una mar los brassos llargant fins l' altra mar,
Jo 't veig, ídol de pedra , guardant lo sacre therme,
Com fill de nova Egeria, lo pus gran deu thermal.

Car tú á la patria meva ; malavirada patria !
Enclous dins de fort limit, ab poderosa má,

Mentres, puntals de roca, los cims de tes montanyes
Senyalen torta ratlla que l' hom no pot borrar.

Lo giny de los batalles, lo giny de la conquesta,
Mas que 's nomene César ó 's diga Carlemany,
Quan fins tos peus aplega, quan atrevit te mira,
Sab que, per gran que siga, may es, com tú, gegant.

Be ho diu per la montanya del vent lo so en les cimes,
Be ho diu de *Roncesvalles* lo trist ressó en tes valls,
Ahont de discordia eterna concita bruna thea
Les ombres pahoroses de Carpis y Roldans.

Puix tú, infernal fantasma d' aquella heroyca lluyta,
Lo greu recort senyales d' un jorn á Francia abziach,
Y des llavors fins ara la ratlla ja vermella
D' aquella sanglant fita, renoves ab mes sanch.

Ab sanch qu' alsa barreres majors que tes montanyes,
Ab sanch qu' enemichs torna los qu' eren bons germans,
Ab sanch que, quan los setgles la pau ab l' oblit porten.
Abys fa de la ratlla qu' els setgles van borrant.

« La *Pau dels Pyrineus* » axí la historia apella
La humillació de Espanya, sus desastruch reynat,
Quan no de Mart ab armes, mas d' Himeneo ab llassos,
Lo nom de *Pau* cubria dominació d' estranys.

Un jorn lo rey de França, creent ab ells nugarte
« No haurá ja Pyrineus. digué, de huy en avant; »
¡Mas lo desig alcansa ahont lo poder no aplega!
Y ben tost Catalunya digué: « Pyrineus hi ha. »

Hi ha Pyrineus d' hon baixen exercits vers Girona,
Y d' hon com llum devallen vers la ciutat comptal,
Que ab fum de son incendi, brun oy contra Castella
Ensemps que contra França, escriu en son cel blau.

¡ L' oy de germans s' apaga : mas no l' oy entre pobles,
Que al fi rebenta en flama al buf de llibertat !
Axís Espanya tota, sentint ja les cadenes.
Contra 'l *Colós del setgle* com un sol hom s' alsá!

Si del combat la flama damunt ton front flametja
Es car ocult tú guardes un altre foch sagrat :
¡ Lo foch de l' amor patri, lo foch d' independencia
Que tú, com Vestal Verge, tots temps estás vetllant!

. . . .

Mas pahorós fantasma, ó inmaculada Verge,
Tantost sprit de guerra, tantost ángel de pau,
Jo 't benehixch y t' ame, car de ma *fe* y ma *patria*
Ets tú Gegant Vigia, per Dèu mateix posat.

Car ets lo centinela que dus de « via fora »
O de « desperta ferro » lo crit, d' hu al altre espay;
Y del caigut refulgi, mentres la lluyta passa
Asil segur li prestes al pobre desterrat.

Llavors ets atalaya que des de lluny divisa
La negra nuvolada que arrastra l' huracá ;
Y quan lo llamp rebenta, y quan lo tro ressona,
Tú pares en sa via la furia d' eixe llamp.

Y sols sos tú trasmonta, com áliga atrevida
Un esperit qu' enllassa los cors de sá y de llá,
Qu' essent hu tè per branques : la LLENGUA LLEMOSINA,
Lo Verb DE CATALUNYA, la parla PROVENSAL.

RAFEL FERRER Y BIGNÉ.

Llegida en Montserrat, lo 9 de Maig de 1868.

—Dèu nos mantinga nostre senyor per por de pitjor.
—A bossa sens diners digasli cuyro.

ALS FELIBRES DE PROVENSA Y CATALUNYA

EN LES FESTES DE SETEMBRE.

Car lis oundulado seculari
E si tempesto é sis esglari
An bén mesclá li pople, esclafa li counfin.
La terro maire, la Naturo
Nourris toujours sa pourtaduro
Dou méme la: sa pouso duro
Toujours á l' oulivié donnará l' oli fin.

F. Mistral—Calendau. - Cant. I.

Germans, si en la nit fosca lo vent mastral fueteja
La nostra mar y trona y el llamp groguenc flameja,
Les barques peixcadores á qui sorpren lo temps
Llavors les unes d' altres fugen minvant les veles,

Pero en les prores duen llums com á grans estreles
Que apres les fan juntarse y al port tornar ensemps.

Germans, quan ve la vespra cenyda de llums blanques
Les aus del cel aturen son vol sobre les branques
Y allí romanen mudes fins que despunta el sol;
Pero quan l' auba esqueixa les boires del boscatje,
En grans esbarts joyosos reprenen son viatje,
Y les que semblant canten s' enlayren ab junt vol.

L' oratge dels vells segles foll ha esbargit los pobles
Del nostre antich reyalme, y avuy les vostres cobles
Llums son que 'ls fan juntarse com en la mar les naus.
La esparsa del poeta es crit que 'n les montanyes
Tramet l' au viatjera p' el matí á ses companyes
Pera allunyarse totes cercant los cels mes blaus.

Jo, endormiscat á l' ombra y embriach ab lo dols flaire
Que, tarongers y paumes vinclant, me porta l' aire,
Oixch vostra veu que 'm sembla ressó del avior.
Y em ve á l' esment la gloria dels jorns passats, y plore
Quan en lo carner cerque los morts per qui m' anyore,
L' host coratjosa y savia de nostres setgles d' or.

Roma tingué dues filles, y quan als irats glavis
Dels goths caigué nafrada, ab tremolosos llavis
Cridá les dues germanes prop de son llit d' esglay.
—«Provença, Italia, els deya, feume en tot temps reviure:
«Lo grat parlar, la forsa, lo seny, l' esperit lliure
«Dels grans hereus de Roma no 's despartirán may.»—

Provença ab Catalunya é Italia son besones:
De l' una al altra platja van les maiteixes ones
Com dols bes que 's trameten, penyora de la pau.
Surten de Roma els Papes y en tú, Avinyó, son hostes:
Y el mateix vent allunya per les mateixes costes
Ab lo vaixell de Génova la catalana nau.

Creuats en Orient lluyten ensemps sos fills de ferro,
Provença es nova patria del Dant en lo desterro,
Y en sos vergers á Laura trova son dolç amant.
Avuy, que aplega Italia ses esventades cendres,
No 'us delitéu, poetes, ab cobles d' amor tendres:
Los que 'l llorer corona dels pobles van davant.

Ab freda por la mare ou lo soroll de guerra
Que avuy quan los Reys passen, ompli feresch la terra,

Y el avi trist ovira sos nets junt al escó.
Vuy, quan passéu vosaltres per les joyoses viles,
La mare al nin vos mostra, y el avi entre les files
Alsa son bras per darvos plorant sa bendicció.

Aneu: en tant que assoles per la deserta riva
Jo vaig, somiant á voltes que fins á ne mi arriva,
Junt ab la marinada, de vostres veus lo cor.
Daura lo sol les planes; cauen dels oms les fulles,
Y els pampols arrebassa com á mortes despulles,
Be aixis que á mos ensomnits, lo vent de la Tardor.

Germans, lo foll oratge dels malavirats setgles
Pot barrejar los pobles dictantlos noves retgles
Y esclafar de dues rases lo natural confí.
Mes tú materna patria, sempre á tos fills alletes,
Y els durs pits de la terra doneu sempre, ¡oh poetes!
A la olivera antiga per saba l' oli fi.

V. W. Querol.

Valencia 10 Setembre de 1868.

LO XATO.

Deya un pobre que demanava caritat á un cavaller, que per cert era ben xato:

—Gracias cavaller. Déu li conserve la vista y la claretat.

—Y ¿perqué la vista y no altra cosa? preguntava 'l cavaller.

—Perqué, responia 'l pobre, si arribés á enfosquirseli 'l sentit de la vista no podria pas portar ulleras.

A CATALUNYA.

UN RECORT Y UNA ESPERANSA.

I.

Non so nat, senyora mia,—de lo teu cèl sota 'ls raigs,
ni la llengua que tu parlas—es la que jo sé parlar;
pero hi ha en las mevas venas—part de catalana sanch

y 'ls vents de vostras montanyas—alé 'm donaren molts anys.
Mos primers amors naixqueren—al remor de vostra mar
¡y amor llavòrs me parlava,—me parlava en catalá!
Era molt ròssa nineta—molt ròssa y ab los ulls blaus...
¿ Ahont sou recòrts de ma vida ?—Mulléu lo meu front , si os (plau,
y en mon pit grabéu l' imatge—del bé perdut, no oblidat...
Per xó jo, gran Catalunya—so entussiasta dels teus llars:
¡qui pogués de tons poetas—los sòns dolsos imitar!

II.

Més enllá, seguint las onas—que rolla 'l Mediterrany,
hi ha un jardí de flors eternas—qu' adormen en somni grat.
Ahont canta la poesía—acorts que no 't son estranys;
es la terra ahont ta germana—en dolsa indolencia jau.
Valencia, qu' avuy s' aixeca,—com surtintne en sobresalt,
ohuint ta veu afanyosa,—que li crida: *avant, avant.*
La qu' ab mil llaços de gloria—á tu unida en las etats,
sa grandesa á ta grandesa—ab llas de ferro ha lligat;
la qu' á la veu de la pátria,—á que sorda no fou may,
respon per los seus poetas—avuy de los teus al cant.
La que, nou Llatzer, la llengua—del aragonès realm
dessoterra, ferma vida—al mort esperit donant...
Per xó d' aqueixa creuhada—obscur y pobre soldat,
cantarte vullch, Catalunya,—jo entusiasta dels teus llars.

III.

Vullch cantarte , y , gran senyora , — non so mestre en lo cantar.
¡ Cantarte en la teva llengua—qu' armonias té tan grans!
Jo canto com l' aucell canta,—sens sapiguer perque hu fá,
que ni en aqueix punt s' atura—mon desitg de llibertat.
Lley qu' al sentiment donareu—los homens, jo no 'n sé cap;
jo canto com l' aucell canta,—al cèl sa veu enviant.
Hi ha en lo meu cor una corda—á punt sempre de vibrar
y ab ton nou crit, Catalunya,—aqueixa corda has tocat.
Per xó, trovador qu' ab llágrimas—vaig los meus passos regant,
avuy de las penas mevas—m' absenta un moment lo fat,
y 'ls ulls fixos en l' idea—qu' en ton pendó veig brodar ,
ab violencia ressonan—de mon cor los llatits braus.
Per xó huy á ton crit d' alerta,—qu' es lo crit d' un cor germá,
respon la veu apagada—de mon pit, qu' es pit lleal.
La veu qu' un recort me porta—de goigs y sospirs passats,

unit ara á una esperança—qu' á l' ánima meva atráu,
la veu del qu' es Catalunya,—entussiasta dels teus llars
y de la nova creuada—obscur y pobre soldat.

JAUME PEYRÓ Y DAUDER.

Valencia, agost 1868.

A pare y mare, puja la escala;
á germá, digas: «¡ola!»
y á nebot, fora del tot.

A UNA TOMBA.

En lo camp una tomba hi há ignorada
ahont una nina hi jau, morí oblidada
y llágrimas del mòn no pogué haverlas:
en cambi... cada dia la rosada
sa tomba rega ab un ruixat de perlas.

JOAQUIM MARIA BARTRINA, *de Reus*.

L' ase pensa d' una manera y 'l que 'l colca d' un' altra.

CHANT DE MORT.

Finá lo temps | qu' amava aytant lo viure:
Ja no te 'l mon | plahers per l' arma mia:
He ja perdut | ¡oh las! qui be 'm volia:
Huy don començ | á mos plors per may riure.
La mia amor | huy m' ha lexat tot sol
Mostrant haver | de dona la natura;
Pot lo fosser | cavar ma sepultura
Car no veuré | demá com ixca 'l sol.
Qui es hom que viu | ab aytal desconsol
Amant alló | imposible á consegre?
Qui es l' hom mortal | que mostrar deu alegre
Havent lo cor | marcit é ple de dol?
Si engany coneix, | quin será lo donzell
A qui plaurá | per bellea la vida?

Si vegè un jorn | sa esperansa fallida
Quin hom trobar | porá lo viure bell?
Que may hagués | bollit lo meu cervell!
No s' hagués may | escalfat lo meu cor!
Malehit jorn | acell que sentí amor,
E que jaquí l' | estat de bon ponsell!
Mills fora estat | que mort hagués trobada
Lo jorn mateix | que 'm feren fill de Christ,
E axís sens fe | huy no m' hauria vist,
Ni ab lo cor sem | ni pensa gens torbada.
Al pit ab goig | doní á l' amor entrada
Car los esculls | del mon no conexia:
Car creya que | lo que del cel venia
Deuria ser | cosa de mal lliurada.
Huy per mon dan | conech qui es amor:
Amor, greu mal | disfressat de bonesa
E aço 'u puch dir | als homens ab certesa
Car se quina es | é quanta s' amargor.
Com lo vassall | que 'n somni 's creu senyor
E despertant | compren que 's de rebemensa,
E plora trist | com considera é pensa
Que fou engany | acell estat mellor,
Axi tambè | jo creya que l' aymia
M' aymava é veig | que fou l' amor engany:
Si amor fou fals | dins lo terme d' un any,
Mentida es tot | mancho la pena mia.
Ab mi no 's pot | comparar hom que sia
Pus que del tot | ja finí ma esperansa:
Be 'm maravell | com matzines ó lansa
No posá fi | á mon viure en est dia.
Entre 'ls mortals | larch temps visquí ab conort
Sens cap esment | de pena ni fretura,
Mas huy que veig | ma pena sens mesura
Be am morir | despagat d' aytal sort.

ENDRESSA.

Lir entre carts, | un temps l' estel del Nort
Foreu per mí | liurantme dels esculls;
Huy que brillar | no 'us veuhen los meus ulls
Miracle gran | será qu' arribe á port.

TORNADA.

En desesper | jo vaig clamant la mort
Tant ma dolor | ovir en inmens grau:
Si viure dech | sense conort ni pau
Será morir | lo meu pus grat deport.

RAMON PICÓ Y CAMPAMAR.

LO CABASSET Y LA GUARDIOLA.

La Mónica pren lo cisteli y se 'n vá á la bocaria qu' está plena de gent.

—Vaig depressa; despatxam abiat.

Un bell pich tè la carn pesada 's fica la má á la butxaca y tráu un grapat de monedas d' or.

—Te pagaré demá, diu al carnicer, tindria que bescambiar cinch duros. He anat á cercar diners á las foscas y ¿sabs qu' ha succehit? qu' en lloch de ficar las mans al cabasset dels quartos, l' he ficada dintre de la guardiola hont hi tinch l' or.

PEL ALBUM DE MON ESTIMAT AMICH Y CONDEIXEBLE

En Joseph Montero y Martí.

Que escriga, dius, en l' album. ¿Que 't podrá dir ma musa?
Ma véu enragullada sols parla ab gréu esfors;
ma ploma, amich, es débil, ma pensa obra confusa....
si ho probo es per compláure't; evocaré recorts:

Sis anys are deu ferne que 'ls nostres cors juntárem,
baix la mes santa idea tractant de marxá units;
sis anys deurá ferne ara, que en germandat entrárem
é indeslligables nusos lligaren nostres pits.

Sis anys! que hem vist transcorre com rápida centella
duhent l' humá llenguatje d' un pol al altre pol;
sis anys que han brillat fúlgits com llú l' alegre estrella
que dematins y vespres segueix lo rogench sol.

Com flors que en un test naixen y un sol mateix las daura
respiran iguals ayres y 's guaytan igual cel;
nudrintse d' una sava, gronxantlas iguals l' aura
quan llurs perfums barrejan oferts en gots de mel.

En ells penas y glorias n' havem tingut comunas
y en una font mateixa nostre ánima hem banyat,
fatigas y gaubansas per tots han sigut unas
pels dos igual empresa, pels dos igual conat.

Com no? si de la ciencia los pélachs recorriam,
guiantnos iguals práctichs la nau del nostre seny?
si del saber las galas, per únich nort teniam
inflant la nostre lona lo vent que la Fé empeny?

Nostres esprits vagavan, quan lo camí emprenguerem,
de una reserva freda per la foscor y 'l fum;
quan d' amistat, la teya, encéndrerse vegerem
que ab viva flamarada brotava á dolls la llum.

Y 'l foch aumentant sempre guardat dintre las aulas,
sagrari d' eixa espurna del Cel, que Geni 's diu;
veyém com si l' atiassen del mestre las paraulas
que viu al entrá en ellas, n' es al sortirn' mes viu.

Los reguerons que 's trovan grouxant ayrosa nimfa,
tals hem estat nosaltres; al encontrá'ns abdós;
n' havem format gojosos lo riu de clara limfa,
que amor espiretjantne, rodola magestuós.

Mes ay! que als rius ne tallan resclosas que traydoras
á llunyadanas terras llurs ayguas van á dur;
y un cop ja separadas llurs perlas bullidoras
fins en la mar no uneixen lo llas de cristall pur.

Qui sab si vindrá un dia que, trist es ay! de créure,
que nostre unió ne trenquen las illas del cruel fat;
qui sab si com las onas no 'ns tornarém á veure
fins al aná á juntarnos al mar d' Eternitat.

Oh! si axís fos, recordat', quan vegis esta ralla,
de la guspira inmensa d' amor que en ella hi va;
recórda, si, que 'l poeta fins dintre sa mortalla
quan de tothom s' oblide de tu 's recordará!

Maig 7 *de* 1867.

JOAN MONTSERRAT Y ARCHS.

—¿Per qué 's diu tan mal de las donas?

—Per la mateixa rahó que 's tiran pedras als arbres alts carregats de bona fruita.

AUBADA, Y POSTA DE SOL.

¿Donchs que ho fá animeta meva—que t' plagui tant la tristor?
¿Perqué t' enuja la vida—y pensas sempre ab la mort?

—

Que n' es d' hermosa l' aubada—bella la punta del jorn!
Quan dalt del cel de vergonya—la derrera estrella s' fon
Y la lluna engelosida—s' amaga y pert sa blancor,
Al bell cim d' una montanya—surt lo primer raig de sol
Pur, hermos com sortiria—del sonris del Criador
Que plorant feu las estrellas—y rient feu exi 'l sol
Donantli las gayas tintas—de la gloria, rosa y or,
Colorets qu' ayma la terra—perqué del Cel son recort.
Persó riu al trench de l' auba—y plora á posta de sol.
L' aucellet de sota l' ala—trau lo cap y tot joyós
Un himne canta al nou dia—joganer fent saltirons;
Y endressa sas finas plomas—ab lo bech, per darse al vol
Que las auras ja l' esperan—per balandrejar son cos.
Y 'ls angelets que llavoras,—dexant los nins dels bressols
Que ja s' despertan sas mares,—se n' van plorant d' aquest mon
Fan caurer sas llagrimetas—dins lo calzer de las flors
Que s' esbadan rioleras—del sol als primers petons
Donant sos perfums al aire—tot dientse 'ls seus amors.
Tot sonriu, tot s' engalana;—lo riu sorolla mes dols
Perque sas ayguas y arenas—las daura la llum del sol:
La fonteta solitaria—té llavoras mes frescor,
Y 'ls arbres de son brancatje—fan sortir cantichs de goig,
La campana de l' hermita—sembla que té mes bon só,
Y 'l cor del home s' axeca—mes pur del fons d' aqueix mòn
Y un himne ardent de lloansa—y una pregaria de amor
Canta al Deu que feu l' aubada—la llum, l' aucell y las flors.

—

Be n' es d' hermosa l' aubada—bella la punta del jorn!
Mes ay! no plau á mon ánima—pus no li dona tristor.

—

¡Que trista que 's la derrera—mirada que dona l' sol
Quan derrera l' alta serra—se va enfonzat poch á poch!
Aquella llum esmortida,—groguenca que llensa al mon
Lo raig postrer del gran astre—qu' era al matí tan hermós,
Sembla talment la mirada—vaga, incerta del que s' mor
Que ab las parpellas mitx closas—y ab ulls enteletats y molls
Al voltant del llit aguayta—donant l' *adeu* á n' al mon.
¡Que n' té de melancolía—Deu meu, la posta de sol!
Persó plau á m' animeta—veurer com fineix lo jorn!

Li plau la claró' espantada--del crepuscul, la foscor
Qu' extenent sas alas negras--tapa planuras y monts;
Y aquellas bromas de purpre--quan de tit las veya l' sol
Que s' tornan negras, llustrosas--com lo plumatge d' un corp.
Li plau l' sentir del óliva--lo xisclet trist espantós
Que enjega al cim d' una torre—guaytant la cambra d' un mort
Esperant la nit per beurers--l' oli del trist llantió
Que fá llum á n' al cadavre--que jau allí fret y groch.
Li plau la trista cantúria--dels aucells que van á jòch'
Que al piular sembla que ploran--per l' agonía del jorn;
Y aquellas veus y armonias--y aquell misteriós remor
Que mort cap á la vesprada--de las vernedas del bosch
Que son tal volta l' gemech--afogat y neguitós
D' alguna ánima perduda--que ha vingut del altre mon.
Y li plau dels cementiris--aquell ferestech repós
Y de la terra esmoguda--lo baf que li gela l' cor,
Lo sech croxit de las caxas,--de las tombas lo ressó
Que á las petjadas dels vius--dels difunts es lo respost,
Las blavencas llumanetas--exínt y fonentse tost,
Y l' sentir allá de lluny--de las campanas lo toch
Que ab veu plorosa demanan--un *Pare nostre* pels morts.
¡Que n' te de melancolia--Deu meu la posta de sol!
Per só li plau á mon ánima--veurer com finex lo jorn!

--

¿Donchs perqué animeta meva--t' agrada tant la tristor?
Perque mes que l' trench de l' auba--te plau la posta de sol?
Ah, ja ho sé perque l' aubada--ab sa llum, sos cants y flors
Es imatje de la vida,--del desterro de aquest mon,
Y l' sol al pondrers' recordat'--la llibertat que es la Mort!!

JAUME COLLELL, *de Vich.*

--Si demostras teni ardits no 't mancarán pas amichs.

--Plet llarch vuyda la bossa.

FRAGMENT
D' UNA NOVELETA INÉDITA.

. . . .

Ja de nin, sempre que en mos passeigs vers estos llochs mos passos endressava, ó ab tal que á ells mas miradas dirigís, hi veya no se que, del tot distint de lo que en altres sitis veya,

qu' m trasportava á regions desconegudas; que ab forsa vehementissima 'm feya sentir; que ab mes frequencia esbategar me feya 'l cor. Jovencell y qualque cosa sabent de la edat mitjana, y plè l' enteniment d' historias de trobadors, y en la memoria servant recorts infinits de romancescas llegendas, arribí á esmaginar que aquell *no se que*, que de mí no endevinava, era com si diguessém, certa flaira, certa sombra de edat mitjana, y amant apassionadíssim de lo que té ella de poetich—puig digas lo que 's vulga, ab tot que en ella hi trobam costums é institucions, que jamay veurer voldriam, tant de bo que tornar poguessen moltas altres que pera sempre més s' han perdut,—ab preferencia passejavam y encara passejam per aquells indrets, si volem que 'ls pichs de Montmell y Montagut, de Marmellar, Selma y Castellví y la fértil planura que entera cenyeixen, nos parlen ab veus que pot esser en lo poble ningú mes que nosaltres enten, ó per lo manco ab paraulas que probablement no tenen ells pera ningú més que pera mí. Per axó los aymam; per axó es dita encontrada lo lloch privilegiat de nostres passeigs.

Passant donchs cert capvespre d' un mes d' estiu, per los voltants del damunt dit castell, á mi arribá una veu tendra y argentina que ab dolsa melodía cantava una de las mes inspiradas pessas del modern repertori italiá: lo *rondó* final de la *Lucrecia di Lammermoor*. Tenia jo vint anys; en lo cor tota la poesía que en tant hermosa edat s' atesora; en mon pit tot l' entussiasme del qui no ha probat encare l'amargor dels pesars; en mon cap il-lusions mil, fillas unas de la propia naturalesa, nascudas altres al impuls de lo que en los llibres havia llegit.

Fácilment se pot compendrer l' efecte que semblant cantarella devia produhir en qui —com deyan quants de mi volian fer burla—somniava despert.—Qui pogués somniar encara de semblant manera! — Mes res té d' estrany, si 's posa esment en que tot se conjuminava pera que de semblant manera succehis. Lo siti, la soledat, l' hora, lo misteriós silenci que arreu reyna al caurer lo dia, lo so llunyatá de las campanas que saludant fa sis cents anys á la Regina dels Angels, dihent tots vespres als vivents, que un jorn mes al cel s' han atansat;

l' airet suau que murmurant s' ajoca en los arbres y canyars prop dels ignoscents aucellets; la remor de la riera que joguenera salta per demunt los lliscants palets y en quinas ayguas lo casal s' enmiralla; las aurenetas que en vol regositjat després de banyar en ellas sas blavencas alas entravan y sortian per totas las finestras perseguint aixams de brunzidors mosquits, ¿no eran circunstancias, totas juntas y quiscuna per si, pera embadalir al qui menys disposició tingués per apreciar las dolsas armonías de la naturalesa? Contes donchs qu' havia d' esser en qui com jovencell somniador, y per totas ellas impressionat sentia de prompte interromprer lo solemnial silenci, per una veu que arribava al bell mitx del cor, que en un teatre s' hauria rebut ab picaments de mans; y que á mès á mès cantava una de las mès inspiradas creacions que haja may sortit de l' ánima mes enamorada.

«Quina será la Fada ensisadora que dintre d' est enmarletat castell presonera está?»—Tal fou la primera pregunta que' m dirigí, y ab tot y que volgut hauria del dupte inmediatament eixir, oposavasehi per un costat lo no coneixer la gent de la casa; per altre lo adelantat de la hora, que no era per cert la mes apropiada per entrar en una casa sens perque ni cosa que.» Sisquera plogués, pensava sens apartarme d' aquell punt desdel quin la veu sentia, demanarias en tal cas aculliment per esta santa nit, y mòlt fòra que ja que no poguesses veurer la empresonada donzella, — ma imaginació, me la presentava ja com donzella empresonada, á tall de lo que havia llegit en baladas y romansos, — no sabesses qui es, d' ahont ve y perque com tortra solitaria, cantava en aquest poétich lloch.

Per altre part me' n alegrava de no poder esvahir la misteriosa sombra ab que rodejat havia un fet que probablement mòlt poch tenia d' extraordinari. Savia per experiencia que l' home s' afanya constantment pera saber; que dovegadas donaría un any de sa vida ab tal d' arribar al fons de lo que es per ell un insondable avench, y que quan ho ha alcansat, troba que la cosa no valia la pena de perdrer lo temps sobre tot, si considera que ha pagat ab munts d' illusions y esperansas, lo trist placer d' adquirir cantitat de recorts y desenganys. Y aixis discorrent, me regositjava de que lo misteri

tant mes duraria, quant mes temps passás sens aproximar á ell la bareta que influir podia en son desencant, y recordantme que somnis havia tingut dels que may hauria volgut despèrtar, formava la resolució de no despertar d' aquell. » Que 't fa, 'm deya tot anantmen cap á casa, que 't fa que sia, jove ó vella, pastora ó senyora la que tant dolzament t' ha fet sentir! Perque ho sapias, serás mes ditxós? Ab mes intensitat haurias disfrutat de saberho totas las plaherosas emocions que aquest cap vespre ha tingut per tú? Y caminant anava vers la vila; y á quiscun pas retornava 'ls ulls vers lo castell, puig per mes que feya impossible m' era esborrar l' armoniós cant que ab veus de soavíssima armonía havia conmogut las cordas de mon pit.

Aquella nit no pogué tencar los ulls, y quan al trench de l' alba, rendit de fatiga m' endormí, vegi en somnis, no se quanta munió de damas, armas y cavallers; donzellas hermosíssimas y trobadors enamorats; ab tot alló que de semblants gents trobat havia en los llibres, de estretas reixas que entremitx de sas espessas mallas pas deixavan á blanca y torneijada ma, de la quina 's desprenia enrotllat pergamí que ab lletras de blau y or pintadas, tornava la pau al qui dessota aquell, acompanyantse ab l' argentat llaut entonaba amorosa cansó: d' animadas casceras en las quinas en bosch ombrivol, perseguint isarts y singlars cahia nafrat per dart traidor, l' enamorat patge que posat havia sos negres ulls en la filla del orgullós baró, que desconortada vehent mort y fret al tresor de son amor, corria despres á escondir son dol en solitari monestir: de encisadoras colcadas, que llubint penons y plomalls capmalls y osberchs y llansant al vent dolsas armonías, vers lo castell caminavan pera la boda festejar de la noble donzella que enllassarse podia al qui passats sis anys, vegè tornar victoriós de la guerra que feya als enemichs de Dèu: de taulas cobertas de riquissims menjars, y espumosos vins: de habilitats y salts, brincos y cansons de enginyosos joglars: d' astors encaparutxats: de guants flairosos: de dagas damasquinas y de tot lo que contenen las relacions caballerescas del temps.

Tot lo que acabo de dir me tenia com amohinat; mes no tant

que entrant en comptes ab mi mateix no' m deixás reflexionar. « Tot aixó de las damas y los trobadors y lo demés, sols un somni ha estat; — me deya un cop despert — en los temps presents no hi ha tals cavallers ni semblants donzellas, y si adormit s' ha despatxat sa fantasía á mida de son gust, pervè de que ahir soltares las rendas á la imaginació y com cavall sens fre ha emprés la carrera per ahont millor li ha semblat y ab menys obstacles ha pogut correr. Mès la tonada, tornava, tú la ohires y no era pas d' aquellas cansons que solen cantar las pagesetas pera aconsolarse de las malifetas de sos amadors, ó las mares amorosíssimas quan en lo bres endormen sos tendres fillets. Será que alguna familia de Barcelona en esta casa passa ló temps estihuench? Será alguna joveneta damisela, que redimeix aquí un desterro per mal d' amors?» Com se veu, per mès que donava voltas, com la papallona á la quina atrauhen los encisers colors de la flama, tornava sempre al centre d' ahont eixian mas suposicions y cansat de pensar y cavilar y contantme ab pocas forsas pera portar á efecte ma resolució de fer durar lo somni tot quant pogués, prengui la d' eixir de dubte aquella mateixa tarde. ¡ Si me 'n semblá de llarch lo dia mentres l' hora no arribava! ¡ Si 'm paregué que passat havia com un sospir, tant bon punt tocá la de empendrer lo camí! Tot me preocupava: lo trajo que 'm posaria, lo medi de que 'm tenia de valdre pera entrar á la casa, si aniria á peu, á cavall, ó ab la escopeta al coll á tall de cassador; si suposant que en la casa entrás á demanar per exemple un vaset d' aigua ó foch per' encendrer lo cigarro, trobaria qui ab mi volgués ó pogués entrar en conversa sobre lo que tant desitjava saber; si tant bon punt obris la boca pera dir una paraula que de lluny ó de prop se referis á la enamorada donzella, víctima dels rigors d' un pare cruel y tirá, m' etgegarian á passeig prenentme pèl disbauxat donzell causador de tants de mals.

Ab semblants cavilacions passá aquell jorn fins á las cinch de la tarde en que habent determinat anar á peu cregui que hora era ja de empendrer la caminada que fet havia lo jorn avans.

Villafranca 26 *de juliol de* 1868. GAYETÁ VIDAL.

LA GOTA DE ROSADA.

IMITACIÓ.

D' una assucena jolia—dins lo cor assedegat,
De la rosada del alba—una goteta n' hi cau:
Mes, xiula el vent de la terra—y gronxa las flors del prat,
Del alba la fresca gota—á la assucena robá.
A dins del torrent tot térbol—la gota del cel s' en vá;
Torrent al riu se l' emporta,—el riu se l' emporta al mar.

—¿D'hont vents tú, goteta fresca,—gota del cel estrellat?—
Li diu l' ángel de las onas,—son vestit blau espolsant.
—De lluny m' aporta lo riu, — d' un bosch m' emporta 'l mestral.
Hont lo cort d' una floreta,—se mor de set abrusat.
—Mes ¿Hont, li pregunta l' ángel,—hont ton desitx vol anar?
—A lo cor de la floreta,—angelet, tornem si 't plau.
—Com en lo cel las estrellas,—dins las onas brillarás!
—Ay, lo cor de la floreta—es mes espayós y gran.
—Dins lo golf demunt l' arena,—en tú, el sol s' hi mirará!
—Ay, lo cór de la flor blanca—m'es mes dols y m'es mes grat.
—En lo pit de la Sirena—totas las nits dormirás!
—Ay, lo cor de la floreta,—es mes hermós y mes blanch.

La gota fé tornar perla--l' ángel de l'ona del mar,
El rey s' en prenda y la posa--en lo pom de son punyal.
Engastada hi va la perla,--y brilla que brillarás;
Mes encar' qu' es veu princesa,--tots los jorns ne diu plorant:
--Volria esser gota d' aigua,--caiguda de lo cel blau,
Dins lo cor de la floreta,--de set d' amor abrusat.

GERÓNI ROSELLÓ.

De vegadas s' han d' adorar mans que 's voldrian veure cremadas.

LA COMARCA AMPURDANESA.

Fragment.

¡Ay! terra del Ampurdá,
Que n' ets de rica y hermosa!
De Hostalrich á Requesens,
Y de Olot al port de Rosas,
Son los cims de tas montanyas
De volcans dormits las gorjas,
Que ocultan en sas entranyas
Sense fi menerals concas;
En las platxas y badias
De tas pintorescas costas,
Las arenas crian perlas,
Arbres de coral las rocas,
Y tos boscos de sureras
Ab sas escorxadas socas,
Semblan gegants, que per festa
Se han posat las calsas rojas;
Tot l' any vesteixes de gala
Com matrona poderosa:
Tan prompte dauran tas planas
Grans mantells d' espigas rossas,
Com de envellutada userda
Portas túnicas vistosas
Ben enfranjadas de siquias
Que com de plata las brodan;
Per tot claps de salsaredas
Brindan ab sa fresca sombra,
Als manyacs xayets, que belan
Y lo herbatje tendre esbrotan;
Per tot rodejan tas faldas
Tanys de vinyas sarmentosas,
Per tot llurs dolsos fruits surten
Del pampolatje que 'ls colga:
Per tot dels canyars las tancas
Guardadas tenen tas hortas
Y dels Pirineus altissims
Manancials d' aigua abundosa,
Per festejarlas, devallan
Serpentejant per la jonsa.......
¡Ay, terra del Ampurdá,
Que n' ets de rica y hermosa!
Ton cel blau y pur alegra

Y els cors defallits conforta;
Per ta planuria escampadas,
Com un llach de ònas sendrosas,
Las brancudas oliveras
Mouen sas tupidas copas
Y ab sos negres fruits pigallan,
De ton sol gelat la alfombra;
¡Benebidas oliveras
Del bon agricultor joyas!
Es tresor de gran valer
Vostra saba benfactora;
Ab los raitjs del primer iris,
Deu vos féu brotar frondosas,
Perque sigueseu emblema
De la pau que al treball honra.
Beneyt d' eix treball ne sia,
Lo suor que vida os dona,
Puig cuant dins dels solchs s' enterra,
En or massís se transforma
Per ser riquesa d' Espanya
Y de Catalunya gloria.
¡Ay, terra del Ampurdá,
Que n' ets de rica y hermosa!
. . . .
. . . .

M.ª Josepha Massanés de Gonzalez.

COSAS DE LA NATURALESA.

Una vegada era un porch gras, gras..... ¡Mare de Dèu ¡y que sòu mal pensats! Ja 'us afiguréu que hi ha enganyalla en lo que conto; y ben lluny d' axió. Ó sino ja 'u veuréu.

Una vegada era un porch gras, gras que pasturant per dessota 'ls róures li caygué una aglá damunt, y, tan gras y tou estava lo dit porch, que se li quedá enfonzada. Passant temps y mes temps va grillar aquella aglá, y de ella nasquè un roure, y veus-aquí al pobre animal ab una cárrega que no li devia fer cap gracia; mes veuse aquí que una pena semblant se converti en una agradable ventatja per quant á son temps l' arbre féu fruit y lo qui 'l traginava no havia de fer sino

remenarse pera menjar tant con volia; los aglans á grapats queyan del arbre rodons y lluhents á cada espolsada que l' animal pegava.

Hi ha gent que diu que aixó es cert; altres duptan de que sia veritat. Jo sols se qu' á mí mí ho contaren, y no trobaria gens estrany que fos cert. Cada dia 's veuhen cosas tan estranyas

---

L' ALBA DE SANTA EULARIA.

EPITALAMI, Á MOS ESTIMATS AMICHS

Clotilde Rosés y Joseph Masriera.

D' allá enllá de las onadas—ne guayta aixerit lo sol,
cambiant las aiguas en perlas ,—y fent torná 'ls núvols d' or.

Extén son mantell de grana,—mantell de festa majó';
y esguarda ab bon ull la terra,—parlant d' alegria y goig.

¿Qué li passa al gran monarca—que n' surt avuy tan joyós?
¿Si n' pórta molt bonas novas—¿perqué no las diu d' un cop?

La plana de Barcelona—sens dupte que hi sap calcom,
puig ne fá una mitja rialla--qu' augura un jorn venturós.

Per las valls del Tibidabo--van l' amistat y l' amor;
l' amor va afilant sas fletxas,--la amistat va cullint flors.

L' amor diu: «Germana meva--be ho pots dir que só ditxós
Com la conquista qu' he feta--no n' hi ha gayres en lo mon.»

La amistat diu: «Quan tu gosas--salta y brinca lo meu cor,
puig á fé de catalana--te dich qu' es meu lo teu goig.»

L' amor diu: «¡Y com llustreja--tan espléndit lo nou jorn!
¡Com li fan la benvinguda--los aucellets dins lo bosch!»

Ja m' apar que la Tomasa—aixeca l' só magestuós,
per saludar á la santa--patrona dels encontorns.»

La amistat diu: «Sta. Eularia-rebrá aquest any doble honor
¡mirala allí dalt dels núvols--vestida ab brillants colors!

Per demunt de Barcelona--¿qué cerca son esguart dols?
de segú cerca la casa--hont ha fet un niu l' amor;

De segú vol doná als nuvis--la santa benedicció,
confirmant la que ahí vespre--reberen del sacerdot.

Deixam, germá, que m' afanye--á ompli l' cistellet de flors,
per fé abiat la presentalla—á la esposa y al espós.»

Diu l' amor: «Eixas floretas-qu' avuy culls ab tant d' ardor
son bonicas y olorosas,--mes llur brill durará poch.»

Diu la amistat: «No t' espante--lo mustigarse eixas flors,
qu' en lo cistell n' hi haurá un altre--respectada per la mort;

N' hi posaré una d' aquellas-que no creixen pas pe 'ls horts
mes que brotan dels cors nobles--á un bés de la religió...» (1)

Finidas eixas paraulas--la amistat baixa ab l' amor,
las mans bó y agafadetas--van á la ciutat tots dos.

Van á trucarne á la cambra--de dos casadets de nou.
Van á desitjals bon dia--llarga vida, fills y sort.

Mentre 'ls dos germans baixavan--l' alba anaba á voltá 'l mon:
al cim de San Pere Mártre--se detura tot d' un cop:

«Deixar tan prompte la plana--diu, me raca de debó;
¡es ver que n' he estat contenta-d' obri la porta á un tal jorn!

¡Jorn hermós qu' ara comensas,--puig brilla ab tu un nou amor,
Dèu fassa que sigan dolsos--per molts anys los teus recorts.»

Celestí Barallat y Falguera.

Dia de Sta. Eularia de l' any 1865.

SENTENCIA DE TURCH.

Alguns juéus de Constantinopla disputavan cert dia ab uns turchs sobre cosas de l' altre mòn. Parlavan del Paradís y de-

(1) En lo paneret plé de flors que los amichs dels nuvis presentaren á eixos lo dematí de Sta. Eularia, hi havia al mitx, ademés de la present poesía, un exemplar de «La Perfecta Casada» de Fr. Luis de Leon.

yan que solzament hi entrarian ells. Los turchs llavors preguntaren als juéus:

—Y nosaltres ¿ahont anirém?

—Fora, respongueren los primers.

—Com, fora!

—Si, fora de las murallas del lloch sant, afegiren los juéus pera donar mes forsa á lo que havian dit.

Això ho sapiguè lo gran Turch, y pera venjarse d' ells los hi va pujar las contribucions dientlos, que tota vegada que 'ls turchs devian restar á fora de las murallas, just era que 'ls juéus los hi dessen los diners pera comprarse tendas que 'ls posassen á cobert de! mal temps.

REMORDIMENT.

N' es lo mal rey qu' agonetja,--n' es lo botxí dels vassalls.

Lo qui 'n cadira d'or seya--al llit ne jau ben malalt,
lo qui 'n la terra era jutje--ben tost ne será jutjat.
Lo qui de vidas fou mestre--la seva se sent faltar,
campanas de las esglesias--á l' hora á morts van tocant.

N' es lo mal rey qu' agonetja—n' es lo lo butxí dels vasalls.

N' es lo mal rey que delira,--lo jutje ne tè al devant,
á la ma te las balansas--á nivell estant los plats.
--Digáunos las bonas obras,--l' Historia vos va á jutgar,
digáunos las bonas obras--qu' havéu fet sent gobernant.

N' es lo mal rey que tremola--de por de ser condemnat.

--Ab enemichs de ma pátria--mil voltas jo n' he lluytat,
ab lo carnatge que feya--m' espasa n' haig esmossat.
Lo rey ne mira á l' Historia--ne gira 'ls ulls ab esglay
las miradas de son jutge--los ulls li fan abaixar.

N' es lo mal rey que tremola--de por de ser condemnat.

--Jo he engrandit las mevas terras-ab las dels regnes llindants,
jo he enriquit ab sas despullas--las arcas de mon palau.»
Calla lo rey y l' Historia--sas obras ne va apuntant,
ne mira 'l rey las balansas--los plats s' han desnivellat.

N' es lo mal rey que respira--crehent haverse salvat.

La porta se n' es oberta,--fins al llit van arribant
soroll de passos qu' esglayan--'l cor del rey malaurat.

De dins la cambra se 'n entra--un home mitj encorvat,
pesats ferros l' apresonan--de sas mans sanch fant brollar.

N' es lo mal rey que tremola--de por de ser condemnat.

--Jo, mal rey, compte os demano--de lo mal qu' havéu obrat,
devant l' Historia os acuso,--ella als dos mos jutjará.
Lo rey ne gira la vista--eixa veu l' omple d' esglay
per mes qu' en son llit s' enfonze--dins son cor va ressonant.

N' es lo mal rey que tremola--de por de ser condemnat.

--Dins ma terra n' avocareu,--rey dolent, vostres soldats,
pobles y islas cremareu--danne mort á mos vassalls.
De cadenas carregareu--als qu' ab vida havéu deixat,
d' un poble de gent ditxosa--n' havéu fet un poble esclau.

N' es lo mal rey que tremola--de por de ser condemnat.

--Jo mal rey huy os acuso--de traidor y d' inhumá,
de traidor pus sols vencereu--sent la lluyta desleyal,
d' inhumá, pus mal tratareu--al poble que havéu guanyat,
en lloch d' amor, 'ls donguereu--mal rey lo jou de l' esclau.

N' es lo mal rey que tremola--de por de ser condemnat.

Deix, y nous passos n' arriban--al llit hont lo rey ne jau
cada petjada qu' escolta--dins son cor va ressonant.
Dedins la cambra se n'entra--un home al coll un dogal
per mes que 'n son llit se colgui--lo rey, sempre 'l te al devant.

N' es lo mal rey que tremola--de por de ser condemnat.

—Jo mal rey compte os demano—de lo mal qu' havéu obrat,
devant l' Historia os acuso,—ella 'ls dos mos jutjará.
De vostres vassalls ne fereu—butxins avans que soldats
manats per vostre cobdicia—sas mans n' han tenyit de sanch.

N' es lo mal rey á qui esglaya—lo recort de son passat.

Vos al poble menyspreareu—que 'l poder vos ha donat,
sas llibertats l' hi prenguereu,—ab sanch las heu ofegat.
Pel qui sos drets os demana—forcas alsarne heu manat
pel qui per sos drets ne lluyta—mil butxins teniu pagats.

N' es lo mal rey á qui esglaya—lo recort de son passat.

Vos de sanch lo regne omplireu,-de la sanch dels bons vassalls
cada gota qu' heu llensada—sobre vostre cap caurá.
Sobre mil y mil cadavres—vostre trono n' heu sentat
l' extremir de s' agonia—vos 'l fa bambolejar.

N' es lo mal rey á qui esglaya—lo recort de son passat.

Mirau, si es que pogau ferho—eixos aspectres sagnants
fins son blanch sudári entela—la sanch que vos heu llansat.

Lo rey en son llit si colga—devant seu ne veu passar
d' espectres llarga filera—que 'l miran amenassants.

N' es lo mal rey á qui esglaya—lo recort de son passat.

Suor freda son front rega,—lo cor ne te ple d' esglay,
ab lo blanch llensol s' abriga—per tot veu tacas de sanch.
Per fí sos ulls vol obrirne,—¡mes ay! que se sent mancar
la valentsa pera fer'ho—pus tem al jutge mirar.

N' es lo mal rey á qui esglaya—lo recort de son passat.

—Miráume, dìuli l' Historia,—mirau lo juy qu' hem format
quan de vos parli l' Historia—Cruel vos nomenará.
Lo rey estenent sos brassos—llensa un crit que fa fredat,
campanas de las esglesias—á l' hora á morts van tocant.

N' es lo mal rey que agonetja,—n' es lo mal rey que ha finat.

JAUME BROSSA Y REIXACH.

S. Andreu del Palomar.

—¿Quins son los que caminan mes depressa?

—Los qui tenen las camas mes llargas.

A MA ESTIMADA.

Desde que umpliren mon cor
de la mès dolsa ternura,
las gracias y lo candor
que acompanyan ta hermosura;
per tot te veig, mon amor.

Y des que, sentint ta veu,
tremolá mon cor, nineta,
com al oir l' infant séu,
li tremola á una mareta;
per tot te sento, amor méu.

Si me paro alguna flor
en lo jardí á contemplar,
y admiro son bell color;
que 't veig, al instant me apar,
dintre de son calzer d' or.

Y si un papalló atrevit
la vol amorós besar,

gelosía encen mon pit;
mes, volant, quant castigar
lo vull, burla 'l méu despit.

Te veig, en nit pura y quieta,
en lo més brillant estel;
y 'm quedo llavors ¡careta!
clavats los ulls en lo cel,
en ta hermosura perfeta.

Si canta algun aucellet
tendresas en la enramada,
eix cantar me tè distret;
pus, que sentis ma estimada,
tan dolsa armonía ha fèt.

Y te sento en lo torrent
qu' entre las rocas murmura;
y en lo lleuger y fresch vent
que suspira ab tal dolsura,
en lo espés del bosch, corrent.

Ja sè que no sòn per' mi
suspirs, cants, estel ni flor;
ni permet, mon fat mesquí,
que puga ser mèu ton cor,
més que jo l' estime axí.

Pero esper' de tú, nineta,
en pago de ma ternura,
al manco una miradeta;
y, ab eixa boqueta pura,
un sonrís, amoroseta.

Joaquim Sitjar.

La-Bisbal, 17 *de desembre de* 1849

—L' esperansa es lo somni del home despert.
—L' amistat fingida es una espina que tart ó dejorn travessa 'l cor del mateix que la fingeix.

En Joseph y la Josepa—jamay han tingut rahons:
perqué ella viu á Altafullla—y ell ne viu á Mataró.

LA REYNA DEL ESPAY.

Una amorosa cansó—volejava per l' espay,
y cridava:—«Reyna só,—que m' estench per totas parts.
Los tornaveus de las serras—de mon accent son vassalls,
los puigs y 'ls valls tots m' escoltan—y en mitj del bosch m' obro pas.
Mes ay! axí que m' elevo,—cap dalt al cel volo en va,
mas forsas desapareixen—y moro en l' ayre de esglay!—»
Una floreta gelosa,—al ohir la veu del cant,
digué:—«La reyna só jo,—los ayres són mos vassalls,
que ells per tota arreu me portan,–y m' estench de sá y de llá.
Mes que tu mon perfum puja—digué, y aixi tot parlant
quedá mústiga la flor,—que un mal vent la arrebassá.
—Calláu, mundanas bellesas,—reynas qual famós regnat
es curt, mes curt que un sospir—y no passa del espay,
(digué, humidejant la terra,—ab accent humil y suau,
una llágrima plorada—per un ser desconsolat;)
las que axí 'us enorgulliu,—aspiráu al cel en va,
que es l' espay lo vostre límit:—jo fins á Dèu recte vaig.
Al humillarme á la serra,—tant mes pujo cap á dalt,
y, sens ser flor ni cansó, -porto aroma delicat
y armonias grans que 's forman—al bell mitj del cor humá.»—
Oh dolor, beneit sias,—si es per tú que 'l cel alcans!

Antoni de Bufarull.

LUGE.

¿Haviau may sentit parlar d' aquesta terra? ¿No? Pus jo tampoch y 'm fora tant nova com vos ho es á vosaltres, si no m' hagéus fet d' ella una llarga explicació un capitá alamany que fou qui la descobrí. Lo capitá ho era de barco y 's deya Lüge: ara ja sabéu perque li dihuen aqueix nom á la illa de que parlém.

Eram al café *Mensonge* de París tres companys, axó una tarda de octubre del any 40, tot plegat s' obra la vidriera del portal y entra un home ben plantat, y 's senta á la nostra taula. Era molt amich d' un de mos companys de cafe. Parlavan ells de política, jo llegia un periódich de viatges y literatura.

Estava llavors molt de moda las correspondencias de Arago y no hi havia nombre de periódich en que no se n' hi trobessen. A mi sempre m' han agradat las descripcions de viatges. Llegint, llegint vaig trobar aquell tros en que l' autor del *viatje al voltant del món* diu com, per fugir del perill de mort ab que l' amenassavan los negres del sur de l' Africa, se vejè obligat á fer jochs de mans... No vaig poder menys al llegir aixó d' esclafar una rialla. Los altres tres que estavan enrahonant llavors se giraren y un d' ells va preguntarme:

—¿De qué riu?

—¿De que tinch de riure, home de Dèu? de aquestos quentos que 'ns conta l' Arago.

—¿Quins quentos?

—Aquests.

Y li vaig allargar lo periódich.

Lo foraster llegí per sobre l' espatllas, del meu company lo que aqueix estava llegint y jo acabava de llegir. Quan termená fou ell lo qui dirigintme la paraula 'm digué:

—Vosté no créu qu' aixó siga veritat?

—No senyor.

Una mitja rialla apuntá en los llavis del foraster.

—Se coneix que vosté no ha estat per aquellas terras.

—¿Per qué?

—Perque dupta de una cosa tan senzilla.

—Es que jo la tróbo molt embolicada.

—Aixó no es res. Si jo li contava lo qu' es la terra que vaig descobrir l' any 23, llavors si que tindria motius de quedarse ab la boca oberta, ¿peró per aixó?

—Vosté ha viatjat, llavors li vaig dir, morintme de ganas de que m' espliqués lo que havia vist.

—Tinch 50 anys y 'n fa 42 que no faig altre cosa. Jo só alamany, com ja ho pot coneixe pèl accent.

—Sí, 's coneix.

—Pús bé l' any 98 de la centuria passada m' embarquí en un vaixell del Estat. Vaig comensar per gat de mar y vaig acabar sen pilot. Apres prengui per mon compte un barco y com que tinch lo seny clar y lo pit ample, y la maror sempre m' ha fet goig, res, vaig montar la nau y un janer 'ns ferem mar en

dins resolts á no tornar fins haver fet una bona descoberta.

—¿Eran molts?

—Quinze. Tres mesos varem rodar de la zeca á la meca. Un dia de sopte l' aguayta cridá: «¡Terra! ¡terra!» Eram mes enllá de terra calenta. Sentir cridar això, pendre l' ullera y d' un bot muntar al pont fou obra d' un tancar y obrir d' ulls. Encaro la ullera, y ¡oh sort! era terra. Y, lo qu' es mes, terra verge.

En cap mapa estava senyalada. S' amparà de mí la mes viva alegría. ¿S' havia resolt la fortuna á ferme bona cara? Ja era felis. Si fa ó no fa ja venia á ser jo un Colon en petit. Dant bordadas, bordadas, nos atansém á la costa y saltém á terra. No be haviam posat los peus á fora de la nau quan tot de cop de darrera de un arbre que feya uns raims de una cosa que á la vista semblavan yemas carmeladas, ixen tres homes de color de raba francés y alts almenys de uns dotze pams. Cada un d' ells portava un ganivet fet de una fusta negra ab una puntxa mes refilada! Jo y 'ls meus companys nos vam guaytar de rehull. Jo no tenia pas por, perqué com duya mon bon parell de pistolas y tots los demés portavan sas carrabinas m' en reya de sos ganivets. Aquella gent comensá per fernos senyas de que hi anessem. Jo m' hi vaig atansar. Llavors un d' ells s' agupí, agafá un grapat de terra y va bufarla cap á la meva cara. Tots los ulls se 'm varen omplir de pols. Aquesta era la cerimonia de amistat: alló volia dir: «Pus que la terra ve cap á tú portada per l' alè d' un de sos fills, no fassis mal á la terra.» M' encargavan que no 'ls fes mal y ells comensavan per omplirme 'ls ulls de brosas. Apres, un altre, me dongué son coltell y fentsel posar de punxa al ventre se m' abrassá apretant tant com podia son cos contra la punta del ganivet. «Alló volia dir nosaltres som invulnerables.» Quan vaig entendre això 'm va semblar que las pistolas ja no eran tan bonas com un xich abans. Arribá 'l torn á un terç y aquell agafá un tronch groixut com la cuixa, y, donantmel', me vingué á dir ab senyas: «Trencal' si pots.» Jo li vaig respondre ab lo mateix llenguatge. «No podré.» «Probaho.» Lo vaig creure. ¿Ho haguera trencat vosté? me dix l' alemany.

—Jo, no.

—Donchs jo tampoch. Mes ell agafantlo tot mig rient, com qui trenca un lluquet, ne feu dos bocins. ¿Veritat que tot sembla mentida?

—Una mica, li responguí.

—Tambè m' ho semblava á mi y aixó qu' ho estava mirant. Jo no sabent que fer per espantarlos y ferme temer, agafo un gos que dúyam á bordo, 'l poso al peu d' un arbre, trech una pistola, tiro, lo gos cáu. Alló 'ls va esglayar. Desprès quan ja coneixia 'l seu llenguatge sempre 'm deyan que may s' havian pogut esplicar com una pedreta (per ells la bala es una pedreta, podia de tan lluny matar un animal. Nos abrassarem; correrem tota la illa, y forem amichs. En sos poblets y costums poca cosa hi havia que 'ls fes diferents dels seus vehins ja descrits per Arago, una sola cosa 'ls diferenciava d' aqueixos y era la construcció de son cos. D' aqueixa sola li parlaré.

Figuris vosté que tenian sis genolls, tres per banda y que s' agenollovan á la mida que volian; aixís, per exemple, ¿era una vella qu' estava pentinant á son fill á fora la porta? lo xicot, estava agenollat dels genolls de mes amunt, la mare, dels genolls segonts. ¿Per casualitat una casa del davant anava ab sa ombra, prenentlos lo llum? quan la ratlla de l' ombra passava mes amunt del cap del xicot, aquest s' agenollava dels segons genolls, la mare dels de mes amunt y altra vegada la claror tocava als cabells del xicot. ¿Que al cap d' una mica tornavan á serhi? llavors lo xicot feya servir los genolls de mes amunt y la mare 's posava dreta. Ja véu V. si 'ls ne dava aixó de ventatge! Per cullir fruyta, per passar un riu, per amagarse entre mig de la gent, per anar á la seua esgleya, per tot los servia. Sas camas semblavan dos bambús, perque cada genoll feya un nú, y no deixava d' haverhi tres nusos per part. No gastavan calsas, y, principalment las donas, á cada genoll hi portavan penjadas cosas de preu. Aquí s' ho penjan al coll. La qui mes cosas hi podia dur aquella guanyava: bossins de bigoti de sos namorats, dents de sos fills, etc.

La reyna hi portava unas cosas d' or que semblavan ferraduras y 'l rey dos panotxas de blat de moro ab la cabellera y tot. Lo cap lo tenian com tots los negres, un poch axafat y 'ls ca-

bells 'ls hi creixian á munyochs, veyentshi de munyoch á munyoch blanquejar la pell. Sos ulls eran grochs y sobre l' fons de sa pell que com ja li he dit la tenian de color de raba feya tan bonich com una bandera catalana. Vaig aixecar lo pla de l' illa y dantlhi per nom lo que jo porto me 'n torní á ma terra. Lo gobern no 'm va voler escoltar y fins me va tractar de boig; llavors jo plé de despit me n' hi vaig tornar resolt á ferme'n rey y viure lluny d' aquest mòn de miserias: emperó ¿vol V. mes desgracia? Vaig passar cinch anys buscantla y no la vaig saber tornar á trobar.

—Si qu' es llástima!, li vaig dir jo.

—Ja 'u pot dir. Si 'u arribo á saber, no me 'n moch la primera vegada.

—Hauria fet molt be de quedarshi; aixís s' hauria estalviat lo treball de contarmho.

—¿Es á dir que vosté no 'u créu?

—No del tot.

—¿De veras?

—Home, de veras.

—Pus veji, á mí 'm passa 'l mateix, y aixó que ho he vist.

CRITS DE LA ANIMA.

¡Prou de dolor, de llágrimas y penas!
¡Aixámplat ¡oh esperit!
romp ta presó, trosseja las cadenas;
aixeca 'l vol, escala l' infinit!

Viurer no pots com fera engrillonada;
no pots esser esclau!
Tu ets l' áliga que 's mort engabiada;
són ta patria 'ls espays de aquest cel blau.

¡Qué hi fá! qué hi fá que 's trove mitj cruxida
la áliga en la estretor,
si al ovirar lo sol torna á la vida,
si com un llamp ne fuig de sa presó:

Si esbatagant llurs alas jegantadas
endalt vola com fum;

si al traspassar las negras nuvoladas
lo seu llustrós plumall s' encen de llum?

¡Romp, oh esperit! com l' áliga llaujera
las boiras y la neu:
endalt y sempre endalt, may enderrera
fins abordar la llum la llum de Deu!

Deixa que tos companys de vil desterro,
aquells que 'ls falta alé,
te criden foll, tot rosegant lo ferro;
la escala de la gloria es sols la fé.

Qui ab ella creu la tomba deixa oberta;
qui de ella viu may mor:
qui s' adorm en sos brassos quan desperta
se trova 'l front engarnaldat ab llor.

La fé ha servit per' aplanar montanyas,
per' embridar l' estel;
per respirar dels mars fins las entranyas,
de la Creació per' esquinsarne 'l vel.

Ella dels erms salvatjes y espantosos
n' ha fet ricas nacions
y del fons dels abismes tenebrosos
plens de riquesa ha arrebassat nous mons.

Ab ella han estat héroes nostros avis
y 'ls martirs han triumfat,
y 'ls bardos inspirats y 'ls sants y 'ls sabis
l' alcássar ahont no 's mor han calsigat.

¡Ditxosos ells! que aprés del greu romiatje
han trovat dolsa pau:
¡ditxosos ells! que dormen ja al oratje
que móhuen los llaurers de aquell Palau.

¿Esperit, donchs, que fás? desperta! alenta!
¿per qué jaus ensopit,
si crema en tú de sobras flama ardenta,
si 't sobran alas per' volar garrit?

¡Plega de cop, sens treva la embastida,
llansat vers al espay,
vola dret á la Gloria que es la vida
deixa á tos peus lo món que es pur esglay!

Dins ell tot es mentida y petitesa,
per tot arreu foscor:

¡noble esperit que cercas la bellesa,
torna á ta Patria omplerta de claror!

¡Lo mon, lo mon, masmorra de la pensa;
infern del sentiment;
taula de joch encisadora, inmensa.......
ruinas de un jardí, retut pèl vent.....

¡Dèixal! no tel'escoltes! fuig depressa!
es son alé de mort:
per cada favor teu ab l' urpa estesa
t' esquinsará un boci del teu bell cor.

Serpent tigrat ab los colors del dia
te xuclará la sanch;
llach trasparent hont la sirena hi nia
ja al primer pas t' ofegará l' seu fanch.

Fuig de ell com lo cavall quan se desboca;
com lo llauger isart
quan perseguit pel llop de roca en roca,
de torrent en torrent bota esbarat.

Fuig de ell com la espantada colometa
al veurer l' esparver
si en tu aymas la flama de poeta,
si no vols del olvit ser presoner.

¡Fuig! no es per' tu aqueix lloch, ánima hermosa,
que somias ab Deu;
animeta gentil mes que la rosa,
més pura que la tofa de la neu!

¡Ah! no es per' tu aquest lloch de greu martiri,
no hi caps dintre aquest lloch;
florir no pot en cendras lo blanch lliri,
cremar en mitj del gel no pot lo foch!

¡Tú que ets guspira santa que á la terra
vingueres á parar,
¡ay! deixa de aquest mon la encesa guerra
y retorna de un vol fins á ta llar!

¡Vola al sagrat ascó del gran Poeta,
torna de allá d' hont vens,
ell te dará 'ls colors per la paleta
com ha donat llurs arpas á los vents!

. . . .

Aixis sento que 'm parla y 'm convida
una veu dins mon cor;

es l' ánima que opresa, de amor crida,
es l' ánima que anyora sa esplendor.

EUSEBI ANGLORA.

--Viure es caminar cap á la mort.
--Val mes poder y no voler que no voler y no poder.

EN UN JORN DE DOL.

COM RECORT A MON CAR AMICH N' ANTONI MOLINS Y SIRERA.

Spes mea in cælo.

¡Planys, sols planys lo mèu cor llensa!...
m' apar lo jorn fosca nit!.....)
Trist recort torba ma pensa,
y 'm deixa 'l cor dolorit!

Fou un temps que tot ho veya
com lo cel, brillant..... hermós....
y aqueix mòn, llavors, jo 'm creya
qu' era un paradís ditxós!.

Jorns plahents de primavera,
¡qué depressa havéu passat!..
D' aquells temps que tot goig n' era,
desenganys sols m' han quedat!.....

¡Aquell cel!.. jo l' ovirava
com rich esdevenidor!...
D' aquell cel pur me semblava
bella imatge lo méu cor!

D' *esperansa*, blanca estrella
jo hi mirava nit y jorn:
era de goig maravella
tot quant veya al mèu entorn!

Quan la clara nit venia,
mostrávas bell també 'l cel;
y dins mon cor rellubia
d' *esperansa* 'l blanch estel!

¡Temps ditxós!.. No coneixia
ni de lluny la tempestat!..

Ay! ¡quan prest lo brillant dia
torná nit d' obscuritat!

Fort brugit soná, tot d' una...
vá despareixent la llum!....
Ja no 's veu estela alguna....
y 'l dolor ¡ay! me consum!

La via se troba incerta....
¡no brilla 'l cel ja per' mi?
De dol l' ánima cuberta,
vaig fent ara 'l trist camí!...

¡Planys y dol!... ¡Sols amargura
en mitj de tan negra nit!..
¡Ah!... Si la tempesta dura,
será fort lo méu neguit!

¡Tot obscur!... ¡No 's véu la via
que 'm podia tráure á port!..
¡Oh, Senyor !.. sens vostra guia,
no 'm resta ni un sol conort!

La foscor per tot avansa....
mes.... ¡oh Déu!... ¡Veig un estel!...
la llum!... ¡*La bella esperansa*
que 'l mèu cor posá en lo cel!

Joan Sitjar y Bulcegura.

La Bisbal, janer 1868.

LA LLEGENDA DE SAN JORDI.

Viuhen los pobles no tant de la vida material com d' aquella que dantlos porta franca al esperit, los hi deix preveure la llum divina d' una altre vida, mes gojosa y serena qu' eixa y qu' es etern consol de l' ánima nostra. Sian aquells los que 's vullan, cerquian la satisfacció del sentiment moral del modo que millor los hi apareguia, en tots se trobará sempre l' esfors constant pera llevar sos ulls á una esfera mes alta , que la de la crosta de la terra ahont som. Per suposat que cadescun ho fa ab aquell habit que millor s' escau á sas formas, mes en lo fondo sempre s' hi troba y no altre cosa volen dir tantas ma-

nisfestacions del esperit com á cada pas se veuhen, l' amor á la tradició enjoyada y sempre plena de gracia y l' afició á lo sobrenatural y maravellós.

No es aqui lloch pera descriure las qualitats distintivas del nostre poble, mes si ho fos, gens ni mica, havia de costar lo fer veure la complerta armonía qu' entre eixa vida desconeguda pero certa y lo seu modo d' esser y viure, s' hi troban; veuriam á la tradició y á la alegoría, si es que no van juntas, plenas d' amor y fé, de caballerositat y gentilesa, las trobariam encarnadas ab los mes purs sentiments de l' ánima y mostrant sempre lo bon acert y elevat sentit qu' en ell hi viuhen. Com á exemple sols una tradició es la que anam á narrar, la qual essent de las mes bellas, es tambè de las mes estimadas pus se refereix á lo benhaurat patró de Catalunya, lo gloriós sant Jordi. Y es tal com l' hem trobada, del modo que va.

Era en llunyas terras que hi havia un regne, de bona y profitosa semensa en lo quin tot hauria estat goig y benandansa sino fos que una horrible bestia fera hi havia fet posada. Era un dragó de maravellosa forma, pus que tenia cap de cocodril, alas d' aucell, de llargandaix las potas ab mes de cent dits cada una, lo cos cubert de forta escata y la cua de serpent: sos ulls grosos pareixian dos carbuncles gitant sempre encesas brasas y sa boca afilada, ab sa llansa y oberta gorja, sols de mirarla lo cor ne nuava; tot lo qual feya que fos de naturalesa tan estranya com que dels tres regnes era habitadora y aixís corria per la terra, com per l' aiga nadava, com volava en lo ayre: aixó sí, quan ho feya sols l' esbatech de las suas alas espahordia la terra, y l' aiga en que 's ficava tota eixia negrosa y empestada, llantsantne per temps seguit fins al cel sas onadas pera caure ab tan estruendo y maror que tot lo regne era prés de gran temensa. Per la terra com lo vent corria y desde la cova que ran d' un estany s' era feta, la desolació y desgracia deixava caure allí ahont millor li plavia, per ço desde 'l jorn que hi prengué estada ja may mes alegría hi haguè en lo regne, perque ja ni la bovada fou segura en las pasturas, ni los espessos ramats que á la nit los alterosos boscos omplian eixir pogueren de sas tancas, ni cap mena altre de bestiar fou segura en la terra; condol dava veure tanta desgracia; mes

aqueixa ray! mes gran fou quant no agradada ja de la carn aquella, ne cercá de humana y persona alguna n' era lliure de veures morta per ella, car com se 's dit terra, mar, ni cel la 'n privavan. Per ço fou com los habitadors rosolgueren entrarhi á pactes y veure de quin modo la podian tindre contenta: y fou dantli cada dia una tendre y hermosa donzella.

Ab quin plor y tristura, no hi era menada cada jorn la que 'n sort li havia tocada, lo cor se 'n trencava, com que pares, germans y mares, á llágrima viva fins alli prop las acompanyavan pera morirne desprès ells tots ab mort mes llarga y punxanta.

Y veus aqui que aixís anant corrent la sort vingué un dia en que tocá lo menari á la filla del rey, la qual era gentil y hermosa y de la mes gran bellesa que 'n lo mon pogués haverhi. La sua mare quan ho sabè trista ne fou y res mes que plorar ne feya y lo senyor rey tot consirós ni paraula sisquera tenia, tal era la sua dolor. Mentres tant l' hora s' atansava y de lluny s' oian ja los crits y esbatechs de la horrible fera; la mare pregava per tal que ho era y la havia duta en sas entranyas y arrebassantse 'ls cabells de genolls anava demanant qui volguès salvarla; lo senyor rey or y plata oferia á qui ho portás á cap, mes ningú gosava esposarse. Altre remey no hi hagué; fou precis lo menarli. Y com qu' era única y de tot lo poble ben volguda tothom l' aná á acompanyar y ella 's vesti ab sas millors joyas com si fos jorn de nuviances.

Ab horrible figura la esperava ja la fera, tot á son entorn era revolt y destrossat y fins l' ayre tan corromput ab sa alenada que semblava alló lo regne de la mort; mes per axió, la donzella n' era plasenta y gens s' acobardi ans al contrari ab tota resignació y valentia s' hi atansava. De prompte per suptada forma á son costat aparagué un galant cavaller, de gentil figura que anava armat de cap á peus de bonas armas y en son escut y pit mostrava una creu roja, y ella ne quedá tota sorpresa.

—Mes, oh! bon cavaller, li diguè, fugiu d' eixa encontrada, no veyeu la fera que espantosa mort vos daria?

—No tingau por la joveneta, responguè, cavaller som que 'us vinch á deslliurar d' ella y poch han de valer mas armas si á vostres peus no la veyéu aclaparada.

—Cor ne teniu.

—Per defensar´la ignocencia.

—Oh! gran pena 'm dau y dol per mi seria lo veureus morir en defensa meva, no veyeu qu' es tot en vá?... ah! fugiu lo cavaller, mireu com cap aquí s' atansa.

Y aixís era, enverinat lo dragó de veure un nou hoste, d' un bot se tirá allí ahont se trobavan, lo coll y la boca obertas, las urpas amanidas y recargolant la cua per hont lo brí ne treya: quina angoixa no era la de la donzella! mes lo jovencel aixís que lo véu prop fá la senyal de la creu, enrastella la llansa y abocanti valerosament lo cavall, d' un cop y volta lo ferro li enforna per entre mitj de la forta escata. Maravella fou que may ses vista, la fera quedá arraulida y ell baixant de cavall, á la donzella qu' era mes morta que viva. No hagau temensa, li diguè, que sò lo cavaller de Cristo, trayeuvos lo cinturon y lligeuli al coll, que ella vos seguirá.» Y la donzella ho feu y com un anyell aná seguint la fera.

Los del poble que de lluny s' ho miravan, tal vegeren, que no ho podian creure y per valls y montanyas corrents fugian ab dolorosos crits, mes S. Jordi 'ls hi deya no fugiu que jo só lo enviat de Dèu, que vinch á salvarvos; y tan y tan 'ls hi diguè y la fera mansa vegeren, que s' hi atansaren y junts feren via cap á la ciutat en lo palau del rey, lo quin ab la sua esposa plens n' eran de dolor que mes no podian.

Y hi arribaren missatjers que per mes que 'ls hi deyan que la sua filla era salvada no ho volian creure mes quant la vejeren venir ab lo cavaller y la fera, be 'ls hi fou forsa y d' alegría y joya llavoras mes no 'ls n'hi cabia. D' honors y riquessas á dojo 'n feren oferta á Jordi mes ell res volguè, fou content ab lo be qu' fet havia y trayense l' espasa d' un colp de coltell finí ab la fera y desaparagué. Quatre parells de bous de forta testa foren aprés menester pera gitarla fora la ciutat.

Y aquí conclóu la llegenda, apres diu que tot lo poble se convertí al cristianisme y que lo rey maná construir una esglesia en honor de la Verge María y del gloriós S. Jordi, al peu de qual altar hi rajá una font de aiga clara, qu' era sanitosa pera tot mal y dolencia.

Ara avans de finir devém fer esment de la semblansa que 's troba entre la nostra llegenda y la de Sta. Marta que tant bè conta lo famós poeta Mistral en lo seu cant XI de son poema Mireya; aixís descriu la fera:

«La bèstio á la co d' un coulobre,
a d' iue mai rouge qu' un cinobre;
sus l' esquino a d' escaumo e d' àsti que fan póu!
d' un gros leioun porto lou mourre,
e sièrs pèd d' ome per mies courre;
dins sa caforno, souto un moure
que doumino loû Rose, emporto ce que póu.

Aixís esplica 'l miracle:

Marto, d' un èr seren, caminavo tout dre
vers la Tarasco: li Barbare
noun poudént crèire que s' apare,
pèr espincha lou coumbat rare
èron touti mounta sus li pin de l' endrè.

Destrassouna, poun dins soun soustre,
aguèsses vist boumbi lou moustre!...
Mai souto l' aigo santo à bèu se trevira,
de-bado reno, siblo é boufo...
Marto em' un prim sedeu de moufo,
l' embourgino, l' adus que broufo...
Lou pople tout entiè courreguè l' adoura!

Francisco Maspons y Labrós.

Un nin y una nina, germans, miravan duas figuras que representavan á Adam y Eva.

--¿Quin es l' home? preguntá ella.

--¿Cóm vols que 'u sapia?, respongué 'l germá, ¿no veus que van nusos?

LA COVA D' ARTA.

Calláu, la boca es cixa, calláu, cixa es l' entrada,
Ne sembla una gran tenda hont vé á dormir lo temps,
Calláu, venga una teya, preniu forta alenada,
Passém lo portal negre, amichs entremhi ensemps.

Veniu... ¿Mes quants ne mancau? ¿Tornáu la passa enrrera?
¿Vos gela el fret oratge? ¿Sentiu tal volta esglay?

Tot-sol me 'n entro, l' ánima será ma companyera ;
Cor meu tú fort batega ; cor meu no 'm manquis may :

Avant ! muda veu crida, l' afany es que me parla,
Avant ! y ja relliscan mos peus per un coster,
Faresta es la baixada, forsat es el passarla;
La baix entre las alas de mon desitx lleuger.

Baix som, ay Dèu!... Ma vista, perduda res destria.
¿ Será 'l merescut castich que encalsa á l' ardiment ?
Aixech' l' ardente teya... un cercle roig m' envia,
Sols veix gotas de reina que encesas van cayent.

Cor meu escolta y calla. ¿ No sents per l' espay corre
Lleugeras onas d' aire que aixecan dols brugit?
¿ No veus dins la fumassa una ombra que s' esborra
Fent lloch á l' estol d' ombras del negre fons sortit ?

Lo poble 'ls diu *pinyades*... per mi son Edats mortes
Que'n esta Cova inmensa ne dorman só de pau;
Son setgles, que aquí venen salvant del mòn les portes
¡ La llum are 'ls regira dins son soberch palau !

Escolta com tots ploran, sos plors baixan en gotas,
Mon front n' ha gelat una, son llágrimas de mort,
L' estol d' Edats s' amaga , ja 'n son eixidas totas!
Com bé escullir saberen alberch per sa dissort!

Ma vista mes s' escampa puix veix lluny, dins la fosca
Fantarmas que s' aixecan vestits de negre y blanch;
Perfils veix de columnas de forma gran y tosca
Que vists ab roja flama perfils semblan de sanch.

Cor meu, míreu y callal.. Admira una per una
Las altas maravellas d' est mòn que se desclou;
Ja sè que sa grandesa lo cor de l' home engruna;
Ja sè que del misteri, la veu aquí conmóu.

Ja sè que 's pert l' ullada quant mes aquí s' avesa,
Primer no hi veu per fosca... despres per massa llum;
Los ulls sols son espiras de l' ánima, qu' encesa
Jamay de las miserias aquí la cega 'l fum...

Aquí, las maravellas no poden may contarse,
Aquí, mes que una cova un temple 's veu de Dèu,

Aqui, estremordit l' home s' acosta á recolzarse...
Li cau l' encesa teya, sino,.... té 'l cor de neu.

Llavors sas blancas alas batent, l' ánima s' alça
Desperta mil imatges entrant en sos alts nius,
Y totas ajuntadas estol fan, que l' encalça
Baixant, ella, regina devant res de catius.

Que venguen los que alenen xupant als pobles vida,
Veurán com las columnas que son com ells, penjant,
A las que abaix sa testa adreçan aixerida,
Per prest tenir sa ajuda sa vida 'ls van llançant.

Que venguen los que volen pujar d' una empitrada
Al cim de la montanya que han vist en somnis bells,
Veurán la maravella que 'ls setgles han alçada,
D' un cop d' ull porán veurer la tasca de tots ells.

Gran cova, el cor aixamples, aqui 'l mortal alena
Aqui 'l cor que té vida, espera, adora y creu
Damunt las maravellas de que te 'n mostras plena,
Y escrit damunt ta fosca, lo nom de Dèu se veu.

Tú guardas de l' Historia recorts tots plens de vida,
Encara dins tas cambras retronan los fers crits
Que 'n Xuayp als seus llançava quan vé l' host atrevida,
Quan vé los almugávers d' en Jaume entrar ardits.

Las ombras sarrahinas que surten apinyadas
Encara aqui se veuen deixant ab dol y greu,
Que aixi com de MALLORCA n' eixiren fort nafradas
D' aqui cativas n' ixen donant trist *adeu*. . . . .
. . . .

L' *Adeu* te dono, oh Cova ; tambè es gran ma tristesa
Puix n' ix com aquells maures, de ton portal, catiu
Puix m' ánima engrillonan recorts de ta bellesa,
Recorts que may puch perdre... pus d' ells mon cor ne viu.

GABRIEL MAURA.

Mallorca, *Mars* 1868.

—Qui la mort d' un altre espera, la seva véu primera.
—Qui mal cerca, prest lo troba.
—De gran pujada gran devallada.

LA PAU DEL COR.

¿Qué val del mon la riquesa?—la gloria mes gran ¿què val,
si l' ánima está ferida—perqué li manca la pau?
¿Qué val lo véures cobert—ab una corona 'l cap
y l' assentarse en un trono—ab mil servidors devant,
si 'l cor plora amargas llágrimas—que no gosan á saltar,
si 'l llavi mént lo sonrís—y mènt la llengua parlant?
¿Qué val esser en la terra—com á savi renomat,
si pèl que sap n' es la vida—un mar de duptes y afanys?
¿Qué val provar los plahers—¡tristos plahers terrenals!
si l' esperit sense ditxa—d' anyoransa va angoixant,
y cerca calma sens treva,—y calma no trova may
perque no odora 'l perfum,—lo perfum tan desitjat
de las flors de l' esperansa—que mústigas están ja?
¡Oh! ¡que mes val ésser pobre—que romándrer sense pau!
¡que bella es una çabana!—ab santa tranquilitat!

Jo no vull telas de seda,—no vull galas materials
ni 'l desitj d' or me cativa—ni d' aqueix mon los enganys;
tan sols anhelo una vida—ab fé y esperansa y pau.....
La pau dolsa que Dèu dona—als que virtuts van sembrant,
la pau que del goig n' es mare,—la pau que se sent l' infant
perque del mon ahont se 'n entra—las amarguras no sab,
la pau qu' ompla 'l cor del just—quan en l' agonía está
prop á volar cap al cel—per tota una eternitat.

JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA.

Un home ubriach anava á cassar, y, veyent un pagés que treballava la terra, li diguè:

--Company, ¿faréu m' 'l favor de donarme un xich de vi?

--Prou, allá trobareu la cistella.

Hi aná l' ubriach, y ho feu tan be, que se 'l va beure tot, y assó que la carabassa n' era plena.

--Ara vaig á matar una llebre.

Lo bo del pagés se 'n riguè; mes no trigá molt á oir una descárrega d' arma de foch, y á veures davant al cassador que joyós ab una llebre á la ma, deya fent tentinas:

--¿Veyeu? Lo vi las veu fa veure mes grossas, y *¡puum!...* Y aixís un home no n' erra cap.

COSAS QUE S' EN VAN.

III.

LAS TORRAS.

Axó 's fa al camp de Tarragona y la colla que ab tanta destresa ho executa es la que dú per nom la dels *Xiquets de Valls*. Tots son ben plantats, tots d' ampla espatlla, tots rebassuts. Per fer las *torras* se tria un jorn de festa major. No 's pot pas compendre una festa sense torras en aquella comarca. Pel regular son de set pisos: mes n' hi ha de nou y quelcuns anys fins se prova la de dèu. ¡Dèu alsadas d' home! Abaix sona lo tamborí y 'l fluviol; al entorn lo poble apilotat. Mes no 'us hi dit encara com se fan. Comensan per una rodona de homes á terra, que 's passan los brassos damunt del coll, quedant tots ells fortament estrevats. Sobre d' aquests n' hi pujan uns altres, un peu á cada espatlla dels de sota, los brassos tambè enllassats. Una altre pis á damunt d' aquest en la mateixa positura vè á enlayrar mes la obra de carn humana.

A mesura que creix en alsaria van sent menys los homes, fins que arriban á ser no mes que dos y després un y sobre d' eix darrer s' hi enfila un noyet, lo qui al trobarse sobre l' esquena del mes alt que s' está ajupit, fá una figuereta y béu cap per avall ab un porró que aprés allarga al que tè mes aprop y axís se 'l passan tots los *xiquets* fins que, donant toms y devallant, arriban á las mans dels que son al plá de terra. Llavors se desfá la torra ab la mateixa cerimonia ab que s' ha fet y ab los mateixos trontolls y por de caure. Quan la torra es de set homes enfilats l' un sobre l' altre llavors se nomena *espadat* y té la figura de un pal. Aquest es lo que costa mes de fer: ab tot se fa, y anys hi ha hagut en que un espadat ha tingut forsa y trassa per pujar las escalas de la Seu de Tarragona, en mig de una tronada de picaments de mans. Moltas vegadas á mig fer cáuhen los quins las fan; mes perçó no 's fan mal, perque á baix hi ha un tou de gent que 'ls recull al vol, ab los brassos alts. Ben ó mal esplicat en la nos-

tra *Masía dels Amors*, ho contarem; per ser del cas y trobarse allí, si no ben contadas, al menys exactament descritas, posarém ara aquí la descripció que de las torras allí 'n ferem.

Ab roja barretina,
lo jech al coll, la faixa á la cintura,
ab la ermilla groguenca y carmesina
los calsons ab flamant botonadura,
y ab la polaina repuntada y fina,
tan llaugers com lleugera es la fusina,

Arriban los *Xiquets de Valls;* altiva
torra n' aixecan ab nervuda espatlla,
d' un ters pis á la alsada y mes arriba,
y sempre ferma, rarament s' espatlla,
fins que lo noy de dalt ab fas jóliva
ne fa la senya. Alerta, gens esquiva.

La gent de baix los guayta tot seguintne
l' alsada de la torra. Si trantolla,
tothom perçó tranquil resta tenintne
molta fe en la destresa de la colla
que la fá ab molt de pit, y retenintne
l' alé, y ab má mestre, y detenintne

Lo bamboleig. Una dolsaina sona,
hi ajunta un tamborí sa musiqueta;
lo poble s' espesseix á la rodona;
finestras y balcons la gent, estreta
y atapahida ompla: y en tant dòna,
picaments als *Xiquets*, tot Tarragona.

CANT VII.

IV.

BALLADAS.

Es costum en molts pobles de la montanya lo dia de festa major al eixir del ofici ballar ó be un ciri, ó be un bano ó be un ram, ó be una coca. Cada cosa d' aquestas tè lo seu cerimonial. Parlem del de la coca. Al eixir de missa major, á la plassa ja hi ha amanida la cobla y llavors tot lo jovent se posa á punt de ballar. Al compás de la música surt un ab una plata plena de cocas. Ningú, pot ballar, que no haja ballat la coca la qui tréu ball; y per traure ball hi ha de haver un ballador que compre una coca (que á vegadas se paga á un preu molt crescut) y la regali á la que ell mes estima. ¿Se 'm dirá com

pot ser que una coca valga tants diners? Molt senzillament. Succeheix á voltas que una noya tè dos ó mes pretenents, y per emportarsen la coca (com que 's ven á qui 'n dona mes) un per altre 'n donan lo que no valen ni tres dotzenas de cocas plegadas. Un pich un d' ells se la fa seva pagantla mes que 'ls altres, vá y la regala á la qu' ell vol, llavors eixa ab la coca á la má dona un tom per la plassa y balla la dansa coneguda ab lo nom de *ball rodò*.

Quan eixa dansa es acabada entran llavors al ball tots los altres del poble. Malaurosament ara en molts pobles despres del ball clássich-catalá que 's balla ab la coca ó 'l ram, se senten tocar, y son los ab mes afany esperats per lo poble, polkas, schotiscks, walsos y altres balls que de tot tenen menys de catalans. En Caldas de Montbuy fins ara fa poch se hi ballava lo ram, ara segons tenim entés á n' als de la població no 'ls agrada y 's donan á altre classe de balls, nos dol y de veras. Per fortuna tres horas mes amunt de Caldas hi ha un altre poble que s' anomena. San Feliu del Pinyò, que no se 'n dona vergonya de conservar los balls antichs y cada any, balla sos rams á la plassa, acabat l' ofici. Y es cosa que dona gust, lo veure á las felihuencas ab la gracia ab que ballan son ram de seda.

V.

LO ROSEGALL.

Succeheix que quan se tè que batejar alguna criatura llavoras se fa en alguns pobles del plá d' Urgell la següent cerimonia.

Una mica avans de eixir lo bateig de casa la partera, surten dos noyas duhent la una un ponalet de vidre plé d' aiga y un pá embolicat ab una toballola ben neta l'altra, y las duas se 'n van á l' esglesia; allí deixan damunt del altar de la capella hont se bateja lo que portavan y esperan que arribi la criatura, padrins y acompanyament. Est surt de la casa anant al davant los homes y arrera de ells las donas. Succeheix móltas vegadas que la padrina es una soltera, y llavoras es quan se

veu anar á un bateig lo *Rosegall.* Esta es una dona casada, la sola dona casada que va al bateig y al darrera de tot per acompanyar á las altras que son donzellas com la padrina. Es la posició del *rosegall* mòlt poch agradable, pus tot lo mon se permet ab ella brometas y paraulas no massa de bon péndre; mes si es una dona graciosa, llavors es cosa de llogarhi cadiras l' oure las respostas que ella dona. Arriban aixís á la esglesia: á fi del bateig lo capellá se renta las mans ab l' aiga del poualet y s' aixuga ab la toballola que ja no tè 'l pá á dins, donchs tan bell punt la noya que 'l portava l' ha deixat damunt del altar, lo campaner l' ha pres y ab lo pá sota l'aixella se 'n ha anat á dalt á tocar per la vinguda del infantó que batejar se porta. Quan lo sacerdot s' ha aixugat las mans, llavoras les duas noyas prenen de nou la una l' cantiret y l' altra la toballola y se 'n tornan cap á casa. Sa aparició es saludada de part dels xicots que son á fora ab un gran avalot y un crit general de:

¡ Ja surt ! ¡ Ja surt !

Aixó vol dir que no trigará gaire en eixir lo batejat de nou.

Al deixar la esglesia l' acompanyament dú un ordre oposat del de quan hi ha arribat. Llavoras son las donas las que van al davant y 'ls homes los qui van al derrera, ab tot al ésser á la porta de la casa, las donas s' obran en dos filas y 'ls homes entran á la casa, seguits de aquellas, que un pich son á dins tancan lo portal perque los xicots y gent del carrer no 'ls entri á la casa. Lo *rosegall* á tot aixó va al darrera de tot. Arriba tothom á dalt, se passa la sucamulla y quan esta s' acaba llavoras surt lo padrí y testimonis y demes homes, y vinga tirar grapats de nous, atmetllas y figas á la gent del carrer que corra d' assí y d' allá movent una fressa del diantre, y que crida ab totas sas forsas: *bon padrí salut ¡salut! butxacas de seda*» quan lo padrí es dadivós; y que esbalota dihent: «*Padrí escarramits, butxacas de cuyro* » quan es avar y no surt al balcó á tiráls lo que es costum.

B.

¡L' HOME!

¡Tot, es res; fum, dirse pot!
Plorant al mòn l' home ve
Y en tant qu' en ell s' entreté
Hi ha una má, que cava un clót,
Hont caurá plorant tambè.

Pobre nau que sens velatge
Va per los vents combatuda,
Del nòt al bramit salvatge
Ne crehua del mon l' onatge
Desmantelada y perduda.

Y may clarejant fanal
Qu' amich guie á segur pòrt,
Sols trova alivio á son mal
Quan l' estella el vendabal
En los brassos de la mort!

Sempre, ¡ ay trist! mentres que viu
Darrera corre d' engany,
Plora un hòra, si un quart riu,
Y per cada sòl d' estiu
Tè un hivèrn de desenganys.

Sa trista sòrt es penar
Mentres lo mòn açí 'l nugue,
Y pelegrí sense llár,
Lo seu destí n' es plorar
Sens má, que son plór aixugue.

Si hui s' esponja son còr,
Demá tròba en ell ruines;
Si un pòch gòtja, sent que 's mòr,
Y si li plau una flòr
Al tocarla trova espines.

Jegant, se créu qu' en sos brassos
Lo mòn tot ha d' abarcar,
Qu' el mòn trencará á sos passos
Y que sos llimits, escassos
Un dia vindrá á trobar.

Y aixi viu... pero al fi, dut
De sa existencia á la valla,
Sòls troba alli previngut

Per vestit... una mortalla
Y per casa.... un ataút.

MANEL GENOVÉS.

Valencia.

SABATERS Y SABIS.

Avuy en dia está mòlt en us lo dir á un tonto: «Ets un sabater.» Ara bè, no sè darme rahó de perque dèu servir d' ofesa lo nom d' un ofici tant enginyòs y qu' ha dat á la terra homes sapientissims; y aixó es tanta veritat, com que ara 'us ne diré alguns dels noms de personas que, ab tot y haver sigut sabaters quan joves, arribaren á esser considerats y ho son avuy dia encara com á homes de llarch talent y molt saber. Véusels aquí:

Línneo: celebrat botánich.
Prendell, Joseph: home mòlt sabi.
Parens, Daviu: mestre de teología en Alemanya.
Balduí, Benet: un dels homes mes il-lustres del segle XVI.
Grifford: escriptor mòlt armoniós y correcte.
Blondfreld: autor de mòltas obras estimadas.
Winkelman: sabi antiquari d' Alemanya.
Branet: secretari de la societat d' antiquaris de Londres.
Foix: fundador de la secta del quakers.
Sherman: estadista americá.

CORRANDAS POPULARS.

Las trenas que portéu, nina,
y baixan del vostre cap
pera mí ne son cadenas
que 'm tenen près y lligat.

Que 'm tenen près y lligat
y no 'm volan deixá anar;
afluixéumelas, minyona,
y no 'm feu morí y penar.

Al vostre quarto, donzella,
quin estel que hi deu haver,
quan se 'n vè la matinada
dòna resplandò' al carrer.

De la vostra cabellera
qui 'n poguès tení' un cabell,
á Fransa la enviaría
pera fè' un present al rey.

——

En aquesta santa casa
los llorers hi son florits
y á la cara de las noyas
los ángels hi son escrits;

Y en aquesta santa casa
los llaurers hi son granats
y á la cara de las noyas
los ángels hi son pintats.

—Entre amichs y entre soldats
cumpliments son escusats.
—Passan los amors y quedan los dolors.
—Qui vol ser rich massa aviat,
abans del any es penjat.

LA MÚSICA CATALANA.

La pintoresca y hermosa Italia fa molts anys que espargeix sas tendres melodias, imprimeix á sas tonadas l' estil de son hermós pais y 's dona á coneixe á tothom el bell carácter típich que guardan sos cantábils.

No fa tants anys que en la dita gloriosa terra, va naixe un sèr dotat de un gran ingeni que, veyent rellegar al oblit las populars melodias, emprengué ab forsa vigorosa sa carrera fent de ellas lo seu mestre: aixís guanyá la inmortalitat aquell gran hom.

¿Voléu saber lo que deya quan de aquests cants parlava? *Cant del poble cant de Dèu. Aqueix y sols aqueix tinch deber de seguir, aqueix será lo pulit mirall hont reflectiré mas inspiracions.*

Aixis pensant, y aixís fent prengué una rama primarenca del arbre, que ningú havia pensat que dongués tan abundantíssim fruit, y rich d' amor á la patria, imprimí en totas sas produccions lo carácter tradicional de son pais nadiu.

Fransa ha vist naixe á sa vèu molts respectables compositors, dels quals n' hi ha de indisputable mérit. Tots ells segueixen los melodiosos acorts dels preciosos cants populars; tots han sentit, mentres sa mare 'ls gronxava al bressol, algun d' aquells cants que donan vida y que fan endevinar la musa que los ha inventat.

La musa popular es lo doll de la vertadera inspiració hont han anat á beurarse los mes célebres é inmortals compositors com son: Mozart, Halevy, Haydin, Beethoven, Bellini, Donizetti, etc., etc.

Donchs bè, ja que nosaltres veyém que la vertadera font de la sagrada inspiració es la musa popular, y que per medi de ella pot la nació, ú provincia, distingirse per son carácter especial ¿ perqué Catalunya tè de esser la única que no ho fa? ¿Acás no tenim en nostra terra cansons en que no hi haja per apendre y per admirar?

En Andalucía cantan sobre sos cants populars y per cert que hi campejan molt. En Galicia deixan sentir música del carácter provincial y en totas sas produccions se trovan resíduos de la música del país.

Ja que per totas parts ho fan de adornar sa terra ab flors de ella nascudas, no permetém nosaltres que eixas tendres rosellas se mostiguen sens que ningú las estimi y las aprenga y en ellas y per ellas estudihi.

Agafém y flayrém detingudament aqueix pomet de flors que encar ningú ha tocat, analisémlas ab intenció de coneixe son ritmo, de estudiar sas originals cadencias, de tenir per mostra son estil, y de eix modo, aixís com diuhen: «música italiana, francesa» se dirá «*música catalana.*»

Dém á coneixe á tot lo mon musical, que en Espanya hi ha una Catalunya y que á Catalunya aixís com se parla, tambè 's canta en catalá. Doném una prova mes de que estimém á nostra mare Patria, y aixis com ja conta avuy ab una escola literaria, procurém també ab los elements que ella 'ns dona de si, ferhi una escola musical.

Estudiém per çó las cansons, no las menyspreém, pus que en ellas hi hem de trobar de tot: volém dir de tot sentit y de tot ritmo. Los tres dolls de santa inspiració la Patria, la fé y l' amor en ellas á dojo hi han deixat caure sos dons divins.

Aprengám de cor lo que 'l poble canta é imprimimho á nostras obras, y la terra 'ns ho premiará ab l' amor que 'ns guanyarém dels vertaders aymadors de las glorias del pais.

Aixis, joves dotats de inspiració musical, un esfors y podréu agermanar la novella escola catalana literaria ab la que feu vosaltres novella escola musical. La vida de la primera tè de esser pregó de bona sort per la segona.

Féuvos admirar pèls estranys per lo sant amor á la nostra Patria.

No deixéu que sigan tan sols los poetas los quins afalaguin á la musa catalana, siguéu tambè vosaltres, músichs, los que après de esforsos nobles pogáu un jorn dir: « Hem deixat de ser rutinaris, per ser nous, y mes acostats al esperit de nostre

país. Hem enriquit al mòn de nou genre mes de música : hem fet una escola.» L' art vos ho agrahirá, la Patria tambè.

Barcelona 15 *Octubre* 1868.

MODEST VIDAL.

MAS DOS MARES.

L' una á ma carn li va donar la vida,
l' altre á l' esprit li ha aixamplat las alas ;
fill de las dos jo sò, vull ser d' abduas.
Creixca dintre mon si, la doble branca
del amor de la sanch y 'l de la terra
que, arrelantse en mon cor, mon cos ne volta
ab son espés y assahonat ramatge.

Las llágrimas de l' una de dol m' omplan,
los planys de l' altra lo meu cor parteixen ;
doble es la tasca que mon cor llavòra,
prou gran lo tinch per dos amors servarne.
Si may ests dos amors que 'm son la vida
contrapuntats tribulació 'm donguessen,
per no fer tort al un ni tort al altre,
vinga la Mort y los meus ulls ne cloga.

Quan rialler jo de ma terra esguardo
lo blau espay, las planas tan floridas,
mon cor joyòs y sens fadich alena.
He petjat altras marcas : cap com esta
al meu cor ha donat mes frescas brisas,
ni mes plascévols y tranquilas horas.
La vida, per mí es mort, lluny de ma terra.

Per mí 'l turment mes cru fóra aclucarne
los ulls , sens veure de ma terra aymada
los plans y monts que he trepitjat cent voltas,
sens respirar aquella brisa pura
qu' ompli mon pit quan jo aquí al mòn vaig naixe.

Lo desig mes sagrat que en mon cor guardo
es viure per ma terra y viure en ella.
Res me fa que 'l amor que jo li 'n porto
per fanátich tingut siga per altres ;
mentre ella 'm rebi carinyosa y tendra
lo baix dir de la gent ni gota escolto.

Per mí la terra que mes val, es esta
que m' ha ensenyat á trepitjar miserias,

á dur lo cap ben alt sense cap maca,
á aymar á Deu, y ha disposat ma ánima
á dar per ella si convè ma vida;
com per mí de las donas, entre totas,
la que ab mes fé jo adoro es la que 'm posa
la pau al cor quan lo meu cor gemega,
la que, febriu, quan lo meu cos se vincla,
al capsal de mon llit las horas conta
muda, ab los ulls espurnejant de llágrimas.

—

Ab aquests dos amors tinch prou per viure;
que 'm rebujin lo seu los homs, no' m raca.
Aymim la terra que ha rublit mos muscles,
aymim la mare que á mon cor alena,
que viu en mí com jo ne visch en ella,
y de tot altre amor sabrè passarmen'.

—

Pa de mon cor aquests amors ne sian
y may, ¡ mesquí !, defalliré playentme.

Septembre, 1868. F. P. B.

TAULA.

CALENDARI CATALÁ

DEL ANY

1870,

ESCRIT PELS MES CONEGUTS ESCRIPTORS Y POÉTAS
CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS,

COL-LECCIONAT Y PUBLICAT

PER

FRANCESCH PELAY BRIZ.

Any sisé de sa publicació.

Enrich Franco y Fontanilles.

BARCELONA.

JOAN ROCA Y BROS, EDITOR,

CASPE, NOM. 62, PIS TERS.

1869.

TAULA.

FIRAS, MERCATS Y FESTAS MAJORS.

FIRAS.

Janer. 1 Artés, Pons y la Bisbal. 6 Amer, Manlleu y Monclar. 7 Igualada. 14 San Hilari. 17 Borjas de l'Urgell, Malgrat, Navata, Palamós, S. Celoni, S. Quirse de Besora y Santa Pau. 19 Besalú. 20 Arbucias, S. Féllx de Pallerols y S. Pere de Tolleró 21 Castelltersol. 22 Espluga de Francolí y Taradell. 23 Cervera. 24 Sort y Cervera. 25 Torrellas y S. Pol de Mar. *Movibles.* Segon dium., Tarrassa. Quart dium. Pla.

Febrer. 2 Centellas, Malarò, Molins de Rey, Calonje y S. Llorens dels Piteus. 8 Isona 22 Figueras y Tortellá. 24 Cresplá. 25 Cervera y Santa Coloma de Farnes. *Movibles.* Primer diumenge avans de carnestoltas Balsareny, Balaguer y Palafurgell. Diumenge de carnestoltas, Viladrau Primer dilluns de Cuaresma, Solsona y S. Martin Sasgayolas. Primer diumenge,

dilluns y dimars de Cuaresma, Seo de Urgell. Dijous segon de Cuaresma, Berga. Segon dissapte de Cuaresma, Cardona. Segon diumengè de Cuaresma, Salás y Capellades.

Mars. 3 Cardona y Sta. Coloma de Farnés. 25 Alpens. *Moribles*. Segon diumenge, Manresa. Tercer dissapte de Cuaresma, Calaf. Diumenge de Passió, Ripoll. Dimars de idem, Bellpuig. Dilluns sant, Guisona.

Abril. 1 Mayals, y 3 Calaf. 15 Lleida, Corsà, Pobla de Segur y Prádes. 16, 17 y 18 Agramunt. 25 Castelló, Martorell, Selva y Verdú. 27 Sellent. 28 S. Sadurní de Noya. 28, 29 y 30 Piera *Moribles*. Segon dia de Pascua de Resurrecció, Palafurgell. Tercer dia de Id., Perelló y Ntra. Sra. del Miracle. Diumenge després de Pascua, Arenys de Munt y Tortosa. Dissapte següent, Calaf. Tercer diumenge despues de Pascua, Tarragona. Tercer diumenge y següent dilluns Sabadell. Primer diumenge, Vidreras.

Maig. 1 Hostalrich, Olot, Tarrassa, Tárrega, Perelada. S. Eelio Saserra y Villafranca del Panadés. 3 Agramunt, Torredembarra, Figueras y Vich. 8 Calella. 9, 10 y 11 Alcarraz 11 y 12 Badalona. 13 S. Llorens dels Piteus. 14 Tremp. 15 Arbucias, Balaguer, Cardedeu, Palamós y Tortosa. 15 y 16 Torroella de Montgrí, Amer y Moyá. 21 Manresa. 22 Llagostera y Pobla de Segur. 24 Molins de Rey y Tortellà. 25 Caldas de Malavella, Mataró y la Bisbal. 26 Palautordera y Granollers. 27 S. Antoni de Vilamajor y Santa Coloma de Queralt. 28 Artías del Vall de Arán. 31 Molins de Rey, Copons y Arbucias. *Moribles*. Diumenge despues de Sta. Creu, Tarrassa y Torredembarra. Dia de la Ascensió, Cambrils, Lleida, Manresa, S. Cugat del Vallés y Torrello. Dijous, divendres y dissapte avans de Pentecostés, Tarrassa. Diumenge de Pentecostés, Folgarolas, Mataró y S. Genís de Vilassar. Segon dia de Pascua, Molins de Rey, la Bisbal y Guisona. Tercer dia, Granollers y Mora de Ebro. Dimecres y dijous despues de Pentecostés, Palafurgell y Artías del Vall de Arán. Dissapte id., Copons. Diumenge avans de Córpus, Arbucias. Dia de Córpus, Villaler. El 26 Vidreras.

Juny, 2 Sort. 11 Salardú. 13 Centellas, Sta. Pau y S. Celoni. 15 Calonge. 24 Pineda y Tremp. 29 La Bisbal. Tremp y Pons.

Juliol. 9 Arenys de Mar. 10 Sta. Coloma de Queralt. 13 Calonge. 17 Malgrat. 19 Vilaseca. 22 Masanet de la Selva. 25 Amposta, Reus, Torroella de Montgrí, y S. Salvador de Oló. *Moribles* Segon diumenge del mes, Esparraguera. Tercer diumenge, Vilaseca, Vidreras.

Agost. 1 Cervera y Prats de Rey. 2 Cervera, Mora de Ebro. Sallent y Manresa. 3 Cervera, Masanet de la Selva y Piera. 4 Tremp. 9 Olot. 10 Agramunt, Arbós, Castelló, Espluga de Francolí, Moyá y Riudoms. 15 Barbarà. 16 Lleida y Caldes de Malavella. 17 Navata. 18 Belpuig y Borjas de Urgell. 24 Figueras, Prades, Ripoll, Solsona y Torroella de Montgrí, 27 Olesa de Monserrat. 28 Manlleu y Montblanch. 29 Granollers, Iguatada, Torres de Segre y Pineda. 30 y 31 Alcarraz. *Moribles*. Primer dissapte del mes, Prats de Rey y S. Martí Sasgayolas. Primer diumenge, Sellent y Manresana. Segon dijous, La Bisbal. Quart diumenge, Martorell.

Septembre. 1 Alcarraz y La Bisbal. 2 Granollers. 5 Monistrol de Monserrat. 8 Balaguer, Calaf, S. Cugat del Vallés, Viella y Villamur. 11 Isona. 14 Almenar, Cardedeu, La Granadella, Torroella de Montgrí. Tortosa. S. Sadurní, Salardú, Perelada y Santa Coloma. 15 Viella. 16 Bagá. 21 Berga. 22 Cassà de la Selva. 25 Mataró. 28 S. Llorens dels Piteus. 29 Lleida, Hostalrich, Sampedor, Corsà y Vich. *Moribles*. Primer diumenge, S. Llorens Saball. Primer diumenge y dilluns, Badalona. Segon diumenge, Castelltersol. Tercer, Calella. Quart, Tortellà.

Octubre. 8 Viella. 10 Caldas de Mombuy. 12 Arbucias. 13 Esterri de Aneu. 14 Besalú y Ripoll. 15 Campdevanol, S. Joan de las Abadesas, Vendrell, Ripoll y Verdú. 17 Hostalrich. 18 Figueras, Olot, Tremp y Villafranca. 23 Tarrassa y Alcover. 25 Mora la Nova. 28 Cardona, Perelada, Pons

y Villafranca del Panadés. 29 Gerona y Turbiá. *Movibles.* Primer diumenge despues de S. Miquel, Tarrassa. Segon diumenge del mes, Alforja y Bráfim. Tercer diumenge, Palafurgell. Quart diumenge, Tarrassa, La Bisbal y Manresa. Ultim diumenge, Altafulla y Plá de Cabra

Novembre. 1 Mayáls, S. Feliu Saserra y Seo de Urgell. 2 Puigcerdá, Pobla de Lillet y Seo de Urgell. 3 Guisona, Pobla de Lillet y Seo de Urgell. 4 Pobla de Lillet. 6 Olost. 8 Sort y Gandesa. 11 Amer, Cervera, Ullastrell y Solsona. 21 y 22 Bañolas. 25 Arbeca. Centellas y Pons. 27 Hostalrich. 30 Falset, Lallacuna, Manresa, Olot. Organá, Puigcerdá, Torà, S. Feliu de Torelló y Torroella de Montgrí. *Movibles.* Diumenge despues de Tots Sants, Tortosa. Vilarodona y Sellent. Segon diumenge, Gandesa, Arenys de Munt y S. Quintí de Mediona.

Desembre. 1 S. Feliu de Llobregat y Torroella de Montgrí. 4 Agramunt y Cardona. 6 Tarrassa. 8 Ager, Palafurgell, Cardedeu y Sarreal. 13 Arbós, Balaguer, Castelló, Hostalrich y Taradell. 21 Barcelona, Blanes, Cervera, Falset, Lleida, Montblanch, Olot, Villafranca, Tremp y Tarragona. 27 Pineda. *Movibles.* Primer diumenge, Sabadell y Viladrau.

MERCATS.

Lo dilluns de cada semana: Agramunt, Lleida, Manresa, Olot, Reus, San Feliu de Llobregat, Tremp y S. Martí Sasgayolas. Lo dimars: Arbós, Caldas de Mombuy, Cervera, Gerona, Montblanch, Seo de Urgell y Vich. Lo dimecres: Balaguer, Bañolas, S. Celoni, Tarrassa, Torelló, Igualada y Valls. Lo dijous: Agramunt, Cardona, Figueras, Gerona, Granollers, Lleida, Manresa, S. Sadurní de Noya, S. Hipólit de Voltrega. Palafurgell y Mora de Ebro. Lo divendres: Cervera, Balaguer, La Bisbal, Olot, Seo de Urgell y Torá. Lo dissapte: Balaguer, Gerona, Sabadell, Valls, Vich, Igualada y Villafranca del Panadés. Lo diumenge: Artesa de Segre, Badalona, Capellades, Castellá, Esparraguera, Malgrat, Mollet, Moyá, Piera, Puigcerdá, Ripoll, Roda, Rubí, S. Peré de Riudevitlles, S. Quintí, Sarreal, S. Cugat del Vallés, Tarrassa, Senmanat, Tortellà, Calonge, Valls y Besalú.—MERCATS ESTRAORDINARIS.—28 de juliol y 10 de novembre, Calonge.

FESTAS MAJORS.

Janer. 8 Tarrassa. 17 Vilanova 20 Palafurgell. 22 Besalú. **Febrer.** 12, Sarriá. **Abril.** 26 Tortellà. 29 y 30 S. Genís de Vilassar. **Maig.** 1 é S. Genís de Vilassar. 21 S. Boy. **Juny.** 5 Montblanch. 24 Vilassar. 29 Masnou. 30 Tarrassa. **Juliol.** 1 Sabadell y Horta. 4 Vich. 9 Arenys de Mar. 20 Palafurgell. 22 Masquefa. 24 Lloret. 25 Monistrol de Monserrat y Reus. 26 Vendrell. 27 Mataró. 30 Hortas de S. Bertran. **Agost** 3, 4 y 5 S. Estéba Sasroviras, Tarrassa, S. Pere de Riudevitlles, Alella y S. Feliu de Torelló. 6 S. Just Desvern. 7 Papiol. 10 S. Feliu de Llobregat. 15 Gracia, Badalona, Montmeló, Martorell, Corbera, Capellades, Bruch, Vallformosa, Cardedeu, Gelida, Cornellá, Tortellà, Amer, Hospitalet y Manlleu. 23 Sitjes. 24 Sans, Igualada y Vallbona. 2 S. Genís. 25 y 26 S. Genís de Vilassar. 27 S. Vicens dels Horts. 28 Premiá. 29 S. Juan Despí y Manresa. 30 Ripollet y Villafranca. **Septembre.** 1 Torá y Granollers. 5 Rubí. 7 Viladecans. 8 S. Andreu de la Barca, Olot, Cadaqués, S. Adriá de Besós y Viladrau. 9 Piera. 13 Cornellá. 14 S. Sadurní, S. Gervasi y Horta. 17 Tiana. 22 Santa Coloma de Farnés. 23 Tarragona y Calella. 26 Sellent. 29 Sarriá y Molins de Rey. **Octubre.** 2 Hostafrancs 10 Corts de Sarriá. 24 y 25 Bañolas. **Novembre.** 9 Balaguer. 11 S. Celoni, Palafurgell y Tayá. 21 S. Martí. 23 S. Climent de Llobregat. 30 S. Andreu de Palomar. **Desembre.** 11 Berga. 27 Pineda. 14 de Maig y 8 de Septembre Tremp.

JANER.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' allargan 1 h. 14 ms.

1 dis. CAP D' ANY.
2 diu. s. Macari.
(luna) *á las 12 y 14 m. de la n. frets.*
3 dill. sta. Genoveva.
4 dim. s. Tito. bisb.
5 dime. s. Telesforo.
6 dij. ✠ LOS REYS.
7 div. s. Ramon de P.
8 dis. s. Eladi mr.
9 diu. s. Juliá mr.
(luna) *á las 9 y 10 de la nit. Gels.*
10 dill. s. Nicanor mr.
11 dim. s. Higini p. m.
12 dime. s. Arcadi mr
13 dij. s. Gumersindo.
14 div. s. Hilari bisb.
15 dis. s. Pau hermitá.
16 diu. Lo nom de J.
17 dill. s. Anton abat.
(luna) *á las 2 y 53 m. de la t. Plujas*
18 dim. La c. de s. Pere
19 dime. s. Canut rey.
20 dij s. Sebastia mr.
21 div. sta. Inés mr.
22 dis. s. Vicens espa.
23 diu s. Alfons arq.
24 dill s. Timoteo.
(luna) *á las 10 y 31 m. delmati. Vario*
25 dim. La c. de s. Pau
26 dime. sta. Paula v.
27 dij. s. Joan Cris.
28 div. s. Juliá.
29 dis. s. F.° de Sales.
30 diu. sta. Martina.
31 dill. s. Pere Nolasch
(luna) *á las 3 y 49 m. de la t. Revolt*

FEBRER.

Aquest mes té 28 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 34 ms.

1 dim. s. Ignaci bisb.
2 dime ✠ LA CANDE-LERÁ.
3 dij. s. Blay bisbe.
4 div. s. Rambert.
5 dis. sta. Agueda m.
6 diu. sta Dorotea.
7 dill. s. Ricart rey.
8 dim. s. Joan de Mat.
(luna) *á las 6 y 27 m. de la. n. B. T.*
9 dime. sta. Apolonia.
10 dij. sta. Escolàstica.
11 div. Los 7 s. de Maria
12 dis. sta Eularia m.
13 diu. s. Benigne.
14 dill. s. Valentí.
15 dim. s. Faustino m.
16 dime. s. Honest mr.
(luna) *á las 3 y 36 m. del m. Vario.*
17 dij. s. Rómulo.
18 div. s. Simeó mr.
19 dis. s. Albar de C.
20 diu. s. Sadot.
21 dill. s. verulo.
22 dim. La catedra de s. Pere en Ant
(luna) *á las 6 y 54 m. de la n. Vario.*
23 dime. s. Pere Damiá
24 dij. s. Mateo Apostol.
25 div. s. Victorino.
26 dis. La Mare de Deu de Guadalupe.
27 diu. s. Leandro y s. Baldomero.
28 dill s. Roman y Rufino.

MARS.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 43 ms.

1 dim. s. Rosendo.
2 dime s. Simplici.
(luna) *á las 8 y 48 m. del m. Vario.*
3 dij. s. Emeteri mr.
4 div. s. Casimir.
5 dis. Lo B. Nicolau F.
6 diu. s. Olagué b.
7 dill. s. Tomás de A.
8 dim. s. Joan de Deu
9 dime. s. Paciá b.
10 dij. s. Meliton.
(luna) *á la 1 g 20 m. de la t. Plujas.*
11 div. s. Constantí.
12 dis. s. Gregori.
13 diu. s. Roderich.
14 dill. sta. Matilde.
15 dim. sta. Madrona.
16 dime. s. Heribert.
17 dij. s. Patrici.
(luna) *á 2 de la tar. Vents.*
18 div. s. Grabiel.
19 dis. s Joseph.
20 diu. La Samaritana.
21 dill. s. Benet.
22 dim. s. Deogracias.
23 dime. Lo B. J. Oriol
24 dis. s. Timolao.
(luna) *á las 4 y 46 m. del m. B. t.*
25 div. ✠ LA ANUNCIA.
26 dis. s. Brauli.
27 diu. sta. Lidia.
28 dill. s. Sixto III.
29 dim. s. Eustasí.
30 dime. s. Joan Clim.
31 dij. sta. Balbina.

ABRIL.

Aquest mes té 30 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 20 ms.

1 div. sta. Teodora.

á las 2 y 6 m. del matí. Nuvols.

2 dis. s. F.° de Paula.
3 diu. s. Benet de P.
4 dill. s. Isidoro.
5 dim. s. Vicens F.
6 dime. s. Celestí.
7 dij. s. Epifani.
8 div. Los D. de Mar.
9 dis. sta. Maria Cle.

á las 4 y 34 m. de la t. Vario.

10 diu. de R. s. Ezeq.
11 dill. s. Lleó papa.
12 dim. s. Julio papa.
13 dime. s. Hermenegil.
14 dij. s. Telm.
15 div. sta. Anastasia.

á las 10 y 34 m. de la n. Revolt

16 dis. sta. Engracia.
17 diu. PASQUA DE RESU.
18 dill. s. Eleuteri.
19 dim. s. Hermógenes.
20 dime. sta. Inés.
21 dij. s. Anselm.
22 div. s. Sotero p.

á las 4 y 33 m. de la t. Trons.

23 dis. s. Jordi p. de C.
24 diu. s. Fidel.
25 dill. s. March evang.
26 dim. s. Cleto.
27 dime. s. Pere Arm.
28 dij. s. Vidal.
29 div. s. Robert.
30 dis. s. Pelegrí.

á las 8 y 45 m. de la t. Revolt

MAIG.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 10 ms.

1 diu. s. Segimon.
2 dill. s. Atanasi b
3 dim. sta. Creu.
4 dime. sta. Mónica.
5 dij. La c. de s. A.
6 div. s. Joan.
7 dis. s. Estanislao.
8 diu. Lo P. de s. Jos.

á las 3 y 46 m. de la t. Vents.

9 dill. s. Gregori N.
10 dim. s. Antoni.
11 dime. s. Pons.
12 dij. s. Pancrás.
13 div. s. Pere Regalat.
14 dis. s. Bonifàs.
15 diu. s. Isidro llaur.

á las 6 y 12 m. del m. Trons.

16 dill. s. Joan Nep.
17 dim. s. Pascual B.
18 dime. s. Félix de C
19 dij. s. Ibo advocat.
20 div. s. Boy.
21 dis. s. Secundi.
22 diu sta. Julia.

á las 6 y 17 m. del m. Vario.

23 dill. s. Basileo
24 dim. sta. Afra.
25 dime. s. Gregori VII
26 dij. ✠ LA ASSENCIÓ.
27 div. s. Ranulf.
28 dis. s. Just.
29 diu. sta. Teodosia.
30 dill. s. Ferran.

á las 10 y 5 m. de la n. Borra.

31 dim. sta. Petronilla

JUNY.

Aquest mes té 30 dias.

Los dias s' allargan fins al 21, 27 ms.

1 dime. s. Fortunat.
2 dij. s. Erasme.
3 div. sta. Clotilde.
4 dis. s. Francisco.
5 diu. PASQUA DE F.
6 dill. s. Norbert.

á las 11 y 24 m. de la n. Trons

7 dim. sta. Sabinia.
8 dime. s. Salustià.
9 dij. s. Felicià.
10 div. sta. Margarida.
11 dis. s. Bernabé.
12 diu. La Trinitat.
13 dill. s. Antoni de P.

á la 1 y 35 m. de la t. Plujas.

14 dim. s. Basili.
15 dime. s. Modest.
16 dij. ✠ CORPUS.
17 div. s. Ismael.
18 dis. s. Marcellà.
19 diu. s. Gervasi.
20 dill. s. Silveri.

á las 9 y 42 m. de la n. Calor.

21 dim. s. Pallari.
22 dime. s. Paulino.
23 dij. sta. Agripina.
24 div. s. Joan.
25 dis. s. Guillem.
26 diu. s. Pau y s. Joan
27 dill. s. Ladislao.
28 dim. s. Lleó II papa

á las 11 y 41 m. de la n. Revolt

29 dime. ✠ s. Pere } s. Pau ap.
30 dij. s. Marcial.

JULIOL.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' escursan 1 hora.

1 div. sta. Leonor.
2 dis. La Visitació.
3 diu. La P. sanch.
4 dill. s. Lauriá.
5 dim. s. Miq. dels S.
6 dime. s. Isaias.

☽ *á las 4 y 38 m. del m. Vents.*

7 dij. s. Fermí.
8 div. sta. Isabel.
9 dis. s. Zenon.
10 diu. s. Cristofol.
11 dill. s. Abundi.
12 dim. s. Joan abad.

○ *á las 10 y 13 m. de la n. Calor.*

13 dime. s. Anaclet.
14 dij. s. Bonaventura.
15 div. s. Enrich.
16 dis. M. D. del Car.
17 diu. s. Aleix.
18 dill. sta. Sinforosa.
19 dim. s. Vicens de P.
20 dime. s. Elias prof.

☾ *á las 2 y 25 m. de la t. Trons.*

21 dij. s. Práxedes.
22 div. sta. María M.
23 dis. s. Libori.
24 diu. sta. Cristina.
25 dill. ✠ S. Jaume.
26 dim. sta. Ana.
27 dime. s. Pantaleon.
28 dij. s. Celso.

● *á las 11 y 26 m. del m. Vents.*

29 div. sta. Marta.
30 dis. s. Nen. y Non.
31 diu. s. Ignaci de L.

AGOST.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 36 ms.

1 dill. s. Felix.
2 dim. M. D. dels An.
3 dime. La I. d. c. s. E
4 dij. s. Domingo G.

☽ *á las 9 del m. Vario.*

5 div. M. D. de las N.
6 dis. s. Just y s. Past
7 diu. s. Gayetà.
8 dill. s. Ciriach.
9 dim. s. Roman.
10 dime. s. Llorens.
11 dij. sta. Filomena.

○ *á las 9 y 21 m. del m. B. temps.*

12 div. sta. Clara.
13 dis. s. Hipolit.
14 diu. s. Eusebi
15 dill. ✠ La Asunció.
16 dim. s. Roch.
17 dime. s. Lliberat.
18 dij. sta. Elena.
19 div. s. MariaSo.

☾ *á las 7 y 58 m. del m. Nuvols.*

20 dis. s. Bernat.
21 diu. s. Joaquim.
22 dill. s. Sinforià.
23 dim. s. Felip Benicio
24 dime. s. Bartomeu.
25 dij. s. Lluis rey.
26 div. s. Ceferino.

● *á las 9 y 34 m. de la n. B. t.*

27 dis. s. Joseph de C.
28 diu. Lo purisim cor de María.
29 dill. sta. Sabina.
30 dim. sta. Rosa de L.
31 dime. s. Ramon N.

SEPTEMBRE.

Aquest mes té 30 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 46 ms.

1 dij. s. Llop.
2 div. s. Esteva rey.

☽ *á las 2 y 6 m. de la t. Plujas.*

3 dis. s. Nonito.
4 diu. M. D. de la C.
5 dill. sta. Obdulia.
6 dim. s. Fost.
7 dime. sta. Regina
8 dij. ✠ Lo naixement de la Mare de Deu.
9 div. s. Gregori

○ *á las 10 y 20 m. de la n. Vario.*

10 dis. s. Nicolau.
11 diu. Lo d. N. de M.
12 dill. s. Leonci.
13 dim. s. Eulogi.
14 dime. s. General.
15 dij. s. Nicomedes.
16 div. s. Corneli.
17 dis. s. Pere de Arb.
18 diu. M. de D. d. D.

☾ *á la 1 y 38 m. del m. Trons.*

19 dill. s. Genaro.
20 diu. s. Eustaqui.
21 dime. s. Mateu.
22 dij. L. m. de L. T.
23 div. sta. Tecla.
24 dis. ✠ M. D. Mercé.
25 diu. sta. M.ª del S.

● *á las 6 y 42 m. del m. Aiguas*

26 dill. sta. Justina.
27 dim. s. Cosme y D.
28 dime. s. Wenceslao.
29 dij. La D. S. M. Ar.
30 div. s. Geroni.

OCTUBRE.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 48 ms.

1 dis. L'Angel.
á las 9 y 27 m. de la n. Vario.
2 diu. M. de D. del R.
3 dill. s. Candi.
4 dim. s. Francesch.
5 dime. s. Placit.
6 dij. s. Bruno.
7 div. s. August.
8 dis. sta. Brígida.
9 diu. M. de D. del R.
á la 1 y 54 m. de la t. Rev.
10 dill. s. Fr.º de B.
11 dim. s. Nicasi
12 dimé. s. M. del Pilar.
13 dij. s. Eduart.
14 div. s. Calixto.
15 dis. sta. Teresa.
16 diu. s. Galo.
17 dill. sta. Eduvigis.
á las 6 y 22 m. de la t. Frets.
18 dim. s. Lluch.
19 dime. s. Pere de A.
20 dij. sta. Irene.
21 div. sta. Ursula.
22 dis. sta. María. S.
23 diu. s. Pere Pascual.
24 dill. s. Rafael ar.
á las 3 y 34 m. de la t. Borrascas.
25 dim. s. Crispi.
26 dime. s. Evarist.
27 dij. s. Vicens.
28 div. s. Simó y s. Jud
29 dis. s. Narcís.
30 diu. s. Claudi.
31 dill. s. Quintí.
á las 8 y 9 m. del m. Vario.

NOVEMBRE.

Aquest mes té 30 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 16 ms.

1 dim. ✠ Tots Sants.
2 dime. Los morts.
3 dij. s. Armengol.
4 div. s. Carles Bor.
5 dis. s. Lacarias.
6 diu. s. Sever.
7 dill. s. Florenci.
8 dim. Los 4 m. coron.
á las 7 y 40 m. Vents.
9 dime. s. Teodoro.
10 dij. s. Andreu Av.º
11 div. sta. Mena.
12 dis. s. Martí.
13 Diu. Lo P de M. D.
14 dill. s. Serapi.
15 dim. s. Eugeni.
16 dime. s. Elpidi.
á las 9 y 7 m. Plujas.
17 dij. s Acisde y Vic.
18 div. s. Maxim.
19 dis. sta. Isabel.
20 diu. s. Felip. de V.
21 dill. La P. de la M
22 dim. sta. Cecilia.
23 dime. s. Climent.
á la 1 y 29 m. del m. Plujas.
24 dij. s. Joan de la C.
25 div. sta Catalina.
26 dis. s. Convat.
27 diu s. Facundo.
28 dill. s Gregori.
29 dim. s. Saturni.
á las 10 y 40 m. de la m. frets.
30 dime. s. Andreu.

DECEMBRE.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' escursan 10 m. fins al dia 22.

1 dis. s. Eloy
2 div. sta. Bibiana.
3 dis s. F.co Xavier.
4 diu. sta. Bárbara.
5 dill. s. Sabas.
6 dim. s. Nicolau.
7 dime. s. Ambrós.
8 dij. ✠ La Purísima.
á las 2 y 49 m. del m. Vario.
9 div. sta. Leocadia.
10 dis. M. de D. de L.
11 diu. s. Damàr.
12 dill. s. Sinesi.
13 dim. sta. Llucia.
14 dime. s. Nicasi.
15 dij. s. Eusebi.
á las 9 y 19 m. de la n. Gels.
16 div. sta. Adelaida.
17 dis. s. Llatse.
18 diu. M. D. de la Es.
19 dill. s. Nemesi.
20 dim. s. D.º de Silos.
21 dime. s. Tomás.
22 dij s. Zenon.
á las 12 y 28 m. de la t. B. t.
23 div. sta. Victoria.
24 dis. s. Dolfí.
25 diu. Nadal.
26 dill. s. Esteve.
27 dim. s. Joan.
28 dime. Los Ignocents.
29 dij. s. Tomás Cant.
á las 4 y 46 m. de la t. Frets.
30 Div. La T. de s. J.
31 dis. s. Silvestre y sta. Coloma.

BONS RECORTS.

I.

No hi ha pas dupte de que 'l bull de la política en un pais debilita ú ofega per mes ó menys temps lo moviment literari. Com aymadors de las lletras nos planyém de semblant cosa; mes, en la nostra terra ab tot y l' estat en que avuy dia 's troba, no minva pas l' amor á la literatura, no á la forana, sino á la verament nostra, á la que pensa en catalá y en catalá parla. Axis res tè d' estrany que s' hajan publicat:

L' aplech de Sta. Llucia, quadro de costums per Salvador Genis (Girona).

Lo camí de la fortuna, per Gayeta Vidal. (Verdagüer).

Joan Garí, poema popular del R. P. Ignaci Corrons de l' ordre de St. Benet. (Viuda Plá).

Lo crit de l' ánima, per un pagés de Manresa. (Verdaguer).

Jochs florals de 1869. (Verdaguer).

Calendau, poema de F. Mistral, tradubit al catalá per J. Roca y Roca. (Roca y Bros).

Lo Gay saber, periódich en quals planas se contan mes de setanta firmas dels prosistas y poetas mes coneguts y reputats. A mes dels treballs d' aquets s' hi han publicat traduccions de las obras estrangeras mes notables, y documents curiosissims, la majoria inédits. De sort que ve á ser una obra de vertadera importancia literaria y de bons resultats per la propaganda catalana (Verdaguer).

Tambè hi ha en preparació:

Flors y violas, volum de poesias per F. P. Briz. (Verdaguer)

Lo llibre dels ángels. 2.ª edició. (Bastinos).

II.

Deyam l' any passat parlant del teatre: «De lo molt qu' ha

sortit hi ha quelcom de bo, y lo que sortirá encara!» Lo nostre vaticini s' es complert. Una obra notabilissima y de gran éxit ha vingut á donar vida é importancia á nostre naixent teatre. Parlem de *las Euras del mas*, drama en quatre actes de Frederich Soler. La curtedat de espay de que podem disposar nos priva de parlarne com desitjariam ; empero podem dir y dihem d' ell, qu' es lo millor drama catalá que s' es fet. ¡Deu nos ne dò que valguin tant y n' estarem ben contents ! També han sigut aplaudits *Los Hereus* de Francesch Ubach, *Las pubillas y 'ls hereus* de Joseph Arnau y *Paraula es paraula* de Eduart Vidal. Bona anyada es estada pel teatre de la terra. Cada any hi fòs !

III.

L' Ajuntament de Barcelona llevá aquest any sa protecció á la festa dels *Jochs florals*. Los successors dels Concellers (1) tingueren á be trencar la promesa que un altre ajuntament antecessor seu havia fet *per sempre*..... No hi fa res, los *Jochs florals* no volen, ni necessitan per res una protecció donada per forsa, provas certas n' hi ha.

Un altre cos de Catalunya la Deputació de Tarragona trameté un atent ofici al consistori demanant esser inscrit entre 'ls adjunts, y, poch temps desprès, oferí una medalla d' argent pera lo primer accessit á la englantina d' or.

La festa donchs se feu aquest any en la gran sala de la Llotja qu' estava ricament guarnida , ab mes concurrencia que may y ocupant lo lloch de regina de la festa la bella senyoreta Na Maria de la Mercé Estrada.

Los títols de las poesías premiadas y 'ls noms de sos autors son los següents:

Premi de la flor natural: «Amor» d' En F. P. Briz.—*Primer accéssit: «La nova primavera»* d' En F. Ubach y Vinyeta.—*Segon accéssit: «L' arbre de la llibertat»* d' En Damas Calvet.—*Premi de*

(1) Devem per ser justs fer escepció dels senyors Barret y Rius y Taulet, que feren quan varen poder per lograr que aquesta protecció no 's retirés: aprofitem la ocasió present per donalshi ara, com á catalanistas que som de cor, las mes sentidas gracias.

la englantina d' or: «A la gent del any vuyt» d' En Jaume Collell. —*Primer accéssit: «Lo Rey Pere del punyal»* d' Albert de Quintana.—*Segon accessit*: *«Lo pros Dalmau»* de F. P. Briz.—*Ters accéssit: Lo vectigal de la carn* d' En F. Ubach.—*Premi de la viola d' or y d' argent*: *«Mesquinesa»* d' En F. P. Briz.—*Primer accéssit. «Magestat de Déu,»* d' En A. de Puig.-*Segon accéssit: «La adeu al mon,»* d' En J. Collell.-*Premi del Ateneo balear*: *«Mallorca»* d' En Tomás Forteza.-*Primer y segon accéssit, «La conversiò d' En Lull» y «Las Germandats de Mallorca»* d' En F. Ubach.-*Prem de l' Ateneo Catalá:* no pogué adjudicarse.-*Accéssit: «Historia d' un pagés»* d' En Joaquim Riera.

A mes dels Jochs florals, hi ha hagut en Barcelona un certámen en llahor de la Verge de la Mercé. No s' ha adjudicat lo premi; l' accéssit l' ha guanyat una poesía catalana del tantas voltas citat En Francesch Ubach.

A Lleyda tambe engany lo llorejat poeta Lluis Roca ha costejat un premi consistent en un *gessami d' argent* per la millor poesía catalana que 's presentés optanthi en lo certamen que cada any s' hi fa en llahor de la Verge. Los guanyadors del premi y accesit son los seguents :

Premi del gessami: Antoni Molins y Cirera. *Primer accessit:* Maria de Bell-lloch. *Segon accessit:* Joseph Marti y Falguera. *Ters accessit :* N. Aicart.

MORTS.

En Manel Martí y Hortal ha mort á la etat de 25 anys. Molt nos dolem d' aquesta perdua que 'ns fa trobar á menys lo company de lletras, lo catalá y lo bon amich , que 'n era de debó En Martí.

Fill de pares pagesos y hortolans, ell tambè ho fou fins que son amor á las lletras li feu cambiar lo magall y l' aixada pels llibres, essent encara quasi nin. La poesía y la contemplaciò de la naturalesa eran lo que mes lo delitava. En sas paraulas may hi havia fel, perque no 'n tenia aquell cor nat per estimar; molt al contrari sempre temia ofendre y sempre estava á punt

pera fer be. Sa humilitat igualava sa bonesa, pus no era amich de ferse veure en res, ab tal que nosaltres sols ab molt pregarli poguerem vence un tant sa modestia pera que publiqués en *Lo Gay saber* una tendra *Cansò de bressol* dedicada á sa filleta. Dos versos d' ell son lo seu millor retrato moral:

A mon cor
no li parléu de res mes que d' amor.

Antoni Careta y Vidal.

AL MALOGRAT POETA
EN JOAN AROLAS (1).

Angel de Deu, que de la inmensa altura
Del cel abaixes á cuidar mon dòl,
Y hasta esta pòbra y nua criatura
Abats ton noble vòl;

¿Cóm te tinch de cantar, si rodeljada
Ton ánima de gracia eterna mire,
Y darrere de còsa ya pasada
Inutilment suspire ?

Jove ixqueras del mon; mes jove encara
La llum de ta sublime inteligencia
En eixa riallosa y bella cara
Apagá la demencia.

Y fon pera que pur y net entrares
A gosar de la justa recompensa,
Deguda als que se inmòlen en les ares
De pena gran é inmensa.

¿Cóm te tinch de cantar, quan te envoliques
De inspiració encumbrada en lo misteri,

(1) Naixqué en Barcelona en 1805: morí en Valencia en 1849.

Y allí asoles en tu afonat et fiques,
Aon está ton imperi ?

Solta per Deu, amòlla una vegada
Eixa magia magnífica y secreta,
Que te eleva hasta el cèl, portant alsada
Ta insignia de poeta.

Recòrde que cantares belles tròves
De amors de Cavallers y de Senyores,
Y que feres coneixer coses nòves,
En que á tots enamores.

Y en ta tomba hon graciosa poesía,
Descansa, y hon amor desfentse plòra,
Resòna sempre mágica armonía
Y eco dols..... á tot hòra.

Les sultanes parades y vestides
De richs jòyels y de presees vares
Nos les dones suaus, belles, garrides,
Y may les desampares !

Mentres galants els cavallers la llansa
Enristren en llaor de hermoses dames,
Y el cor omplit de amor y de esperansa
Brota á la boca flames.

Tot ho deuen á tú; tú de la fòsa
Els has tret, hon yaqueren sigles cent,
Y haventlos exhumat de aquella llosa,
Viuen á ton acent.

Això cuant te pasetges en soltura
Per los camps del passat, per amples tèrres
Hon per la gracia, es feren y hermosura
Fieres lutxes y guèrres.

Pero quan entusiasta te arrebates
Al péu mateix del tró del Ser Suprem,
Quan escoltes tu asoles les sonates,
Que ni nosatres no vem.

Quan tapat en les ales misterioses
Dels querubins, tú ser previligiat,
Veus les visions de amor, visions glorioses,
Que sols á tú es donat.

¿Qui entonces et seguix, y qui t' aplega,
Tots mirante de lluny darrere queden;
Y en vista van deslluménada y cega,
Y en ta grandor se enreden.

Salve, oh cantor de Deu! perque á tú asoles
Estava reservat tal privilegi.
Ha comensat en tú; pero t' envoles;
Y queda el vapor regi.

Quan tú espirares se trencà la lira
Del orient en ses cantigues hermoses:
Ya entre els teus dits graciosa no suspira,
Ni brota llums precioses.

Y m' has deixat asi; tú ten fuixgueres
Ditxòs á un mon de veritat y llum,
Hon pots cantar tes troves falagueres
Sinse foscor..... ni fum.

Mentres yo me he quedat en este abisme
De plòrs, mentides, y de sòrt fatal,
Esperant quan arriba un cataclisme,
Que acabe tant de mal.

† Pascual Perez y Rodriguez.

Valencia, Janer de 1868.

—En casa que s' hi travalla
may hi falta gra ni palla.
—Diners y bogeria no 's poden amagar.
—Mes val se cap de llús
que qua d' avestrús.

MA ESPERANSA.

Cobert lo cel está
De núvols espantosos,
Que assi y allá 's regiran y fugen vaporosos,
De blanchs y negres y color de foch.

Llu 'l llamp, caragoladas
Ne cauhen las centellas,
Y allá en lo nort, tremolan unas quantas estrellas,
Que encara fan mès fréstega la nit.

Lo mar tot es brumera,
Brunseix la tramontana,
Retruny fondo lo tro y de la campana
S' óu lo repich que crida á la oració.

Aixi de ma esperansa
Revolt l' horissont miro:
Las ombras de mon dupte, per tots cantons me giro,
Per tots cantons corgelan lo meu cor.

Ni qu' alguna vegada
Brillanta ma estrella isca,
Com entremig de núvols, la lluna ne rellisca
Y un sol instant descobre son esguart;

Un sol instant ne dura
Ma 'speransa encisera:
Y al punt que m' afalaga y 'm parla riallera;
Com sol qu' eclipsa al pich del dia, 'm fuig.

Ja no 'm conmóu lo véurela
Clara ni suspitosa:
Com la montanya ferma, ni quan la neu s' hi posa,
No 's mou ni quan hi pica 'l sol d' estiu;

Així mon cor s' aguanta:
Ja no 'l conmóu la vista
D' una 'speransa alegra, ni de 'speransa trista,
Ni li sab grèu la vida, ni la mort.

(*Janer,* 1868.)

† MANEL MARTÍ Y HORTAL.

LA VIDA.

Un savi diu que la vida se redueix, á travallar per menjar; menjar per viure; viure per johir; johir per sentir; sentir per patir; patir per enmalaltir; enmalaltir per morir, y morir per descansar.

BLANQUETA.

Ell es dins la nau,
á la platja es ella:
ell es pescador,
ella pageseta.

—¿Que farias tú,
si morir tu 'm veyas?—
Ell ja li respon:
—Que Deu no 'u permeta.

Si la mort te pren
me 'n iré á la guerra
á ferme matar
per podé' al cel veuret'.

¿Que farias tú,
si 'l mar perdre 'm feya?—

Ella li respon:
—Que Deu no 'u permeta.

Si la mar te pren
de anyoransa plena
dintre d' un convent
tallarè mas trenas.—

II.

Lo dia n' es trist,
la mar esbufega.
—No hi vajis, mon fill,
que 't podrias perdre.

—No tinguéu por mare
que l' amor m' alena,
tinch d' aná' á cercar
las joyas per ella:

Arracadas d' or
y l' anell de perlas.—
Ja n' es dins la nau,
ja deslliga velas:

—Que 'l salvi 'l bon Deu
y la santa Verge!—
Lo dia n' es trist,
la mar esbufega.

III.

En lo monestir
ja tocan á festa;
las monjas al cor
entonan las vespras.

Entre ellas s' està
l' hermosa Blanqueta:

atravessa 'l cor,
s' atansa á la reixa.

Sa roba n' es blanca,
grogas sas galtetas,
de sos ulls ne lliscan
cara avall dos perlas.

—No plori germana,
li diu l' Abadessa.—
Li treuhen lo vel,
ella plorant resa.

Talla 'l capellá
sos llarchs cabells negres.
Així qu' ella 'l véu
ja 'n fa un pas enrera.

—Ay, mon aymador,
quina má tan freda!
—No es vostre aymador,
diuli l' Abadessa,

que un sant frare n' es
de ben llunyas terras.—
Blanca fa un sospir,
cáu estesa en terra.

Mentre, 'l frare, diu
tot deixant l' esglesia:
—Pus que 'm creya mort,
cert siga 'l que creya.—

Juriol 1868.

MARIA DE BELL-LLOCH.

JOCH DE PARAULAS.

Un gitano venia per bo un cavall cech. Dos companys li feyan de testimonis. Arriva un pagés: mira al cavall, 'l prova fentlo corre agafat pél ronsal. No li acabava de agradar, perque no li semblava prou vistós.

Lo gitano veyent sa indessisió.

—No 'l deixí, li va dir: no tè vista, pero crega qu' es un bon cavall.

Lo pagés lo comprá.

Al endemá, veyent qu' era cech, se 'n torna al gitano perque se encarregui del cavall.

Pero 'l gitano li respon:

—Tractes son tractes, ja li vaig dir quan li vaig vendre que de vista no 'n tenia. Y 'n tinch testimonis.

LA MORT DE LA TARDOR.

Lo niu de la teulada
las aurenetas deixan ab tristura,
la brossa se 'n du 'l vent de la jocada
y en va l' urpa de l' óliva hi fitura.

Del árbre en lo brancatje,
la tardanera fruyta ne sorolla
y, al buf remorejant del fiel oratje,
la seca fulla ab sentiment amolla.

L' airosa cantallera
dels que dels ceps lo be-de-Deu aplegan,
ja no escolta sonar al lluny l' orella,
ni 'l só dels picarols quan ja fosch plegan.

Un sol trist sos raigs deixa
de boiras mig cobert caure á la terra,
y la estrella primera al apareixe
cap véu retorna l' eco de la serra.

Y al ser nit, esgratifa
son jas lo cá, lo rebadá tremola
y mentres que de pó 'l xay s' esgarrifa,
á la porta del mas lo llop udola.

Ay, la tardó' agoneja;
ja per l' entorn los ulls al esplayarse,
la melenjía que per ell campeja
de l' ànima en lo fons baixa á posarse.

Sens' festas, sens' cantadas,
sense galas ni flors roman la plana;
mortas, perdudas son ó desfulladas
y sona ab trista veu lluny la campana.

Sols dels recorts la vida
fan los dias de llum y joya vera,
y entre 'ls plechs de la boira engorronida,
en vá la terra retornarse espera.

En vá l' home s' afanya
cercant lo que llensá y ara li manca,
contempla ermas la vall y la montanya
y ab la miseria dintre casa 's tanca.

Mes ay, y com queixarnos
si culpa la tal es que cada dia
en cometre cayem, sens recordarnos
que la lley del Etern sens falla sia!

Y com girar enrera
del temps la roda per probar l' esmena,
si de la vida en la pendent carrera
per ella un mont es un xich grá de arena!

Bell temps de la ventura,
que ab somnis d' or y rosa 'ns embaucares,
hont son las ilusions quina pintura
sobre l' aigua del riu borronejares!

Allá van ab las fullas
que 'l vent ab forsa rastrejant se 'n porta,
ensemps del bell istiu secas despullas,
despullas grogas d' una ditxa morta.

Trista flaquesa humana,
del sol á la claror clóu las parpellas
y al despertar debades ne demana
la llum que li recordan las estrellas!

Ay, la tardó' badalla
y l' aire glassador del Nort avansa,
l' ivern á sobre 'ns cau y ab sa mortalla
tindrem d' abrigà 'l foch de la esperansa.

. . . .

Com Dèu servit ne sia,
vindrà després l' ivern la primavera,
y tornarán las flors y l' alegría,
ab l' auraneta que vindrá primera.

Las brancas despulladas,
que avuy han de mirar los ulls plorosos,
ab reverencia del Senyor, vincladas
nova volta serán pels fruits sabrosos.

La tardó' de la vida
ni 'l pes d' una esperansa ne soporta;
debades son perdó l' ànima crida
si, tacada, del cel truca á la porta!

F. Ubach y Vinyeta.

UN EPITAFI.

Una vegada una senyora (aixó ho conta la historia) se n' aná á trobar al poéta Scarron y tingueren eixa conversa.

—Sou un gran poeta....

—Senyora!....

—Y vull que 'm feu un epitafi.

—Epitafi, may n' hi fet cap.

—No 'u diréu aixis d' avuy endevant.

—¿Per qui?

—Per mi.

Scarron se quedá com qui veu visions.

—Senyora, 'ls epitafis no mes se fan pèls morts.

—¿Y perque no pèls vius?

—Com voléu que 'us ho diga; perque s' escriuhen sobre una llosa recordant al que jau sota.

—Bah! bah! aixó son cosas que 's fan com se volen.

—Pero....

—Res, res, vull epitafi. Y ara tot seguit.

No podentla convence de cap manera y per tráuresela de davant, Scarron li dix:

—Be, ajeguis al darrera d' aquella porta.

La senyora obehi.

—¿Está? va prèguntarli 'l poeta.

—Sí.

—Pus be, aqui va l' epitafi:

«Jau detrás d' aquesta porta
una dona que no es morta.»

LO PONT DEL DIABLE.

BALADA.

¡Oh gitana! si 'm donavas
ton poder per embruixar,

arracadas te 'n duria
y manillas de coral.
—Jo no 'n so bruixa, senyora,
que de bruixas no n' hi ha;
ni donch cap mala ovirada
al qui me fá caritat.—

—

¡Oh gitana! tú n' ets bruixa,
ensényam á malmirar,
y te 'n donaré faldillas
giponet y devantal.
—Jo no 'n so bruixa, senyora,
que de bruixas no n' hi ha:
la conciencia fá las bruixas,
y també los embruixats.—

¡Oh gitana! jo 'n tinch sogra
y la vull martiritzar:
fésme, gitana, esser bruixa,
y l' argent no 't mancará.
—Per' esser bruixa, senyora,
es la fé lo que més cal:
qu' ab la fé los dons s' alcansan
tant de Deu com de Satá.—

—

¡Oh gitana! fé no 'm manca:
¿De quin Sant dech flestomar?
¿Quina imatge vols qu' escupi?
Aniré ahont tú 'm dirás.
—A las dotze al Pont del Diable,
boca terrosa, á invitar
als dimonis que 'l bastiren
per una dansa infernal.—

—

—Gitanets, que de la fira
de San Sadurní baixáu,
feits la vetlla en Martorell
que á una dona hem d' embruixar.

Correvéu (¡mitja nit sona!)
del Pont-vell al cim del arch:
vereméu demunt la esquena
de la jove del Hostal.—

—

¡Oh gitanas! ¡oh minyonas!
¡Oh jovent del Llobregat!
aném á rebre la bruixa
que del Pont devallará.
—Ay, ay! que jo 'n so mitx morta!
llassada de peus al cap.
Noras, las que teniu sogras,
no las vulláu embruixar!

DAMAS CALVET.

UN PER ALTRE.

En Pau arribá á un hostal y demaná llit.

—Tot está plé, diuli l' hostaler.

—Plou y tinch son! respon en Pau.

—Si voleu anar á las golfas, hi ha un moro que hi dorm. Son molt xicas, no sé s' hi cabréu.

—A cualsevol part cabré; portéume á las golfas. Mes abans déume sopar.

Sopa y acabat pren una candela de seu y sen puja al llit.

Al mig de un jas de palla hi dormia un moro mes negra que una mora. Com en Pau tenia son apagá 'l llum y s' adormí ab los ronchs de son vehí.

Al endemá matí lo mosso del hostal crida á n' en Pau, que tenia de marxar de bona hora: mes es lo cas que aquella nit lo mosso del hostal volentse divertir ab ell, pus lo va coneixe tonto, ¿quina en va fer? Cuan lo va sentir adormit li pinta de negra tota la cara ab fum de estampa.

S' alsa pus en Pau quan sent que el cridan, y mort de son y encara cruixit del camí del dia avans se 'n va cap al mirallet trencat que estaba penjat prop del forat que feya de finestra,

tot just llustrejava. Se guayta, 's torna á guaylar, y tot cremat y reculant altra cop envers lo jas ¿sabeu que diu?

—Animal de mosso ¿heu vist? Ara lo gran bestiassa per comte de despertarme á ne mí á despertat al moro!

Y se 'n torná á jaure.

GOITG Y DOLOR.

Molt grossa ma péna fora,
Angelet de lo méu cor,
Es dir adéu á la vida
Quant la vida t' he dat jò.
Venir al mon sense mare
Seria greu desconort;
Ay Dèu méu, dónaume vida,
Par surar mos infantons.
Los infantons que desitj,
Perque eus estimen á vos;
Perque me donen besadas
Quant s' arruará lo méu front.
No vulgueu, mon Déu aymat,
Qu' are me 'n duga la mort,
Puig sense mare el méu fill,
Que faría 'n aquest mon?
¿Qui li dará còm sa mare
Dolsas besadas d' amor?
Qui dins lo brés adormit
Podrá vel-larlo còm jò?
Esperant qu' óbriga 'ls ulls
Par ferlo riurer gotjós?
La nit passaré contenta
Si descansat lo nin dorm,
Y triste si 'l sent plorar
Malaltet ó desficiós.
O fill méu quin' altre vida

Emb tú m' espera 'n el mon;
Vida plena de venturas
Vida plena de dolors.
Per tú faré camietas,
Per tú cosiré llansols;
Per tú guardaré las joyas
De diàmants, de plata y d' or.
Per tú faré una caseta
Que tenga un hortet y sol
Y fruytals hi posaré
Y en mitx de s' hort una font.
Si arribas fill estimat
A ser hòmo emb un bon cor,
A tenir una carrera
A ser aymat de tot hom,
Si respectas lo téu pare,
Si tems à Deu sobre tot
Y á l' amor que jò 't tendré
Còm un bon fill correspons,
Ma vida será ditxosa
Tranquila la méua mort,
Llaugeras las méuas pénas
Y tu serás venturós.
O fill méu quin' altre vida
Emb tú m' espéra 'n el mon,
Vida plena de venturas
Vida plena de dolors.
Cor de mare es cor de màrtir
Lo martiri empero 's dols.
¿Que m' importa lo martiri
Si 'n el cel dú de l' amor?

MARGALIDA CAYMARÍ.

Palma 3 *Agost* 1869.

—En la boca del discret, lo qu' es públich es segret.
—Lo qu' es bo per lo fetge, es mal per la melsa.
—Segons la gent los encens.

EN LA FELIBREJADA D' AVINYO.

(1868.)

BRINDIS.

Al recort de una pàtria, ¡ oh mare esventurada !
que viua, enmortallada,
prop de dos fillas jau! ..
Al esdevenir lliure que ja en lo mòn espiga!.....
¡Oh Llibertat antiga!...
grana y nudreix las fillas á l' ombra de la pau!

¡Germans!.... en nostra terra, las verdas oliveras
floridas cabelleras
espolsan ab amor;
plansons sòn de las vostras; com dels mayols la tória
encara té memoria
que un jorn vo 'n dava esqueixos sa mare ab plors del cor.

Los alts murs de Bellcayre, las planas de Tolosa,
han, ab sanch generosa
de vostres fills, regat:
la flor dels catalans allá en Muret caiguére,
y 'l nostre Rey en Pere.....
¡creuhada malebida!... ¡qui may t' hagués creuhat!.....

Mès tart, nos separaren.. ¡A Déu!.. Fins nostra llèngua,
del vencedor en méngua,
volgueren esborrar!...
com lo butxi y la espasa las fitas esborravan,
las llibertats cremavan
del poble gran, que als pobles anava à deslliurar!

¡Oh pátria! noble pátria dels Berenguers, d' en Jaume,
d' en Pere *'l Gran*!... deixaume,

deixáumels recordar!...
¡Oh pàtria!... encara ets viua, sencera en la memoria;
tas gestas, lleys, ta gloria,
en nostres cors rodolan, com onas en la mar.

¡Germans!... fills de Provensa!... Si l' ánima avuy plora,
diu la trova sonora
que entent lo provensal:
«¡Bè n' haja, bè, la mare que 'n doná l' adzavara (1)
que và florint encara,
que adoram y entenem: à vostre gran Mistral!

«Avuy ja nostras arpas alena la esperansa,
la fé que may se cansa,
inextingible ardor:
cantem!... fins que las cordas trencadas enmudescan,
cantem, fins que enardescan
en nostras llars, en totas, lo vell, inmens amor!»

Al recort de la pátria, mare desventurada,
que, viva, enmortallada,
prop de sas fillas jau!
Al esdevenir lliure, que ja en lo mòn espiga!...
¡Oh Llibertat antiga!...
grana, y nudreix las fillas á l' ombra de la pau!

Albert de Quintana.

PENSAMENTS POLITICHS.

Lo poble de la nova Babel, lo poble de París, pensa y ha proclamat en son ergull, qu' ell fou qui plantá en 1793 lo pri–

(1) Comparansa que 'n fa Lamartine ab en Mistral, contant que l' adzavara floreix cada cent anys; volent dir, que de genis com ell, lo mòn sol ne dòna un cada segle.

mer arbre de la Llibertat que nodreix ab sos fruits las generacions modernas.

Aixó no obstant, encara viu, encara dòna saborosos fruits l' arbre de la Llibertat que ja los pobles primitius d' Espanya plantaren en Guernica: encara sa corpulenta y sencera soca, aixís com sas robustas brancas, resisteixen la despitosa bufada d' enfellonit *unitarisme* que li ve de mitjorn. Aixó no obstant, encara viu, ferm y vigorós, y dòna saborosos fruits l' arbre de la Llibertat que plantá, fá ja mès de cinch segles, en Guillem Tell en las altas montanyas de l' Helvécia. Encara viu, y fructifica, y creix, l' arbre de la Llibertat que, abans que 'l de Fransa, fou plantat per en Guillem Washington en la verge terra de l' América.

¿Y qué n' ha quedat á Fransa d' aquell arbre del 93? Tan sols una branca que hi empeltá n' Ignasi Guillotin. ¿Y quina llibertat n' era y n' es aquella que ab eixa branca xafá 'l cap á sos mès distingits fills y que, tenint tan hermosa, tan blanca y encisadora la cara, porta sempre colcant en sa rogenca cua de serpent l' abominable dictadura?... ¿Quin vici tè? ¿Quin cuch li rosega 'l cor?.... Lo corch de la *centralisació*, lo forsat *unitarisme*, qu' es en tot temps, y en totas las formas de gobern, lo cuch del *despotisme*.

La monarquia y la república no sòn res mes que *formas de gobern;* emperó, la descentralisació, que camina cap á la federació y que aquesta completa, es—dintre de tot gobern—la *forma esencial de la llibertat;* aixís com la centralisació, que marxa cap al socialisme y de que est constitueix lo complement, es—ab monarquia ó república—la *forma esencial del despotisme* (1).

La federació es la única garantía eficás dels *drets dels pobles*; dels drets de las diversas rassas que, agermanadas, componen

(1) Aquestas conviccions sòn en mí antigas: pót véurerse lo que, temps ha, en lo *Gay saber*, (any I.—nom. VIII.) y en l' article intitulat, *Reflecsions, etc.*, deya del resultat de certa federació *literaria*, en Espanya; ab la que, com allí 's dòna á compendre, simbolisava la *política*.—

una nacionalitat. Sens aquella, tampoch están segurs los *drets del individuo*: l' estat los dòna, l' estat los preu.

Per organisar un poble llibre y federalment, de manera que totas las societats que han anat formantse, fins á constituir la nació, estigan degudament enllassadas y giren sens destorbarse dintre son respectiu cercle d' acció, quedant sos drets garantits al individuo; es menester recordar que *la familia* es la basa, lo mirall y exemple de la societat nacional, precisament perqué es la primera societat *política*, l' origen de totas las demés d' aquesta classe, aquella ahont s' hi troba establert, limitat y condicionat *naturalment* lo veritable poder politich, la *soberania originaria*, que col-lectivament considerada constitueix la vera *soberania nacional.*

Per esta causa, totas las organisacions dels pobles en que 's prescindeix d' aqueixa basa politica, natural y originaria; en que resulta, *políticament*, disolta la familia, sòn centralisadoras; ja que 's capgiran, ab eixa disolució *política* de la societat que ho es primaria y esencialment, la *procedencia* y *comunicació* del poder. Com cap *individuo* 'l tè sobre si mateix, aquell no 's pot trobar, á las horas, d' un modo real y permanent, sinó en l' estat, que per aixó, de *delegat*, que deuria esser, passa á considerarse *delegant*; y la *provincia*, lo *municipi* y l' *individuo* no tenen sinó lo que ell los hi vol concedir.

Veus-aqui la centralisació, l' omnipotencia del Estat, lo *despotisme.*

No vull la llibertat enganyadora que ve de Paris: de lluny li sento 'l corromput baf de son alé, perqué tè ple 'l ventrell de materialisme y centralisació. Estich per las verament llibres ó autonómicas institucions *familiars, municipals* y *forals* de la *Espanya aragonesa* en la Etat mitjana, garantidas, emperó, per l' enter desenrotllament de la *federació* á las horas incompleta; y *milloradas* en lo que aconcelle l' experiencia y exigesca lo consegüent y veritable progrés dels pobles.

Las nacions subjectas y ja avesadas á la centralisació, (que

malament se 'n diu *administrativa,*) *regimentadas* sòn per l' invasió dels altres pobles: axís es que somian sempre la gloria de la conquesta; mes, en son interior, sufreixen la vergonya del despotisme.

Las que han adoptat la descentralisació, ó están (gosantla completa) organisadas federalment; tenen, dintre, la vera llibertat, y envers l' exterior, lo sentiment de germandat y respecte, en las bonas relacions; aixís com lo sentiment y la forsa de la resistencia, en tota agressió.

Los pobles subpirenáichs d' Espanya guardan, encara, son carácter propi per la federació, no obstant mòlts segles de hegemonía castellana y de centralisació austríaca, borbónica y constitucional; y per eixa causa, defensaren d' una manera heróica (tornant á péndrer espontáneament certa organisació federal) sa independencia y la dels séus compatricis á principis d' aquesta centúria.

La *confederació de dos sols pobles* no pòt esser subsistent, perqué en cas de dissentiment entre sos respectius delegats en l' assamblea federativa, no hi ha *medi legal* de resolució: això portaria, mes ó ménos aviat, la disolució d' aquella per la ruptura ó per la forsa; ab la qual, lo mès poderós establiria l' *unitarisme* contra 'l mès débil.

Si havia de constituirse, per exemple, una confederació entre Espanya y Portugal, la sola garantía de la conservació de l' autonomia del últim estat, seria la restauració—dintre de la federació—de l' antiga Corona aragonesa. Los pobles que la componian, conservan, encara, sa fasomía especial, una llengua distinta en la major part de son territori, estimats recorts de sa gloriosa autonomia, y 'l vigor que sempre 'ls ha distingit ; y, prompte ó mès tart, farán trossos dels corruptors y artificiosos llassos ab que se 'ls oprimeix.

Lo símbol, ab tan satánich ergull, adoptat per la dinastía napoleónica, l' *áliga de Júpiter* que, amenassadora, estreny fort en sas urpas un feix de brusents llamps; ab claretat nos diu, ja, lo que sempre han de témer la Fransa y l' Europa, de

son imperi. Despotisme, violencia, en lloch de llibertat: corruptor paganisme, en lloch de progrés moral y filosóficb: destructoras guerras, en lloch d' ordre y progrés material.

Lo Catolicisme proclama la Llibertat, sostenint lo llibre árbitre: la garantisa, defensant l' independencia dels poders civil y religiós; y la predica, declarant l' unitat en son origen de la rassa humana, l' igualtat de tots devant de Déu. Tambe empeny, continuament, á la humanitat cap al progrés, donantli per objecte la perfecció moral; ja que la historia demostra que 'ls pobles que cauhen en la corrupció, retrógadan sempre.

JOAQUIM SITJAR.

La Bisbal, 1868—1869.

LOS BOIXOS DE MA TERRA.

I.

Del Montserrat las timbas
de boixos sòn guarnidas,
qui ve del santuari
ne du un ram per senyal
ab la devota estampa
ó 'l sant escapulari,
tot jardí de las vilas
de boix tè caminal.

—

Lo teixidor treballa
de peus y mans depressa,
qu' en son dalé somnia
un xich de roba mes.
Aquella eyna ab que guanya
lo pa de cada dia,
l' activa llensadora,
de fusta de boix es.

Lo montanyés lo talla,
quan es ben sech, l' agafa
y ab sas totxas ehinas
ne fa mil treballats,
ja sian cosas útils
ó be gayas joguinas
que du després á vendre
per firas y mercats.

—

Tractant de conquerirnos
fortas llegions francesas
del segle las primeras
aquí varen entrar;
los fills de la montanya
surtint de las boixeras
aquells estols feréstechs
xafats ne va deixar.

—

En l' era y en la plassa
lo fluviol ressona
fent corre á las balladas
lo enamorat jovent;
si sòn de Catalunya
ben fillas las tonadas,
de fusta de la terra
de boix es l' esturment.

II.

Si respectava 'l druida
lo roure centenari
perque la faula un dia
lo feu arbre sagrat,
naltres que la fé vera
del sant Fill de María
tenim, guardem la planta
que cria 'l Montserrat.

Y ja qu' es nostre símbol
de fé, d' amor, de feina,
de santa independencia,
de tot lo qu' estimam;
en mig l' escut dels avis
de millors temps herencia,
en mig de nostras barras
posem de boix un ram.

—

No mes llorer ni palma;
dels héroes y dels martres
la testa benehida
cenyim de boix tot sol,
y quan vinga l' angunia
qu' es terme de la vida,
de boix una creu sia
nostre darrer consol.

Antoni Careta y Vidal.

—A boca que no parla Deu no la ou.
—L' abundó mata la fam.
—No sab be á Deu pregar qui no va per mar.

A LA LLIBERTAT.

Com cerca l' ort qui, sense guia, petja
terra per ell novella, com l' estela
busca en lo sol sa vesta lluminosa,
aixis l' esprit, que presoner se migra
dins las carnosas fibras que l' enclóuhen,
¡oh llivertat! ab tot afany te cerca.

Te véu! Te véu en las llaugeras alas
del au que 'l cel ab son plomatge frega.
Te véu del fum en la glopada flonja
que de la llar pèl espirall s' escapa.
Te sent en la ramor qu' al cel envia
la serpejanta brumerosa riera.

—

Te compren, perque 't sent, quan desprenentse
de las miserias de la toxta vida,
en altre mòn desgonegut somnia.
Te desitja, perque compren que l' ánima
de llibertat no mes déu mantenirse;
etern nodriment vol cosa infinida.

—

Com lo mantell de soleyada ardenta
ho fa ab mig mòn, tu acotxas ab tas alas
tot lo que, sent, del dit de Deu ne brolla.
Tu n' ets la pura, la invisible anella
que nostra vida, ab l' esdevindre lliga.
Pont del que 's véu, al que no 's veu nos juntas.

—

Tens part de Deu y part de tu 'ns alena.
Sent sino llot per tu à Deu l' hom s' acosta.
La carn es un nau, tu ets la ratxada
de vent qu' enva pera sa vela espera.
Tu sola véus lo terme y lo principi;
ets clau del pensament y alé de l' ánima.

—

Lo seny y ·l cor per viure ab tu s' afanyau:
desig foll es lo seu!... Tu ets massa pura
perque á enfangarte en sas miserias baixis.
L' home 't vol y 't cobeja..... també anhela
tindre l' aucell y per lograrlho 'l mata!
Escut del fanch, ¡oh llibertat!, no 'u sias.

Tu vius allí ahont nova vida roda
lo torn etern d' indefinible estada.
Tu ets tota esperit, de lo alt senyora;
resta en lo cel. De la nissaga humana
fesne l' esment que, l' áliga que vola,
ne fa del cuch que soterrat babeja.

—

Tot hi pot ser sobre la dura terra,
tot, tot menys tu qu' hi ets tan desitjada!
Ta má, qu' es dolsa pau, si devallessis
armada de coltell tè la veurias.
Ta veu de mel, sols per dir be criada,
mots de disort ne llansaria ab febre.

—

Prou n' hi ha qu' ab ton nom petjan al feble.
Tot cridant llivertat los caps rodolan;
lo pit qu' avuy victoriós alena
al crit de llibertat demà dessangran.
Del carro d' ambició á las amplas rodas
ab ton sant nom los déspotas batejan.

—

Per tu mig mòn al altre mig tremola.
T' invoca l' oprimit y 'l que flagella.
Ah llivertat!, quan testimoni vullas
de que ab ton nom lo seu la mort cambia,
no 'l cerquis aqui al món, prou podrás rebrel;
mes d' una ánima al cel podrá donartel'.

—

Temples ja vells, generacions passadas,
tot al fals jou de llivertat la testa
content ha doblegat: las novas gèneras
al mateix jou abaixarán las seuas,
fins que l' esclat de la diada eterna
als ulls de tots tal com ets tu t' ensenyi.

—

Oh segles nous que l' esdevindre còva!
oh mars! oh cels! oh tenebrosas boyras!

calléu las veus de l' armonía santa.
Del nom de llivertat perdéune l' esma.
Aqui á la terra, de son peu la estampa
jamay, jamay la trobaréu impresa.
Septembre 1869.

F. Pelay Briz.

L' ADVOCAT DE PEU DE MARGE
Ó CONSELLER DE SECÁ.

Hon se vulla que sia , y mes principalment en los burgs y llogarets, hi ha sempre un home que talment inspira confianza á sos vehins, que á ell acuden en totas las necessitats, ab la seguretat de que podrá traurerlos de la situació en que se troban, sempre y quan esta tinga que veurer en cosas de lletras ó drets. Y sols en las de semblant mena intervé , perque essent cosa de malaltías, ja es sabut, que los saludadors , los pastors y curanderos tenen la preferencia sobre los metges y cirurgians. Y en bona fé que no sabem donarnosen d' axó la rahó, puig si estos fossen molt exigents ó aquells curassen, ó aplicassen de franch los remeys vetho allá ; mes que es cas ! Curandero hi ha que d' un cataplasma de pa mastegat, ó altre cosa per l' estil ne fa pagar una groga com un sol, y si 'l malalt se mor, Deu l' haja perdonat. Aquestos son curanderos del cos. Dels que avuy volem parlar podriam dirne curanderos de l' esperit, puig sa ciencia 's refereix á lo que en llenguatge de bombo y platerets ne diuhen avuy ciencias morals y políticas.

Molt deuhen haber estudiat dirán vostés, y jo 'ls respondré no, no ho cregan : regularment son mes tontos que 'l pa de munició ; pero mercés á certa gansería, unida ab una gran dosis de presumció, á haber tingut algun plet, á haber estat dos ó tres cops d' Ajuntament y á saber llegir, be que ab prou feinas y treballs, se consideran ab capacitat pera donar un consell, sobre tot si sabent de que 's tracta, n' han parlat avans ab

qui 'ls haja pogut encaminar. Quasi be son tots tallats ab un mateix patró; mes pera millor presentarlo á nostres lectors nos fixarem ab 'N Tofol Montserrat, que gosa fama de discret en lo poble y sos voltants.

Est es un home si fa no fa de cincuanta anys, menudet, secardi, ab uns ullets menuts com de mostela y una rialleta de picardía que sembla que 's burla de la gent. May ha deixat la barretina, ni ha transigit ab la moda dels pantalons que han sustituit á la calsa curta, y no hi ha exemple d' haberlo vist sens lo punxagut cabás dessota la xella, y la vara de freixa á la ma. Quan morí son pare, tingué ab los germans algunas rahons sobre la llegitima, y habentse aficionat á las conversas de son advocat, ja que termenat lo plet, no li qüedaren ganas de mourer mes rahons,—puig si be la questió 's descidí á son favor, degué pagar los gastos fets per la sua part, puig los contraris, com sol succehir, pledejaren com á pobres,—pagat y satisfet de la ciencia del qui tant be 'l defensá, portábali á tots aquells que tenian algun dupte, ó sens saber com, se veyan reconvinguts. Ab estas visitas aprengué alguna paraula, que quasi sempre pronunciaba malament, y fins algun llatinorum que deya com Dèu li donaba á entendrer quan creya arribat lo cas. També fou de justicia y en virtut de certas injustas reclamacions, que feya un oficial del Gobern de Provincia, perque no 'l volgueren untar, prengué la resolució de veurer al Gobernadó en persona, ab tot y que no parlaba catalá, y com ne sortí d' alló millor, no 's necesitá mes en lo poble, pera que creguessen que sabia ell sol, molt mes que lo rector, lo metge, lo mestre y 'l segretari plegats.

Inútil consideram consignar que sempre y quant á trovarlo anaba algun vehí, 's revestia d' un aire de solemnitat y reverencia extremat, que probablement aprengué dels jutges, que mitg dormint se enteraban de son dret en l' acte de la vista, y que termenada la relació del pacient, feya semblant de rumiar una estoneta, probablement pera donar mes pes á sas decisions.

En esta situació 's troba en lo moment actual á consecuencia d' haberseli presentat á demanarli parer un vehi d' aquells voltants.

—Quin dius que es lo cas Borregaire?

Debem advertir que 'l nom de Borregaire li donaban al pagés que anaba á consultar, perque sonaba lo sach dels gemechs.

—Sabeu l' hortet que tinch d' assí d' allá de la riera?

—Prou qu' antany hi feres tant bona cullita de mongetas y carabassas.

—Donchs ara 'm surt lo Blay de l' Alaya, que si son verdas si son maduras, que si la terra es sesta ó es ballesta, que si ell te las forsas y tirará un impediment al Jutge....

—No digas mès: ja 't dich jo qu' es un cas del botabant.

—Que voleu dir que te rahó y que perdré la terra?

—Ah! la terra 't vol pendrer?

—Y donchs?

—Oh com deyas si son verdas, si son maduras, me feya compte que parlabas de las carabasas. Donchs la terra. Y ab que s' infunda?

—Veyeu, diu que 'l paper d' arrendament canta que 'l seu hort te un cortó, y com ho ha fet mirar per l' acanador, y no li troba. diu que jo hi anat gratant lo marge, fent caurer la terra de dalt á baix, y que no sols vol la terra sino 'ls arbres que en ella he plantat.

—Oh ab això te rahó, y rahó que 'l Jutge no li hi ignorará, perque ja es mes sabut que lo pare nostre, alló que diu: «Quin sol aná sert y tort, sol y aixerit.» Dient tals paraulas quedá mes tou y satisfet que si hagués vensut un enemich.

Lo Borregaire no l' entengué y preguntá:

—Que dieu?

—No m' has entés? No es estrany! Aquestas son unas paraulas llatinas quedeya tot sovint mon embocat quan tinguí lo plet de las llegitimas y las trebáncas, y segons ell significa alló que dihuen en catalá, qui en terra d' altri sembra, pert lo temps y la llavor.

—Y donchs que voleu dir que tant de perdut.

—Home en est mon pera tot hi ha remey....

—Menos per la mort.

—Just. Deixamhi arriflexionar un xich y molt será.

—Be, be, mentres vos barrineu jo hi calaré un cuhet.

Lo Borregaire encengué un cigarro, que feu ab tabaco y mollas de pa que tragué del butxacó de l' armilla , y mentres lo xuclaba, lo qui debia donarli consell feya mil gestos y exclamacions y pronunciaba mitjas paraulas y se paraba com si reflexionás. Al cap de bona estona salta dient :

—Diu lo Blay que tu has gratat lo marge. ¿Que es veritat aqueixa mentida ?

—Jo, lo marge.... Veyeu lo marge es d' assí d' allá del bort.

—No 't pregunto aixó : sino si has gratat lo marge.

—Home, un marge, ja sabeu que sempre cau la terra á baix.

—Carau que 'ts tanoca ; pero tu l' hi has feta caurer.

—Be vaja si 'm prometeu no sortir á declarar per ell, si hos crida, ja vos ho diré.

—Promés. Que som criaturas aquí ?

—Donchs bueno, jo cavant me he anat acostant al marge, y com he aldeyat que la regadora llisque per dessota, quan plou baixa una mola d' aigua, soscava la terra, y tot una que 'l temps dona per alt, barrabust, la terra abaix. Jo torno á obrir la regadora mes amunt y avant.

—Borregaire , aixó ho has aprés sonant la manxa borrega, que un pich está vuida s' infla bufant.

Lo Borregaire esclafí una riallada bestial y l' altre continuá.

—No tingas por, y ja ho pots deixar tirar en plet : jo t' ho abono.

—Donchs voleu dir que li guanyaré.

—Com tres y dos son cinch. Vinam aquí y escolta. No has sentit dir prop de un riu no hi fassas niu ?

—Prou.

—¿ Qué l' aigua tant pren com dona ?

—Si.

—¿ Qué quan lo riu ronca, aigua porta ?

—Ja ho crech.

—No has reparat que quan hi ha una riarada forta, devegadas l' aigua se las enfila per un costat y porta terra al altre?

—¿ Qué 'm dibeu ? Mes de cent vegadas ho he vist.

—Bueno donchs: ¿La terra nova de qui queda ? Del vehí. ¿ Aquella terra qui l' ha portada ? L' aigua. ¿ No es la aigua

qui ha fet caurer la terra del marge á baix? ¿No ets tú lo vehí? Donchs la terra es teva.

—Si mes l' aigua....

—No t' emboliques, la terra es teva.

—¿Y tot alló que me habeu dit d' anar aixerit y sol?

—No t' emboliques, y si t' ho tira en plet, ma á la butxaca y avant que no faltará qui t' ajude, que tinch un ambocat dels de upa. A Deu.

Los consells d' N Montserrat solen esser per l' estil. Qui fiat en ells s' embarranca en un plet, neix per punt general mes sabi que rich; mes per aixó no escarmentan sos vehins que res fan que de importancia sia sens consultarlo, y en proba, assi va un cas ab lo quin termenaren estas breus páginas.

Un amo d' hisenda resolgué concedir á parts algunas terras, y despres d' haber convingut los pactes, ab los qui debian péndrerlas, determinaren que ell mateix los estendria y que passats vuit dias, es á dir lo diumenge següent, los anirian á firmar. Com los pagesos, no cal dirho, son desconfiats per essencia, presencia y potencia, pregaren al Montserrat que los acompanyás pera que sentint llegir los papers, pogués venir en coneixement de si lo escrit era lo mateix que tenian contractat.

En efecte lo dia convingut anaren tots los que intervenir debian á la casa del amo: llegí est los pactes, los explicá los punts mes dificils de compendrer y termenat l' escrit los digué:

—Es lo mateix que diguerem?

Tothom callá. Y si callaren fou perque lo Montserrat al arribar á determinat punt del contracte, ab lo cap signá que no, senya que tenian convinguda per lo cas que no deguessen firmar.

—Qué dibeu?... No os están be?... Habeu fet un altre pensament?... Parleu d' un cop!

—Jo!... Nosaltres....

—Mes dibeu: ¿No convinguerem en estos pactes?

—Si senyó!

—Ab ells no estabau resolts á pendrér las terras?

—Si senyó.

—He variat alguna cosa?

—No senyó.

—Que teniu por de perdrervoshi?

—No senyó.

—Y donchs perque no 'ls voleu firmar?

—Si 'm dona llicencia, digué lo Montserrat en semblant punt, jo li esplicaré.

—Parleu.

—Aquesta gent ja si confrontan ab los pactes y condicions de la terra y cultivo de la hisenda; pero no volen subgectarse á las de Valencia.

—¿Qué diheu?

—Qué no volen estar al catastro de Valencia.

—No se lo que voleu dir.

—Oh donchs jo sí. Los pactes están be; mes vosté vol que paguen com á Valencia.

—¿Jo?

—Torne á llegir l' acte, ja ho veurá.

Torna l' amo á llegir: á quiscun pacte s' aturaba, y lo Montserrat deya «no es aquest. Avant, avant.»

Per fi arriba á un endret que comensaba axis: «Ultim y finalment,» y sentint aixó aquell esclamá: «Aqui es.»

L' amo aná llegint y soptadament esclafi una riallada tan forta y de tanta dura, que los presents de veurer que rehia tant de gust, comensaren á riurer també, y alló durá voy voy mitg quart. A la fi restablert lo silenci, llegí aquell.

«Ultim y finalment, será obligació del parcer pagar tots anys una pesseta y tres cortans de ordi per jornal, en lo dia primer d' Agost, en ajuda de cost y equivaloncia dels censos y catastro.»

—Aixó es: y á mon entendrer vol dir que vol que paguien aqui lo catastro com á Valencia.

—No home, no, vol dir que en compte de pagar al Gobern, la part dels censos y catastro que corresponen al tros de terra que cultivarán, me donarán á mí la pesseta y los tres cortans per jornal y jo 'm cuidaré de tot.

—Te rahó home! si está mes rebé... Vegi, no ho habia entés!

Res, de vegadas un home s' encaparra. Minyons, aixó está molt ben dispost: podeu firmar.

Jo no sè si coneixereu al original pel retrato que de ell he fet, si qualque cosa hi falta, podeu afegirli, prenentla del que de segur haureu tractat.

GAYETÁ VIDAL.

Mas Rossell (Vilafranca) Septembre de 1869.

LA MYOSOTIS.

(RECORDANSA D' ANTONIETA DE BELLCAIRE.)

—Riu qu' entremitx de l' herbeta
Patonejas tantas flors,
¿No m' dirás si en ta voreta
N' has vist en lloch la floreta
Que cerco per mos amors?

—Pot sè es la encesa rosella
Nascuda al marge del blat....
Ardent y brèvol com ella
Sol ser la esperansa bella
Pe' l' cor qu' está enamorat....

—Riu qu' entremitx de l' herbeta
Patonejas tantas flors,
¿No m' dirás si en ta voreta
N' haurias vist la floreta
Que cerco per mos amors?

—Pot sè es la viola boscana
Que têm l' oreig del jardí;
Brilloseta y sens ufana
S' hi enmiralla sa germana
La nina d' esguart diví.

—Riu qu' entremitx de l' herbeta
Patonejas tantas flors,
¿Es vritat qu' en ta voreta
No has vist en lloch la floreta
Que cerco per mos amors?

—Pot sè es la flor consagrada
Que blaveja en lo pradell....
Per ta pensa contristada
Cada jorn á ta estimada
Portará un recort novell....

—Riu qu' entremitx de l' herbeta
Patonejas tantas flors,
¡Patoneja en ta voreta
La hermosa y gentil floreta
Que cerco per mos amors!

CELESTÍ BARALLAT Y FALGUERA.

Mars de 1869.

—La mes mala osca es la del mateix fust.
—Del pa de mon compare bon tros á mon fillol.
—Alli hont no hi ha, lo rey hi pert los drets.
—Val mes anar sol que mal acompanyat.

L' ENCANT DEL PA. (1)

A la porta de l' iglesia
me posava ab mós companys,
mentre que entravan las noyas
á ohir missa matinal.
Una, duas, tres passavan
frescas com las flors de Maig,

(1) Del llibre inédit *Mel y fel.*

pero de cap la frescor
me penetrava á las sanchs.
Desprès.... n' arrivava una,
molt depressa caminant,
sòta un bras la caputxeta,
un pa sòta l' altre bras.
Passava.... Jo avergonyit,
no la gosava mirar,
y, ab tot, veya qu' ella 'm veya
tót posant los ulls en blanch.
Se tornava roja, encesa;
tossia, allargava 'l pas;
baxava 'ls tres esgrahons
que té l' esglesia á l' entrant,
y.... sovint ensopegava.
Pobr' aymia!... No es estrany:
doblement enlluhernada
péls raigs del sol y pèls raigs
de l' amor!...—Pero 'ls minyons,
que s' estavan assentats,
tòts m' eran amichs de prova,
y no se 'n burlavan may.—
Després d' ohida la missa,
y, fetas las caritats,
los vells á encantar sortian
pans morenos y pans blanchs.
Lo pa que havia dat ella
no era, no, lo millor pa,
y era 'l que s' adinerava
cada festa á un preu mès alt,
puix, còm mòs amichs savian
mòn empenyo per compràl',
hi deyan sous y més sous,
cóm si fòs tòt ell de blat.
Deyan més y més, rient
al véureme deslligar
la punta del mocador
y contar mos capitals.—
Ah!... vestit de la Purissima,

depressa fóres cambiat,
mercés á las mèvas pujas,
mercés á mòn amor cast!...

JOAQUIM RIERA, *de Girona.*

Dosquers. Juliol 1869.

ANAR Y VENIR.

Un frare franciscano viatjava en carruatge desde Lleyda á Tarragona, y un d' aquests impertinents, que may ne faltan per ficarse allí ahont no 'ls demanan, li digui:

—Escolti, reverent; jo 'm creya que 'ls frares, com vosté, no podian *anar* á cavall.

—Es mòlt cert; pero podem *venir.*

V. V.

LOS DERRERS CASTICHS.

I.

Son á la plassa á ferne un ball,
Cocas hi dansan, cocas y rams.
«Sonau, violas, trompas sonáu,
Que ja 'ls dits petan pera 'l ball pla:
Vuy es diadâ del nostre Sant,
Bona cullita tindrem enguany.
Jayo, bon jayo per hont anau?
Veniu á seure en aquest banch.
Menjaréu coca, beuréu vi blanch,
No us fassa pena per tots n' hi haurá.»
Lo pobre jayo ja ha reposat,
Gracias ne dona, s' alsa del banch;
Passa pel poble y pel rabal

Y va lunyantse pels caminals.
Bona gatzara encara fan,
Lo so n' arriba mitj ofegat:
D' adius dels boscos, com un dols plant,
Trompas, violas s' uoen sonar.
Ay! que de sopte tot s' enfosqueix,
Remor confusa ne va creixent.
Despres aixorda lo fort traquetj
De pedra seca que cau del cel.
Trenca las teulas; retrinxa 'ls ceps,
Tot pelat queda com á l' ivern.
Lo pobre jayo de lluny ho veu
Y s' ajenolla cridant: «Mercè!
Cástich me envias, cástich meresch;
Senyor, per gracia, sia 'l derrer!»

II.

«Jayo, bon jayo, entráu, entráu;
So viuda y pobre, aixó no hi fa:
En esta pedra ó en aquell jas,
Menjáu de gana un mos de pa.
Ab molta pena anam passant:
Quant ell hi era oh, allavors ray!
Mes grat y gracias per aquest any,
De tardanías no 'n faltarán.
Ayre, maynada, que l'inquietáu,
Lo pobre jayo vol reposar.»
Al pedris seya lo caminant,
Tantost s' aixeca gracias n' ha dat;
Per l' hortet passa, ja n' es al camp,
Ara s' en puja per un tosal.
Un poch reposa quant es á dalt:
Bona es la tarde, l' ayre suau,
Cap á la posta lo sol s' en va,
Travessant nuvols roigs y daurats.
Ay que de sopte tot s' enfosqueix,
Remor confusa ne va creixent.

Despres aixorda lo fort traquetj
De pedra seca que cau del cel.
Trenca las teulas, retrinxa 'ls ceps,
Tot pelat queda com á l' ivern.
Lo pobre jayo de lluny ho veu
Y s' ajenolla cridant: «Mercé!
Cástich m' envias, cástich meresch,
Senyor, per gracia sia 'l derrer!»

III.

Jagut á terra dins d' un altar,
Als peus estava d' un frare blanch.
Ja no mes feya que gemegar,
Los plors li queyan galtas avall.
«Pecador, plora, be 'n deus plorar,
Gran fo la culpa, la pena gran;
Mes al refuji ja est arrivat,
Per novas terras no passarás.
Si 't sobrevenen recorts amarchs
Oració santa te quietará.
Aqui se 't dona remey y pau:
Clarors y aromas pare y germans:
Aqui miracles podrás obrar
De penitencia y caritat.»
Al temple sonan dolcissims cants,
Apar que sian veus celestials;
De goig ja plora lo caminant
Dintre dels brassos del frare blanch.
Ay! que de sopte tot s' enfosqueix,
Remor confusa ne va creixent.
Despres aixorda lo fort traquetj
De pedra seca que cau del cel.
Trenca las teulas, retrinxa 'ls ceps,
Tot pelat queda com á l' ivern.
Lo pobre jayo de dins ho sent
Y s' ajenolla cridant: «Mercé!

Cástich m' envias, cástich meresch;
¡Dolsa esperansa, será 'l derrer!!

Agost de 1867

MANEL MILÁ Y FONTANALS.

Un polissont que perseguia á un malfactor entrá en una fonda y dirigintse á un senyor que estava dinant li demaná lo passaport.

—¿Perqué 'l vol? dix lo preguntat.

—Pera comprobar las sevas senyas particulars ab la fotografía de un ciutadá que vaig buscant fa temps.

—Aqui va 'l passaport, diguí el senyor donantli 'l primer paper que trobá á má.

—Comensem donchs. Y ab molta gravetat llegí 'l de la policia.

Peus de porch.

Llengua de badella.

Cap de bou.

Cervell de cabrit...

Lo passaport era la llista de la fonda, y per consequent cap de las senyas convenia ab la fotografía.

L' ESTATUA.

I.

—«Per las parts de Tarragona
«Diu que han entrat los alarbs,
«Volen assetjar castells,
«Volen enrunar ciutats.
«Lo noble compte Borrell
«Per llur poder contrastar
«Ha aplegat baix sa bandera
«Tots los barons catalans.

«Jo també aydaré en la lluyta
«Á mon senyor natural,
«Y Deu me dará coratge
«Que ha defendre la Creu vaig;
«Vescompte d' aquesta terra
«Restáu sobirá y capdal,
«Guardéu lo castell ab honra
«Ja que nasquereu honrat.
—«Germá deixéu que mas armas
«Puguia en la guerra estrenar
«Que so cavaller novell.
«Qu' encara so poch en anys
«Y temo no 'm manquin forças
«Per ser del castell capdal.
—«En la capella vehina
«Davant de lo rich altar
«Sobre un sepulcre de marbre
«Jau un cavaller armat.
«Es lo compte nostre pare
«¡Que Deu li do santa pau!
«Ell per la honra de sa casa
«Des de 'l cel sabrá vetllar.
«Germá, allí demanéu forsas
«Y forsas no 's mancarán.
«Adeu esposa estimada,
«Adeu bella Melisant,
«Per mon Deu y per ma patria
«Huy partesch á guerrejar.»
Diu lo compte, s' embarbota,
Munta depressa á cavall,
Cent escuders l' environan
Altres cent colcan davant.

II.

En la porta del castell
Hi ha gran res de vassalls
Que guaytan ab alegria

Com los barons hi fan via
Muntats en guarnits cavalls.

Dels reyals del noble compte
Han arribat missatgers
Portadors d' alegras novas
Per ço 'ls joglars cantan trobas
Y bornan los cavallers.

Ensemps ab sas bellas damas
La comptesa Melisant
Es del torneig sobirana
Desde 'ls finestrals, galana,
Los guerrers está esguardant.

¡S. Jordi! Com s' abrahonan,
Colcant pe 'l pati de honor
Tots fan tremolar la serra,
Los mes valents de la terra
Mostran avuy son valor.

Lo vent de la tarde oreja
Las plomas de llurs capells!
Tots cridan: ¡visca lo compte!
Mut n' está sols lo vescompte
Gobernador dels castells.

Ell sol, entre tants valents
Callat está y concirós,
Quan passa prop la comptesa
Baxant lo cap ab tristesa
Llensa un sospir dolorós.

Fa ja molt temps que l' acassa
La disort y 'l pesar greu.
Ja en festas lo temps no passa,

Ni ab sos falcons surt á cassa
Ni en galanias se 'l veu.

Y 's diu molt que en la capella
Llargas horas ha passat
Prop la tomba de son pare,
Mes com lo dòl l' aclapara
Debades haurá pregat.

La llum del sol li don' pena
Y las horas de la nit,
Ho son per ell de martiri.
No descansa; en son deliri
Se revolca sobre 'l llit.

Tal volta serp verinosa
Li va rosegant lo cor
Ó li béu la sanch ardenta,
Y, ell, ab lo dol que 'l turmenta
Oblida son nom y honor.

Per ço entre 'ls braus del torneig
Callat está, y concirós,
Mes quan veu á la comptesa
Baxant lo cap, ab tristesa
Llensa un sospir dolorós.

III.

Lo vescompte está en sa cambra
De malaltia ferit,
Debades criats y patges
Lo vetllan dias y nits.
Debades metges entesos
No s' apartan del seu llit,
Que 'l mal que mata 'l vescompte
Es mal que no pot guarir.

Per ell pregarias aixecan
En lo monestir vehí,
Per ell la bella comptesa
Habits negres ha vestits
Y al bon Deu n' ha feta oferta
D' una corona d' or fi.
Mes com pus de jorns s' escolan
Mostra 's lo mal pus ardit,
Y per ço los metges temen
Que jamay podrá guarir.
¡Oh! contemplál' dona pena;
No es ja 'l cavaller gentil,
Es una ombra esgroguehida
Que del sepulcre ha fugit.
Los fels patges que lo vetllan
Se estremeixen de sentil'
Qu' ixen suspirs de sos llabis
Y mots que res volen dir.
—«Germá, jo forsas voldria,
«Y sent' que forsas no tinch,
«La tomba de nostre pare
«Prou ha escoltat mos sospirs,
«Més per çó l' amor no minva,
«Per ço 'm recrema el desig.»
Un vespre cansats los patges
De vetllál' s' han adormits.
Lo malalt entre las robas
Está cotxat y arrupit.
Tot duna de lo llit salta,
Tot duna de la cambra ix,
Dihent ab folla alegría:
—«Oh! meva será eixa nit.»
De tan lleuger com camina
Los patges no l' han sentit,
Fa via cap á la cambra
Hont Na Melissant hi viu.
Es lo castell, aquella hora
Mes callat qu' un cementir
Sols á cops s' ou d' algun guayte

Lo acompassat trepig;
Sols pe 'ls finestrals s' ovira
De las estrellas lo brill.
Per ell guiat lo vescompte
Coratjós fa son camí.
Mes quan arriba á la cambra
Ab horror llensa un gran crit,
Qu' una imatge qu' esborrona
Davant los seus ulls ha vist.
No guardan damas la porta,
Ni menys escuders gentils,
Armat cavaller de marbre
La guarda fa aquella nit,
Juntas las iradas cellas
L' esguart enujat y altiu
La má dreta sus l' espasa,
L' altre má damunt lo pit.
Lo vescompte bamboleja
A terra cáu esvahit:
Es l' estatua del seu pare
Que 'l priva de fer un crim
Y que per vetllar sa honra
S' alsat del eternal llit.

IV.

Al vescompte l' enterraren
En lo monestir vehí,
L' amor que 'l donzell tenia
Deu lo havia malehit.

P. Nanot Renart.

Vilafranca del Panadés. Setembre 1868.

CORONACIO DE DONYA SIBILIA.

Sapigut es qu' En Pere IV dit del Punyalet per los Catalans y lo Ceremoniós pe 'ls Aragonesos, s' enmaridá quatre vol-

tas, la última de las quals, á la edat ja de cinquanta vuit anys, ho feu ab donya Sibilia, filla d' un cavaller de l' Ampurdá dit don Bernat de Forciá, y muller que fou d' altre cavaller nomenat D. Artal de Foces. Aixó era en l' any 1377 y quatre anys apres, volguè com á reyna qu' era coronarla solemnialment, pera lo qual, «après de convocadas Corts generals de tota la terra en lo loch apellat de Monçó, com diu lo mateix rey en sa crónica, é aquelles molt ben celebrades» per distancia de algun temps, en la ciutat de Çaragoça, ab gran festa y galas, coroná á la dita donya Sibilia l' any MCCCLXXX. Tal es la fetxa que posa, mès á lo que pareix deu esser per errada pus que tots los historiadors, y quans tractan de dit acte, portan la de 1381, que es la mateixa que dù també lo document que á seguit posem.

Est, que com molts d' altres devem agrahir á los Senyors Gaspar y Puiggarí del arxiu de la casa la ciutat, es la relació de las festas que tingueren lloch ab motiu de la dita ceremonia, la quina es descrita ab tota minuciositat y llargaria. D' ell se 'n poden traure datos sumament curiosos aixis en las costums y trajos, com en lo ceremonial usat pera tals festas, y per aixó lo transcribim. Al seu final s' hi troba una de las pocas poesias fetas per lo dit rey en Pere, la qual penjava d' un cartell posat al pit del pavo ó pago com deyan y espressava lo desitg de que tots los cavallers presents fessin allí devant sos vots, costum introduhida segons la mateixa poesia diu, de las costums caballerescas de la Fransa, y en virtut de la qual tots quants allí eran, s' apressuraren á fer cadescú lo seu, posantlo en escrits, com lo rey volia á fi de veure si tots lo cumplirian. Si ho feren ó no, ni lo mateix cronista ho sap, pues que ingenuament confessa que si be ha ohit que alguns lo compliren d' altres no 'n sap res. Diu aixis:

»Translat de la festa e sollemnitat que fo feta lo dia que la reyna D.ª Sibilia, muller del Sr. Rey en Pere, se coroná en la ciutat de Saragossa (1).

Dimecres á 30 dies del mes de Janer del any 1381 lo Sr. Rey

(1) Preliminar del primer tomo de dietaris del arxiu municipal, any 1390.

en Pere coroná la reyna D.ª Sibilia, muller sua, en la ciutat de Saragossa, hon se feu la solemnitat e festa desus scrita.

Primerament lo dimars, a vespra abans de completa partí la dita senyora de l' Algefferia cavalcant en un cavall blanch ab rich ensellament e fre e vestida de vestidures blanques de drap d'aur e de seda. E en lo seu cap no portave nengun arreus d'or ne de perles, mes tant solament sobrels cabells un vel de seda prim. E entorn della anaven a peu dotse fills de nobles e de cavallers vestits de blanch ab sengles brandons de cera blanca encesés.

E devant ella anava un ciri gran de pes de 7 quintars lo qual era mes sobre carretes de fust les quals tiraven 12 homens vestits de blanch. E lo dit ciri havia senyals del Sr. Rey e de la dita Senyora.

It. havia ab ella cavalcant la comptesa de Luna la jove e sa mare, e la comptesa de Esona e ab dues ses filles, e la muller de Pedro de Luna e daltres moltes dones mullers de richs homens e de cavallers e de ciutadans, e donselles nobles e de paratge.

It. hi havia molts richs homens, ço es vescompte de Rochaberti, en Benet de Cabrera, N'Anton de Luna, D. Pedro de Prades, en Pedro Ferrandeç Dixer, en Benet Pinós, Mossen Uch D' Anglesola, en Blascho Dalagò, Mossen Arnau Dorchal, en Not de Muntcada e molts daltres.

It. hi havia molts prelats; arcabisbe de Saragossa, arcabisbe de Cacer, bisbe Doscha, abat de S. Joan de la Penya, abat de Muntaragó, Comenador Major de Muntesa, lo clauer de Muntesa, e daltres comenadors del dit ordre.

It. hi foren los missatgers de Barcelona, de Leyda e de Mallorcha e de Tortosa e de Perpinyá, e tots ensemps ab los prohoms de Saragossa anaren ab la dita Senyora a la Seu de la dita ciutat.

E volch lo Sr. Rey que tot hi ser de jorn que per les carreres hagués brandons enceses deça e dellá, e havianhi del dit senyor e de richs homens e de prelats e de universitats tants, que eren mes de 3000 brandons.

It. abans que la dita Senyora partis de l'Algefferia lo Sr. Rey eu cavaller en Bñg Barutell cunyat de la dita Senyora e li

dona lofflci dalgutzir, e apres lo dit Sr. cavalchà tot primer e anassen a casa del archabisbe. E apres vench la dita reina ab tota altre gent axi com ja damunt son nomenats, e destraven-la los prohoms de Saragossa e daltres molts, e descavalchá a la esglesia major de S. Salvador, e aquis presentá davant laltar hont digué l'archabisbe una oració. E apres se assech en son sitial que li hagueren aparellat a la una part del altar.

E un poch estat passassen en lo palau de larchabisbe hon era lo Sr. Rey e aqui foren meses taules e soparen e jagueren, pero abans hi hac grans dançes e diverses instruments e balls e cansons, dones e donselles, e cavallers e escuders.

It. aprés lendemá mati totes les gents vingueren al palau del dit archabisbe e tots los missatgers e passarensen lo dit Senyor e Senyora a la esgleya. Es ver quel Sr. Rey hi vench primer e ella apres, qui fou rebuda ab professó en que havia dos archabisbes e dos bisbes revestits sollempnialment ab lurs mitres e crosses, e menarenla devant laltar hon se agenollá. E larchabisbe de Saragossa dixli cantant alcunes oracions present lo Sr. Rey, lo qual senyor estava vestit ab camisa romana e dalmatiga, aquella ab que ell era estat coronat. E tenia la corona en son cap, el ceptre el pom en ses mans e seya a la part dreta del altar, e la dita Senyora seya al altre part.

E apres la faeren entrar en la sacristia on la vestiren en altra manera que no estava, ço es, camisa romana e dalmátiga de drap de seda blanch presat de sevastre dor en que havia perles e pedres precioses.

E ella exi en cabells sens negun ligar que no portá en lo cap, e Nalianor de Cabrera portava una pinta de vori ab que li adobave los cabells.

. E devant ella portava la corona la comptesa de Luna muller del Sr. infant D. Martí. E apres portava lo ceptre la comptesa la vella mare de la dita Senyora. E la comptesa de Osona portave lo pom dor, les quals ho posaren en laltar. E la dita Senyora sagenollá devant laltar e aqui la untá larchabisbe ab crisme enmig de les spatlles e devant en lo pit entre las mamelles alt e estech aqui continuament agenollada, e lo dit archabisbe comensá de fer lofflci e les oracions quey son acostumades de dir, e dix una oració alposar de la corona la qual lo Sr. Rey li posá al

cap propriament de ses mans. E apres dix larchabisbe altra oració com lo dit senyor li mes lo ceptre en la ma dreta. E semblantment li mes en la ma esquerra lo pom dor. E lavors la Reina li besá la ma e el peu, e lo Rey besali en la bocha.

E apres asó fet menarenla en son sitial que era a la part esquerra del dit altar car lo Sr. Rey estech á la part dreta e hoyren la missa e tot lofici complit, e fet aso lo dit senyor cavalchá e anssen primer à l' algeffaría.

E la dita Senyora vench apres cavalchant en un caball blanch ab paraments dabeaytuni blanchs, bells e richs.

It. venian apres de la dita Senyora tots nobles e cavallers e comptesses e riques dones e ciutadans e sindichs e missatgers de ciutats e de viles reyals tots a peu, dels quals ni havia molts que destraven la dita Senyora car neguna persona no anave cavalchant sino ella.

E al portal de la esgleya com ella fou cavalcada fo apparellat un bell pali daur, lo qual li portaren damunt los prohomens de la ciutat de Saragossa qui foren 20, tots vestits de vellut vert, e apres della entorn anaven 10 nobles vestits de vellut blanch.

It. se tenia un cordó de seda en lo fre del cavall que tenien los prohomens de Saragossa qui la destraven.

It. tenia la dita Senyora en lo cap la corona molt bella e richa sobre sos cabells. E tenia en la ma dreta lo sceptra e en lesquerra lo pom dor, e axí ana fins a l' algeffaria

E totes les comptesses e nobles dones totes venien a peu apres la dita Senyora si tot se feya grans fangues que tro a mitja cama hi havia de fanch per la dita ciutat qui es fort sutza e fangosa en temps de pluges.

E com fo en lo palau, lo tinell fou ricament apparellat e les viandes apunt, la Senyora aná a taula hon sasech tota sola e servirenla nobles, so es lo vescompte de Rochaberti de maiordom, e en Benet de Pinós li tallá devant, en Benet de Cabrera la servia de la copa a durli del vin, e tots los altres officis servien nobles o cavallers.

En lo dit tinell sehien e menjaven a la part squerra totes les comptesses dones e donselles.

It. á la part dreta sehien archabisbes e bisbes e nobles. E

apres cavallers e ciutadans, so es missatgers de ciutats e viles e lochs reyals, e puys molta altra bona gent. Aqui virets donar robes e avants e á jutglars. e virets diversitats de ministres qui sonaven esturments e feyen gran joya por tot lo tinell.

E apres que les taules foren levades, la Reyna aná al palau de les colones del marbre hon hac una cadira cuberta de drap daur ab son rich dosser a les espatles, e aqui la dita Senyora se assech e tench lo ceptra el póm en ses mans e la corona al cep, e les comtesses e altres riques dones segueren devant ella. E apres virets dansar dones e donselles e fills de cavallers, e aso durá tro a la ora de sopar.

E lendemá apres seguent lo Sr. Rey e la dita Senyora tingueren lo tinell continuament la dita festa, en que solament menjaren aquell die en torn de les persones, e aquest die menjaren a la taula de la dita Senyora alcunes de les dites comptessas els arcabisbes e lo cavaller novell per so com era son cunyat, e per lo palau en les altres taules menjaren richs homens, e cavallers e missatgers de universitats.

It. fo apartat á la derraria del menjar un bell entremes, ço es un bell pago qui feya la roda e estaba en un bell bastiment en torn del qual havia molta volateria cuyta, cuberta de panys dor e dargent. E aquest pago fou servit fort altament e presentat a la taula de dita Senyora ab molts esturments axi de corda com daltres e venien apart devant lo majordom e cavallers e donsells e lo dit entremes portave en sos pits una cobla scrita qui deya axi:

A vos me don Senyora de valor
al present jorn per vostra gran honor
e fayts de me segons la bona usança
de les grans corts d' Anglaterra e de Fransa;
E pregui tots, cavallers e donsells
nobles barons e scuders isuells
dones presents e donselles gentils,
coven me votar vullets seguir lestils
e qui lo vot sien mes en escrit
e puys veurem tots sil haurán complit.

Molts vots se feren, los quals a ades nom recorden car molts

meti en scrit, be he despuys hoyt que alcuns los compliren e altres non se res.»

Donya Sibilia á lo que pareix era de galan hermosura y gentil presencia, si be que de duptosa honestitat, segons creu don Victor Balaguer en sa historia de Catalunya, treyentho de Llorens Valba, encara que anyadeix, alguns com Monfar y altres cronistas, han volgut vindicarla. Lo rey s' hi casá perdudament enamorat, com ho probaria si no fos prou 'l que se enmaridès ab dona que no era de la sua classe, lo que ell mateix diu en la crónica sua de «que per aquells temps donya Joana, reyna de Napols li trameté mitsageria de si volia pendrela per muller, que ella li faria donació de son regne,» cosa á la qual no hi volguè consentir, pus «ans, li plagué pendre per muller á una dona apellada Sibilia de Forcia» de la qual ne procreá dos fills y una filla, nomenada Isabel, que fou apres esposa del desditchat D. Jaume, Comte d' Urgell. A lo que sembla donya Sibilia ne sapigué dominar tant la voluntat, tan ferma avans de son real espós, que 'n foren originadas fortas cuestions entre lo rey y 'l princep primogenit, duch de Girona, com llavors s' anomenava, per las quals se vejé est perseguit y que dongueren fama tal á donya Sibilia, ó Forciana, segons tambè se l' anomenava, que se la cregué capás de cualsevol malifeta, y fins de enmatxinar al rey y á sos fillastres. Aixis ho conta en Jaume Roig en son llibre intitolat «Lo llibre de les dones e de conçells, al fer versió de com se la perseguí y de lo que d' ella se 'n contava» dihent: (1)

quan arribí
de sanct Martí
Castell fort pres
en Panadès,
hon ab gran cuyta
se 'n era fuita,
ne viu cobrar,
presa tornar,
no menys terrada
que d' ull mirada,
Na Forciana
qui Catalana
fonch natural.
Ab prou de mal
e malaltia
leixat havia
abandonat
palau robat,
sense remey
son senyor rey

(1) Edició de 1865, per Briz, pág. 18.

propi marit
mig mort al llit
e metsinat
e fetillat,
segons se deya;
altre tal feya
á sos fillastres,
e mals empastres
contra sa nora,
un punt, ni hora,
nunca cessant
lo rey ginyant
ab frau y engan,
major Joan
apres rey fòn,
Marti segon,
sos fills ab dos
cam a traidos
desheretás
sols prosperás
ella, y els sèus
fentlos hereus
de sos reynats:
per tals pecats
fóu ben robada
e tormentada
moltes cremades
de ses criades
a llur mal grat.

Com se veu eran grossos los carrechs que se li feyan y sas intencions ben malévolas, si es ver lo que d' ella 's deya; es lo cert que malalt lo rey en Pere, lo seu fill primogenit D. Joan, que fou conegut per l' amador de la gentilesa y de carácter sumament bondadós, maná que fos presa; per lo qual ella, agonejant encara son marit, tinguè que fugirne. Mès perseguida á *so de campanas* com dihuen las crónicas, fou agafada en lo castell de S. Marti de Surroca de la Veguería de Vilafranca del Panadés, junt ab son germá D. Bernat, lo Comte de Pallars, Berenguer de Abella, Bartomeu de Limes y altres cavallers que la acompanyavan, y portada á Barcelona, ahont despres de confiscats sos bens, fou posada al torment en la torre dita de 'n Vives sita en lo carrer dels Orbs (1) acusantla principalment d' haver enmatxinat al rey D. Joan. Estigué allí un any presa, fins que á prechs del Cardenal llegat d' Aragó, fou tornada en llibertat junt ab lo seu germà y 'l Comte de Pallars, senyalántseli una pensió de vint y cinch mil sous anuals per los bens que se li havian confiscat. Desprès se ficá en lo convent de monjas de S. Francesch, vulgo caputxinas, en lo quin morí lo dia 12 de Novembre de 1406. Aixis acabá una dona que tant feu enrahonar d' ella.

(1) En lo portal qu' era del Angel.

La estátua que cobria son sepulcre se conserva encara avuy en lo museo ó millor diposit de monuments antichs, que té l' Academia de bonas lletras en lo peu plà del Convent de San Joan de la present ciutat de Barcelona.

F. MASPONS Y LABRÓS.

RONCESVALLS.

DERROTA DE ÇARLE-MANY.

Altabizaren cantua.
(*Cant popular èuskaro.*)

(*Traducció libre*).

Un crit de «¡Eskaldunac!!!..»
conmóu ja las montayas.
Davant sa porta, ferm,
n' está l' *etcheco-jauna*; (1).
escolta, mira y diu:
—¡Qui crida! ¡oh Dèu! ¡Qué passa?—
Y 'l mastí, qu' enrotllat
prop de la llar descansa,
despertas' d' improvis,
s' aixeca, busca, flayra,
y de son amo entorn
s' agita, corre, lladra.
Portan ferest remor
los ecos de Ibanyeta,
que avansa, retronant
per fondals y singleras;
remor d' un poderós
exércit, que vos sembla
núvol extens pujant,
y de dalt de las serras,

(1) Cap de casa.

de guerra sona 'l corn
ab que 'ls nostres contestan.
L' *etcheco-jauna*, al punt,
esmola l' arma ab pressa.

—¡Alerta, noy!.. ja pujan;
vènen los franchs; ¿no 'ls véus?..
—Sí, si!.. ¡quin bosch de llansas!
y... tot en moviment!
Cavalls, elms y banderas...
¡qué hermós!.. ¡qué resplandents
acers, dagas, espasas!..
—Quánts sòn?—Quánts?—Cóntals bè:
¡atalaya, noy, cóntals!
—Un, dos, tres, quatre... set...
deu... quinze, vint, y... trenta...
cinquanta, y mès, y mès!..
Y cents, y mils encara;
milers!... per totas parts!
—Prou, donchs. ¿Per qué contarlos?..
Perdriam temps en va.
¡Au! aquí tots!.. las penyas
tots junts hem d' arrancar!
Valents y ab bras de ferro
mostremnos, guerrejant.
Sobre d' ells rebatembi
las rocas y penyals...
Arranca, empeny, ¡au! tira!..
xafats tots quedarán!..

¿Qué busca en las montayas,
qué hi busca aqueixa gent?..
¿No sab que impenetrable
n' es lo mur que fiu Dèu?..
Rodan y cauhen penyas
per timbas y torrents,
y matan, xafan tropas,
infants y cavallers:

destrossats van los cossos,
sagnan los caps oberts;
de sanch un mar ne corre
y aquells fondals cubreix!..
¡Fugiu, los que per sort
surtiu d' eixa derrota,
fugiu!.. Ja en Carle-Many
esparonant galopa,
sens lo brillant plomall,
deixant sa capa roja!..
Ja son nebot Rotlan,
la espasa més heróica,
sens vida hi ha quedat!
¡*Eskaldunac*!.. ja es hora!..
¡Firám y destrossèm
la fugitiva tropa!..

¡Miráu, miráu com fugen!..
¿Hónt es ló poderós
exércit... tanta llansa...
á mils?.... ¡Despareix tot!..
Los acers ja no brillan,
los elms daurats tampoch;
ja no orejan pèls ayres
banderas y penons!
Ja no 's véu... peró, cóntals,
cóntals, minyó, ¿quánts sòn?
—Quánts?.. ¡Tan sols vint!.. vint... quinze...
deu... cinch... ¡un! un tot sól!..
—¿Cóm?.. ¡Ni un no 'n queda! ¡cap!
Prou, donchs, *etcheco-jauna*:
póts ab ton masti brau
tornar á la barraca,
y alli ab ta esposa y fills
repósat y descansa...
Quant ja en la negra nit
lo dur béch de las áligas
devore aquelxas carns,

las ossamentas pálidas
brillarán, sempre mès,
al peu de las montayas!

JOAN SITJAR.

Desembre de 1867.

TORT O GRIVA.

I.

Una vegada eran marit y muller ja vells que sempre havian viscut com Joseph y Maria. Un dia cap al tart s' estavan tots dosets assentats en lo pedrís de fora la porta. Feya estona que no deyan res, quan ella vegent pasar un aucell digué á son marit:

—Mira quin tort.

Ell respon:

—No, que 's griva.

—No, home, que 's un tórt.

—Griva es.

—Que no sé de que me las hech? Es tórt.

—Griva.

—Tórt.

—Griva y que no 'm repliques.

—Mentida; tórt.

—Dona! dona! Es griva.

—Tórt.

—Griva.

Tórt y tórt y tórt.

—Griva, Griva y Griva, cridá l' home, afartantla de cops ab lo mánech de l' escombra que tenia al peu de la porta.

Y ella á cada crit de «griva», al que seguia una tustada, responia cridant cridant mes fort encara:

—Tórt, tórt!

Y d' aquella feta jagué vuyt dias.

II.

Passat àlgun temps, marit y muller havian oblidat la renyina, y tornavan á viure en santa pau; mes un dia (també era cap al tart) digué suspirant la dona:

—Ay señor! com passa 'l temps! Avuy fa un any que 'm vares pegar ben bé sens mereixeu; no mes perque vaig dir que aquell aucell era tórt...! Y tórt era.

—No qu' era griva.

—Tórt.

—Griva.

—Tórt.

—Griva!

—Tort!

Y per sobres d' assó torná á repetirse lo ball de bastons ni mes ni menys que l' altra vegada.

AMOR DE MARE.

I.

Ab sos fills ajocada
La tortoleta,
Guardantlos ab sas alas
Del vent que feya,
Los deya un dia :
«Ne son la mes rica prenda
«Que al mon s' es vista.»

La aranya que filava
Sa fina tela
Així esclamá al sentirho,
Parant sa feyna :
«¡Miréu la tonta!

«Son mes bells los que crio,
«Y 'l cel me dona!»

—

¡Cosa admirable!
¡Que tanta ceguera tinga
Lo amor de mare!

II.

Dos fills una mare havia
¡Que bonichs eran!
L' un jove ardit, y l' altre
Nina encisera.
Rampellejavan ;
Mes ¿perqué contradirlos?
Tot n' eran gracias.

Folls rampells de codicia
A jove y nina
Los fa lladre y perduda
Y 'ls du mort trista:
Ell á la forca;
Al hospital la hermosa,
La mare boija.

—

¡Cosa es de planye,
Que tanta ceguera tinga,
Lo amor de mare!

JOAN B. FERRER.

(Girona.)

UNA CEGUERA.

Senyors: ¿una gracia de caritat per un pobre cego? Deya un pobre á la porta de una iglesia, tenint un gosset davant. Lo to

llastimós feya que la almoyna fos molta: quan ab sorpresa de tothom, vegeren que 'l cego treya un diari y comensa á llegir. Un dels que li habian fet caritat s' arrimá al pobre y li digué:

—Home, com goséu demanar caritat dient que sou cego y llegiu sense ulleras tant sisquera?

—¿Y qui li ha dit que jo so cego? Jo demano per aquest cego, y en bona fé que aquet no hi veu. Y el tuno senyalava 'l gos.

V. V.

LA CANSO DEL ESTUDIANT.

Una cansó vull cantar
Treta n' es d' una pubilla
Que s' casá ab un estudiant
Que ja anava á Teología
Pim pam
Ell portava barret negre
Y ara porta barret blanch.
L' estudiantet n' era l' mestre
De casa de la pubilla
L' ensenyava de llegir
Y de fer lletra bonica
Pim pam
Era l' mestre de la noya
Y ara n' es lo seu galan.
L' estudiant anava á Vich
També hi anava la nina
Ell á apendre l' Sant Tomas
Ella de cusí y fer milja.
Pim pam
Mossen Ramon li dirian
Y ara pubill li dirán.
Cada vespre se n' tornavan
Tots dosets á la masia

Y cantava l' estudiant
Moltas cansons que savia.
Pim pam
No cantará pas ell missa,
Corona no li farán.
Cantava l' mestre cansons
Y ho feya sense malicia
Pero tant vá refilar
Que s' enamorá la nina
Pim pam
Vagi cantant senyor mestre
Que prompte la tindrá l' ram.
—Ay mare, la meva mare,
Maridarme be voldria
Y l' mestre m' agrada molt
Perque té la veu tan fina—
Pim pam
Traydoret! no s' ho pensava
Que vosté fos bon reclam.
—Lo senyor mestre t' agrada
Filleta, la meva filla
També m' ha caigut al ull
Perque té la veu tant prima
Pim pam
Vosté si que l' ha ben treta
Per la veu pubill lo fan.
—Escolti lo senyor Mestre
¿Vol ser marit de ma filla?
De vosté s' ha enamorat
Y jo per gendre l' voldria.
Pim pam
Ja pot dexar la sotana
Faldillas l' enganyarán.
—Vuit dias m' hi pensaré—
Digué l' mestre ab fleumeria,
Y per fi digué que si
Y capitols desseguida,
Pim pam

Axó ray! ja m' ho pensaba
Tira que l' toch l' estudiant.
Ja 'ls amonestan y 'ls casan
Y fan festa molt lluida
Y s' ha acabat la cansó
Del mestre y de la pubilla
Pim pam
Ell portava barret negre
Y ara porta barret blanch.

JAUME COLELL.

—La murmuració vista de lluny es una roca, mes si 's mira de prop la roca no es altra cosa que miserable pols.

LO NOU MOYSES.

Lo riu Segre n' es un riu—de Catalunya la hermosa;
Baixa del alt Pirineu—y d' Aragó 'ls limits toca
Un rey li doná son nom;—ell nom avuy també dóna
Als camps que reben son rech—de sa corrent bullidora.
Finas arenetas d' or—portava en edats remotas;
Finas arenetas d' or—si no 'ns enganya la historia.
Y en altre temps ricas naus—trencant sas trémolas onas
Duyan richs carregaments—de la tortosina costa,
Un dia, dia ditxós — ¿qui ab gran plaher no l' recorda?
En ell la gracia de Deu—lluí tota poderosa:
Pus riu amunt desde l' mar—contan llegendas devotas
Que una nova embarcació—aná pujant prodigiosa,
Era una nau y un tresor—be ho diuhen sagradas bocas,
Mes un barco com n' hi ha pochs — y un tresor com no se n' troban.
Aquell barco era una creu—la creu triunfant desde l' Gólgota
Y l' tresor n' era Jesús—Jesús que l' ánima adora.
Creu admirable que fou—de la de Cristo pariona;
Bulto beneyt que també—fou d' ell la primera copia,

Ab llums que del aygua en mitg—ni s' apagan ni tremolan
Puja sempre amunt, amunt—de lleys naturals en contra.
Mes arriba á Balaguer—ciutat un jorn molt famosa
Y allí l' imatge s' detè—allí 's deté en una roca.
Lo poble que ho sap hi acut—y al véurer la esplendorosa
Barqueta del *nou Moysés*—en recullirla s' esforsa.
Pero es en vá tot esfors,—ningú conseguirho logra,
Que quan la van á agafar—del riu endintre se n' torna.
—Ay! germans ¿com ho farém—com ho farém per tal joya?
Si 'ns acostám ella 'ns fuig—si 'ns apartám sens acosta!
Dalt del puig hi ha un monastir—un sant monastir de monjas...
Que baixin en professó—que en professó baixin totas.
Lo que lograr no hem pogut—ellas ho pugan tal volta
Que pús la imatge no s' mou—que aquí vol quedarse proba.
Ja baixan montanya avall—del sant lloch las moradoras,
Ja al arribar prop del riu—la Abadessa s' agenolla
—Bon Jesús, lo bon Jesús—no mes afanys ni congoixas:
Veniu, gran Senyor, veniu—no 'us allunyéu cap mes volta.
Si aquí 'us quedau Vos, la sort—del poble aquest será molta:
Si nostra morada 'us plau—veniu que per Vos es tota.
Los brassos la monja extent—envers la imatge preciosa,
Y la imatge no li fuig—ni riu endintre se n' torna
Ja la trau de la corrent,—ja la alsa en pés tota sola;
Ja pujan al monastir;—ja en son temple la col-locan.
S' omple l' recinto al instant—de resplandors y de gloria;
No l' temple de Salomó—tingué mes llums ni mes pompa.
Desde llavors está allí,—d' aquell prodigi en memoria,
Lo bulto sant que s' veigé—llansat al aigua espumosa
Pels vils jubeus de Beyruth—despres que en sa Sinagoga
De Jesu-Crist la passió—li renovaren per mofa.
Desde llavors allí está—aquella nau salvadora
Que condueix á bon port—als mariners que s' congoixan.
Allí está, riu, lo Senyor—que feu son camí en tas onas,
Que may desóu á ningú,—que may á ningú abandona.
Segre, Segre, tu també—una mercé d' ell implora;
Demánalhi de bon grat,—pus de bon grat ell escolta:
Que com los rius del desert—jamay se sequian tas voras,
Que las ciutats de ton curs—no s' perdian com Babilonia.

¡Qui sap si encara aquell temps — reviurá de nostras glorias!
Demánalahi al bon Deu—dels braus catalans en honra....
Dolsa edat, ditxosa edat—¿perqué has passat com á sombra?
Sant-Cristo de Balaguer—¿perqué si ha passat no torna?....

LUIS ROCA.

L' ase fá un compte
y 'l tragiñé un altre.

Algun dia jo cantava
mes ara no canto, no,
que me l' han ben cambiada
l' alegría ab la tristor.

C. P.

¡NI LA RUNA...! [1]

Un jorn alsarse de grillons armada
Jo viu la tirania,
Y sens deixar sa petja, senyalada
També la viu morir en un sol dia;
Que un' hora no mes dura
D' inich tirá la recordansa impura.

—

Y axí sos moniments!... del marbre encara
La blanca lluentor minvat no havia
La ma del temps avara,
Llunyá encara s' oia
Del jorn en que' s mostrá lo cant de festa,
Y ja del moniment ni l' ombra 'n resta.

—

Malaguanyat!... Si aquell qui l' escolpia

(1) Aquesta poesía fa referencia á l' estátua y sumptuós moniment enderrocat pel poble en la ciutat de Palma, lo dia primer d' octubre de 1868.

S' enginy en millor obra emprat haguera,
Son nom etern viuria,
L' edat del mon darrera
Ses pedres recercant d' en una en una,
Lo llegiria entre enderrochs y runa.

—

Si per l' amor del poble
N' hagués estat eixa obra consagrada,
Si per recort de qualqu' empresa noble
N' hagués estat gravada,
Glorioses gestes publicant altiva,
D' aquí cent sigles fora encara viva.

—

Oh poble! Lo llibre del passat fulleja,
Sabis hi trobarás qui t' eczalsaren,
Guerrers coberts d' un llor que 't glorieja,
Martres qui 't deslliuraren.
A aquets aixeca 'ls monimentes de gloria,
Si vols que sien d' eternal memoria.

Octubre de 1868.

TOMAS FORTEZA.

A un tinent que acabava de enviudar y tenia d' entrar de guardia: li preguntá un amich.

—Pus ara ho saps per esperiencia, digam. ¿Quin es lo millor estat?

—L' estat major que no fa servey.

—D. Pau es fill *natural*.

—Ay, ay! Preguntá un noyet. Que n' hi ha de *artificials*?

L' HOME DEVANT DEU.

Lo mon dona flors encara
y les flors donan perfum

y ones la mar:
l' aucellet son vol no para,
no deixa 'l sol de dar llum
ni d'escalfar.
Tot á son Déu dona gloria,
obehint lo manament
del seu Criador;
sols l' home no 'n fa memoria,
com si fos Omnipotent,
sense Senyor.
Veu que lo seu ull recorre
lo gran espay sembrat d' or,
de sols brufat: —
lo enteniment que discorre,
y que hi cap dintre son cor
l' inmensitat.
La memoria li retrata
lo que ha vist per tot arreu
eternizantlo'hi,
sent una armonia grata
com veu del cel, y es sa veu,
lo cel tornante'hi. —
Ou de l' univers lo so:
que la orella li fa entendre
lo brau rumor
de la mar, del vent, del tro,
y de la fulleta tendre
lo suau remor.
Contemplantse se compláu
y del mateix s' enamora;
altre Luzbel!
adressa 'l cap, torna's brau
y com si fos Deu s' adora
y ret al cel.
O pobre rey destronat
del trono de ta innocencia!
L' amor per tú,
l' amor per tú fonch creät,

y ara de tanta opulencia
n' estás desnú.
Lo ceptre de ta noblesa
l' ha trossejat ta malicia!
Oh fill de Adam,
sense est escut de grandesa
ja no sents de la justicia
ni set ni fam.
A la vall del mon te trobas
cercant arenetes d' or
per tota via,
y 'l temps á l' ánima robas,
que 's per ella 'l gran tresor
que perdrá un dia.
Quant n' haurás hagudes moltes
petillas ferte 'n un Deu,
per tú forjat,
si al desitj carnal escoltas,
axi com lo poble hebreu,
lo poble ingrat.
Mas aquell que es lo Senyor
de la mort, es sempre etern,
tot ho regeix:
té lo llamp per servidor,
l' aigua, 'l vent, los cels, l' infern,
tot lo obeeix.
¡Ay de tú si airat te mira!
Terrible es lo seu rebuig:
ciutats cremaren
del seu furor á una espira,
missatgers del seu enuig
lo mon negaren.
Per darte la clau del cel
volgué Deu fet hom baixar
y al mon patir,
y veure vinagre y fél
deixantse crucificar
fins á morir.

Per palau tingué un estable,
per trono un pal infamat,
y per honors
li doná 'l mon miserable
l' escarn y l' insult malvat
dels pecadors.
La lley en sanch deixá escrita,
que 'ns diu per nostre conort:
no mes pecá!
puis sobre l' última fita
del cami escriurá la mort:
mes temps no hi ha!

VICTORIA PEÑA DE AMER.

Cada vegada que en lo teatre se representa un paper de negre, l' actor tè dret á un pot de pomada pare tenyirse y á una toballola pera rentarse. Quan s' estrená la comedia *Flor de un dia* que tanta boga alcansá, l' actor que feya de negre en un teatre de tercer ordre, feu valdre sos drets. L' empresari doná 'l pot y la toballola: pero com que la funció agradás comprengui que la comedia se repetiria tres y quatre vegadas y al demanar l' actor sos suplements, li contestá l' empresari, donantli lo pot de pomadá y la taballola.—«Tenyesquis de mulato y valdrá per dos tenyidas.»

V. V.

Á LA VERGE DE LA MERCÉ.

PLANT Y ESPECTACIÓ DE LES GENTS.

Generacions, alcémne
Lo plant de dol y d' eternal angoxa!
Del paradis, casa d' amor bastida,
Hon la inmortalitat s' hi respirava,
La dreturera ma de Deu nos llança
Hereters de la mort sens esperança.
Maleyta n' es la terra
Per l' obra nostra, qu' esbarsers y espines

Tan sols dona de si: tostemps per viure'n
La suor de nostre front ha de regarla:
Deu ha esborrat lo seu camí de vida
Y de l' home la mort s' ha ensenyorida.
Lo cel bon s' en pujava,
L' ánima ab l' esperansa voladora,
Ja més no s' obrirá al desig de l' home,
Ni esplendirá ab lo sol de l' alegria
Fins que la dona á rembre 'l mon cridada
Rompa lo cap de la serpent malvada.
Senyor, acosta 'l dia
De ta clemencia, torna'ns lo sant regne
De la fé, de l' amor y l' esperança;
Que si en tú no esperás la criatura
Que de l' eterna mort la salvarías,
Deu de misericordia no serías!

REDEMPCIÓ.

¿No ohiu la bona nova
Devallada dél Cel á la Judea,
La bona nova de l' amor qu' apella
Y converteix lo mon á nova vida,
Y que á Deu dona gloria en les altures
Y la pau desitjada á les criatures?
¿No veis dalt lo Calvari
Encreuhat á Jesús al pal d' afronta,
Al pal que es, de les hores, la senyera
De l' host de les virtuts, y que los martres,
Los confessors y apóstols predicaren
Y ab la sanch de llurs venes afermaren?
En la creu lo Deu-Home
Donant la vida als pecadors qui 'l matan,
Maria y lo deixeble aymat mirantlo,
Digué á sa inmáculada Mare verge:
O *Fembra*, *vet* quin es *ton fill* desd' are,
E puys digué al deixeble: *Vet ta Mare!...*
No te 'n dolgues, María,

L' obra de redempció deu consumarse
Del mon essent tú ab Deu co-redemptora.
Ton Fill, resuscitant passats tres dies,
Pujará al cel tot resplendent de gloria
Per l' hom deixante 'l fruyt de la victoria!

LLAHORS Á LA VERGE.

Deu te salv, ó María,
Mare de Deu, que plena n' ets de gracia,
Y entre totes les dones Tú ets beneyta,
Y beneyt es lo fruyt del teu sant ventre!
Deu te salv, ó María, redemptora
De l' humanal linatge que t' adora.
Ja fa dinou centuries
Que als cels Tú te 'n pujares per Regina,
Triada per lo Senyor com la mes santa
Y la mes bella de les fembres totes:
Deu te salv, ó María redemptora
De l' humanal linatge que t' anyora.
Espill de la doctrina
De l' amor de Jesús, per Ell dictada,
Y estesa á tot lo mon per l' Evangeli
Y les ánimes netes qui 'l segueixen:
Deu te salv, o María, redemptora
De l' humanal linatge que t' adora.
Oh Benaventurada
Entre totes les gents, llum de celestia
Ab que la bona via sempre veuhen
Tots los viadors que naixen y que moren;
Deu te salv, ó María, redemptora
De l' humanal linatge que t' anyora.
Oh Verge hermosa y santa
De tota santedat y de bellesa,
Flor de les flors y Verge de les vergens
Inmaculada devant Deu qui 't mirá:
Deu te salv, ó María, redemptora
De l' humanal linatge que t' adora.

De la misericordia
Y de tota mercé n' ets la font viva
De purissimes aygues abundoses
Per los assedegats de vida eterna:
Deu te salv, ó María, redemptora
De l' humanal linatge que t' anyora.
Oh Mare clementíssima!
Sots lo ferest assot un dia veres
Dels impiadosos sarrahins les animes
Dels faels, y per t' amor foren llibertes:
Deu te salv, ó María, redemptora
De l' humanal linatge que t' adora.
Gloria de aquesta terra,
Barcelona 't vegé, de blanch vestida,
Quant la creu santa á que 's posás vingueres
Sobre les quatre barres catalanes:
Signe de la teua ordé redemptora
Dels captius que t' exalsan per Senyóra.
Llohau sempre á la Verge
Los qui estau de l' Islam en les cadenes!
Com rompé 'l cap de la serpent antiga,
De la captivitat vos romp lo ferre:
Deu te salv, ó María, redemptora
De l' humanal linatge que t' adora.
Cantau sempre á la Verge
Los qui estau de l' Islám en les cadenes!
Creuhada ha fet de Sants, y al Rey En Jaume
Lo primer d' Aragó y de Catalunya,
Guiador l' ha fet de l' host deslliuradora!
María, Déu te salv, Mare y Senyora!
De Deu contra la gloria,
Contra la pau de sos elets ¿qué poden
L' iniquitat de tot l' infern y l' arma
Dels homens de injusticia de la terra?
Deu te salv, ó María, redemptora
De la captivitat del que t' adora!
Mare de Déu, María,
Consol dels afligits que 'l bé demanan
Devant l' eternitat que se 'ns acosta,

Fills teus los homens son, com Mare mira'ls,
Qu' ets, eleta de Deu, llur redemptora,
Y ab ells prenme per fill, Mare y Senyora.

MIQUEL VICTORIANO AMER.

QUENTO DE CASSADOR.

—Una vegada, deya un cassador, vaig tirar á una llebra ab bala.

—Y la vas tocar? exclamava son company admirat.

—De la pota y la aurella al ensemps.

—¿Com pot esser de la pota y de la aurella al plegat?

—Perque justament quan li vaig tirar s' estava gratant.

LO FOGÓ DELS JUEUS.

(Mallorca.)

¿Ahont vá aqueixa munió, l' infant, la dona,
Homens d' armas feréstechs y frares ab sas creus?
¿Ohíu quin crit amarch per tot ressona?
Grillons per sobre l's còdols rossegan los jueus.

¡A Bellver, A Bellver! muyra l' heretje!
Lo qui á Jesus no adori, al foch sia llansat.
Esborrem del camí fins la sua petja
Pus feu patir al Martir que crem' martirisat.

—¿Tambè sos fills?—Las mares demanaren.
—La sanch que rajá l' Golgotha al cap de tots caigué!
—¿Y l's vells? ¿y las donzellas?—Tots pecaren:
Tots son nissaga réproba; tots cendras han de sé.

—¡Mes foren batejats!—Per sa vilesa.
—Christians son per sas obras—¡Hipócritas mesquins!
—Ab greu suor plegaren sa riquesa.
—De nostra sanch omplírense; damnats sian per ruins.

—¡Son homens! ¡Son germans!—No: diu lo frare;
No son germans los etuichs que malehí l' Senyò.
—Deu digué: perdonau; respon un pare.
—Mes ells crucificárenlo: per ells no hi ha perdó.

. . . .

Sota l' castell de Bellver
Una nit que no fá lluna:
Molta gent s' es aplegada,
Molta casa roman buida.
Una fossa ni ha oberta
Ab feixos de brancas l' umplen
Alsan pilons ab cadenas
Y l's festers ensesos fuman.
Dels soldats que s' arrengleran
Lluents las armas bellugan:
Be gemegan los damnats,
Be l's blastoman y l's insultan.
Ab veu tremolosa l's frares
A bé morir los ajudan;
Los hábits negres y blanchs
La gloria y l' infern figuran.
Al qui llegeix la sentencia
La llengua al coll se li nua,
Y obrir no gosa los llabis
Lo jutje qui l' executa.

Foll y assedegat d' enuig
Lo poble á l' entorn bramula,
Quan ja l's passos dels Jueus
Per sobre la llenya cruixen.
Uns per pregar s' agenollan,
Altres ab dosas mans juntan:
Tots alsan los ulls al Cel
Y lo Cel mes s' ennigula.
Fan lo seyal; ells la espira
Pren lo foch; la seca fulla
S' encen los tronchs espetegan
Y la flama en l' ayre munta.
Caras com Rebeca hermosas
Lo negra fum las espuma;
Rossas cabelleras d' or
Lo flam cargola y abrusa.
Testas de vells, barbas blancas
Espatllas de donas nuas,
Mans de jóvens que revinglan
Per las onas de foch suran.
Brassos d' infants fets carbó
Del pit matern se desjuntan...
Y la ardenta flamarada
Com mes sanch, repren mes furia.
. . . .

Avuy la fossa es freda y ben colgada;
Hi naix l' aubó florit la primavera
Y l' pare al fill mostranla de passada,
—Aqui, diu, lo fogó dels Jues era.—
Lo recort dels mesquins que allí moriren
Ni sols en pau per caritat reposa
Y llurs ossos que l's segles espoltriren
No tenen nom, ni monument, ni llosa.
No us requi, nó, Christians, dar per fermansa
Quant per aqui passeu llágrimas tendras,
Perque algun jorn lo buf de la venjansa
No us rebati pe' l' front aqueixas sendras.

Josep Lluis Pons y Gallarza.

LA VETLLADA.

Nits d' hivern, com sou llargas y fredas! Fiquemse dins de la cuyna, en lloch s' está tan bé; y cap cuyna com la cuyna del Mas de la Roca. Al mitj d' una xica cambra, hi crema en terra un foch que sembla un infern: las parets que la tancan negras com sutja, de l' una part á l altre hi passa una groixuda barra, de la barra penjan los clemástechs de ferro, y d' ells la grossa caldera ahont s hi cohuen las calcidas pels gudays. Una dona sempre burxa que burxa la caldera; es la minyona que cuida de la calderada. Al entorn del foch, ahont creman grossos tions, hi ha moltas olletas, de fasols y bacallá y altras viandas. Algunas posts sobre cantons de pedra serveixen d' assiento, y aixis qu' un s' hi posa be grouxan una estona que semblan ab mollas: mes enredera hi ha banchs de debó clavats ab estacas á la paret: aqueixos no gronxan, y son per la gent gran menys lo recó de la dreta, qu es lo recó del padri; á las cantonadas hi ha una taula encastada, y en lo vuit que deixa s' hi posa la filosa; en lo llarch de la xameneya s' hi veu l' escopeta sempre disposta per lo que puga ser; tota la cuyna sols reb claror per una finestreta tapada ab un encerat de paper que fou blanch en altre temps.

Entrémhi donchs y sentemshi entre mitj dels homes cansats de fer garbóns, de las donas que ab la filosa al costat fan ballar 'l fus, de la canalla que séu en las posts que s' agronxan, ó á la punta d' un tió, ó al cap d' un buscall, del bressol que may para, dels gats que fujan com á dimonis quan 'ls salta damun una espurna á la pell ó se 'ls xafa la cua y dels cans que dorman tranquils sota las camas de la gent: entrémihi y veurem com s' hi passa la vetlla en la cuyna del Mas de la Roca.

—¿Sentiu com xiula? Es tremontana: ah! demá, quina glassada Joan, me sembla que lo serment se trencará com vidre, y que los dits agafarán un formigó que no passará, per tant que se bufi.

—Que diantre, jo may m' espanto, si surt lo sol ray, y sino, mira, cap aqui 'l cau me 'n torno.

—Veus aquí donchs lo que senyalavan los anechs que antes d' ahir va veure 'l pastor. ¿No es veritat padrí qu' ho assenyalavan?

—Prou qu 's veritat, aqueixas bestiotas sempre portan mal temps.

Aqueixa es la conversa que 's té en la cuyna mentres la borrasca per fora, móu un soroll que esgarrifa y fá qu' un s' hi trobi mes be á la vora del foch: petan las portas, s' esqueixan

los arbres y lo fum que no pot sortir per la xameneya, rebufa dins de la cuyna y fa plorar los ulls. De prompte 'l padrí que sempre vigila, diu:

—Sembla que grinyola la porta del barri; ¿qui l'ha deixada oberta?

—Será lo Pere qu' anat á beurar.

—Dimóni de xicot, qui l' hi fa anar sens avisar.

—Ben aviat ressonan per la sala los esclops d' en Climent.

—Bona nit y bona hora.

—Bona nit Climent.—Es lo pastor.—Sembla que no us fá por la tremontana?

—Nom de diable y com bufa, 'm pensava que 'm faria volar.

—¿No portéu lo flaviól? ¡com lo resticavau aquet dematí per allá al tossal de Talaya!

—Si que 'l porto y lo tinch aquí al butxacó; com qu' es mon company de sempre y quan me ve una caboria cops al flaviól; miratel Joan, aqueix no l' havias vist, es capsát de llautó, y 'l vaig comprar per la fira de Sant Andreu.

—Toquéu una contradansa, Climent.

—Vos ne tocaré una de nova que la vaig sentir á una cobla d' un saráu y feya aixis....

—Ja l' he sentida, ne diuen americana y aquet dematí la tocavau per allá á las saleras.

—Si, m' ensajava tot sol y encara no la sé ben be.

—¿Y perque ne dihuen americana?

—Perque es ball de negres y lo ballan los negres d' América.

—¿Donchs ara aquí la gent balla com 'ls negres?

—Aixis sembla.

—Vet aquí 'l que devian ballar á la plassa de la vila l' altre diumenge, aquells qu' anavan tan agafats que no hi hauria passat un punxó. Deu ser estil de negre.

—Y vos Climent á cops de flaviol devéu també espantar los llops.

—Ab lo flaviol menjan de mes gana las ovellas, y pels llops porto la fona.

—¿N' havéu vist gaires?

—Mes de quatre vegadas, y ja se 'n recorda 'l padrí d' aquell dia que 'ntre dos llustres, me van sortir tras cantó quan passava sota al roure gros, y 'm mataren cinch caps.

—Si, é hi vam deixar enmatzinada la carn de una ovella y al cap de dos dias ne vam trobar un tot estirat, al mitj de l' ubaga.

—Ja fá molts anys, Climent; sabs que hi conto uns quinze anys, perque si fá ó no fá, eram allavors d' aquella pesta grossa que morla tanta de gent.

—Prou me 'n recordo, mes també 'm recordo qu' havem de

deixar lo flaviol, los llops y las ballas, perque já es hora de dir lo rosari, sopar y anar al llit.

—¡Padrí! Si no hi diguessiu tants pare nostres faria mes de bon passar; fá venir una son!

—Fes que jo 't desperti.

—Que voléu que 'us digui, me sembla que ni ha massa.

—Calla avans no t' hi arrivi y digas: per la senyal, de la santa creu, etc....

—Santa nit.

—Santa nit, padrí.

—Nits d' hivern, com soú llargas y fredas! Mes no son tan llargas ni tan fredas, dins de la cuyna del Mas de la Roca.

JOSEPH D ARGULLOL.

LES FLORS DE MONTANYA.

LLETRA EN ROMANÇ DICTADA EN LA VILA DE CAMPRODON, DIADA DE LA MARE DE DEU D' AGOST DE L' ANY 1868, Y TRAMESA Á MON AMICH BEN VOLGUT

EN JOSEP COLL Y VEHI.

He dexat la terra baxa,
que la xafógor crivella,
per esta vall pirináica,
alberch de la primavera.
L' estiuāda calitjosa
te allá 'ls arbres que hi groguejan,
despullantlos de sa fulla
que dins els rostolls gemega.
Aquí tot de vida esclata,
la montanya y la ribera;
lo moresch per les vessanes,
per tot arreu les arbredes.
Verns y sáules y pollancres,
vellaners, trémols y frexes,
mostran dels dos rius les vores
que á mitjant vila s' aplegan.
Ses llengues d' aygua escumosa
los nochs y molins enjegan

y esclafintne entre les roques
omplen lo riu de brumera.
Entre montanya y montanya
llunyanes afraus s' hi veuen,
y antichs pobles y masies,
voltats de prats y deveses.
De ramats y de bouades
s' ouen bels, braols y esquelles,
y les gralles dels pastors
que als rossinyols fan enveja.
Los castells y les hermites
pels turons y cims s' axecan,
nius les unes de miracles,
los altres de pàtries gestes.
Les boyres, com randats vels,
blanquejant pels puigs sen venen,
y enmantellan les collades
tot jayentse en les singleres.
D' allá envián sa rosada
per ruxar les flors de perles,
que com les pedres precioses
son menudes y son lluentes.
May n' he vist de tan gentils
com les qu' assi dalt florexen;
s' es mesté una ploma d' àngel
per descriure sa bellesa....
Los margens y les bardisses
son los vergers que mes cercan,
y á claps entre 'ls codolars
sos caparrons llampants treuen.
Lo turmau fet una flama
ne festeja la rosella,
y lo clavell l' englantina,
y 'l lliri-blau la violeta.
Los gallerets vanitosos
ne menysprean la ginesta,
fent l' ullet á sa regina
qu' es la satalia-vera.

¡Oy quantes sens nom sen troban
que un no 's cansa may de véureles,
y hom les ayma mes encara
per humils y per modestes!
Quantes la fe antiga mostran
en llurs noms, com per etzemple
sabatons del Jesuset,
didalets d' or de la Verge!
Mes ay!... ¿son les recordances
dels bells jorns de m' infantesa
que les m' ompl de llum daurada
perque 'l cor m' embadalesquen?
Qui ho sap! mes á mon esguart
l' atractiu pus fort que tenen
n' es mostrá ab faysons distintes
l' encant de la senzillesa.
Les cinch fulles retallades,
exint en fórma d' estela
d' un calzeret d' esmaragda
enfilat dalt d' un bri d' herba
D' exos clavells boscquetans,
que 'l poble de borts moteja,
son prou á fer pressentirne
part d' una eternal bellesa!...
Oh! si l' escalf de l' enginy
sentint correr per mes venes
n' hagués gosat conrearne
qualsevol de les arts belles,
Si 'l cel m' hagués concedit
la sobirana sabiesa
de dar formes agradoses
al sentiment y á l' idea,
En vosaltres flors senzilles
n' hauria cercat mos mestres,
prenguentvos per llum y norma
de m' artística fal-lera;
Y á logrà una retirança
sols ab vostra gentilesa

ni la rosa alexandrina
m' haguera pogut fé' enveja!...
 Crexeu, donchs, crexeu y ompliune
exos riberals y serres
llevors que del paradis
duys encara la puresa!
 L' encontrada queus congria
ne mereix vostra presencia,
que assi les costums antigues
com vosaltres s' hi conservan:
 Dolça vall benavirada,
pensar de dexarte 'm reca!
qui assi tengues sa cabana,
hont romandre per à sempre,
 Sentint les paraules vives
de nostra llengua materna,
ses cansons y ses corrandes,
ses rondalles y lligendes!
 Sentint de senys y campanes
lo joyós repich de festa,
ó les tristes batallades
d' escomunir les tempestes.
 Guaytantne en anyals diades
com al exint de l' esglesia,
les trompes y les tenores
cridan galants y donzelles
 Per armarne 'l contrapás,
l' honrat ball de la franquesa,
hont richs, pobres, vells y jovens
dançan ab les mans estretes.
 ¡Oidá...! vuy n' es lo gran dia
de les ballades alegres!
Esguardau les coloraynes
de que va la plaça plena.
 Mirau com fentse l' ullet
s' escometen les parelles,
y corrent se 'n van garboses
á servar l' ampla cadena.

Ab quin ayre giravoltan
les caputxes falagueres,
les faldilles virolades
les barretines vermelles!...
Mes ay! no se exes tonades
quin fons tancan de tristesa,
qu' escampantse com un núbol
m' enfosqueix lo que 'm rodeja!
M' apar qu' exes veus planyívoles
son un *adeu* de partensa,
y mos ulls esbarriats
cercan sens saber que cercan...
Ay!... son les velles usançes
les que axins se 'ns despedexen,
ne son les costums antigues
que 'ns diuen *adeu* per sempre!
Eix monestir avinent
n' es una prova palesa,
puix si entremitx d' enderrochs
encara á peu dret s' axeca;
Si encara l' artista admira
sa corona de deu setgles,
si escolta son testimoni
qui vol saber nostres gestes;
S' alta torre sens campanes,
sos murs fumats plens de esquerdes,
sos finestrals sense vidres,
sa porxada plena d' erbes,
Diuen clar qu' eix moniment
no s' esfondra per vellesa,
que exa fulla d' un gran llibre
l' ignorançia es que l' esquexá!...
Y ay! de tantes altres fulles
fetes malbé les de pedra!
l' honradá heretat dels avis
sen va en runa, pols y cendra..
De sos Furs y bons Usatjes
ara mateix ¿qu' ens en resta?

La gran llengua en que escrits foren
te fills borts que la menysprean,
  Fentse esclaus dels qui aboliren
les llibertats de la terra,
privants fins lo *Pare nostre*
si 'l resam com l' aprenguerem...

  La calrada de l' afronta
fa brollar sanch de mes venes;
y pensant ple de corcor
en tan greu desconexensa,
  En lo molt y molt perdut
y en lo perill de mes perdre,
en la fe y virtuts que minvan
minvant la font de les proeses;
  La negró esdevenidora
m' esborrona de feresa,
lo cor se 'm nua d' angoxa,
lo neguit creix que m' aufega.
  Y al so trist de les tenores,
dues llágrimes bullentes
d' un nou plant que no te nom
cara avall sent que llenegan.

M. Aguiló y Fuster.

UNA HISTORIA INÉDITA Y UN ENGINY NAUTICH.

Examinant nos trobavam alguns antichs papers de lo riquíssim arxiu que posseheix l' Ajuntament d' aquesta Capital, may prou investigat per los qu' ab amor y fé se dedican á estudiar las páginas de nostre historia y á aclarir aquellas que las tempestuosas revolucions dels segles han deixat enfosquidas y duptosas, quan nos vingueren felisment á las mans dos documents per demés curiosos, los quins, una volta llegits, nos feren naixe lo desig de publicarlos pera coneixensa é ilustració dels qu' estiman en molt las glorias de nostra benvolguda terra.

L' un d' ells consisteix en la primera página ó prólech d' un

tractat manuscrit de las excel-lencias de Barcelona, ó, lo qu' apar com á mes probable, d' un compendi històrich de la vida y virtuts dels Il-lustres Conçellers, qual fragment després de mes de quatre segles s' ha conservat inèdit, essent l' únich resto d' aquesta obra malaguanyadament perduda ó extraviada, puig, conforme ab lo que nos han molt ben assegurat los amables Senyors arxivers Gaspar y Puiggarí, podem dir que no hi ha recort de sa actual ni prop passada existencia en l' arxiu de Casa la Ciutat. Segons es de véure fou comensat á escriure l' any 1477, segons determinació dels magnifichs Consellers per dos ciutadans nomenats Francesch Martí y Benet Soler, autors fins al present desconeguts, de la mostra de qual treball històrich, se desprent, que llur stil era triat y bastant correcte. Lloable es per demés lo zel de nostres prohoms que volgueren fer admirar á las generacions esdevenidoras las virtuts exemplars y profitosas doctrinas *dels antichs pares é regidors de aquesta preclaríssima ciutat*. Si llur objecte no s' ha del tot complert, responsable n' es lo temps corsecador que destrueix y en oblit deixa las millors obras humanas. Veus aquí. Lo dit fragment: «Jesus=AB TANTAMOR vigilancia é subiran studi los antichs pares é regidors de aquesta preclaríssima ciutat de Barcelona entengueren en deffensar é mantenir lo stament de la cosa pública de la qual Nostre Senyor Deu tostemps ha singularíssima cura. Que no solament leixades totes affeccions e coses lurs propies encare apres los grans treballs é scampaments de sanch se offeriren per pretensions en sostenir la mort per lo bé d' aquella extimants no esser cosa alguna de mes honor, felicitat é gloria. E per so la dita Ciutat la qual de poca é baixe qu' era es estada feta grandíssima é posada en subirana potencia é altesa, resplandint per totes generacions de pobles, de qu' es cosa digna e molt justa que tals excellents é generosos homens vestits de tal amor é caritat tanta é qui sobre llurs spatles la salut de la república han portada, sien stats mereixedors per llur premi triumphar en gloria eternalment duradora. E per tant los magnifichs mossens Galceran Carbó, Berenguer de Junyent, Jeronim Rejola. Benet Marquilles é Salvador Spano, Concellers l' any MCCCCLXXVII (1) ab lo concell ordinari, als quals per lo concell general de la dita Ciutat plenísima potestat fonch atribuyda. Considerants que tals actes é

(1) Es de dir aquí qu' es ver foren, los sobre-expresats. Concellers en 1477 fins lo 30 de novembre y desde igual dia de 1476, en que sigueren elegits, com consta y es de véure en lo «*Reg stre de les deliberacions de Cents Jurats é de altres de la ciutat de Barcelona*» y primera de las hagudas durant l' any consular qu' es compren entre ditas fetxas; de lo qual ne fem esment perque havem observat que no sols en lo manuscrit qu' es guarda en l' arxiu municipal, conegut per «*Rúbrica d' en Bruniquer*,» t. 1, fól. 19, si que també en la obra intitolada «*Barcelona antigua y moderna*,» d' en Pi y

obres tant virtuoses, moltes de les quals per mitja de bóns é saludables concells foren fetes, les quals coses per esser antigues estancades é offuscades é en altre manera fossen de la memoria de les gents quasi del tot abolides, arbitrants la noticia d' aquelles als esdevenidors esser per tostemps profitosa, determenaren que per nosaltres Francesch Marti é Benet Soler antichs servidors de la dita ciutat ne fos fet aquest tractat ó compendi. Assi que per avant los que mirar é contemplar volran los exemples é doctrines de tals valeroses et solemnes persones imitant llurs obres axi virtuoses puixen ensemps ab ells esser participants de tanta beneventuransa. Per ço nosaltres dits Francesch é Benet desijossos satisfer é complir los bons propòsits é intenció sanctes dels sobredits Concellers é Concell per servey de la dita ciutat investigades é cercades totes quantes escriptures, actes é altres coses que trobar se son puscudes separant aquelles per materies é ajustantles al llur propósit comprenentho en breu substancia per tolre anuig als legidors sots l' orde é forma que segueix'ne havem compost lo present libre.»

Es lo segon dels expresats documents una sol-licitut ó petició endressada, per un tal Guillem Cabrer, ciutadá de Barcelona é inventor d' un enginy ó artifici pera fer córrer las naus ab una velocitat de duas millas per hora, á los Senyors Concellers d' aquesta Ciutat, á fi de que per los deputats del General de Catalunya, li fos pagat dels emoluments d' aquest lo metálich necessari pera construhir novament dit enginy qu' havia perdut en un temporal, axis com remunerats los travalls, danys, gastos é inquietuts sofertas pera arrivar á tal resultat. No porta data alguna aquest paper, mes per lo carácter de la lletra ab qu' está escrit, propi del segle XVI, y per haverse encontrat en un lligall d' altres pertanyents á 1514 nos atrevim á fixar en tal any, poch mes ó manco, l' época en que fou demanada la recónstrucció de lo predit artifici. Vist lo qual es de judicar qu' aquest sigué ja conegut en Barcelona molt avans de l' esperiment qu' en lo port de la present ciutat ne fiu als 17 juny de 1543. Blasco de Garay, després de las quatre anteriors probas que desde 1539 havia executat en Málaga ab un enginy molt consemblant al de Cabrer. No 'ns arriscarem á assegurar que l' hu copiá son invent de l' altre, perque 'ns mancan los datos suficients pera discorrer respecte aixó, pero si que mostrarem lo document pera que cascú judiqui, y diu axis:

+=Reverendissims Il-lustrissims é Magnifichs Senyors.=

Arimon, t. 1, pag. 138, han incorregut aquests autors en l' erro, tal volta involuntari pero nascut de falta de comprobació, d' afirmar que dits Concellers ho eran en 1475, y á mes de cambiar lo nom del últim, *Salvador* Spano en *Sebastiá* Spano.

Com sia cosa iusta é conforme á rahó los enginys é artificis trobats per lo bè, conservació e augment de la cosa pública sian á complit effecte deduits e los inventors com dignament remunerats. E es ver Guillem Cabrer de la present Ciutat de Barcelona ab molts treballs, destents, dans é despeses ha de nou trobat hun enginy ó artifici ab lo qual las naus per grans que sian en temps de calma porán anar dos millas almenys per hora e ab aquell scapar de las mans dels turcs e corsaris e puiar caps e de molts perill esser desliures de hon grandíssim bè redunderá no solament al present principat de Catalunya mes encara en totas las mars hi terras de la Cathólica he Real Magestat. Lo qual enginy ó artifici dit Cabrer per esperiencia al ull ha comensat á mostrar esser utilós e complidament ho haguera amostrat sí la maior part de aquell nos fos perdut per temporal en la nau d' en Ferrer. E per quant per no tenir dit Cabrer aquellas facultats que es menester pera tornar fer de nou dit enginy ó artifici tant necessari e utilós al bé e profit de la cosa pública e perque tanta utilitat no cesse es per part de dit Cabrer supplicat á las Reverendíssimas, Illustríssimas é Magníficas Senyorias vostras donen comissió, facultat e poder als deputats del General de Catalunya de pagar dels diners e emoluments de dit general la quantitat que pera fer e acabar dit enginy ó artifici dit Cabrer hauria menester e que fassan fer la experiencia e prova de aquell ab consell dels antichs he bons mariners e, si aquell reexirá ab la utilitat tal e tan gran com dalt es dit, puguen dits deputats dels predits emoluments rahonablement e justa remunerar de sa invenció he treballs, dans, despeses e destens al dit Cabrer. E encara que etiam etc. —Lo altissim etc.»

¡Lástima gran, sia aquest l' únich paper conservat respecte un assumpto qu' il-lustraria l' historia de la marina catalana, puig sols nos prova ab fermesa que lo geni de nostre nissaga es estat en tots temps actiu y treballador com cap altre, arbitrant sempre los medis que donar podrian lo bè y prosperitat á la mare patria!

Complert lo intent que teniam de fer coneixe á nostres llegidors los documents que deixem copiats, sols nos manca demanar de bon grat al que mes hi sápiga que mes hi diga.

Andreu Balaguer.

AL ESDEVENIDOR.

S' esten un negre vel davant ma vista,
mos ulls ardents entre sos plechs se quedan:
no sè 'l sol de demá si ab sa llum pura

esguardará la crosta de la terra.
No sè si 'l llit d' avuy será un sepulcre,
ni si la sanch que corra per mas venas
demá dintre ellas restará estancada
sens dar la vida al cos, que avuy l' alenta.
No sè si 'ls fills dels homes que avuy rihuen
seguirán lo camí que ells ne segueixen
per arrivar al temple de la ditxa
y quedarse abrassats ab la bellesa.
Oh mort que cridas á mon cos que passa!...
Oh temps que passas y mon cos t' enmenas!...
¿Perque 'l desig que de mon cor esclata
mes vá creixent, quan mes mon cos flaqueja?

Voldria viure eternament! Voldria
tenir la vida que tindrá la terra.
Voldria abatre lo tropell d' obstacles
que á mon noble camí s' interposessen;
Ofegar á mon pit la tirania,
dar llivertat al poble que gemega,
sembrar de flors lo camp de la batalla,
arrancar fruits xamosos de las pedras,
enlayrarme en l' espay com una ploma
y jugar ab los llamps y las tempestas,
baixar com la claror del sol ne baixa
y escorcollar los antres de la terra,
aplanar las altíssimas montanyas
que deturan la martxa de la pensa...
Martxar voldria ab lo progrés que corra
fins arribar del infinit al terme!

Desig mèu, que 't detura? perque 't paras?
perque sospiras y en mon cor te quedas?...
Trist presoner, la llivertat voldrias,
y 'm deturan los ferros de la reixa.
Veus l' espay infinit, y no tinch alas;
veus lo sol esplendent, y 'ls ulls me crema;

extasiat ne contemplas lo clar dia,
y la nit m' enmantella ab sas tenebras.
Un bell camí s' esten davant ma vista;
vaig per ell... es lo mèu... ell sol me queda...
mes al terme, esglayats, mos ulls fituran
la negra tomba que impassible espera.
Lo fat m' empeny, y gemegant faig via,
y en lo cor lo desig me sento creixe...
¿Perque tinch de morir, si ple de vida,
ab mi, 'l desig s' ha de colgar de terra?

Fills del travall, los qui com jo ab l' aixada
féu naixe 'l bè, tot estripant las glevas,
los qui reguéu ab lo suor las campas,
los qui las forsas ne gastéu per ellas;
Oh fills del segle que esbargiu los núvols
que cubreixen las lleys de la ciencia,
los qui aclaríu lo mon ab la llum pura,
que vos sentiu cremar dintre la testa;
Fills de l' idea que gastéu la vida
lluytant pera trencarne las cadenas
ab que la tiranía 'l cos ne lliga,
y 'l fanatisme cèch lliga la pensa;
Oh germans mèus! Encar que ab sanch y llágrimas
fecundisém benéfica semena,
ni cullirém los fruyts que tè de darne,
ni veurem esclatar una poncella.

Seguim per so endavant! Dintre la tomba
jaurá lo cos; mes no hi jaurá l' idea:
las eynas que deixém ab mans exánimas
nostres fills cullirán ab mans ardentas.
Y quan la mort ne dalli nostras vidas,
quan nos estrenyi ab sa abrassada freda,
quan entelats los nostres ulls s' acluquen
deixant anar la llágrima darrera,
Oirém lo soroll de las aixadas,
oirém lo brugit de las calderas,

ab los cants del travall y de esperansa
y ab los crits de una lluyta sense trèvas.
Dolsa racansa se n' irá ab nosaltres,
quan nostres ulls ja esmortuits contemplen
la torra que afanyosos travallarem
alsarse fins al cel altiva y ferme.

———

Oh fills del temps felis que tè de vindre,
á mon cor desitjós ompliu d' enveja!...
Vosaltres culliréu los fruyts xamosos
que rublirán tot l' ample de la terra.
Goséu del paradis! Sobre las ruinas
que haurán caigut al fort impuls dels segles
aixequéune lo temple que n' hostatja
lo goig, lo dòls plaher y la bellesa.
Y si en sos fonaments trobéu colgadas
dels homs d' avuy las blancas ossamentas;
y si trobéu, pèl temps mig consumidas
dels homs d' avuy las calsinadas testas;
pensáu que ab son travall naixqué la ditxa
de que vosaltres son hereus; penséune
que 'l sagrat esperit que vos anima
visqué en son embolcall, y veneréulas!...

27 *Octubre de* 1869.

Joseph Roca y Roca.

Devem fer constar abans de concloure, que la falta d' espay no 'ns ha permés publicar alguns travalls deguts á las plomas dels senyors Bartomeu Ferrá, Eduart Vidal, Jascinto Verdaguer, Eussebl Anglora, Joseph Masferrer, Antoni Molins, Francesch Masferrer, M. Vidal, Claudi Girbal, F. Pirozzini, S. Genis, E. Gelabert y alguns altres. Molt nos ha dolgut; empero com per la necessitat no hi ha lley, mes qu' haja estat ab molt greu, nos hem vist obligats á no poderlos proporcionar un digne lloch entre los travalls publicats, que prou se 'l mereixian.

FI.

